

MAIJS/JŪNIJS 2015
Nr. 5/6 (239/240)

LOGS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2015. gada vasara Latvijā aizskanēs, aizdīdēs un aizvīzēs ar trim vērienīgiem notikumiem, no kuriem dižākais būs XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki. Par to lasiet žurnāla 35.-37. lpp.

MŪSU PIEREDZE PALĪDZĒS STIPRINĀT ES AUSTRUMU PARTNERĪBU

Mums jāiemēcās izmantot Eiropas Savienību gan valsts, gan pašvaldību interesēs.

Latvijas prezidentūru varam uztvert ar dalītām jūtām. Pārliecinājamies, ka iespēja vadīt sanāksmes pati par sevi nav liela priekšrocība, ja nav skaidras savas pozīcijas. Pozitīvi vērtējams, ka ES mums tagad ir daudz tuvāk nekā iepriekš. Liels skaits mūsu cilvēku labāk iepazīna Eiropas Savienību "no iekšienes", un tas ir svarīgi, lai nākotnē prastu organizēt procesus mūsu – nacionālajās interesēs.

Saistībā ar partnerību LPS noorganizēja panelīdiskusiju par pašvaldību asociāciju pieredzi sarunās ar valdību. Tas bija pēdējais vērienīgais ES prezidentūras pasākums. Šoreiz mēs bijām tie, kas paši izvēlējās tēmu, kurā mums ir ko teikt un kurā Latvijai ir līdera loma.

Apkopojot gan sešu ES valstu pieredzi, gan sešu Austrumu partnerības valstu (Azerbaidžāna, Gruzija, Armēnija, Moldova, Ukraina un Baltkrievija) pieredzi, konstatējam, ka starptautiskā salīdzinājumā izskatāmies ļoti labi. Mēs vienīgie spējam parādīt plašu un mērķtiecīgu komunikāciju gan ar valdību, gan parlamentu, gan prezidentu, gan citiem valdības partneriem.

Diskusiju gaitā konstatējam, ka šādas sarunas tieši ar asociācijām un par asociāciju pieredzi ir ļoti lietderīgas. Austrumu partnerības valstu pašvaldības darbojas daudz grūtākos apstākļos, un šāda situācija mudina meklēt inovatīvas idejas. Katra no ES valstu asociācijām darbojas atšķirīgā politiskā un ekonomiskā kontekstā un izmanto savdabīgus paņēmienus pašvaldību interešu aizstāvēšanai. Mūsu interese ir mācīties no citu asociāciju panākumiem un kļūdām.

Nonācām pie kopīgas atziņas – jo stiprākas, patstāvīgākas un iniciatīvas bagātākas ir pašvaldības, jo spēcīgāka var būt pašvaldību asociācija. Otra, ne mazāk svarīga atziņa ir, ka pašvaldības savu ietekmi palielina tad, kad spēj savā starpā vienoties un par kopīgām interesēm.

Andris Jaunsleinis,
LPS priekšsēdis

Ojāra Martinsona foto

REDAKTORE

Gunta Klismeta
67326634, 29428303
fakss 67212241
gunta@lps.lv
skype: guntaklismeta

REDAKTORES VIETNIECE

Daina Oliņa
29130839
fakss 67212241
daina.olina@lps.lv
skype: dainolina

MŪSU ADRESE

Latvijas Pašvaldību savienība
Mazajā Pils ielā 1,
Rīgā, LV 1050

ISSN
1407-3560

Izdevējdarbības licence
Nr. 1740

Bez redakcijas atļaujas
pārpublicēt aizliegts

Publicētie raksti ne vienmēr
pauž LPS viedokli

Gunta Klismeta
redaktore

Rūdolfa Blaumaņa "Brakos"

Daina Oliņa
redaktoreš vietniece

Žurnālu iespējams abonēt, piezvanot pa tālruni **67 326 634**

LPS 26. KONGRESĀ KĀ KĻŪT STIPRĀKIEM? KONGRESA REZOLŪCIJAS FOTOREPORTAŽA	2 10 12
--	---------------

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ LPS SVARĪGĀKĀS NORISES ĪSUMĀ	14
--	----

EIROPĀ	22
--------	----

PROJEKTI PROJEKTA IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS TĪKLA PAVASARA MĀCĪBU SEMESTRIS	24
--	----

INFORMĀCIJAI VIENOTĀ PAŠVALDĪBU SISTĒMA	26
--	----

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ PAR LABĀM PĀRMAIŅĀM ZALĀ JUMPRAVA UN ZAĻOJŠ MEŽS DUNDAGĀ ATGRIEŠANĀS LIELVĀRDĒ	28 30 32
--	----------------

SVĒTKI ŠOVASAR LATVIJA SKANĒS!	35
-----------------------------------	----

UGUNSDZĒSĪBA LATVIJAS UGUNSSARDZEI – 150	38
---	----

INTERVIJA MUZEJS – SAIKNE STARP PAGĀTNI, TAGADNI UN NĀKOTNI	40
--	----

MUZEJI AKREDITĒTIE PAŠVALDĪBU MUZEJI LATVIJAS MUZEJU DARBINIEKU DIENA BALVOS LATVIJAS MUZEJU DARBINIEKU GADA BALVA "ZELTA PUTEKLIS" CEĻOJUMS PĀRI LATVIJAI MUZEJU NAKTĪ	43 44 46 48
---	----------------------

KONKURSS "MANA NOVADA LEPNUMS"	90
-----------------------------------	----

REKLĀMA PAŠVALDĪBU MOBILĀ LIETOTNE TŪRISMAM	91
--	----

ANEKDOTES ATPŪTAI, ATELPAI, SMAIDAM	92
--	----

KĀ KĻŪT STIPRĀKIEM?

LATVIJAS
PAŠVALDĪBU
SAVIENĪBA

Daina Oliņa un Lelde Vazdiķe

Drēgni lietaino dienu ielenkumā 15. maija rīts Latvijā uzausa saulaini priecīgs, ļaujot saglabāt vienu no pašvaldību galvenā saieta tradīcijām – labvēlīgus meteorapstākļus, kas palīdz viest optimismu, nevis grīnu purpināšanu. (Smiltenieši tik nešaubīgi ticēja saulainumam, ka pat pusdienu galdus uzdrīkstējās servēt zem klajas debess.) Spēkā palika arī otra tradīcija – nepulcēties Rīgā. Pēdējo kongresu mājvietām – Koknesei, Preiļiem, Aucei un Aizkrauklei – šāgada maijā piepulcējās viens no Vidzemes rosīgajiem attīstības centriem – **Smiltene**. No Latvijas lielo pilsētu un novadu pašvaldībām todien visi ceļi veda... uz Romu jau nu nē, bet uz Smilteni gan, jo novada **Kultūras centrs** bija izraudzīts par LPS 26. kongresa norises vietu.

Jauko neformālismu paspilgtināja arī Valsts prezidenta Andra Bērziņa ierašanās stundu pirms kongresa sākuma, pārsteidzot kongresa delegātus, kas tik tikko sāka piepildīt Kultūras centra foajē. Prezidentu, tāpat kā citus ciemiņus, pie ieejas jauki sagaidīja mājastēvi – Smiltenes novada domes priekšsēdētājs **Gints Kukainis** un

izpilddirektors **Kārlis Lapiņš** kopā ar mājasmāti, kongresa norises “centrālo asi” – Kultūras pārvaldes vadītāju **Pārslu Jansoni**, kurai todien piesēst sanāca mazāk par citiem.

Domes priekšsēdētājs **Gints Kukainis** sveica kongresa delegātus, izsakot cerību, ka dienaskārtība būs tik piesātināta, lai nākotnē spētu veicināt visu Latvijas pašvaldību attīstību. Atbildes uzrunā LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** pateicās smilteniešiem par gatavību uzņemties

kongresa rīkošanu, bet zālē sēdošajiem atgādināja kongresa moto: **“Rīt – stiprāki nekā šodien”**, kas atbilst katra Latvijas iedzīvotāja interesēm. Vēršot uzmanību uz kongresa norises datumu, A. Jaunsleinis izteica cerību, ka varbūt arī 2015. gada 15. maijs atstās paliekošas pēdas Latvijas jaunlaiku vēsturē. Viņš arī publiskoja Valsts prezidenta vēlmi runāt kā pēdējam no kongresa ciemiņiem.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs **Kaspars Gerhards** atgādināja publiski maz daudzīnāto, bet Latvijas liktenī bezgala nozīmīgo notikumu – 1990. gada 21. aprīlī “Daugavas” stadionā vairāk nekā 8000 pašvaldību deputātu teiktais “jā” deva mandātu LR Augstākajai Padomei 4. maijā atbalstīt Neatkarības deklarāciju. Šobrīd uzdevums ir saglabāt Latvijas neatkarību, cik labi tas ir iespējams. Ja būs stipras pašvaldības, būs reģionālā attīstība, būs visas valsts attīstība, būs neatkarīga Latvija.

Ministrs atzina, ka 2008. gada decembrī pieņemtā administratīvi teritoriālā reforma pēc būtības nav pabeigta, pašvaldību sistēmā ir daudz nepilnību. Tām ir gan tieša, gan netieša ietekme uz valsts iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Jāmin pašvaldību funkciju samērojamība ar pieejamo finanšu resursu apjomu, normatīvo regulējumu apjomu un kvalitāti. K. Gerhards uzskata, ka jārunā par nākamajiem soļiem pašvaldību sadarbības un apvienošanas jautājumā. Priekšplānā jāizvirza nevis forma vai mērogs, bet saturs. Viena no iespējām ir policentriska attīstība, kad bez Rīgas ir spēcīgi attīstības centri visā Latvijas teritorijā, kas aiz sevis “pavelk” uz priekšu apkārtējās teritorijas. Līdz ar to

nepieciešams izstrādāt pašvaldību sistēmas ilgtermiņa attīstības politiku, kas būtu arī kā vienota vadlīnija visai valsts pārvaldes veidotajai pašvaldību politikai. Reģionu un pašvaldību attīstību nevar efektīvi veicināt, domājot tikai par Rīgu. Galvenā ir pašvaldību un pašu reģionu loma, tādēļ nepieciešama nopietna diskusija par pašvaldību sistēmas turpmāko attīstību.

K. Gerhards uzsvēra pamatnosacījumus turpmākajām sarunām. Pirmkārt, jārespektē iedzīvotāju viedoklis, viņu vajadzības. Otrkārt, lai straujas un nepārdomātas izmaiņas pašvaldību sistēmā neapdraudētu mērķtiecīgu un sistēmisku 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondu finansējuma apguvi, ir jāsabalansē pieejamo ES fondu finansējums ar ambicioziem mērķiem reģionālajai attīstībai, vides direktīvu izpildei un e-pārvaldes attīstībai. Ministrs uzteica LPS aktīvo iesaisti viedokļu apmaiņā par ministrijas gatavotiem jaunā plānošanas perioda ES fondu programmu ieviešanas nosacījumu projektiem. Būtiski, lai struktūrfondu finanšu līdzekļi pēc iespējas ātrāk nonāktu tautsaimniecībā un sekmētu uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstību reģionos. Runātājs atgādināja, ka Nacionālā apvienība ir panākusi atbalsta iespējas visām Latvijas pašvaldībām. Ņemot vērā augsto bezdarbu un zemos sociāli ekonomiskos rādītājus, īpaša uzmanība ir pievērsta Latgales reģionam.

Līdz šim nereti bijusi jūtama neuzticēšanās pašvaldībām, bailes piešķirt vietējai varai vairāk tiesību, piemēram, iesaistoties uzņēmējdarbībā. Ir atbalstāmas plašākas pašvaldību iespējas, gan iesaistoties sociālajā uzņēmējdarbībā, gan gadījumos, kad iedzīvotājiem un teritorijas attīstībai svarīgās jomās pakalpojumus nesniedz privātais bizness. Ministrija turpinās atbalstīt priekšlikumus pašvaldību lomas tālākai nostiprināšanai, jo normatīvais regulējums tām joprojām nav elastīgs. Uzrunas noslēgumā Kaspars Gerhards uzsvēra labas sadarbības nozīmi starp valsti, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM) un pašvaldībām, lai sekmētu Latvijas attīstību.

No kolēģa stafeti pārņēma kultūras ministre **Dace Melbārde**, kura kongresa delegātus sveica kultūras kopienas vārdā. Sakot paldies pašvaldībām par līdzšinējo sadarbību, viņa atzina, ka šīs vasaras kultūras kalendārs apliecina augšupejošu sadarbību ar pašvaldībām. Pašvaldību kultūras darbinieki strādā uzteicami, un daudziem organizētajiem pasākumiem ir arī nacionāla nozīme.

Kultūras ministre aicināja uz sadarbību, gatavojoties Latvijas valsts simtgades svētkiem 2018. gadā. Lai

izveidotu svētku ietvaru, MK ir apstiprināta rīcības komiteja, ko vada kultūras ministre, tajā līdzdarbojas arī pašvaldību pārstāvji. D. Melbārde rosināja pašvaldības izveidot savas vietējās rīcības komitejas un izvēlēties kontaktpersonu. Simtgades svētku pamatmērķis ir stiprināt piederības izjūtu savai valstij un zemei. Plānots, ka programma ilgs piecus gadus – no 2017. līdz 2021. gadam. Svarīgi, lai svētki kopumā modina sabiedrībā atbildības vērtību. Ministre iepazīstināja klātesošos ar pieciem svētku programmas virzieniem un uzsvēra, ka šajos svētkos jāakcentē valsts galvenā vērtība – cilvēki. To apliecina arī svētku sauklis: *“Es radu Latviju, es daru Latviju”*. Uzrunu noslēdzot, kultūras ministre Dace Melbārde izteica cerību uz radošu un auglīgu sadarbību ar katru no pašvaldībām.

LR Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija kongresā ieradās gandrīz pilnā sastāvā, apliecinot ieinteresētību vietējās varas problēmās. Turklāt šajā “komandā” bija daudz “savējo”, kas līdz ievēlēšanai Saeimā bija Latvijas pašvaldību līderi, arī Smiltenes novada domes priekšsēdētāja Ginta Kukaiņa priekštecis Ainārs Mežulis.

To savā uzrunā uzsvēra arī Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas priekšsēdētājs **Sergejs Dolgopolovs**: *“Atšķirībā no iepriekšējām gadiem komisijas sastāvā lielākā daļa ir pašvaldību darbinieki. Ņemot vērā, ka komisijā nevarēja iekļaut visus pašvaldību darbiniekus, kuri tagad ir Saeimā, tika izveidota apakškomisija, kas nodarbojas ar pašvaldību attīstības problēmām un jautājumiem, kas ir tuvi pašvaldībām.”*

Viņš akcentēja trīs svarīgākos risināmos jautājumus: Valsts pārvaldes iekārtas likums, pašvaldību referendumi un reģionālās reformas turpināšana. Administratīvi teritoriālā reforma nebija veiksmīga, jo tā nerasniedza gandrīz nevienu no plānotajiem rezultātiem, tāpēc radusies dilemma, vai turpināt šo reformu tādā pašā garā vai meklēt citus principus. Tad svarīga vieta būs dialogam starp pašvaldībām un valsti, parlamentu. S. Dolgopolovs akcentēja, ka jāpieliek kopējas pūles, lai juridiski sakārtotu visu, kas saistīts ar mājokļu, atkritumu apsaimniekošanas, komunālo pakalpojumu u.c. jautājumiem. Ļoti būtiska ir pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas pilnveidošana.

LPS ilggadējās sadarbības partneres – Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore **Līga Menģelšone** pateicās tām pašvaldībām un vadītājiem, kuri uzņemas papildu slogu un tic, ka trīspusējā sadarbības padome ir īstais veids, kā runāt ar saviem iedzīvotājiem. Paldies izskanēja arī tām pašvaldībām,

kas palīdzēja noorganizēt Eiropas līmeņa konferenci, pierādot, ka Latvija var! **Līga Meņģelšona** uzsvēra, ka LDDK ir par vietējiem ražotājiem un par nacionālo kapitālu, tāpēc aicināja pašvaldību vadītājus arī turpmāk maksimāli atbalstīt savus uzņēmējus.

Mūsu ilggadējā kolēģe LR Saeimas deputāte **Silvija Šimfa**, kura līdz ievēlēšanai ilgus gadus atbalstīja pašvaldības, risinot sāpīgos sociālos jautājumus, un tagad pašsaprotami iesaistījies Saeimas "pašvaldību komisijas" darbā, atgādināja tautvaldības lielo vērtību. Diemžēl mūsdienās tā netiek izmantota pilnvērtīgi, jo valsts pārvaldē dominē varas koncentrācija un centralizācija, milzīgs normatīvisms un kontrole. Jau 11 gadus Latvija ir ES valsts, bet pietrūcis vēlmes ieviest likumdošanā Eiropas Vietējo pašvaldību hartas principus pilnā apjomā un pēc būtības. S. Šimfa aicināja pašvaldības kļūt par demokrātijas vērtību stiprināšanas paraugu.

Latvijas Valsts prezidents **Andris Bērziņš** uzrunā solīja atskatīties uz 25 gadu laikā sasniegto. Diemžēl ne visās jomās sasniegumi mūs priecē. Latvijas iedzīvotāju ienākumu līmenis sasniedz tikai 64 procentus no pārējo Eiropas valstu iedzīvotāju ienākumiem. Iedzīvotāju skaits valstī ir noslīdējis zem divu miljonu robežas, un Eiropas Komisija prognozē, ka nākamo 25 gadu laikā tas Latvijā kritīsies līdz 1,6 miljoniem! A. Bērziņš uzsvēra, ka kongresa rezolūcijas rāda to, ko pašvaldības gribētu, tajās ir daudz loģikas, piemēram, par vēlēšanu laika korigēšanu. Prezidenta atbalstu guva arī rezolūcija par Valsts kontroli. Labi, ka pašvaldību lietu ministrs sola šim jautājumam pievērst uzmanību. Valsts prezidents norādīja, ka izglītības jomas sakārtošanā "bumba" ir pašvaldību pusē. Ar finansējuma palielināšanu skolotāju algām vien nekas neatrisināsies. Pēc runātāja domām, nekavējoties jārisina reģionālās reformas jautājums. Februārī A. Bērziņš iepazinās ar VARAM redzējumu. Tas ir ļoti

loģisks ilgākam laika periodam. Kā to sasniegt, ir pašu rokās. Četru gadu laikā Valsts prezidents apciemojis gandrīz simts pašvaldības, tāpēc droši var teikt, ka Pašvaldību savienības pieredze ir pietiekama, lai veiksmīgi atrisinātu problēmas. Viņš pauda atbalstu iecerei nevis uzreiz strikti pārskatīt robežas, bet sākmā virzīt pašvaldības uz sadarbību ar kaimiņiem.

Eiropas Savienības gudrie lēmumi un likumi sakņojas tirgus ekonomikā. Diemžēl starptautiski globālai biznesa darbībai Latvija ir par mazu, tāpēc glābiņš var būt tikai sadarbība lielāka reģiona ietvaros. Valsts prezidents norādīja, ka valdībai daudzas valsts funkcijas nākotnē būs jānodod pašvaldībām, un izteica cerību, ka Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija, kurā šajā sasaukumā ienākuši daudz zinošu agrāko pašvaldību vadītāju, atradīs sapratīgu risinājumu. Viņš mudināja skatīties tālākā nākotnē, ko katrs varētu darīt, lai šīs lietas risinātos, lai varētu izveidot efektīvu Latvijas valsts pārvaldi, kas balstīta uz pašvaldību bāzes. Negribot uzņemties pareģa lomu, Andris Bērziņš tomēr atzina, ka nākotnē jāveido lielākas pašvaldību struktūras, kas spēj pildīt vairāk funkciju un kuru rīcībā nodots lielāks finansējums. Atsevišķi risināms būs Rīgas un tās apkārtnes jautājums. Uzrunas noslēgumā Valsts prezidents pateicās klātesošajiem un Latvijas Pašvaldību savienībai par veiksmīgo sadarbību un uzsvēra, ka nākotnē Latvijas pašvaldībām jāspēj virzīties uz priekšu ātrāk, nekā to spēs Eiropas Savienība kopumā. Citādi mēs viegli un nemanāmi varam izzust zem šķietami skaistā lozunga "mobilitāte".

Pēc uzrunām LPS 26. kongresā tika apstiprināta mandātu komisija, redakcijas komisija un balsu skaitīšanas komisija, jo LPS Revīzijas komisijā bija jāievēl jauni locekļi uz Saeimu aizgājušo kolēģu vietā. Kongresa delegātu atbalstu guva abi izvirzītie kandidāti – Aizkraukles novada domes priekšsēdētājs **Leons Līdums** un viņa kolēģis no Viļakas novada **Sergejs Maksimovs**.

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēža Andra Jaunsleiņa ziņojums

Kongresa moto "Rīt – stiprāki nekā šodien!" nav izvēlēts nejauši. Pēdējā gada notikumi mēģina rādīt to, ka šodien esam vājāki, nekā bijām vakar. Bet mēs tādi neesam. Mēs gribam rīt būt stiprāki nekā šodien, mācīties no savām kļūdām un iet uz priekšu. Atbildību par vietējās varas attīstību Latvijā Pašvaldību savienība uzņems pirms 25 gadiem, un tāpēc mums nav cita ceļa. Jau pirmajā vēlē-

šajā ziņojumā Andra Jaunsleiņa uzsvēra, ka nākotnē jāveido lielākas pašvaldību struktūras, kas spēj pildīt vairāk funkciju un kuru rīcībā nodots lielāks finansējums.

šanu periodā Latvijas pašvaldības pierādīja, ka tās spēj rīkoties valstiski, palīdzēja arī izveidot šo valsti. Svarīgs ir **vērtību pamats** nākotnei.

Diemžēl totalitārisms ir atstājis jūtamas sekas – iespējams mūsu domāšanu, apziņu un rīcību. Pagātnes bagāža ir kavējusi sasniegt mums vairāk. Totalitārisms paredz, ka visiem jābūt vienādiem, visiem jādara tā, kā ir nolemts “augšā”, arī tagad daudzi cilvēki uzskata, ka visu var unificēt. Tas nav mūsu Latvijas nacionālās valsts interesēs. Pēdējā laikā ļoti spilgti parādījusies neiecietība pret atšķirīgiem viedokļiem, tiek radīta baiļu atmosfēra, lai cilvēki vairītos brīvi paust savu viedokli, baidoties, ka pretējā gadījumā viņi varētu nonākt represīvo orgānu redzeslokā. Par šīm lietām ir jārūnā atklāti!

Bažas par “vienādošanu” varam attiecināt uz pašvaldībām – ir jāskaidro un jāsaprot, ka tās ir un būs dažādas, ka tām būs atšķirīgi viedokļi. Nevajag unificēt lietas, kas nav unificējamas! Interesu grupas LPS ietvaros ir objektīva parādība. Kopš Pašvaldību savienības dibināšanas brīža nekad neesam cīnījušies pret tām. **Kopējās vērtības un demokrātiskie principi** veido pamatu, uz kura var uzbūvēt visu pārējo. Mūsu spēks ir vienotībā kopīgu mērķu vārdā. Ar gandarījumu varu uzsvērt, ka aptaujas apliecina – pašvaldību prestižs sabiedrībā ir ļoti augsts. Nacionālās politiskās partijas nevar lepoties ar labiem rezultātiem vietējo pašvaldību vēlēšanās, un tas ir novedis pie reģionālo partiju veidošanās, kuras pēc tam noslēdz sadarbības līgumu ar koalīcijas pusī. Tā ir viela pārdomām nacionālā līmeņa partijām. Diemžēl, reģionālajiem spēkiem aktivizējoties, jāpārdzīvo gan partijas biedru pārvilināšana, gan nelabvēlīga gaisotne, Rīgas nostādīšana pret pārējām pašvaldībām. Stingri atgādinu, ka LPS galvenais uzdevums ir kalpot tikai savu biedru interesēm. Un tā nekalpos vienas konkrētas partijas vai grupas interesēm, vismaz līdz brīdim, kamēr būšu organizācijas vadībā. LPS būs tik stipra, cik pašvaldību vadītāji būs gatavi šo vienotību un stiprumu atbalstīt.

Kā LPS Finanšu un ekonomikas jautājumu komitejas vadītājs informēšu arī par šīs svarīgās komitejas veikumu pārskata periodā. **Uzņēmējdarbība** ir pamats nākotnei, tāpēc gribam, lai pašvaldībām pieejamā Eiropas Savienības struktūrfondu nauda tiktu izmantota prasmīgi un lietderīgi, lai nākotnē nebūtu jākaunas par šodien pieņemtajiem lēmumiem. Pēc atteikšanās no kvotām ierosinājām veikt teritoriālo kartējumu, lai nozaru šķērsgrīzumā paraudzītos, kas valstī jau ir, bet kas būs vajadzīgs nākotnē, kuras ir vājās vietas, kur resursi jāiegulda pirmām kārtām.

Daudzos jautājumos esam raduši vienotus uzskatus ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un ministru Kasparu Gerhardu. Pēdējā laikā valdība un daudzi nozaru ministri saprot, ka vēlamo varam sasniegt, tikai sadarbojoties. Kopīgi ar VARAM cenšamies sakārtot **informācijas tehnoloģiju sistēmu**. Grūti noskatīties uz to, kādi milzu līdzekļi Latvijā ieguldīti informācijas tehnoloģijās. Iznākums – sabūvētas daudzas savstarpēji nesavietojamas sistēmas. Tas ir pilnīgi

nepieņemami! Daudz diskutēts par pašvaldību iesaisti uzņēmējdarbībā, taču atbalsts uzņēmējiem nav iespējams bez informācijas. Pašvaldības vadītājam ir jāredz, kas notiek viņa teritorijā, kādi nodokļi ienāk budžetā, kāds ir atalgojums uzņēmumos u.c. Nepieciešami dati, lai spētu analizēt un argumentēti runāt ar uzņēmējiem. Visu datu (sevišķi jau nodokļu pārskatu) pieejamība reizē ir cīņa pret aplokšņu algām un ēnu ekonomiku. Ar pašvaldību ministriju sadarbojamies arī, risinot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju problēmu. Precīza informācija te nodrošinātu atbilstošu rīcību.

Daudz diskusiju – gan Pašvaldību savienības biedru vidū, gan Saeimas komisijās – bijis par **finanšu izlīdzināšanas jauno modeli**. Pēc trīs stundu garām diskusijām LPS Domes sēdē tika noformulēts pašvaldību kopīgais viedoklis, priekšlikumus esam nosūtījuši visiem Saeimas deputātiem un astoņiem reģionālo politisko partiju vadītājiem, kas noslēguši sadarbības līgumu. Ja nekas no Domē pieņemtā netiks ietverts jaunajā izlīdzināšanas likumā, jau tagad var prognozēt, ka tas ir īstermiņa bezperspektīvs projekts, kas radīs problēmas, veidojoties pirmajai krīzes situācijai kādā pašvaldībā.

Izglītības reformā mūsu prioritāte ir bērns, kuram jāsaņem kvalitatīva izglītība. Skolotāju algas, skolotāju tikls utt. ir nākamie jautājumi. Kvalitatīvas reformas prasa skaidrus aprēķinus. Ir jānomaina dažādu lobiju rezultātā radītais ierobežojums, ka mazām klasēm katram priekšmetam nepieciešams savs skolotājs. Ja var pastāvēt “mazās” skolas ar 40–60 bērniem, viņiem nevajag 40 skolotājus, kā to prasa dažādi normatīvi.

Par **Valsts kontroli** pēdējā laikā ir daudz runāts. Es kā šis valsts pilsonis, maksājot nodokļus, uzturu arī Valsts kontroli un gribu, lai tās darbs ir kvalitatīvs. Jāizveido stipra Valsts kontrole, kurai sabiedrība tic. Pašvaldībām nav iebildumu pret līdzekļu pārbaudi, bet ir iebildumi pret to, kā tas tiek veikts. Savu viedokli esam izteikuši kongresa rezolūcijā par sadarbību ar Valsts kontroli. Valsts kontrolei jāapzinās, ka tās lēmumi ir pārsūdzami. Tā tas bija kādreiz, kad tiesa pieņēma galīgo lēmumu. Nav pieļaujams, ja Valsts kontrolei uztic pēdējās instances godu bez pārsūdzēšanas tiesībām.

Vēl kāds steidzami risināms jautājums ir **pašvaldību atalgojuma sistēma**. Līdz krīzei desmit gadus pašvaldības par to lēma pašas. Krīzes situācijā mūs mudināja iekļauties vienotā atalgojuma sistēmā. Pirms krīzes mēs bijām spējīgi konkurēt, pieņemt lēmumu un saglabāt amatā profesionāļus, kas mums bija vajadzīgi. Šobrīd ir lielas problēmas ar darbinieku aizplūšanu, it sevišķi no reģioniem. Ko mēs esam ieguvuši no šīs vienotās atalgojuma sistēmas? Esam pilnīgi sabojājuši valsts pārvaldes publiskās pārvaldes sfēru. Likumā vajadzētu noteikt principus, kas mums kā publiskās pārvaldes dalībniekiem būtu jāievēro, nosakot atalgojumu, nevis jānosauc konkrēti skaitļi. Citādi mēs nebūsim konkurētspējīgi. Ja uzskatām, ka esam pārvarējuši krīzi, pēdējais laiks pašvaldības atdalīt no vienotās atalgojuma sistēmas un atgriezties pie pirmskrīzes regulējuma.

Par **pašvaldību komercdarbību**. Tirgus ekonomika darbojas tikai tur, kur tas ir izdevīgi. Bet kurš darbosies neizdevīgajās jomās? Citās valstīs to dara valsts vai pašvaldības. Kāpēc mēs gribam piedāvāt modeli, kurā publiskajam sektoram uzņēmējdarbība tiek liegta, atstājot tikai privāto monopolu, taču jebkurš monopols ir slikts. Ne valstij, ne pašvaldībām nav mērķa nodarboties ar uzņēmējdarbību. Mēs negrasāmieš konkurēt ar privāto sektoru, tomēr sabiedrības interesēs esam gatavi iesaistīties.

Iepriekšējā kongresā aicinājām politiskās partijas izvērtēt ierosinājumu – **vienādot Eiropas Parlamenta un vietējo pašvaldību vēlēšanu periodu**. Tā mēs novērstu vēlēšanu aktivitātes kritumu, kas, balsojot par Eiropas Parlamentu, nākotnē var vēl pieaugt, turpretim interese un vēlme lemt par savu vietējo varu neizdīst. Piecu gadu vēlēšanu cikls pašvaldību līmenī nodrošinātu ilgtermiņa plānošanu. Iespējams, ka pēc tam arī Eiropas Parlaments varētu pāriet no četriem uz piecu gadu sasaukuma termiņu. Tas, protams, var mainīt Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus, iespējams, ka no tā baidās politiskās partijas.

“Norvēģu projekts”, ko šobrīd īsteno Pašvaldību savienība, ir orientēts uz visām Latvijas pašvaldībām. **Sadarbība un pieredzes apmaiņa** ir drošs un stabils pamats mūsu nākotnei. Pašlaik projektā iesaistītas 18 pašvaldības, taču par praktiskajiem rezultātiem mēs informējam un turpināsim informēt arī pārējās pašvaldības. Uzkrātā pieredze mums ļaus rīt kļūt labākiem, efektīvākiem un tātad arī stiprākiem, nekā esam šodien.

Par Latvijas **pašvaldību kopējām interesēm**. Pēc pēdējās administratīvi teritoriālās reformas LPS nācās mainīt iekšējo struktūru. Tagad ir skaidrs, ka šīs pārmaiņas jāturpina. Aicinu kongresa dalībniekus iesniegt priekšlikumus, lai varētu atrast labāko LPS darbības modeli. Ir jāizveido efektīvs mehānisms mūsu pašvaldību grupu dažādo interešu saskaņošanai.

Pēc pusdienu pārtraukuma pārskatu par starpkongresu periodā paveikto sniedza LPS komiteju vadītāji.

Izglītības un kultūras jautājumu komitejas priekšsēdētāja **Ligita Gintere** mudināja zālē sēdošos kopā ar viņu meklēt atbildes uz vairākiem jautājumiem. “Galvenais no tiem – vai tas, ko mēs šobrīd darām, sekmēs mūsu bērnu izaugsmi. Diskusiju centrā ir pedagogu algas. Tas, protams, ir svarīgs jautājums, esmu pateicīga visiem pedagogiem par nesavtīgo darbu mūsu bērnu labā, bet vai nav

pārāk šauri izglītības reformu saistīt tikai ar pedagogu atalgojumu? Vai materiālie labumi ir panaceja, kas atrisinās visas problēmas? Pedagoģa darba kvalitāti, izglī-

tības kvalitāti, bērnu izaugsmes kvalitāti ietekmē daudz dažādu faktoru. Vai mēs par tiem runājam, domājam, gādājam? Jau ilgu laiku vadot Jaunpils pašvaldību, arī LPS Izglītības un kultūras komiteju, nākas atzīt, ka gandrīz nekad neesam analizējuši mācību saturu, metodes, jaunās tehnoloģijas skolu dzīvē. Neesam diskutējuši arī par optimālo mācību gadu skaitu un ilgumu. Varbūt tās mūsu bērnu izglītībā ir daudz būtiskākas lietas nekā komiteju sēdēs daudzkārt apspriestā pedagogu atalgojuma problēma.”

Izglītībā nākas saskarties ar daudzām nestandarta situācijām. Pašvaldības cenšas tās risināt, bet vai normatīvisms mums to atļauj, vai neliek šķēršļus? Varbūt tomēr pašvaldībām jāuztic brīvība pašām izlemt, ka jaunāko klašu skolēnus vajag izglītēt savā teritorijā pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai. Vecākie skolābērni, sākot no septītās klases, jau spēs bez grūtībām izglītoties kaimiņu pašvaldībā vai sava novada centra ģimnāzijā. Reformas ir nepieciešamas, taču izglītības sistēmas valsts programma ir vajadzīga tāda, lai visi bērni spētu radoši attīstīties, izaugt, izglītoties. Mums ir stingri jāturas pretim tam pārbaudījumam, ko sauc par naudu. Nevar būt, ka nauda ir vienīgais motivētājs mūsu dzīvē.

Otrs komitejas problēmloks skar kultūras norises. Visu pašvaldību pašdarbības kolektīvi piedalās reģionālajās skatēs. Tiek gatavoti tērpi, finansēti deju kolektīvu vadītāji, koru diriģenti. Tas prasa lielus līdzekļus, un to visu maksājam no pašvaldību budžetiem. Pēc valsts ierosinājuma dziesmu un deju svētki ir iekļauti UNESCO sarakstā, tomēr gribētos jautāt – kā pati valsts rūpējas par dziesmu un deju svētku neizdomāšanu, saglabāšanu, procesa nepārtrauktību? Liekas, ka tomēr par maz. Skolu mācību programmas, profesionālās ievirzes izglītības finansējums, mācību saturs diemžēl nav mērķēts uz tradīciju saglabāšanu un attīstīšanu. Profesionālās ievirzes izglītības programmu nepietiekamā finansēšana no valsts budžeta ir apliecinājums tam, ka valstij nav vēlmes šo tradīciju saglabāt. Tikai pašvaldību neatlaidība, atbalstot ar savu finansējumu, notur vajadzīgo līmeni, lai dziesmu un deju svētki joprojām atrastos UNESCO sarakstā. Daudz līdzekļu pašvaldības iegulda kultūras objektu un infrastruktūras modernizēšanā un uzturēšanā. Diemžēl jaunais pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelis vērstas uz to, lai pieliktu punktu kultūras infrastruktūras attīstībai novados. Taču kultūra ir tā, kas stiprina Latviju.

Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs **Aivars Lācarus** atzina, ka pārskata posmā komitejas darbā nav bijis lielu izmaiņu. Darbā aktīvi piedalījušās divas lielas profesionālas apvienības – Latvijas Pašvaldību sociālās aprūpes institūciju apvienība (LPSAIA) ar 65 biedriem un Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienība (LPSDVA), kurā ir 81 biedrs. Tomēr iezīmējas jauna tendence – komitejas darbā palielinās sociālā darba speciālistu ieguldījuma īpatsvars, bet samazinās pašvaldību politiku aktivitā-

stingri valstiski reglamentēta. Vietējās varas iniciatīvas sociālās palīdzības sistēmas izstrādāšanā vienmēr tiek apšaubītas kā nelietderīgas!

Asas diskusijas raisīja kritēriji trūcīgas personas statusa piešķiršanai, jo Labklājības ministrija rosināja, izvērtējot atbilstību, neņemt vērā vairākas ienākuma grupas. Komiteja noraidīja šo ierosinājumu, paredzot tā nelabvēlīgo ietekmi uz pašvaldību budžetu 2015. gadā. Komiteja cenšas vērtēt ne tikai klientu vajadzības, bet arī gādāt par pašvaldību finansiālā stāvokļa stabilitāti. Vēl kāds plaši diskutēts jautājums bija valdības iecerētais deinstitucionalizācijas process. Šo problēmu komiteja daudzkārt apspriedusi ar Labklājības ministriju, turpmāk vairāki aspekti tiks pārrunāti ar Veselības ministriju.

Kongresā ne reizi vien tika pieminēta Valsts kontrole. Pēc revīzijām pašvaldību sociālajos dienestos komiteja nolēma aicināt tās speciālistus uz komitejas sēdi, lai pārrunātu konstatētās nepilnības. Diemžēl Valsts kontroles speciālisti nerada iespēju piedalīties, bet uzaicināja LPS pārstāvjus ierasties uz savu sanāksmi. Problēmas risinājumu komiteja atrada, kopā ar Labklājības ministriju noorganizējot semināru par Valsts kontroles revīzijas rezultātiem reģionos.

Komitejas aktualizēto jautājumu vidū bija arī sociālā darba izglītības un profesionālās izaugsmes iespējas Stradiņa universitātes sagatavotajiem sociālo dienestu darbiniekiem, nacionālā veselīgo pašvaldību kustība un veselības veicināšana skolās, asistentu pakalpojumu izmaksas, bērnu un audzēkņu problēmas u.c. jautājumi. Līdzīga misija un problēmu loks ir arī Tiesībsargam, diemžēl reālajā dzīvē sadarbība nav izveidojusies. Runātājs atzina, ka veselības aprūpes problēmu jautājumi pārskata periodā ir apspriesti mazāk – tas uzdevums nākotnei. Aivars Lācarus gandarīts atzīmēja kādu jaunumu, ko atzinīgi vērtē speciālisti, – videokonferenču ciklu “Labā prakse sociālajos dienestos”.

Tehnisko problēmu komitejas vadītājs **Aivars Okmanis** ziņojuma sākumā akcentēja komitejas darba galvenos virzienus. Šis loks ir plašs: energoefektivitāte un siltumapgāde, Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums, civilā aizsardzība, būvniecība, publiskie iepirkumi, transports un ceļi. Viens no sva-

te. Liekas, ka politiskus attur pārmērīgais normatīvisms, unificēšana un nihilistiska attieksme pret pašvaldību suverēno politiku. Divi valstij obligātie pašvaldības pabalsti – GMI un dzīvokļa pabalsts – jau sen kļuvuši par pašvaldību finansētu sociālās palīdzības formu, kas nesaprotamā kārtā ir

rīgākajiem secinājumiem – ļoti nepieciešams beidzot izveidot salīdzināmas un savietojamas valsts un pašvaldību datubāzes. Tas skar gan būvniecības informatīvo sistēmu, ko var saistīt ar dzīvokļu pabalstiem, gan dažādas sociālās palīdzības uzturēšanas sistēmas. Pārskata periodā neizpratni raisīja valdības centieni sašaurināt pašvaldību

kompetences autonomo funkciju veikšanā. Savukārt likumprojekts par civilo aizsardzību un katastrofu pārvaldīšanu rada bažas, ka kārtējoreiz pašvaldību pienākumi tiks palielināti bez atbilstošiem finanšu resursiem. Joprojām līdz galam neatrisināts palicis jautājums par valsts kontroli būvniecībā. Pārskata periodā notikušas vairākas komitejas sēdes (arī izbraukuma sēdes) par siltināšanas jautājumiem, gatavojoties jaunajai programmai. Komitejas secinājums: realizējot šos projektus, nepieciešams vērst uzmanību ne tikai uz energoefektivitātes pasākumiem, bet arī uz māju kompleksu renovāciju, to tik strikti neatdalīt, lai sasniegtu labākus rezultātus. Ar ES fondu finansējumu ir par maz, nepieciešams veidot arī citus energoefektivitātes fondus. Renovējamo māju skaits varētu būt ap 23 500, taču šajā plānošanas periodā labākajā gadījumā varētu tikt nosiltinātas tikai 1777 mājas.

Iebildumus raisa arī Energoefektivitātes likuma projekts, kurā 65 procentus ietaupījuma paredz likt uz pašvaldību siltumapgādes uzņēmumu pleciem, tādēļ turpinās sarunas ar Ekonomikas ministriju par to, kā šo atbildību dalīt ar galalietotājiem – māju īpašniekiem. Tiks grozīti Enerģētikas likuma panti, kas ļaus pašvaldībām definēt centralizētās siltumapgādes vietas un novērst iespēju mājām atslēgties no šā pakalpojuma.

Joprojām aktuāls ir jautājums par finansējuma saņemšanu pašvaldību autoceļiem. Jaunajā programmā paredzēta finanšu institūcija, kas to nodrošinās, taču joprojām pastāv risks, ka šis atbalsts var tikt apstrīdēts kā nepamatots valsts atbalsts. Šajā gadā ir neliels autoceļu finansējuma palielinājums, bet tas ir nepietiekams. Prasība par Autoceļu fonda atjaunošanu nerealizējas. Saskaņā ar Nacionālo attīstības plānu autoceļiem gadā būtu nepieciešami 243 miljoni eiro, bet autoceļu sakārtošanas programmā līdzekļu iedalīts ievērojami mazāk. Būtisks jautājums skar valsts vietējos ceļus. Nepamet izjūta, ka joprojām tiek gaidīts uz brīnumu – ka tos pārņems pašvaldības. Tikai pēc iedzīvotāju spiediena galēji kritiskā situācijā izdevies vismaz kaut ko iekustināt.

Tiek gatavots civilās aizsardzības likuma projekts. Komiteja ir definējusi savu uzstādījumu: stingri nodalīt atbildības jomu nozarei un administratīvajai teritorijai, protams, neaizmirstot arī finansēšanas avotu. Vai ar civilo aizsardzību valstī saprot tikai rīcību katastrofu

gadījumā vai tomēr tas ir nepārtraukts process? Kāda saskaņā ar jauno likumprojektu būs pašvaldības civi-
lās aizsardzības komisijas kompetence, kā tiks iesaistīti valsts resursi, valsts institūcijas, kādas būs pašvaldību tiesības izsludināt ārkārtējās situācijas un kā tiks nodrošināta ārkārtējo situāciju laikā veikto pasākumu un radīto zaudējumu kompensācija?

Sabiedriskā transporta jomā komiteja pievērsa uzmanību bezskaidras naudas norēķinu ieviešanai, izvērtēja Jelgavas pilsētas pieredzi un atbalstīja tās ieviešanu. Turklāt uz šīs sistēmas bāzes var apmaksāt arī citus pašvaldības pakalpojumus. Saeimā ir pieņemti grozījumi Autopārvadājumu likumā, kas definē sabiedriskos, neregulāros pasažieru pārvadājumus. Varbūt izdosies beidzot samazināt nelegālos pārvadājumus.

Komitejā ilgstoši tika diskutēts par elektrības tirgus atvēršanu, kas nu jau ir notikusi. Izdevās panākt, ka atbildību par tirgus atvēršanas negatīvo seku mazināšanu sociālajā aspektā sadala "Latvenergo" un valdība.

Jaunais Būvniecības likums darbojas, bet tas joprojām raisa daudz problēmu un diskusiju. Svarīgākais jautājums – kā realizēt likumā noteikto atbildību. Vēl kāda problēma – saskaņā ar jauno likumu projekta derīguma termiņš ir tikai divi gadi. Ja šo divu gadu laikā netiek izņemta būvatļauja, visa būvniecības iecere jāsāk no jauna.

Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas priekšsēdētājs **Gints Kaminskis** akcentēja sešus komitejas aktualizētos jautājumus sarunās ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM). Vienīgais jautājums no ministrijas puses bija par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi. Jūnijā notiks sarunas ar Zemkopības ministriju, arī te izkristalizējušies temati par lauku attīstību un infrastruktūru, apdzīvotību, nodarbinātību, instrumentiem lauku attīstības veicināšanai. Pašvaldībām aktuāla ir mazo zemes vai meža īpašnieku komersantu kopdarbības formu attīstības veicināšana, kādā veidā te var iesaistīties vietējā vara. Pirms gada veiksmīgi noritēja pilotprojekts par valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru izveidi. Ir pagājis gads, bet vēl joprojām netiekam pie šīs naudas. Spēkā stājies Zemes pārvaldības likums, diemžēl tajā ir daudz deklaratīvu normu. Svarīgi ir atrast pareizos risinājumus, kā nodrošināt pieļuvu īpašumiem, kā konsolidēt zemi. Aktuāls ir jautājums par jūras piekrastes joslu, un VARAM nepieciešams rast papildu finansējumu tās apsaimniekošanai. Nenoregulēti ir publisko ūdeņu apsaimniekošanas

jautājumi saistībā ar Zvejniecības likumu. Otrajā lasījumā pieņemtais Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums nepieļaujami sašaurina pašvaldību tiesības, kā arī nerisina jautājumus par ES finansējuma piesaisti pievadu izbūvei. Attiecībā uz ilgi apspriesto Atkritumu apsaimniekošanas likumu runātājs uzsvēra, ka beidzot rasta skaidrība par to, kādā veidā valsti tas plānots.

Nopietna uzmanība arī turpmāk jāpievērš grozījumiem Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā. Finansējums paredzēts no dažādām programmām, tomēr vajadzētu izvērtēt, kur tas patiešām ir nepieciešams un kā šos līdzekļus izmantos. Nacionālais attīstības plāns šim nolūkam paredzēja 1,5 miljardus eiro, reāli plānotie līdzekļi ir tikai pāri 600 miljoniem. Likums ir spēkā, bet valsts investīcijas "nestrādā". Ne visām pašvaldībām būs iespējas saņemt pietiekami lielas ES investīcijas, varbūt šajos gadījumos jādomā par valsts finansējumu. Izskanējis priekšlikums aizsardzības budžeta palielināto finansējumu izmantot ne tikai valsts aizsardzībā, bet arī attiecīgās teritorijas infrastruktūras sakārtošanai, jo Latvija ir Eiropas Savienības ārējo robežu valsts. Pagaidām nav skaidrs, vai šāda iespēja pastāv.

Laikam jau pašvaldību aktuālākās problēmas bija pietiekami uzrādītas kongresa gaitā, tāpēc neveidojās garumgara debatētāju rinda. Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja **Eiženija Aldermane** vēlreiz atgriezās pie izglītības sistēmas un topošā pedagogu algu modeļa, ko viņa vērtēja skarbi: "Ir tapis vanckars!" Runātāja mudināja kolēģus aizmirst par savām lokālajām interesēm, bet censties šo problēmu risināt visas valsts kopainā, bez haotiskuma. Jaunā atalgojuma modeļa otrais bloks skar pirmsskolu pedagogus, interešu izglītībā un profesionālās ievirzes izglītībā nodarbinātos, arī atbalsta personālu. Modelī ierakstītas konkrētas summas, bet tā ir pašvaldību nauda, ko kārtējoreiz plāno "no augšas", nesaskaņojot ar pašvaldībām! E. Aldermane uzsvēra, ka nekavējoties jāorganizē plašāka diskusija starp pašvaldībām un iesaistītajām ministrijām.

Baldones novada domes priekšsēdētājas vietnieks **Jānis Eglītis** uzsvēra Latvijas Pašvaldību savienības nozīmi un devumu pašvaldību sistēmas darbības nodrošināšanā. Rezultāts ilgtermiņā parāda gan organizācijas nepieciešamību, gan vajadzību pēc tās. Tomēr nav viegli saskaņot tik daudz viedokļu un vajadzību, īpaši situācijās, kad pašvaldību viedokļi krasi atšķiras. Tad mūsu rīcībā ir divas iespējas: nedarīt neko vai rīkoties un izmantot visas iespējas, lai panāktu vienotu viedokli. Tas prasa laiku un resursus, taču tāds ir organizācijas mērķis un uzdevums. Jaunu organizāciju veidošanās uz kopēju interešu bāzes rada risku nākotnes vienotībai, risinot problēmas. J. Eglītis aicināja kolēģus kopīgi domāt un aizstāvēt kopējās intereses. Būtiski ir noteikt kopējās prioritātes un veicamos darbus. Prioritātei būtu jābūt ģimenei un bērniem – vecāku darba iespējām, bērnudārziem.

Noturēt ģimeni Latvijā ir vieglāk nekā mēģināt atgriezt viņus dzimtenē pēc tam. Svarīgi domāt valstiski un rast kopēju viedokli.

Babītes novada domes priekšsēdētājs **Andrejs Ence** vēlējas izmantot ministra Kaspara Gerharda klātbūtni, lai pievērstu uzmanību dažiem jautājumiem, kas var radīt problēmas nākotnē, piemēram, negatīvās sekas, ko sevī ietver Zemes pārvaldības likuma 7. panta 2. daļa. Tajā teikts, ka pašvaldībām, apstiprinot detalplānojumus, ir jāvienojas ar zemes īpašniekiem par ielu nodošanu pašvaldībai. Runātājs arī atgādināja valdības lēmumu nepastāvīgumu. Daudzi atceras, kā pašvaldībām 2002. gadā nācās veidot regulatoru sistēmu, bet tad pēkšņi tos likvidēja. Pēdējais brīdinājums, kas zālē izraisīja smieklu vilni, saistīts ar lauksaimniecības zemes privatizāciju lauku apvidos: *“Ja man ir desmit hektāru mantotas zemes laukos un es gribu Pierīgā nopirkt 1200 kvadrātmetru zemes detalplānojuma teritorijā ar lietošanas mērķi “apbūves zeme”, tad es to nevaru nopirkt, ja man nav attiecīgās izglītības lauksaimniecībā!”*

Nemainīga palika vēl kāda LPS kongresu tradīcija – debātes allaž noslēdz Mālpils novada domes priekšsēdētājs **Aleksandrs Lielmežs** ar Haijama (vai cita klasiķa) dzejas rindām. Pirms tam gan viņš uzsvēra arī dažas neatrisinātās problēmas – normatīvismu un birokrātiju. Tāpat viņš norādīja, ka aplami ir tik dažādās pašvaldības unificēt ar vieniem Ministru kabineta noteikumiem, likumiem, regulām, direktīvām, kas visi mums it kā māca vienu – kā labāk dzīvot. Tā nav īstā atslēga! Pareizā atslēga ir uzticēšanās mūsu cilvēkiem, ticība, ka vietējā vara spēj izdarīt lietas godprātīgi, jo pašvaldība ir vistuvāk cilvēkiem. A. Lielmežs arī atgādināja, ka nav tiešas korelācijas starp pašvaldību lielumu un ekonomisko attīstību un labklājību.

Pašvaldību viedoklis par pašreizējā laika aktualitātēm tika “iekodēts” LPS 26. kongresa rezolūcijās – “Par izglītības finansēšanas reformu,” “Par izglītības strukturālo reformu,” “Par pašvaldību komercdarbības nosacījumiem,” “Par sadarbību ar Valsts kontroli” un “Par vēlēšanu perioda palielināšanu”. Redakcijas komisijas vārdā LPS vecākais padomnieks **Māris Pūķis** atzīmēja dažus precizējumus, kas tika izdarīti rezolūciju projektos. Dokumentus kongresa delegāti atbalstīja vienprātīgi.

LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** norādīja, ka delegātiem jāizlemj jautājums par LPS biedru maksām. Viņš ierosināja arī šogad, tāpat kā līdz šim, neko

nemainīt, kamēr nepalielināsies pašvaldību ieņēmumi. Kongresa delegāti atbalstīja A. Jaunsleīņa ierosinājumu biedru naudai saglabāt līdzšinējo apmēru.

LPS 26. kongress noslēdzās ar vēl dažiem tradicionāliem rituāliem – pateicības vārdiem un veltēm kongresa rīkotājiem un LPS apbalvojumu pasniegšanu. LPS ģenerālsekretāre **Mudīte Priede** aicināja saņemt LPS Atzinības rakstu par ieguldījumu demokrātiskas pašvaldību iekārtas veidošanā un Eiropas Vietējo pašvaldību hartas principu īstenošanu Latvijā, kā arī īpašās LPS goda zīmes bijušos pašvaldību vadītājus, kuri ievēlēti LR Saeimā – **Aināru Mežuli**, bijušo Smiltenes novada domes priekšsēdētāju, **Inesi Boķi**, bijušo Valmieras pilsētas domes priekšsēdētāju, **Aldi Adamoviču**, bijušo Preiļu novada domes priekšsēdētāju, un **Nelliju Kleinbergu**, bijušo Skrundas novada domes priekšsēdētāju.

Punkts uz “i” visos kongresos allaž ir LPS administrācijas tradicionālā kopbilde.

Normunda Kažoka foto

Paldies LPS 26. kongresa atbalstītājiem –

laitecom

KONGRESA REZOLŪCIJAS

PAR IZGLĪTĪBAS FINANSĒŠANAS REFORMU

Apzinoties,

- ka jaunais finansēšanas modelis ir nepilnīgs un tam nepieciešams daudz lielāks finansējums, nekā tiek piedāvāts,
- ka pedagoģisko darbinieku atalgojuma palielinājums ir nepieciešamais nosacījums motivētu darbinieku iesaistīšanā vietējās ekonomikas strukturālajās reformās,

ievērojot,

ka jaunais pedagoģisko darbinieku finansēšanas modelis:

- radīs papildu finanšu slogu pašvaldībām, jo būs nepieciešams palielināt atalgojumu pirmsskolas izglītības iestādēs, līdzsvarot atalgojumu tiem darbiniekiem, kurus valsts nefinansē, palielināt atalgojumu skolotājiem, kuru ienākumi samazināsies, ierobežojot darba apvienošanas iespējas,
- radīs problēmas pedagoģiskā personāla nokomplektēšanā, jo daļai skolotāju jaunā sistēma būs iemesls darba attiecību pārtraukšanai,

LPS aicina valdību un Saeimu:

- nekavējoties organizēt diskusiju ar Finanšu ministriju (FM), Izglītības un zinātnes ministriju (IZM), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM), Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrību (LIZDA), Latvijas Pašvaldību savienību (LPS) un Latvijas Lielo pilsētu asociāciju (LLPA) par papildu finansējumu, kas nepieciešams pašvaldībām modeļa ieviešanas gadījumā;
- palielināt atskaitījuma likmi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa pašvaldībām, lai kompensētu jaunā modeļa radītos papildu izdevumus pedagogiem un pašvaldības finansētajam personālam;
- pārejas periodā paredzēt lielāku elastību pedagogu izvēlē un izglītības standartu piemērošanā, kas nodrošinātu mācību procesa nepārtrauktību;
- atzīt, ka finansēšanas modeļa reforma nerisina galvenos izglītības strukturālo pārmaiņu jautājumus, tāpēc sadarbībā ar pašvaldībām turpināt satura un organizācijas reformas.

PAR IZGLĪTĪBAS STRUKTURĀLO REFORMU

Apzinoties, ka

- izglītība ir galvenais resurss, lai Latvija spētu no pēdējām vietām Eiropas Savienībā (ES) pacelties līdz vismaz vidējam ES sociāli ekonomiskās attīstības līmenim,
- neveicot strukturālas reformas izglītībā, kvalitāti-

vas pārmaiņas darbaspēka prasmē un motivācijā nav sagaidāmas,

- sekmīga reforma iespējama, tikai sadarbojoties Izglītības un zinātnes ministrijai ar Ekonomikas ministriju un Finanšu ministriju, kā arī ar izglītības iestāžu saimniekiem – pašvaldībām,

LPS aicina valdību sadarboties pārmaiņu gatavošanā, kas

- veicinātu visas teritorijas apdzīvotības iespējas, nodrošinot pirmsskolas un sākumskolas tuvumu dzīvesvietai, noņemtu šķēršļus mazu izglītības iestāžu efektīvai pārvaldībai, piemērojoties vietējiem apstākļiem un sekmējot jauno tehnoloģiju aktīvu izmantošanu;
- nostiprinātu pašvaldību lomu pamatskolu attīstībā, palielinātu vecāku ieinteresētību par bērnu izglītības iespējām savā teritorijā;
- attīstītu izglītības kvalitāti un daudzveidību vispārējās vidējās izglītības posmā, palielinot to priekšmetu lomu, kas nepieciešami postindustriālās un zināšanu ekonomikas attīstībai;
- saglabātu un attīstītu interešu izglītību kā pamatu Latvijas radošo industriju panākumiem pasaules tirgū;
- nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību profesionālās izglītības programmu un iestāžu finansējumam;
- optimizētu mācību gadu skaitu un mācību gada garumu, dažādojot un specializējot programmas konkrētu karjeras stratēģiju īstenošanai;
- motivētu pedagogus saistībā ar izglītības rezultātu, kas raksturo valsts un pašvaldību attīstības intereses.

LPS pieprasa valdībai pildīt valdības vairākkārt doto solījumu finansēt pirmsskolas pedagogu algas no valsts budžeta.

LPS kongress nolemj sasaukt speciālu LPS Domes sēdi, kas būtu veltīta nepieciešamo izglītības strukturālo reformu vispusīgai izvērtēšanai.

PAR PAŠVALDĪBU KOMERCĀRĪBAS NOSACĪJUMIEM

Apzinoties, ka

- galvenais depopulācijas apturēšanas līdzeklis ir nodarbinātība, tāpēc jāsekmē jaunu darba vietu radīšana gan privātajās, gan valsts un pašvaldību komercsabiedrībās,
- sekmes valsts ceļā uz labklājību ir atkarīgas ne vien no valsts politikas, bet arī no katras pašvaldības sekmēm,

- katrai pašvaldībai vislabāk redzams, kā un kādi pašvaldības komercdarbības veidi tās teritorijā nepieciešami,

kā arī, **ievērojot** to, ka

- turpinās diskusija par grozījumiem Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā, kas paredz pašvaldības domei tiesības noteikt tirgus nepilnību veidus (kuru novēršanai) un pašvaldības stratēģiskos mērķus, (kuru tuvināšanai) pašvaldība var turpināt vai uzsākt jaunu komercdarbību,
- pašvaldību komercsabiedrības var veicināt darbaspēka resursu attīstību, tādējādi radot pamatu turpmākai sekmīgai privātā kapitāla piesaistīšanai nozarēs ar augstu pievienoto vērtību,
- jaunā publisko kapitālsabiedrību pārvaldes kārtība rada pārmērīgas birokratizācijas briesmas,

LPS aicina Saeimu:

- nenoteikt obligātu atzinumu pieprasīšanu no Konkurences padomes vai citām organizācijām, kas novestu pie nevajadzīgas birokratizācijas;
- paredzēt publiskās komercdarbības pamatojumu ne vien stratēģiski nozīmīgu preču un pakalpojumu nodrošināšanai, bet arī stratēģiski nozīmīgu cilvēkresursu piesaistīšanai;
- paredzēt iespēju pašvaldības līdzdalībai kooperatīvajās sabiedrībās.

PAR SADARBĪBU AR VALSTS KONTROLI

Apzinoties,

ka Valsts kontroles pieredze ir resurss, kas var palīdzēt pilnveidot pašvaldības darbu,

ievērojot, ka

- pašvaldību finanšu un likumības revīzijas jomā galvenais mehānisms ir privātais audits, bet Valsts kontrolei ir papildinošas revīzijas funkcija, ja šāda nepieciešamība rodas centrālās valdības veiktās pārraudzības procesā vai pēc sabiedrības pieprasījuma,
- par pašvaldības politiskajiem lēmumiem atbild pārstāvniecības demokrātijas institūts – pašvaldības dome,
- valsts varas iestādēm nav tiesību lemt par lēmumu lietderību pašvaldības autonomās kompetences jomā (Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 4. panta ceturtā daļa un 8. panta otrā daļa),
- valsts varas iestādes, ievērojot proporcionalitātes principu, var lemt par lēmumu lietderību pašvaldībai deleģētās valsts kompetences jomā (Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 4. panta piektā daļa un 8. panta trešā daļa),
- pārmērīgs regulējums iekšējos normatīvajos aktos nav lietderīgs, tas palielina administratīvo slogu un faktiski noved pie nelietderīgas publisko līdzekļu izšķērdēšanas,
- no Valsts kontroles sabiedrība sagaida pārdomā-

- tus, korektus un kompetentus ieteikumus,
- nav mehānisma, kas ļautu apstrīdēt Valsts kontroles kļūdas un panākt šādu kļūdu objektīvu novērtējumu, bet Valsts kontroles kļūdai paziņojumi nepiemērotā laikā var ietekmēt politisko procesu, tajā skaitā vēlēšanu rezultātus,

LPS aicina Valsts kontroli:

- kopīgi sagatavot grozījumus Valsts kontroles likumā, kas atbilstu Latvijas starptautiskajām saistībām pildīt Eiropas Vietējo pašvaldību hartu;
- necensties dublēt privātā audita funkcijas, bet darīt to izvēles kārtībā, lai novērtētu veiktā privātā audita kvalitāti;
- respektēt pašvaldību administratīvo autonomiju, patstāvīgi izvēloties vadības formalizācijas pakāpi un samērojot to ar teritorijas mērogu, cilvēkresursiem un finanšu iespējām;
- kopīgi strādāt pie proporcionalitātes principa labākas izpratnes valstī un pašvaldībās, mazinot normatīvismu un birokrātiju, bet vienlaikus veicinot atklātību un sabiedrības iesaistīšanās iespējas;
- kopīgi sagatavot grozījumus likumos, atjaunojot un pilnveidojot Valsts kontroles lēmumu apstrīdēšanas un novērtēšanas procedūru;
- turpmāk izvairīties no populistiskiem paziņojumiem, kā arī atteikties no vēlēšanu kandidātu kritikas pēdējās nedēļās pirms vēlēšanām, tādējādi liedzot apvainotajām personām darīt vēlētajiem zināmus savus argumentus.

PAR VĒLĒŠANU PERIODA PALIELINĀŠANU

ievērojot, ka

- pēc ilgstošas ekonomiskās krīzes Latvijā nepieciešama gan valsts, gan pašvaldību aktīva un mērķtiecīga politika izaugsmes veicināšanai,
- ES ir noteikts vienāds vēlēšanu loks Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās, vairākās ES dalībvalstīs nacionālais vēlēšanu periods jau ir saskaņots ar Eiropas Parlamenta vēlēšanu ciklu,
- apvienojot vairākas vēlēšanas vienā dienā, tas ir gan ekonomiski izdevīgi, gan palielina vēlēšanu aktivitāti, gan līdzīgāk sadala uzvarējušo politisko spēku spektru dažādu līmeņu vēlēšanās un nodrošina iespēju starpvēlēšanu periodā uzsākt un pabeigt attīstības projektus,

LPS aicina Saeimu:

- noteikt piecu gadu periodu pašvaldību vēlēšanām;
- saskaņot pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanas jau ar nākamo vēlēšanu ciklu;
- izvērtēt iespēju, ka nacionālās, Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanas notiktu vienā dienā;
- izvērtēt iespēju, ka Latvija rosinātu saskaņot Eiropas Parlamenta vēlēšanu ciklu ar ES budžeta periodu.

LPS 26. KONGRESĀ

Normūnda Kažoka
un Dainās Oliņas
fotoreportāža

Maija Pētermane,
LPS padomniece
sabiedrisko attiecību
jautājumos

LPS Valdē apstiprināti divi jauni locekļi

LPS Dome Pašvaldību savienības Valdes sastāvā iekļāvusi divus jaunus locekļus – Valmieras pilsētas domes priekšsēdētāju **Jāni Baiku** un Pāvilostas novada domes priekšsēdētāju **Uldi Kristapsonu**.

J. Baiks aizstās līdzšinējo lielās pilsētas un Vidzemes reģionu pārstāvējušo Valdes locekli Inesi Boķi (Valmieras pilsēta), kurš ievēlēts Saeimā, savukārt U. Kristapsons Valdē būs parlamentā ievēlēts kādreizējās Skrundas novada domes priekšsēdētājas Nellijas Kleinbergas vietā.

LPS priekšsēža un Valsts prezidenta tikšanās

Valsts prezidents **Andris Bērziņš** maija sākumā tikās ar Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdi **Andri Jaunsleini**, lai pārrunātu pašvaldībām svarīgus jautājumus – par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeli un LPS priekšlikumiem tā pilnveidošanai, par priekšlikumu variantiem pašvaldību budžeta nodokļu ieņēmumu sasaistei ar valsts kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem u.c.

A. Jaunsleinis informēja Valsts prezidentu par LPS viedokli saistībā ar pašvaldību tiesībām nodarboties ar uzņēmējdarbību, par pašvaldību vēlēšanu cikla maiņas nepieciešamību, pielāgojot to Eiropas

LPS SVARĪGĀKĀS NORISES ĪSUMĀ

Parlamenta vēlēšanu ciklam un tādējādi palielinot arī vēlētāju aktivitāti abās vēlēšanās, par izglītības jautājumiem un sadarbību ar Valsts kontroli.

Valsts prezidents uzsvēra, ka pašvaldību lomai un funkcijām nākotnē būtu jāpalielinās, pārņemot arī daļu no centrālās varas funkcijām, kā arī aicināja katru pašvaldību ilgtermiņā izvērtēt savu attīstības modeli un pēc labprātīgas vienošanās veidot lielākas administratīvi teritoriālās struktūras, kas daudz efektīvāk varētu kalpot primāri savu iedzīvotāju labklājībai.

LPS paudusi bažas par jaunā Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma ilgtspējību

Latvijas Pašvaldību savienība izteikusi sarūgtinājumu, ka Saeimas deputāti nav ņēmuši vērā pašvaldību iebildumus un ieteikumus par jauno Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likumu, un pauž bažas, ka apstiprinātais likums nebūs ilgtspējīgs.

LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** atgādina, ka šopavasār Pašvaldību savienība gan Saeimas komisijas sēdēs, gan arī citos diskusiju formātos ir skaidri norādījusi uz šā likuma vajajām vietām un trūkumiem, piemēram – ja kādā pašvaldībā strauji samazināsies ieņēmumi, tad jaunais likums atšķirībā no vecā nespēs ieņēmumu kritumu amortizēt, tāpat tas neaizsargā pašvaldības ar maziem ieņēmumiem. Savukārt tām vietvarām, kas strādā un rēķinās ar savu ekonomisko attīstību, 60% ieņēmumu atņems, lai ielīktu “kopējā katlā”.

Šādi likumi, kurus pieņemot nav ņemtas vērā visu grupu intereses, ilgtermiņā nedarbojas. Visticamāk, jau šajā pašā vai nākamajā sasaukumā Saeimai nāksies pie šā jautājuma atgriezties.

“Agri vai vēl problēmas parādīsies, un deputātiem nekas cits neatlieks, kā tās labot,” pauž A. Jaunsleinis un uzsver, ka atbildība par pašvaldību finanšu sistēmu tagad gulsies uz lēmuma pieņēmēju pleciem.

LPS atbilstoši 2015. gada 22. aprīļa Domes sēdes lēmumam iesniedza Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijā vairākus priekšlikumus likumprojekta “Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likums” pilnveidošanai:

- par pašvaldību vērtēto ieņēmumu prognozējamību un stabilitāti vidējā termiņā un ilgtermiņā;
- par pašvaldību finansiālo aizsardzību gadījumā, kad samazinās pašvaldības ieņēmumi no tās darbības neatkarīgu apstākļu rezultātā;
- par pašvaldību ieinteresētības saglabāšanu nodokļu ieņēmumu pieaugumā;
- par pārejas periodā nepieciešamā papildu finansējuma nodrošināšanu no valsts budžeta dotācijas līdzekļiem.

LPS pauž bažas, ka, neņemot vērā LPS Domes sēdē

ierosinātos un atbalstītos priekšlikumus, nākotnē netiks nodrošināta likuma ilgtspējība.

“Ja jaunā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeļa ieviešanas gadā šķietamu līdzsvaru nodrošinās pašvaldību savstarpējo līdzekļu papildu pārdale, tad jau 2017. gadā, ja valdība būtiski nepalēninās kopējos pašvaldību resursus un vairs nedarbosies pārejas perioda nosacījumi, virknei pašvaldību būs problēmas sastādīt politiski un sociāli pieņemamus pašvaldību budžetus,” uzsvē LPS priekšsēdis Andris Jaunsleinis.

Jaunais pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelis paredz no esošā atšķirīgus izlīdzināšanas principus, tādēļ modeļa maiņa radīs lielākas vai mazākas izmaiņas pašvaldību ieņēmumos.

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķins ar 2015. gada datiem atbilstoši jaunajam izlīdzināšanas modelim liecina, ka salīdzinājumā ar esošo finanšu izlīdzināšanas modeli **Latgales** novadiem kopumā ieņēmumi pēc izlīdzināšanas samazinās par 6,1 miljonu eiro (par 6%), turklāt 18 no 19 Latgales novadiem paredzams ieņēmumu samazinājums. **Rīgas plānošanas reģiona** novadiem kopumā ieņēmumi pēc izlīdzināšanas samazinās par 4,7 miljoniem eiro (par 2,1%). Savukārt ieņēmumi pieaugs **Kurzemes** novadiem – kopumā par 0,7 miljoniem eiro (0,7%), republikas pilsētām – par sešiem miljoniem eiro (0,9%), **Vidzemes** novadiem – par 1,4 miljoniem eiro (1,3%) un **Zemgales** novadiem – par 2,7 miljoniem eiro (2,7%).

Salīdzinot Finanšu ministrijas pašvaldībām izsūtīto provizorisko pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķinu 2016. gadam (bez pārejas perioda) ar 2015. gada aprēķinu (spēkā esošo), lielākais izlīdzināto ieņēmumu samazinājums ir **Garkalnes** novadam – par 967 tūkstošiem eiro (par 12%), **Viļānu** novadam – par 334 tūkst. eiro (9,1%), **Babītes** novadam – par 721 tūkst. eiro (8,1%), **Aglonas** novadam – par 179 tūkst. eiro (8%), **Zilupes** novadam – par 151 tūkst. eiro (7,9%), **Krāslavas** novadam – par 763 tūkst. eiro (7,7%), **Vārkavas** novadam – par 81 tūkst. eiro (6,7%), **Varakļānu** novadam – par 131 tūkst. eiro (6,4%), **Daugavpils novadam** – par 885 tūkst. eiro (6,3%), **Riebiņu** novadam – par 190 tūkst. eiro (6%) un **Rēzeknes** novadam – par 1 milj. eiro (6%).

Savukārt lielākais izlīdzināto ieņēmumu pieaugums prognozēts **Jēkabpils pilsētā** – par 1,9 milj. eiro (par 15,1%), **Ķeguma** novadam – par 456 tūkst. eiro (13,8%), **Ventspils novadam** – par 1 milj. eiro (13,7%), **Liepājas pilsētā** – par 5,5 milj. eiro (13,7%), **Rucavas** novadam – par 130 tūkst. eiro (12,5%), **Nīcas** novadam – par 231 tūkst. eiro (11,3%), **Krimuldas** novadam – par 324 tūkst. eiro (10,6%), **Naukšēnu** novadam – par 115 tūkst. eiro (9,9%), **Pāvilostas** novadam – par 165 tūkst. eiro (9,9%) un **Beverīnas** novadam – par 172 tūkst. eiro (9%).

LPS aicina noteikt pārejas periodu jaunā pedagogu darba samaksas modeļa ieviešanai

Ņemot vērā, ka nav pieejami pat aptuveni aprēķini, kādu ietekmi uz pašvaldību budžetiem atstās

Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) izstrādātais jaunais pedagogu darba samaksas modelis, kā arī ar to

saistīta virkne citu neskaidriību, Latvijas Pašvaldību savienība aicina noteikt pārejas periodu šā modeļa ieviešanai. Šādu aicinājumu 10. jūnijā Domes sēdē, kas bija veltīta izglītības nozares aktualitātēm, izteica gan vairāki pašvaldību vadītāji, gan arī LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis**.

LPS priekšsēdis norādīja, ka Izglītības un zinātnes ministrija, aizbildinoties ar naudas trūkumu un fiskālās disciplīnas ievērošanu, nav pildījusi iepriekš dotos solījumus par motivējošu atalgojumu pedagogiem un pirmsskolas pedagogu finansēšanu.

LPS uzskata, ka, izstrādājot jauno samaksas modeli, nav ņemta vērā tā ietekme uz pašvaldību budžetu – šādam aprēķinam bija jābūt un tas bija jāpievieno dokumentu paketei. Jāuzsver, ka algu noteikšanai jābūt elastīgai, proti, skolas direktoram ir jābūt tiesībām diferencēt atalgojumu.

Taču kā viens no galvenajiem uzsvāriem, kas izskanēja Domes sēdē, ir aicinājums saprast, ka izglītības sistēmas galvenais jautājums nav ne skolotāju algas, ne kāda cita administratīva problēma, bet gan bērni paši. Jāsaprot, vai pašreizējie procesi izglītībā sekmes mūsu bērnu izaugsmi. Tiek rēķinātas pedagogu algas, koeficienti, bet tā ir tikai neliela sastāvdaļa no izglītības jomas. Ir jārunā par izglītības saturu, pieejamību, mācību gada ilgumu, jaunām tehnoloģijām un nestandarta situācijām un risinājumiem – jau iepriekš LPS kongresā pausto uzsvēra LPS Izglītības un kultūras jautājumu komitejas priekšsēdētāja **Ligita Gintere**.

LPS Domes sēdē piedalījās arī izglītības un zinātnes ministre **Mārīte Seile**, uzsvērot, ka viņas galvenais mērķis ir uzlabot izglītības kvalitāti, vienlaikus saglabājot pieejamību un salāgojot budžeta iespējas.

“Izglītības sistēmā ir vajadzīgi jauni un kvalificēti skolotāji, arī gadu ziņā, jo pedagogu vidējais vecums šobrīd ir ļoti liels. Ar to haosu, kas valda šobrīd, jaunu profesionāļu pieplūdums nenotiks,” sacīja ministre. Viņa informēja, ka IZM izstrādātā modeļa ieviešanai no valsts mērķdotācijām gadā vajadzētu ap 31 miljonu eiro. Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja **Inga Bērziņa** uz to savukārt norādīja, ka viņas vadītajā pašvaldībā vien jaunā modeļa ieviešanai gadā vajadzīgs vismaz pusmiljons eiro.

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

LPS vērs uzmanību – ja jaunais pedagogu darba samaksas modelis tiek uzskatīts par reformu, tad jaunais pedagogu atalgojuma modelis ir jāizstrādā kā ilgtermiņa projekts, paredzot pārejas periodu, ieviešanas termiņus, ieviešanas izmaksas, kā arī identificējot riskus, kas radīsies, to ieviešot.

Sācies ikgadējais sarunu cikls ar nozaru ministrijām

Latvijas Pašvaldību savienība sākusi ikgadējo sarunu ciklu ar nozaru ministrijām, un līdz šim jau notikušas sarunas ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM), Zemkopības ministriju (ZM), Veselības ministriju (VM) un Labklājības ministriju (LM).

Sarunās ar VARAM tika spriests par Eiropas Savienības fondiem, uzņēmējdarbības stimulēšanu, kā arī par pašvaldību iesaistīšanos uzņēmējdarbībā. Tāpat puses skatīja jautājumus par elektroniskās pārvaldes attīstību, datu un sistēmu savietojamību, pašvaldību pieeju valsts datiem, ūdenssaimniecības un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas problemātiku un citus jautājumus.

Pašvaldību pārstāvji uzsvēra, ka nepieciešams rast risinājumus uzņēmējdarbības stimuliem, lai uzņēmējiem būtu pārliecinoši argumenti attīstīt ražošanu ne tikai Rīgā un lielākajos centros, bet arī reģionos. Vairākkārt pašvaldības uzsvēra mājokļa pieejamības problēmu cilvēkiem, kas vēlas pārcelties uz laukiem un kuri neatbilst maznodrošināto statusam. Vietvaras pārstāvji uzskata, ka nevajag aizliegt pašvaldībām iesaistīties uzņēmējdarbībā, jo nereti ir pārliecinoši argumenti, kādēļ pašvaldību kapitāls var iesaistīties uzņēmējdarbībā, kur pastāv tirgus nepilnības, kā arī, piemēram, sociālajā uzņēmējdarbībā.

Ar ZM apspriesti un meklēti kopsaucēji jautājumos, kas saistīti ar lauku attīstības instrumentiem, tajā skaitā apdzīvotības un nodarbinātības veicināšanai, lauku infrastruktūras (ceļi un meliorācija) uzlabošanas iespējām un mazo zemes un meža īpašnieku un mazo komersantu kopdarbības formu attīstības veicināšanu, iesaistot pašvaldību. Uzmanības lokā bija arī meliorācijas infrastruktūras uzlabošana, piekrastes kā zivsaimniecībai nozīmīgas teritorijas un iekšējo ūdeņu apsaimniekošanas jautājumi un citi.

Piekrastes pašvaldību pārstāvju tikšanās ar kultūras ministri

Latvijas Piekrastes pašvaldību apvienības pārstāvji tikās ar kultūras ministri **Daci Melbārdi** un Kultūras ministrijas parlamentāro sekretāru **Eināru Cilinski**, lai apspriestu šajā Eiropas Savienības fondu plānošanas periodā pieejamo finansējumu Rīgas līča un Baltijas jūras piekrastes novadiem un pilsētām.

Kultūras ministre sarunā iepazīstināja ar saviem uzskatiem, kam jāpievērš uzmanība, apgūstot specifiskā atbalsta mērķa SAM 5.5.1. finansējumu – projektiem noteikti jābūt saistītiem ar līvu zīmolu, suitu kultūras

iezīmēm un jāraugās, lai ar šo projektu palīdzību tiktu uzlabots tūristu apkalpošanas serviss un veidots kopīgs ceļojums.

Latvijas Lielo pilsētu asociācija uzsver, ka piekrastē dabas un kultūras vērtības ir nesaraujamas un kopīgi veido vidi, kas piesaista tūristus un rada ienākumus vietējiem iedzīvotājiem, piekrastes infrastruktūru izmanto ne tikai kādas konkrētas pašvaldības, bet gan visas Latvijas iedzīvotāji un ārvalstu tūristi.

Publiskās infrastruktūras uzlabošana 496 km garajā piekrastē plānota kompleksi attīstāmās vietās, lai sekmētu uzņēmējdarbību, panākot, ka tiek izveidotas darba vietas saistībā ar tūrisma produktu izveidi, pakalpojumiem, tradicionāliem uzņēmējdarbības veidiem. Lai ieguvēji būtu gan iedzīvotāji, gan uzņēmēji un atpūtnieki, nepieciešama sadarbība starp valsti, pašvaldībām, komersantiem un visu ieinteresēto, tajā skaitā ES fondu, atbalsts piekrastes pašvaldību attīstības programmās noteiktajiem teritoriāli integritājiem attīstības pasākumiem.

Parakstīts sadarbības līgums starp LPS, Stradiņa universitāti un LM

Lai veicinātu sadarbību sociālā darba izglītības vērtības un sociālo darbinieku profesijas popularizēšanā, Latvijas Pašvaldību savienība, Labklājības ministrija (LM) un Rīgas Stradiņa universitāte (RSU) 12. jūnijā parakstīja trīspusējo sadarbības līgumu.

No Labklājības ministrijas puses līgumu parakstīja labklājības ministrs **Uldis Augulis**, RSU vārdā – rektors **Jānis Gardovskis**, savukārt no Latvijas Pašvaldību savienības – priekšsēdis **Andris Jaunsleinis**.

Pasākumā piedalījās arī RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes Labklājības un sociālā darba katedras vadītāja **Lolita Vilka**, metodiķe **Dagnija Staķe** un Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos **Ilze Rudzīte**.

Starp RSU, Labklājības ministriju un Latvijas Pašvaldību savienību plānota sadarbība sociālā darba izglītības vērtības un sociālo darbinieku profesijas popularizēšanā un pētniecībā.

LPS apņēmusies iesaistīties RSU studentu prakšu vietu un vadītāju nodrošināšanā, savukārt RSU sniegs metodisko palīdzību lekciju, semināru, konferenču un praktikumam organizēšanā.

Viens no pirmajiem LPS, RSU un LM rīkotajiem lielajiem pasākumiem līguma ietvaros būs sociālā darba izglītotāju un sociālās attīstības darbinieku otrais forums "Zināšanu pārnese sociālā darba praksē", kas notiks 17. septembrī Rīgā, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē.

Šajā pasākumā iecerēts dalīties pieredzē, uzklaustīt politiķus valsts un pašvaldību līmenī, kā arī dalībai konferencē uzrunāti ārvalstu eksperti. Forumā noslēgumā paredzēta Labklājības ministrijas organizētās Gada balvas "Labākais sociālais darbinieks 2015" pasniegšanas ceremonija.

LPS un "Swedbank" vienošanās par finanšu pakalpojumu pieejamību novados

Ar mērķi veicināt finanšu pakalpojumu pieejamību Latvijas novados un veikt virkni pasākumu, kas ļautu reģionos attīstīties uzņēmējdarbībai, Pašvaldību savienība parakstījusi sadarbības memorandu ar AS "Swedbank".

Lai nodrošinātu banku pakalpojumu pieejamību visā Latvijā un skaidras naudas pieejamību ikvienā novadā, "Swedbank" apņemas līdz šāgada beigām uzstādīt 15 bankomātus novados, kuros šobrīd nav neviena bankas bankomāta. Banka arī apņemas tos uzstādīt jebkurā novadā, ja kāda cita kredītiestāde nākotnē izlemtu no saviem bankomātiem atteikties.

Tāpat sadarbībā ar pašvaldībām tiks meklēts piemērotākais modelis, kā panākt bankas darbinieku regulāru klātbūtni visos Latvijas Nacionālajā attīstības plānā noteiktajos attīstības centros.

Saskaņā ar parakstīto memorandu papildus ban-

kas fiziskās pieejamības paplašināšanai "Swedbank" atbalstīs ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos Latvijas novados, piedāvājot kredītesanas pakalpojumus, kas īpaši pielāgoti novadu uzņēmēju un iedzīvotāju prasībām. Tie ietver gan mikrokredītus nelielu pamatlīdzekļu iegādei vai apgrozāmo līdzekļu papildināšanai uzņēmumiem, gan hipotekāros kredītus ar atvieglotiem nosacījumiem mājokļa iegādei ģimenēm ar bērniem, gan arī ēku energoefektivitātes finansēšanu. Tāpat 2015. gadā "Swedbank" apņemas atbalstīt vismaz 600 skolēnu mācību uzņēmumu izveidi, lai dotu iespēju skolas vecuma jauniešiem gūt pirmo pieredzi uzņēmējdarbībā.

Savukārt Latvijas Pašvaldību savienība apņemas aicināt pašvaldības sadarboties finanšu pakalpojumu nodrošināšanā un iedzīvotāju apmācībā – ierādot telpas bankomātiem, organizējot seminārus uzņēmējiem un iedzīvotājiem, kā arī savos informācijas resursos izvietojot informāciju par bankomātu atrašanās vietām un bankas darbinieku vizīšu laikiem. Tāpat LPS apņemas sekmēt finanšu pakalpojumu efektīvāku izmantošanu gan pašvaldību, gan uzņēmēju un iedzīvotāju vidū, ieviešot karšu un attālinātu norēķinu iespējas pašvaldībās un izglītības iestādēs.

Pašvaldību jaunatnes lietu atbalsta tīkla pirmā tikšanās

Jūnija sākumā LPS ēkā uz pirmo tikšanos sanāca Latvijas pašvaldību jaunatnes lietu atbalsta tīkla koordinējošā darba grupa.

LPS ietvaros ir izveidots pašvaldību jaunatnes lietu atbalsta tīkls, kas apvieno Latvijas pašvaldību darbiniekus, kuru pienākumos ietilpst darbs ar jaunatni. Savukārt darba grupa, kurā ir pašvaldību, plānošanas reģionu un Izglītības un zinātnes ministrijas speciālisti, ar LPS pārstāvjiem tiksies klātienē un darbosies praktiski, lai sasniegtu izvirzīto tīkla mērķi – veicināt jaunatnes politikas īstenošanā iesaistīto personu sadarbību un atbalstīt darbu ar jaunatni pašvaldībās, sekmējot izpratni par darbu ar jaunatni.

Pirmajā tikšanās reizē darba grupas locekļiem bija iespēja iepazīties savā starpā, dibināt jaunus kontaktus, izteikt galvenās problēmas, kas būtu primāri risināmas tīkla ietvaros. Darba grupas locekļi norādīja, ka tīklu kopumā saredz kā iespēju, kur diskutēt

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

par jaunatnes jomā aktuālām lietām, kā instrumentu sadarbības veicināšanai starp pašvaldībām gan reģionālā, gan valsts līmenī un labās prakses piemēru popularizēšanai, izpratnes veicināšanai par jaunatnes lietām pašvaldībās kopumā un kā atbalsta platformu jaunatnes lietu speciālistiem un citiem darbiniekiem, kuru pienākumos ietilpst darbs ar jaunatni.

Pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistu seminārā

11. un 12. jūnijā Ērgļos notika seminārs Latvijas pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistiem un informatīvo izdevumu veidotājiem.

Pasākumu atklāja LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** un Ērgļu novada domes priekšsēdētājs **Guntars Velcis**, kurš sniedza sava novada ilustratīvu prezentāciju.

Kultūras ministrijas (KM) Mediju politikas nodaļas vadītājs **Roberts Putnis** pastāstīja par jaunizveidotās KM Mediju politikas nodaļas mērķiem un uzdevumiem un labprāt iesaistījās diskusijā par mediju politiku Latvijā, pašvaldību izdevumiem un pašvaldību informācijas sniegšanas praksi.

Savukārt Iekšlietu ministrijas sabiedrisko attiecību speciāliste **Gunta Skrebele** raksturoja sabiedrisko attiecību speciālista darba pamatprincipus, bet Biznesa augstskolas "Turība" Komunikācijas fakultātes dekāns, asoc. profesors **Andris Pētersons** vadīja praktisku nodarbību par pašvaldību sabiedrisko attiecību stratēģiju veidošanu.

Seminārā piedalījās gandrīz 80 sabiedrisko attiecību speciālistu, kuri diskutēja gan par pašvaldību informatīvo izdevumu lomu un vadlīnijām, ētikas normām, raksturīgākajām problēmām savā darbā, gan iepazīna pašvaldību labās pieredzes stāstus, kā arī apmeklēja Ērgļu dižā novadnieka Rūdolfa Blaumaņa muzeju "Brakos".

LPS vienojas ar Sarkanā Krustu par humānās palīdzības sniegšanu Ukrainai

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** un Latvijas Sarkanā Krusta (LSK) ģenerāļsekretārs **Uldis Likops** 17. jūnijā parakstīja vienošanos par sadarbību humānās palīdzības sniegšanā Ukrainas pašvaldībām. Vienošanās mērķis ir sniegt humāno palīdzību Ukrainas Čerņigovas apgabala

kara hospitālim un citām ārstniecības iestādēm projekta "Pašvaldību palīdzība Ukrainai" ietvaros.

Pašvaldību savienība 12. maijā saņēma Ukrainas Reģionālo un vietējo pašvaldību savienības lūgumu palīdzēt ar materiāli tehnisko nodrošinājumu, un daudzas Latvijas pašvaldības izteikušas vēlmi iesaistīties palīdzības sniegšanā.

Līgums ar LSK palīdzēs ērtāk un efektīvāk koordinēt palīdzības sniegšanu, ņemot vērā organizācijas lielo pieredzi un starptautiskos kontaktus. Par pašvaldību ziedotajiem līdzekļiem Sarkanais Krusts iegādāsies un Ukrainā nogādās medikamentus un nepieciešamo aprīkojumu.

Lēmumus par ziedojumiem aicinām pieņemt līdz 1. augustam. Pēc šā datuma LPS varēs apkopot informāciju par kopējo sniegtās palīdzības apjomu.

Starptautiskās sadarbības aktualitātes

Jaunpilī viesos Moldovas Vietējo pašvaldību kongresa delegācija

Latvijā pieredzes apmaiņas vizītē bija ieradusies Moldovas Vietējo pašvaldību kongresa (CALM) delegācija: **Aleksandru Osadči**, **Nikolaje Tudoreanu**, **George Tarita** un **Stefans Vlass**.

Moldovas pašvaldību pārstāvji tikās ar Jaunpils novada domes priekšsēdētāju **Ligitu Ginteri**, Attīstības nodaļas vadītāju **Viju Ziverti**, pašvaldības pārstāvjiem un LPS ģenerāļsekretāri **Mudīti Priedi**. Viesus īpaši interesēja administratīvi teritoriālās reformas vērtējums, ieguvumi un zaudējumi.

Moldovas pašvaldību pārstāvji atzīst, ka decentralizācijai ir būtiska loma pārvaldes reformu īstenošanā, veidojot autonomas un demokrātiskas vietējās pašvaldības, kas spēj efektīvi veikt savus pienākumus. Moldovas pašvaldību patstāvība ir ierobežota, un tām nav stabilas ieņēmumu bāzes. Moldovā arī nav skaidra funkciju sadalījuma starp dažādiem varas līmeņiem, tādēļ viesi vēlējās uzzināt par kompetences sadali starp valsti un pašvaldībām Latvijā, kas korelē ar vietējo pašvaldību resursiem un kapacitāti kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanā.

Engures novada ciemiņi – Austrijas pašvaldības delegācija

Engures novadā maija beigās viesojās Austrijas Pašvaldību asociācijas delegācija – Austrijas pašval-

dību vadītāji un asociācijas padomnieki. Austrijas pašvaldību pārstāvji iedibinājuši tradīciju apmeklēt ES prezidējošās valstis.

Savas vizītes laikā Engures novadā viņi pārrunāja pašvaldībām svarīgus un aktuālus jautājumus ar Engures novada domes priekšsēdētāju **Gundaru Važu** un izpilddirektoru **Imantu Valeru**, Latvijas Pašvaldību savienības ģenerālsekretāri **Mudīti Priedi** un VARAM Pašvaldību departamenta direktoru **Aivaru Draudiņu**.

Pēc diskusijas viesiem bija iespēja apmeklēt atkritumu pārkraušanas šķirošanas staciju Tukumā, "M.P. Socks" ražotni un lidostu "Jūrmala". Deleģācijas vadītājs – Austrijas Pašvaldību asociācijas priekšsēdētājs **Helmuts Medlhammers** pateicās Engures novadam par viesmīlību un interesantu programmu, kā arī aicināja turpināt sadarbību abu valstu asociāciju un pašvaldību starpā.

Ķīnas Tautas Republikas Hebejas provinces deleģācijas vizīte Latvijā

Pēc Latvijas Pašvaldību savienības ielūguma Latvijā maija beigās ieradās Ķīnas Tautas Republikas Hebejas provinces deleģācija.

Vizīte notika "16+1" iniciatīvas ietvaros, kas ir instruments sadarbībai ar Ķīnu. Iniciatīvas būtība ir aktivizēt Ķīnas sadarbību ar 11 Eiropas Savienības jaunajām dalībvalstīm, tajā skaitā Latviju, un piecām Balkānu valstīm (postkomunisma valstīm) investīciju, transporta, finanšu, zinātnes, izglītības un kultūras jomā. Ķīnas puse iniciatīvas ietvaros ekonomikas jomā ir definējusi trīs prioritārus virzienus jeb potenciālās sadarbības jomas: infrastruktūra, augstās tehnoloģijas un zaļās tehnoloģijas. Latvijas prioritātes "16+1" formātā ir sadarbība transporta nozarē, investīciju piesaiste infrastruktūras projektiem, tirdzniecības sakaru veicināšana, kā arī studentu un mācībspēku apmaiņa.

Deleģācija 27. maijā viesojās Latvijas Pašvaldību savienībā, kur tikās ar LPS priekšsēdētāja vietnieku **Andri Rāviņu**.

Pēcpusdienā viesi apmeklēja Jūrmalu, kur tikās ar Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieci **Ritu Sprogī** un Ārējo sakaru un protokola nodaļas vadītāju **Ivetu Ķelpi**. Deleģācija iepazīs ar Jūrmalas kūrortpilsētas attīstības virzieniem, viesnīcu un SPA pakalpojumiem un konferenču un pasākumu organizēšanas iespējām un apmeklēja Dzintaru koncertzāli.

Attēlā ceturtais no kreisās: Ķīnas Tautas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Latvijā **Jans Guojans**.

Viesi ļoti atzinīgi novērtēja Jūrmalas ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu un pilsētvides plānošanu, kurā integrētas tradīcijas un mūsdienīgās tehnoloģijas. Savukārt Latvijas pašvaldību vadītāju deleģācija LPS priekšsēdētāja **Andra Jaunsleiņa** vadībā no 18. līdz 21. maijam Lanfanā (Ķīnas Tautas Republikā) piedalījās Ķīnas provinču un Centrālās un Austrumeiropas valstu pašvaldību vadītāju asociācijas sanāksmē. Tā tika organizēta, lai veicinātu pašvaldību savstarpējo sadarbību dažādās jomās un sagatavotos 3. Pašvaldību vadītāju konferencei, kas notiks nākamā gada jūnijā Tanšāņā Hebejas provincē. Tās laikā norisināsies arī tirdzniecības izstāde un uzņēmēju tikšanās, lai veicinātu jaunu biznesa kontaktu un sadarbības veidošanos.

RK prezidents uzsvēr pašvaldību sadarbības nozīmi

Latvijas deleģācijas vadītājs Reģionu komitejā (RK) **Andris Jaunsleinis** 4. un 5. maijā Polijas pilsētā Krakovā piedalījās Eiropas Vietējo pašvaldību kongresā, ko organizēja Austrumu institūts (Polijā) sadarbībā ar Reģionu komiteju. Eiropas Savienības dalībvalstu pašvaldību līderiem šī bija iespēja diskutēt par kohēzijas politikas ietekmi uz vietējo un reģionālo pašvaldību attīstību. Uzzrunā kongresa auditorijai A. Jaunsleinis norādīja, ka kohēzijas politika sniegs ievērojamu ietekmi ES reģionu izaugsmei, taču reģionālā attīstība lielā mērā atkarīga no pieejamās infrastruktūras.

Latvijas deleģācijas vadītājs uzsvēra, ka Baltijas jūras reģions ir piemērs, kā reģionālo infrastruktūru iespējams attīstīt, piesaistot ievērojamus ES struktūrfondu un programmu finanšu līdzekļus. *"Latvijas gadījumā joprojām nepieciešams rast finansējumu investīcijām transporta infrastruktūrā, kas ir priekšnosacījums jaunu darbavietu un izaugsmes veicināšanai,"* pauda A.

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

Jaunsleinis. Latvijas pārstāvis arī norādīja, ka, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju, patlaban ir ļoti svarīgi stiprināt ES kohēzijas politikas ietekmi tieši ES robežreģionos, mazinot to perifēro pozīciju un sociālo atstumtību.

Kongresā piedalījās arī Reģionu komitejas prezidents **Marku Markula**, kurš, runājot par ES fondu un Junkera plāna īstenošanu, uzsvēra nepieciešamību Eiropas reģioniem cieši sadarboties, lai veicinātu efektīvas investīcijas un novērstu bezdarbu. M. Markula arī norādīja uz mazāku pašvaldību problēmu, proti, pieeju finansējumam. *“Tāpēc, lai īstenotu saskaņotu politiku, visiem Eiropas reģioniem jāsadarbojas,”* uzsvēra RK prezidents.

LPS ģenerālsēkretāre LADDER seminārā un ALDA ģenerālajā asamblejā

LPS ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** no 6. līdz 8. maijam Melnkalnes pilsētā Podgoricā piedalījās projekta LADDER (“Vietējās pašvaldības kā sadarbības attīstī-

No kreisās: LPS ģenerālsēkretāre Mudīte Priede, ALDA prezidents Oriano Otočans (HR), Tatjana Bokučava (NALAG, Gruzija), Irina Lunkasu (CALM, Moldova), ALDA ģenerālsēkretāre Antonella Valmorbidia un Ukrainas pārstāvis.

Mudīte Priede ar projekta partneri no Marokas.

bas izpratnes veicināšanas virzītājspēks”) seminārā. Projekta partneri ir gan Eiropas Savienības dalībvalstu pašvaldību asociācijas, tajā skaitā LPS, gan partneri no attīstības valstīm. Projekta vadošais partneris ir ALDA (*Association of Local Democracy Agencies*). LADDER projekta mērķis ir stiprināt vietējo pašvaldību lomu attīstības sadarbībā, izplatot labo praksi un veicinot sabiedrības izpratni par attīstības sadarbības jautājumiem. Projekta ietvaros tiks organizētas apmācības Latvijas pašvaldībām attīstības sadarbības jomā, kā arī izsludināts konkurss pašvaldībām minigrantu projektu īstenošanai.

Semināra ietvaros notika darba grupas sanāksme par sadarbības veicināšanu ar Austrumu partnerības valstīm, kurā piedalījās CALM (Moldovas Pašvaldību asociācija), NALAG (Gruzijas Pašvaldību asociācija), kā arī Ukrainas, Azerbaidžānas un Baltkrievijas nevalstisko organizāciju pārstāvji. M. Priede informēja par Latvijas Pašvaldību savienības paveikto attīstības sadarbības jomā un īstenotajiem projektiem Austrumu partnerības valstīs.

9. maijā LPS ģenerālsēkretāre Mudīte Priede piedalījās ALDA ģenerālajā asamblejā. ALDA ir pašvaldību asociāciju un nevalstisko organizāciju apvienība, kas pēc Eiropas Padomes kongresa ierosinājuma dibināta 1999. gadā, un LPS ir tās biedrs. Tā darbojas vietējās demokrātijas, labas pārvaldības, ES integrācijas un pilsoņu līdzdalības jomā. ALDA ir ļoti aktīva attīstības sadarbības jomā, jau īstenoti vairāki projekti Austrumu partnerības valstīs – Baltkrievijā, Azerbaidžānā, Moldovā un Ukrainā.

Jāpiebilst, ka 18. maijā Dņepropetrovskā (Ukrainā) tika dibināta ALDA Vietējās demokrātijas aģentūra. LADDER projekta ietvaros šajā pasākumā piedalījās LPS padomnieks **Edvīns Bartkevičs**.

ĀM parlamentārā sekretāre novērtē Latvijas pašvaldību pieredzi attīstības sadarbībā

Ārlietu ministrijas (ĀM) parlamentārā sekretāre **Zanda Kalniņa-Lukaševica** 2. jūnijā Briselē starptautiskā sanāksmē par pašvaldību lomu attīstības sadarbības īstenošanā uzsvēra Latvijas pašvaldību aktīvo iesaisti sadarbības projektos ar Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīm.

Parlamentārā sekretāre atzīmēja Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas pašvaldību ilggadējo atbalstu partnervalstu budžeta plānošanā, sarunās ar valdību, iedzīvotāju iesaistē lēmumu pieņemšanā, uzņēmēj-

darbības veicināšanā. Šajos reģionos to uzskata par nenovērtējamu pieredzi izaugsmei.

Z. Kalniņa-Lukaševica arī norādīja, ka šis gads attīstības sadarbības politikā ir īpašs, jo visām pasaules valstīm jāvienojas par ilgtspējīgas attīstības mērķiem pēc 2015. gada. Jaunie mērķi, kas jāpieņem septembrī, līdz ar nabadzības un bada izskaušanu pasaulē uzsvēr nevienlīdzības mazināšanu starp bagātajiem un nabadzīgajiem, lauciniekiem un pilsētniekiem. Tāpat tie ietver atbildīgu attieksmi pret vidi, lai saglabātu dabas resursus un daudzveidību nākamajām paaudzēm. Lai šos ambiciozos mērķus īstenotu, jāiesaista visi – valstis, uzņēmumi, nevalstiskās organizācijas un arī pašvaldības.

ĀM parlamentārā sekretāre uzsvēra: *“Tieši valdību un pašvaldību institūciju darbību caurspīdīgums, iedzīvotāju iesaiste lēmumu pieņemšanā un ilgtermiņa plānošanā, kā arī nodokļu sistēmas attīstība ir svarīga, lai ikvienam cilvēkam neatkarīgi no dzimšanas vietas būtu iespējas darīt to, ko viņš vai viņa vēlas.”*

Decentralizētās attīstības sadarbības sanāksme (*Assises of Decentralised Cooperation for Development*) ir pasākums, ko katru otro gadu organizē Reģionu komiteja sadarbībā ar Eiropas Komisiju. Šogad tā notika ceturto reizi un pulcēja ap 700 Eiropas un attīstības valstu pašvaldību un starptautisko organizāciju pārstāvjus. Divu dienu sanāksmes mērķis bija stiprināt pašvaldību kā attīstības sadarbības īstenotāju lomu un veicināt pieredzes apmaiņu starp ES un attīstības valstu vietējām un reģionālajām pašvaldībām.

Šoreiz sanāksme notika Eiropas gada attīstībai laikā. Attīstības gada mērķis ir informēt sabiedrību par ES un tās dalībvalstu attīstības sadarbības politiku un šīs politikas rezultātiem.

Attīstības sadarbība ir atbalsts nabadzības izskaušanai un ilgtspējas veicināšanai citās valstīs. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis, tajā skaitā Latvija, ir lielākais attīstības sadarbības īstenotājs un finansētājs, kas ik gadu Āfrikas un citu mazāk attīstītu reģionu atbalstam sniedz vairāk nekā 55 miljardus eiro. Latvijas prioritārās sadarbības reģioni ir Centrālāzijas un Austrumu partnerības valstis, kur Latvijas reformu pieredze ir īpaši pieprasīta un noderīga.

Reģionu komiteja, kur sanāksme notiek, ir Eiropas Savienības padomdevējstruktūra, ko veido ES dalībvalstu vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji. Latvijas delegāciju vada Pašvaldību savienības priekšsēdis Andris Jaunsleinis, un tajā ir pārstāvji no Kuldīgas, Jaunpils, Ventspils, Mālpils, Jēkabpils un Rīgas, kā arī to aizvietotāji no Liepājas, Valmieras, Auces, Viļakas, Rundāles un Pārgaujas pašvaldībām. Komitejas uzdevums ir aizstāvēt vietējā un reģionālā līmeņa intereses ES lēmumu pieņemšanas procesā.

Maizes svētku tirdziņš Briselē ar Latvijas pārtikas ražotāju dalību

9. maijā Briselē, Šūmaņa laukumā, visas dienas garumā norisinājās Maizes svētki, kuros savus reģionālos produktus piedāvāja pārtikas ražotāji no Beļģijas, Grieķijas, Itālijas, Lietuvas, Spānijas un citām val-

stīm. Latviju šogad pārstāvēja ceptuve “Svētes maize”, saimniecības “Mālkalnu siers” un “Līgas medus” no Jelgavas novada, kā arī zemnieku saimniecība “Vainadzīņi” no Tērvetes.

Briseles iedzīvotāji un tūristi varēja iegādāties ne tikai maizi, bet arī smalkmaizītes, pīrāgus, cepumus, siers, dažādus gaļas kūpinājumus un žāvējumus.

Svētkus jau trešo gadu organizēja “Šūmaņa kvartāla asociācija” Briselē sadarbībā ar Eiropas Komisiju, LPS un citām organizācijām.

Pasākums notika Eiropas Savienības institūciju Atvērto durvju dienu laikā, tāpēc tirdziņam bija daudz apmeklētāju un brīvprātīgo palīgu. Arī Briselē strādājošie latvieši aktīvi iesaistījās pasākuma norisē. Līdz pēcpusdienai Latvijas produkcija tika pilnībā izpirkta.

Visi pārtikas ražotāji apliecināja, ka arī nākamgad labprāt piedalītos Maizes svētkos Briselē, jo mūsu produkti Beļģijā ir ļoti iecienīti.

LPS pārstāvji BSSSC valdes sēdē

3. un 4. jūnijā LPS ģenerālsēdētāre **Mudīte Priede** un LPS ārējo sakaru speciāliste **Zane Dūze** piedalījās Baltijas jūras valstu reģionu sadarbības organizācijas (BSSSC) valdes sēdē, kas notika Norvēģijas pilsētā Kristiansannā.

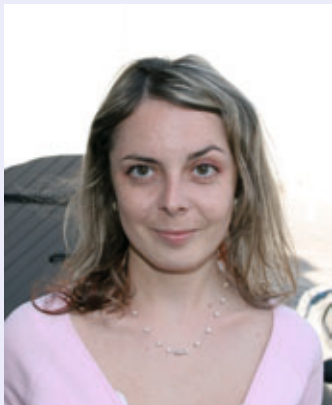
Sanāksmes pirmajā dienā dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Agderas reģiona attīstības virzieniem, pašreizējo situāciju un nākotnes iecerēm.

Savukārt sanāksmes otrajā dienā BSSSC valdes locekļi sprieda par organizācijas ikgadējās konferences organizēšanu un norisi (tā notiks Visbijā Zviedrijā), kā arī organizācijas sadarbības stiprināšanu ar citām Baltijas jūras reģiona valstu organizācijām.

Sagatavojušas **Elita Kresse, Agita Kaupuža, Inta Rimšāne un Zane Dūze**

REĢIONU KOMITEJAS SANĀKSMĒS RĪGĀ UZSVER PAŠVALDĪBU LOMU ES POLITIKAS VEIDOŠANĀ

Agita Kaupuža,
LPS Pārštāvniece
Briselē vadītāja

12. un 13. maijā Rīgā notika Rīgas domes un Reģionu komitejas (RK) rīkotā **RK Teritoriālās kohēzijas politikas (COTER) un Eiropas Savienības budžeta komisijas sanāksme**, kā arī starptautiska konference **“Integrēti mobilitātes un pilsētattīstības risinājumi funkcionālās pilsētu teritorijās”**, kurā piedalījās vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji no visām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm.

COTER komisijas sanākumi atklājot, **Latvijas Republikas vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Kaspars Gerhards** uzsvēra vietējo un reģionālo pašvaldību izšķirīgo lomu Eiropas Savienības politiku veidošanā, ņemot vērā pašvaldību zināšanas par reālajiem izaicinājumiem un iedzīvotāju vajadzībām. K. Gerhards norādīja, ka viens no Latvijas prezidentūras ES Padomē mērķiem ir ES teritoriālās kohēzijas īstenošanas izvērtēšana. *“Lai īstenotu izvirzīto prezidentūras prioritāti, izstrādāts izvērtējums par teritoriālās kohēzijas mērķa īstenošanu. Pētījuma un diskusiju rezultāti liecina, ka joprojām aktuāls ir jautājums par teritoriālās attīstības līmeņu līdzsvarošanu un efektīvākiem atbalsta mehānismiem,”* atklāja ministrs.

Pašvaldību lomu kohēzijas politikas mērķu sasniegšanā aicināja izvērtēt arī **COTER komisijas otrais vicepriekšsēdētājs, Latvijas delegācijas pārstāvis Reģionu komitejā un Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs Dainis Turlais**. *“Kā COTER komisijas konferences tēmu Rīgas dome izvēlējusies patlaban*

tik aktuālo jautājumu par pilsētu un to funkcionālo zonu mijiedarbību, šoreiz akcentējot uzmanību tieši uz integrētiem mobilitātes un transporta jautājumiem. Pilsētu un lauku teritoriju sadarbība ir vienlīdz svarīga abām pusēm – gan pilsētām, gan lauku apvidiem. Tāpat arī visu Eiropas Savienības dalībvalstu attīstība, patiesa kohēzija ir vienlīdz svarīga visām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Taču centienos pēc kohēzijas politikas mērķu sasniegšanas nedrīkst aizmirst vietējo un reģionālo pašvaldību lomu. Tikai tad, ja katrs Eiropas Savienības pilsonis sapratīs un sajūtīs personīgi šīs politikas rezultātus, tā kļūs par patiesu Eiropas pilsoņu politiku. Tas mums nodrošinās virzību uz stipru un vienotu Eiropas Savienību,” uzsvēra D. Turlais.

Eiropas Komisija patlaban pabeidz apstiprināt dalībvalstu sagatavotos nacionālos plānošanas dokumentus, kas nosaka ES fondu investīciju veikšanas principus un atbalstāmās darbības pašreizējā ES kohēzijas politikas periodā 2014.–2020. gadam. **Reģionu komitejas COTER komisijas priekšsēdētājs Rafaēle Katāneo**, izvērtējot vietējo un reģionālo pašvaldību iesaisti partnerības līgumu un darbības programmu sagatavošanā, secināja, ka, neraugoties uz Eiropas Rīcības kodeksa ieviešanu attiecībā uz partnerību, vietējo un reģionālo pašvaldību iesaiste plānu gatavošanā dažos gadījumos nav bijusi adekvāta: *“Tāpēc ir būtiski skaidri pateikt, ka investīciju prioritātes un stratēģiskos projektus nevar izvēlēties ar leļupēju pieeju. Mums jānodrošina strukturēta un dalīta pārvaldība, lai šo plānu īstenošana būtu veiksmīga.”*

Reģionu komiteja ir politiska asambleja, kas vietējām un reģionālajām pašvaldībām dod iespēju paust savu viedokli Eiropas Savienības politikas un likumdošanas izstrādes procesā. Saskaņā ar ES pamatlīgumiem Komisijai, Parlamentam un ES Padomei jāapspriežas ar Reģionu komiteju par visiem jaunajiem tiesību aktu priekšlikumiem jomās, kas ietekmē reģionālo un vietējo līmeni. ES Reģionu komitejas galvenais uzdevums ir nodrošināt pašvaldību un reģionālo varas iestāžu interešu pārstāvību ES.

PAŠVALDĪBU PĀRSTĀVJU DISKUSIJA RĪGĀ PAR AUSTRUMU PARTNERĪBAS POLITIKAS NĀKOTNI

18. jūnijā Rīgā norisinājās Latvijas Pašvaldību savienības un PLATFORMAS rīkots seminārs “Pārmaiņas Eiropas kaimiņattiecību politikā: Austrumu partnerība”, kurā Eiropas Savienības un Austrumu partnerības valstu vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji diskutēja par nepieciešamajām pārmaiņām Eiropas kaimiņattiecību politikā, kā arī dalījās pieredzē par dažādu finanšu instrumentu izmantošanu pašvaldību attīstībai un to starptautiskajai sadarbībai. Seminārs, kas notika ar Eiropas Komisijas un Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas atbalstu, pulcēja politikus gan no Austrumu partnerības valstu pašvaldībām, gan arī Eiropas Savienības dalībvalstu pārstāvjiem.

Savā uzrunā semināra dalībniekiem **Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis un Reģionu komitejas Eiropas Savienības un Austrumu partnerības valstu Reģionālo un vietējo pašvaldību konferences (CORLEAP) pārstāvis Andris Jaunsleinis** uzsvēra, ka Eiropas Savienība ne vienmēr spējusi atbilstoši reaģēt uz notiekošajiem politiskajiem procesiem kaimiņvalstīs, tāpēc apsveicama ir Eiropas Komisijas iniciatīva uzsākt diskusijas un kopā ar ieinteresētajām pusēm veidot jauno Eiropas kaimiņattiecību politiku. *“Mums vienlaikus gan jānodrošina sešu atšķirīgo valstu iekļautība vienā Austrumu partnerības politikā, gan arī jāņem vērā sešu atšķirīgu valstu un to pašvaldību vajadzības un vēlmes, ietverot visu partnervalstu priekšlikumus. Šajā kontekstā būtiski ir pastiprināt vietējo un reģionālo pašvaldību iesaisti Austrumu partnerības rīcībspolitikā un stratēģiju īstenošanā, vienlaikus neaizmirstot par partnervalstu vietējo un reģionālo pašvaldību kapacitātes stiprināšanu, atbalstot tajās uz decentralizāciju un vietējās autonomijas stiprināšanu vērstās reformas,”* norādīja A. Jaunsleinis.

Nepieciešamību Austrumu partnerības politikā vairāk ņemt vērā katras no sešu partnervalstu interesēm uzsvēra arī **Gruzijas Nacionālās pašvaldību asociācijas prezidents un CORLEAP pārstāvis Davits Jikia**. Tieši Gruzija ir viena no sešām partnervalstīm, kas decentralizācijas jomā sasniegusi visnozīmīgākos panākumus, dodot tiesības vietējām pašvaldībām īstenot varu vietējā līmenī un 2014. gadā ieviešot decentralizācijas reformu. Tāpēc arī Austrumu partnerības politikas veidošanā un īstenošanā viņš aicināja iesaistīt pašvaldības, ņemt vērā to problēmas un rast pareizos risināšanas veidus. *“Kā Gruzijas Nacionālās pašvaldību asociācijas prezidents es šeit saskatu pašvaldību asociāciju lomu, jo tās var būt izšķirīgas vietējās pārvaldības un*

attīstības mērķu sasniegšanā,” semināra dalībniekiem uzsvēra D. Jikia.

Savukārt **Moldovas Vietējo pašvaldību kongresa ārējo attiecību speciālists Aleksandru Osadci** akcentēja nepieciešamību diferencēt Eiropas Savienības atbalstu, ņemot vērā katras partnervalsts sasniegto sadarbībā ar Eiropas Savienību: *“Svarīgi būtu izmantot efektīvākus sadarbības instrumentus Eiropas Savienības attiecībās ar tām partnervalstīm, kuras parakstījušas Asociācijas līgumus un vēlas pievienoties Eiropas Savienībai. Tā varētu būt piekļuve Eiropas Savienības fondu līdzekļiem un programmām, piemēram, “Eiropa pilsoņiem” un citām.”* A. Osadci arī atzīmēja, ka Eiropas Savienības un partnervalstu attiecībās galvenā loma nedrīkstētu būt tikai sadarbībai starp valdībām, jo Austrumu partnerības politikai jākalpo nevis par palīdzības līdzekli, bet gan attīstības, ģeopolitiskā un reģionālā atbalsta instrumentu.

Seminārā no Austrumu partnerības valstīm piedalījās pārstāvji no Armēnijas, Azerbaidžānas, Gruzijas un Moldovas pašvaldībām un to asociācijām, kā arī Baltkrievijas nevalstiskās organizācijas “Lev Sapieha fonds”. Savukārt Eiropas Savienības dalībvalstis pārstāvēja PLATFORMA un Eiropas Vietējo pašvaldību un reģionu padomes (CEMR) biedri no Čehijas, Francijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas. Tāpat diskusijās par finansējuma pieejamību partnervalstu pašvaldību attīstībai piedalījās Eiropas Komisijas Kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorāta (DG NEAR) un Eiropas Investīciju bankas pārstāvji.

Semināra dalībnieku būtiskākie priekšlikumi Eiropas kaimiņattiecību politikas izmaiņām tiks nosūtīti DG NEAR kā ieguldījums Eiropas Komisijas un Augstās pārstāves kopīgajā apspriešanas dokumentā “Ceļā uz jaunu Eiropas kaimiņattiecību politiku”.

PLATFORMA ir pašvaldību un to asociāciju tīkls, kura darbības mērķis ir kopīgi aizstāvēt vietējo un reģionālo pašvaldību intereses attīstības sadarbības jomā. PLATFORMĀ darbojas 34 biedri: nacionāla, Eiropas un starptautiskā līmeņa vietējo un reģionālo pašvaldību asociācijas, kā arī atsevišķas vietējās un reģionālās pašvaldības. PLATFORMAS sekretariāta funkcijas pilda CEMR.

PROJEKTA IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS TĪKLA PAVASARA MĀCĪBU SEMESTRIS

Zane Dūze,
projekta
sabiedrisko attiecību
eksperete

Norvēģijas Finanšu instrumenta atbalstītajā projektā “Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana” izveidoti vairāki sadarbības tīkli, kuros tiek diskutēts par dažādām pašvaldībām aktuālām tēmām. Sadarbības tīklos iesaistījušies projekta pilotpašvaldību pārstāvji – politiķi, pašvaldības darbinieki, attiecīgās nozares speciālisti.

Šāgada pirmā puse bijusi ļoti intensīva un ražīga visiem sadarbības tīkliem, arī Pašvaldību izglītības un kultūras jeb tā saucamajā T4 tīklā. Tā ietvaros izveidoti divi apakštīkli – Mazo skolu problēmu apakštīkls jeb T4-1 un Saimnieciskās vadības un pedagogu motivācijas apakštīkls jeb T4-2. Katrā no tiem ir specifisks apspriežamo jautājumu loks, taču nereti darbības jomas pārklājas. Var teikt, ka pēdējais pusgads izglītības tīklā pagājis kā īsts mācību gada semestris – ar nopietnu darbu klasē, atbildīgi pildītiem mājasdarbiem, radoši veiktiem praktiskiem eksperimentiem un novērojumiem pieredzes apmaiņas pasākumos.

Tīkla sanāksmēs šogad diskutēts par pedagogu motivācijas veicināšanu – to, kādi ir motivācijas faktoru jaunie veidoli. Mazās skolas aplūkotas kā vietas iespēju īstenošanai un izaicinājumiem, skola kā daudzfunkcionāls centrs – kopienas skola. Tāpat apskatīti un pētīti izglītības iestāžu padomju darbības un vecāku biedrību aktivitāšu labie piemēri.

Abu apakštīklu dalībniekiem bija iespēja piedalīties gan drīz vai īstā mācību stundā **mācību centrā “Lielvārds”**

un izmēģināt jaunas metodes un rīkus, kas efektīvāku padara gan mācīšanos, gan mācīšanas procesu.

Klases darbs.

Pēc labi padarīta *darba klasē* un cītīgi pildītiem mājasdarbiem sekoja apvienotā mācību ekskursija, kas šoreiz veda uz Kurzemi, lai smeltos iedvesmu un labas idejas Liepājā.

Izglītības un kultūras tīkla apvienotajā sanāksmē Liepājā bija iespēja iepazīties ar divām spilgtām skolām un divām atšķirīgām pieejām un izpratnēm par jēdzienu “laba skola”.

Liepājas pērles

Lai gan uz Liepāju mēdz doties pēc dzintariem, tur var atrast arī daudzas īstas pērles. Viena no tām rodama pašā pilsētas centrā. Tā ir **Liepājas 1. vidusskola**, ko var raksturot ar vārdiem “klasika, izcilība un skaistums”. Jau skolas mājvieta vien iedvesmo labiem sasniegumiem – balta, skaista un pārliecinoša ēka, kur interjera pērles redzamas pat sporta zālē. Skola atjau-

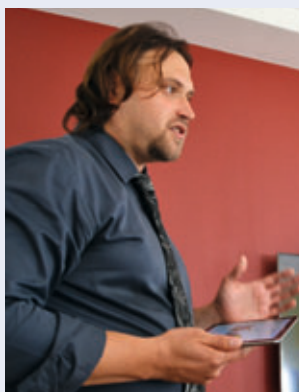
nota ar piesardzību un cieņu pret vēsturi, mākslas vērtībām un tradīcijām, taču ar domu par nākotni un skatu uz jauno. Te ļoti piedomāts par ergonomiskas vides radīšanu skolēniem, piemēram, lai mācībās pavadītās stundas nevis saliektu, bet iztaisnotu skolēnu muguras.

Raiņa un Aspazijas jubilejas gadā “ciemoms pie Raiņa” aicina **Liepājas Raiņa 6. vidusskola**. Šeit mācību stundām ir citi garumi un no mācību priekšmetiem tiek veidoti interesanti salikumi: literatūra + informācijas tehnoloģijas, angļu valoda + ģeogrāfija + ķīmija, sports + fizika u.c. Kādēļ gan nevarētu mācīties par vulkāniem angļu valodā, turklāt izmēģināt visu savām rokām, uzmeistarot savu mazo vulkānu uz skolas sola! Vidusskolēni jau mācību laikā spēj radīt inovatīvu produktu, kam ir pieprasījums visā pasaulē. Tehnoloģijas šeit pārzina – Raiņa skola ir viena no *Microsoft* skolām, kuras visā pasaulē ir tikai nedaudzas.

Projekts “Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana” tiek īstenots, izmantojot 2,12 miljonu EUR piešķirumu no Norvēģijas Finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas “Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm”. Projekta mērķis ir stiprināt institucionālo kapacitāti un cilvēkresursu attīstību valsts, vietējā un reģionālā līmenī, izveidojot ilgtspējīgu “mācīties salīdzinot” sistēmu, kas balstīta uz salīdzināmās bāzes metodes principiem un izmanto salīdzināmo datu bāzi pašvaldību veikspējas uzlabošanai. Lai nostiprinātu pašvaldību lietpratīgu pārvaldību, “mācīties salīdzinot” sistēmas ietvaros tiks iekļauta arī pašvaldību stratēģiskās vadīšanas ieviešana, par pamatu izvēloties pašvaldību mārketingu kā vienu no stratēģiskās vadīšanas formām.

Skolas “pilots” – direktors atrodas nemītīgā inovāciju ceļojumā un ar NFI tīkla dalībniekiem dalās savās ceļojuma piezīmēs. Raiņa vidusskolā direktors nav tas, pie kura iet nogrēkojušies palaidnieki vai mazliet slinkie. Direktora kabinetā gaida tos, kam ir idejas, kā skolas un savu dzīvi padarīt

aizraujošu. Direktors ir tā persona, ar kuru kopā domāt, kur šīm idejām rast finansējumu.

Vēl pirms došanās pelnītā vasaras brīvlaikā ar norunu septembrī tikties jaunajā semestrī tapa saulaina klases bilde pie *Spoku koka* Liepājas “Pūt, vējiņi!” parkā.

Projekts ilgs līdz 2016. gada 30. aprīlim. Projekta partneri ir arī Norvēģijas Vietējo un reģionālo varas iestāžu asociācija (*Kommunesektorens organisasjon – KS*) un Valsts reģionālās attīstības aģentūra (VRAA). Projekta aktualitātēm, tajā skaitā tīkla sanāksmju atklāto daļu norisei varat sekot līdzi arī projekta mājaslapā: <http://ms.lps.lv/>.

VIENOTĀS PAŠVALDĪBU SISTĒMAS

atbalsts pašvaldību funkcijai gādāt par iedzīvotāju izglītību

Vita Jekimova,
SIA "ZZ Dats"
mārketinga vadītāja

Bieži vien pašvaldību IT vide sastāv no dažādām datubāzēm, programmu modeļiem, failiem un pieejas mehānismiem. Informācija atrodas dažādās sistēmās, tādēļ nav iespējams ātri un vienkārši gūt kop-

skatu par iestādēs notiekošo. Risināt problēmu un panākt ievērojamu informācijas sistēmu un iestāžu darbības efektivitātes pieaugumu iespējams, savstarpēji integrējot esošās informācijas sistēmas.

Lai atvieglotu pašvaldību iekšējos un starpiestāžu sadarbības procesus, "ZZ Dats" ir izveidojis **Vienoto pašvaldību sistēmu** – savstarpēji integrētu IT risinājumu visām pašvaldībām, kuras kodols ir **resursu vadības sistēma G-VEDIS**. *Vienotās pašvaldību sistēmas* pamatā ir vienota datubāze, kurai piekļuve noris ar lietojumprogrammu starpniecību – piemēram, nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas, sociālās palīdzības administrēšanas, personāla vadības, personu dzimtsarakstu reģistrācijas, personu dzīvesvietas reģistrācijas un citu – portālu www.epakalpojumi.lv. Sistēmas mērķis ir nodrošināt centralizētus integrētus risinājumus visām pašvaldību funkcijām, to skaitā funkcijai gādāt par iedzīvotāju izglītību.

Pašvaldībai jānodrošina iedzīvotājiem pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšana; pirmsskolas un skolas vecuma bērni jānodrošina ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; jāsniedz organizatoriska un finansiāla palīdzība ārpuskolas mācību un audzināšanas iestādēs un izglītības atbalsta iestādēs u.c. Veicot šo funkciju, būtisks jautājums – kā to veikt iedzīvotājiem ērtākā, sasniedzamākā veidā un nepaļelinot administratīvo slogu pašvaldībai?

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem ērtus pakalpojumus un izveidotu elektronizētu pirmsskolas bērnu uzskaiti, "ZZ Dats" *Vienotajā pašvaldību sistēmā* integrējis **elektronisko pakalpojumu "Pirmsskolu rindas"**. Vecākiem portālā www.epakalpojumi.lv tiek nodrošināta iespēja attālināti reģistrēt bērnu pirmsskolas

izglītības iestādes rindā un izvēlēties vēlamu iestādi. Būtiska elektroniskā pakalpojuma priekšrocība ir ātrāka un vienkāršāka datu aktualizācija un izmaiņu reģistrēšana pirmsskolas izglītības programmas apguvei. Reģistrācijas process rindā ir kļuvis ērtāks un vienkāršāks, un papīra forma nu jau ir pagātnē. Elektronisko pakalpojumu ieviešanas Rīgas un Jelgavas pilsētu pašvaldības, noris darbs pie ieviešanas Dobeles novadā. Arī citas pašvaldības izrādījušas interesi par šo pakalpojumu.

No pašvaldību puses tiek uzdots jautājums: kas jāņem vērā, lai ieviestu elektronisko pakalpojumu? Tūlītējai pakalpojuma ieviešanai bieži vien šķērslis ir pašvaldības saistošie noteikumi par bērnu reģistrēšanas kārtību pirmsskolas izglītības iestādēs. Aicinām pašvaldības, kuras apsver domu ieviest e-pakalpojumu, jau savlaicīgi pārdomāt pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkcijas īstenošanas kārtību un pieredzes apmaiņai sazināties ar pašvaldībām, kuras jau izmanto elektronisko pakalpojumu "Pirmsskolu rindas".

Bez elektroniskā pakalpojuma administratīvā sloga mazināšanai *Vienotajā pašvaldību sistēmā* integrēta **sociālās palīdzības administrēšanas lietojumprogramma SOPA**, kas saistīta ar resursu vadības sistēmu G-VEDIS. Lietojumprogrammā SOPA tiek saņemti un grāmatoti skaidras un bezskaidras naudas izmaksas gadījumi sociālās palīdzības saņēmējiem – trūcīgām un maznodrošinātām personām. Dienaskārtībā ir papildinājumi SOPA un G-VEDIS sistēmās, kas atvieglos trūcīgām un maznodrošinātām personām piešķirtu ēdināšanas atļaužu apstrādi. Izglītības likums nosaka, ka pašvaldības kompetencē ir noteikt tos izglītojamos, kuru ēdināšanas izmaksas sedz pašvaldība. Lai atvieglotu šo jautājumu, aktīvi noris darbs pie datu apmaiņas no sociālā dienesta uz grāmatvedību un citām iestādēm un no grāmatvedības uz sociālo dienestu par ēdināšanas apmaksu (tāpat bērnu dzimšanas un miršanas pabalstu u.c. pabalstiem). Šā iekšējā procesa elektronizācija būtiski samazinās administratīvo slogu un dokumentu skatīšanu papīra formā. Izmaksājamo pabalstu dati automātiski tiks atainoti resursu vadības sistēmā G-VEDIS jau pie pabalsta apstiprināšanas SOPA. Kopā ar pabalsta informāciju tiks nodoti arī saņēmēja nepieciešamie dati (personu informācija, IBAN). Pēc izmaksas SOPA no resursu vadības sistēmas automātiski saņems pabalstu apmaksas datumu. Automatizējot pabalstu izmaksas procesu, tiek sasniegti būtiski labāki rezultāti – paāt-

rinās uzdevumu izpildes laiks un samazinās darbību kļūdu skaits, kā arī operatīvās izmaksas.

Jautājumā par ēdināšanas organizēšanu pašvaldības iestādēs ir jāievēro MK noteikumi, kas nosaka uztura normas izglītības iestāžu izglītojamiem, kā arī ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem. Ērtākai "virtuves" darba organizēšanai *Vienotajā pašvaldību sistēmā* integrēts **ēdināšanas modulis**, kas nodrošina iespēju veikt ēdienkaršu plānošanu un uzturvērtību kontroli, kā arī integrāciju ar grāmatvedības sistēmā G-VEDIS esošo pārtikas produktu noliktavu. Moduļa lietotāji atzinīgi novērtē arī plānoto un faktisko izmaksu rēķināšanu uz katru dienu pa ēdieniem un ēdienreizēm, brīvpusdienu uzskaiti, EK finansēto programmu "Skolas piens" un "Skolas auglis" izmaksu uzskaiti un atskaišu sagatavošanu, noliktavas krājumu plānošanu. Ar ēdināšanas moduļa palīdzību process tiek pakārtots rezultātiem, nevis darbībām.

Lai pašvaldības nekļūdīgi sagatavotu rēķinus par ēdināšanas pakalpojumu izmantošanu vai interešu izglītības apmeklējumu, *Vienotajā pašvaldību sistēmā* integrēts **apmeklējumu uzskaites modulis**. Izglītības iestādes darbinieks veic apmeklējumu uzskaiti. Dati par apmeklējumiem tiek elektroniski nodoti resursu vadības sistēmai G-VEDIS. Balstoties uz saņemto informāciju, grāmatveži veido un grāmato rēķinus par sniegtajiem ēdināšanas pakalpojumiem. Vairs nav nepieciešama manuāla datu ievadīšana grāmatvedības sistēmā, kā arī izglītības speciālists vai vadītājs var apskatīt informāciju par veikto maksājumu bilanci vienotajā piekļuves punktā. Modulis palīdz uzlabot klientu apkalpošanas servisu, nodrošinot ātru un ērtu piekļuvi informācijai par apmeklējumu uzskaiti un maksājumu bilanci.

Balstoties uz izglītības iestāžu sagatavotajiem datiem, resursu vadības sistēma G-VEDIS sagatavo precīzus datus par summām, kas izglītības iestādei būtu jākompensē atsevišķām sabiedrības grupām, ja paš-

valdības tām ir piešķirušas noteiktu sociālo atbalstu.

Lai grāmatvedības nodaļai samazinātu administratīvo slogu un nodrošinātu iedzīvotājiem ērtākus pašvaldību sniegtos pakalpojumus, "ZZ Dats" kopā ar "Swedbank" izstrādājis **jaunu risinājumu efektīvai maksājumu karšu apstrādei pašvaldībās**. Norēķinu skaits ar maksājumu kartēm Latvijā pieaug gadu no gada, un tas nozīmē, ka iedzīvotāji kļūst aizvien prasīgāki pret pakalpojumu sniedzējiem. Jebkura pašvaldība vēlas būt draudzīga un ērta iedzīvotājiem, nodrošinot dažādus norēķinu veidus par saņemtajiem pakalpojumiem. Lai pašvaldībā varētu apstrādāt maksājumus tā, lai tie nav jāievada manuāli un jāreģistrē katrs darījums vismaz divas reizes – saņemot maksājumu no klienta un grāmatojot grāmatvedībā, ir izveidots integrēts risinājums ar POS termināliem. Risinājums ļauj automatiski apstrādāt veiktos darījumus *Vienotās pašvaldību sistēmas* resursu vadības sistēmā G-VEDIS un vienlaicīgi klientam izsniegt kvīti, kas satur pilnu informāciju par veikto darījumu. Lietojot šo risinājumu, nav nepieciešama papildus veikto darījumu uzskaitē ar kases aparātu palīdzību. Karšu darījumu apstrādes risinājuma papildu priekšrocības – visu iedzīvotāja saistību atlase pēc personas koda, iespēja pieņemt apmaksu par vairākiem pakalpojumiem vienā maksājumā, bezskaidras naudas darījumu automatizēta apstrāde un grāmatošana.

Ja vēlaties iepazīties ar *Vienotās pašvaldību sistēmas* lietojumprogrammām, tajā skaitā resursu vadības un budžeta plānošanas sistēmu G-VEDIS, un jaunumiem tajās, aicinām sazināties ar "ZZ Dats" un vienoties par izdevīgāko laiku prezentācijai jūsu pašvaldībā. "ZZ Dats" vienmēr atvērts sarunām un jaunām idejām!

Centaurea cyanus L.
E-pakalpojumu uzticības
zāle – rudzupuķe

Leucanthemum vulgare
Vienotās pašvaldību sistēmas
enerģijas avots –
parastā pīpene

Campanula
Resursu vadības sistēmas
G-VEDIS auglības simbols –
violets zvaniņš

Quercus robur
"ZZ Dats" komandas
spēka simbols – ozols

Gunta Klismeta

10. aprīlī Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas (LPIA) izbraukuma sanāksme **Jēkabpils Kultūras namā** tika organizēta sadarbībā ar valsts pētījumu programmu "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme,

pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)".

Atklājot sanāksmi, Jēkabpils pilsētas domes lēmējvaras vārdā priekšsēdētāja vietnieks **Jānis Račevskis** klātesošos sveica Daugavas labajā krastā, kas saucas Krustpils, tomēr ir Jēkabpils pilsētas daļa. Jēkabpils sevi pozicionē kā labo pārmaiņu pilsētu, un pilsētas logo ietverta doma par

upi, kas nevis šķir, bet vieno. Jāpiebilst, ka perspektīvā un visai tuvos gados Jēkabpilī paredzēts būvēt otru tiltu pār Daugavu. Sauklis par labajām pārmaiņām Jēkabpilī lielā mērā atspoguļo arī pēdējo gadu redzamākās pārvērtības gan pilsētvides, gan kultūras nozares attīstībā, kas sasniegtas, galvenokārt pārdomāti un veiksmīgi ieviešot vairākus ES fondu atbalstītus projektus. Redzamākie gan tiešā, gan pārnestā nozīmē ir atjaunotais Kultūras nams Krustpils pusē un rekonstruētā brīvdabas estrāde Krustpils salīnā, savukārt Daugavas kreisajā krastā visus priecē jaunu izskatu ieguvušais Vecpilsētas laukums un oriģināli vides objekti, kā arī rekonstruētais aizsargdambis.

Īsu raksturojumu par savu pilsētu sniedza izpilddirektors **Guntars Gogulis**. Viņa vārdiem runājot, uz

todienu Jēkabpils bija 26 km² liela, tajā dzīvoja 24 630 iedzīvotāju, bija 13 deputātu, pilsētā darbojās 21 iestāde un piecas kapitālsabiedrības. Iepriekšējā plānošanas periodā jēkabpilieši apguvuši gandrīz 76 miljonus eiro, īstenojot dažādus projektus pilsētas attīstībai un iedzīvotāju un uzņēmēju ērtībām. Kaut Jēkabpilij salīdzinājumā ar citām lielpilsētām budžets nav tas dižākais, daudzko varot panākt ar izdomu vien. Pašvaldībā tiek ieviesta LEAN programma, kas nozīmē nepārtrauktu pilnveidošanos un nevajadzīgu darbību likvidēšanu. Kopš pērnā gada Jēkabpils ir arī *veselīga* pilsēta, jo iesaistījusies Veselīgo pašvaldību tīklā, kā arī uztur savu basketbola komandu, kas gūst arvien lielākus panākumus. Jēkabpilī ir ko redzēt un darīt – te iekārtota Zilā karoģa pludmale, kameru šūkšanas trase, katru vasaru notiek Operas svētki. Pašvaldība gādā un veido savu pilsētu tā, lai cilvēkiem gribētos te dzīvot.

Viens no pilsētas lepnumiem ir kamerorķestris, kura vadītājs **Mārtiņš Bergs** īpaši uzteic savas flautistes un vokālistus.

Par LPIA sanāksmes darba kārtības pirmo jautājumu – valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (KAC) izveidi novadu un reģionālās nozīmes attīstības centros un pieteikšanās kārtību valsts budžeta dotācijas saņemšanai šo centru izveidei informēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Publisko pakal-

pojumu – valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (KAC) izveidi novadu un reģionālās nozīmes attīstības centros un pieteikšanās kārtību valsts budžeta dotācijas saņemšanai šo centru izveidei informēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Publisko pakal-

pojumu departamenta Vienas pieturas aģentūras nodaļas vecākā eksperte **Maija Anspoka**. Balstoties uz pērn īstenoto pilotprojektu piecās pašvaldībās, izveidots tā dēvētais minimālais grozs, kurā "liekamas" septiņas valsts iestādes: Lauku atbalsta dienests (LAD), Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA), Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP), Uzņēmumu reģistrs (UR), Valsts ieņēmumu dienests (VID), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) un Valsts zemes dienests (VZD) un 89 pašvaldības, kur jārada vienas "durvis" gan valsts, gan pašvaldību pakalpojumiem. Klientu apkalpošanas centru izveidei šogad paredzēta valsts budžeta dotācija, ar kuras palīdzību tiks atbalstīta telpu pārveidošana vai pielāgošana, darba vietu iekārtošana, korespondences sūtīšanas, kancelejas preču, algu un atpazīstamības veicināšanas (preses relīzes, valsts sniegtās un citas informācijas ievietošana u.c.) izdevumi. KAC izveidei jāparedz 30% pašvaldības līdzfinansējums. Vienam centram dotācijas maksimālais limits ir 10 000 eiro, bet projekta kopējās izmaksas veido 900 000 eiro. Diemžēl nauda plānota tikai šim gadam.

Latvijas Valsts radio un televīzijas centra (LVRTC) Līniju kabeļu daļas vadotais telekomunikāciju speciālists **Raimonds Zeiza** pastāstīja par pašvaldībām jaunu rūpi – optiskā datu pārraides tīkla infrastruktūras bojājumiem. Optiskie tīkli izvietoti pazemē, un kabeļu akas laukos visvairāk atrodas ārpus apdzīvotām vietām, tāpēc jaunprāšiem un "nepareizajiem" racējiem nereti pietrūkst "tautas modrās acs". Taču pārrāvums rada nozīmīgus zaudējumus un prasa pamatīgu laiku, tāpēc sankcijas pret šādiem neapzinīgiem klientiem ir visai bargas. Lai sabiedrībai skaidrotu šo jaunlaiku problēmu, LVRTC sācis informatīvo kampaņu "Roc ar prātu!" (www.rocarpratu.lv). Gan iedzīvotājiem, gan pašvaldībām jāņem vērā, ka visi plānotie rakšanas darbi (būvniecība, remonts, labiekārtošana), ja tiks rakts dziļāk par 30 cm, ir jāsaņemas un jāsaņem rakšanas darbu atļauja. Būvvaldēm saskaņošanas listē noteikti būtu jāiekļauj arī LVRTC.

2014. gada nogalē Ministru kabinets apstiprināja 14 valsts programmas, un viena no tām ir EKOSOC-LV. Programma iedalīta četrās grupās, aptverot gan ekonomiku, gan sociāli politisko jomu, gan cilvēku, gan arī vidi un telpu. Tieši ceturtnās grupas ietvaros veikts pētījums "Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā", ar ko izpilddirektors iepazīstināja projekta vadītāja LZA akadēmiķe, LLU profesore, Dr.habil.oec. **Baiba Rivža**. Pēc tam zinātnisko grupu dalībnieki no Daugavpils Universitātes,

Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Ventspils un Vidzemes augstskolām uzrunāja Latgales, Rīgas, Zemgales, Kurzemes un Vidzemes reģiona pašvaldību izpilddirektorus un ieguva vērtīgus ierosinājumus, pieredzi un komentārus saistībā ar konkrētu teritoriju attīstības iespējam, potenciālu, veiksmes stāstiem, kā arī uzaicinājumus realizēt atsevišķas projekta aktivitātes novados.

Mēs allaž priecājamies par košajiem bērnu rotaļu laukumiem gan lielpilsētu centros un pagalmos, gan mazpilsētās, pagastos un ciemos. Arī Jēkabpili iekārtoti 20 rotaļu laukumi, un šogad taps vēl trīs. Taču, noklausoties Patērētāju tiesību aizsardzības centra (PTAC) Patēriņa preču uzraudzības daļas vecākās ekspertes **Vitas Visockas** stāstījumu, kļuva skaidrs, ka tie ir paaugstināta riska objekti. PTAC šai problēmai pievērsās pirms pieciem gadiem, veicot pirmās pārbaudes Rīgā un Jūrmalā, ko pēc diviem gadiem atkārtoja, un rezultāti nepavisam nebija iepriecinoši. 2011. gadā centrs apsekoja jau pusotru simtu laukumu. Pārbauzu rezultāti ir biedējoši: asas malas (izvirzījumi) – 62 laukumos (36%); salauzti/bojāti elementi – 85 (49%); nav ievērota drošības zona – 79 (45%); neatbilstošs pārklājums/pārklājums nav nodrošināts visā ietekmes zonā – 133 (76%); nav nodrošināta aizsardzība pret nokrišanu – 62 (36%); ķermeņa daļu/apģērba iespīlēšanās risks – 114 (66%); nožņaugšanās risks – 11 (6%); pārsniegts maksimāli pieļaujama augstums – četros (2%); šūpolēm ir nekustīgas piekares – 38 laukumos (22%). Tāpēc PTAC izstrādājis vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem un apsaimniekotājiem par drošuma prasībām. Uz jautājumu, vai Latvijā ir kaut viens pilnīgi drošs bērnu laukums, V. Visocka atzina, ka pārbaudītajos rotaļlaukumos katrā atklāta kāda nepilnība. Tā vairs nav tikai viela pārdomām!

Savukārt siltumapgādes un energoefektivitātes jautājumi LPIA uzmanības lokā ir ik dienu. Šajā tikšanās reizē LPS padomnieks **Andris Akermanis** informēja par Direktīvas ES/27/2012 prasībām enerģētikai un siltumapgādei un likumprojektā "Energoefektivitātes likums" paredzētajām normām. Eksperts atzina, ka šo direktīvu var izpildīt un pat gūt labus panākumus, ja siltumuzņēmums un pašvaldība strādā tandēmā, kā pozitīvo piemēru minot Salaspils novada domi un uzņēmumu "Salaspils siltums". Uz "siltāku" dzīvi vērsti bija arī LPS padomnieces **Andras Feldmanes** stāstījums, kura iepazīstināja ar LPS viedokli par darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu valsts un pašvaldību dzīvojamās mājās" ieviešanas pasākumiem. Diemžēl par šim mērķim atvēlēto naudu Latvijā var nosiltināt tikai 1770 mājas.

Priecīgākam nobeigumam noteikti jāpiemin arī kāds energoefektivitātes veiksmes stāsts. Pagājušajā gadā Jēkabpils reģionālajā slimnīcā tika uzstādīti saules kolektori – tas 2014. gadā bija lielākais projekts Baltijā. Jau pirmajā vasarā šie kolektori spēja nodrošināt 59% no nepieciešamā siltā ūdens patēriņa.

ZALĀ JUMPRAVA UN ZAĻOJOŠS MEŽS DUNDAGĀ

Daina Oliņa

Pavasaris šogad bija īsts gausulis, toties deva iespēju acis priecēt ar "pagarinātu" ziedoņa laiku. **8. maijā**,

kad Latvijas pašvaldību izpilddirektori kārtējai sanākšmei pulcējās senajā **Dundagas pilī**, Dundagas novada domes priekšsēdētājs **Gunārs Laicāns** sveica *"Latvijas galveno izpilddirektoru, kas nenobijās atbraukt uz otru pasaules malu, lai tiktos 13. gadsimtā celtajā pilī"*. Sena ir arī Dundagas pagasta vēsture – 1867. gadā

tas izveidojies ar Baltijā plašāko pilsmuižu centrā. Jaunlaikos, izveidojot Dundagas novadu, tikusi atgūta Kolkas pagasta teritorija. Vēl gan esot arī "neatgūtas zemes". Novada vadītājs īsi raksturoja pašvaldības svarīgākos "parametrus" – 36 km piekrastes, 73% meža un divas tautas – latvieši un lībieši. Dundagas novadā atrodas Slīteres nacionālais parks, tāpēc te ir daudz aizsargājamo dabas teritoriju.

Novada izpilddirektors **Visvaldis Radelis** savu uzrunu sāka ar dzejolīti "dundžiņu" mēlē. Arī viņš īpaši izcēla seno pili, uzsverot, ka tā ir palikusi pašvaldības īpašumā, tāpēc ar pili saistās daudzi nākotnes plāni. Vēl kāda novada īpašā zīme ir tā "spicākā vieta" – Kolkasrags. Novada teritorija esot divu

Rīgu lielumā, bet ceļu un transporta problēmas te nav atrisinātas. Dundagas pašvaldības ieceres pagaidām bremzē naudas trūkums, tās pieaugumu nākotnē dundadznieki saista ar tūrisma attīstību.

Todien saspringtā darba kārtība nebija paredzējusi novada iepazīšanu, tāpēc sevišķi lietderīga bija projektā "Eiropas izcilākie tūrisma galamērķi" tapusī filmiņa. Tiešām žēl, ka izpilddirektoriem nepietika laika

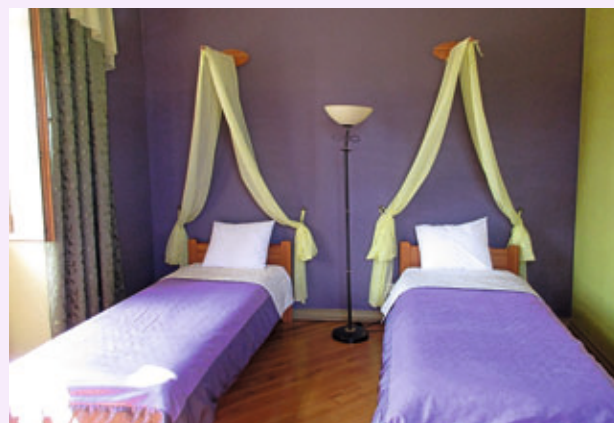
pat pastaigai pilī, ko "Loga" duets tomēr iespēja, turklāt vizuālākās gides – pilskundzes **Baibas Dūdas** pavaddībā. Vēlāk mums pievienojās tūrisma organizatore **Alanda Pūliņa**, jo pilī mājvietu pašsaprotami radusi arī viņas valstība – Tūrisma informācijas centrs. Pils ir gana plaša, lai tās stāvos pietiktu telpas gan Dundagas mākslas un mūzikas skolai, vairākām pašvaldības struktūrvienībām, kolēģiem no avīzes "Dundadznieks" redakcijas u.c.

Mūsu pastaiga sākās neparasti – no pagrabtelpām. Te ierīkota ekspozīcija pasaulslavenajam dundadzniekam krokodilu medniekam Arvidam Blūmentālam, kurš bijis populārās filmas "Krokodils Dandijs" galvenā varoņa prototips. Pat pils pagrabu lielākais drauds

– augstais gruntsūdens līmenis – te pārvērsts ieguvumā, jo kur gan citur rast labāku mājvietu krokodiliem. Kāpjot augšup, ielūkojāmies viesnīcas numuriņos (vienkāršākajos mācību gada laikā dzīvo skolasbērni, lepnākie nebūs par prastu pat kāzu naktij) un pārļaidām skatu jauno mākslas talantu darbiņiem.

Žurnāla "Logs" veidotājām bija prieks uzzināt, cik nopietna vērība pievērsta pils logiem. Pēc domes pasūtījuma tapis pētījums "Dundagas pils logu arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija". Kas to būtu domājis, ka tie ir tik atšķirīgi! Katram nepieciešama sava pieeja. (Daļu no Dundagas pils logiem varat aplūkot uz žurnāla 4. vāka.) Pils ir novada lepnums, kas būtu gatava viena pati "apēst" visu budžetu. Tomēr dundadznieki nebēdā, ka atdzimšana notiek pakāpeniski – iespēju robežās. Privāts lieluzņēmējs visu varbūt paveiktu ātrāk, bet tad šī kultūrvēsturiskā vērtība pašvaldībai būtu zudusi, kā tas jau noticis daudzviet Latvijā.

Pils pastāvīgo iemītnieci Zaļo jumpravu gan nesastapām. Iespējams, ka viņa jau bija aizlavījusies uz tuvējo mežu, kur 2015. gada *Meža dienām* par godu izpilddirektori iestādīja akcijas

patrona "Latvijas valsts meži" (LVM) atvēlēto jauno priedīšu audzi. LVM valdes loceklis **Edvīns Zakovics** piedalījās gan LPIA sēdē, gan meža stādīšanā! Mūsdienų ierīces pat šo darbiņu pārvērtušas tīri vai izpriecā – ne vairs bedre ar lāpstu jārok, bet tikai jāieslidina augs stādāmā stobra atverē, rīks jāiedur zemē un...

Senāk puse dienas paietu likņā un pūloties. Tagad ierādītā meža klajuma tālo galu talcinieki sasniedza apmēram stundas laikā. Tikai nedomājiet, ka darbs tika steigā un pavirši veikts, jo viņā galā gaidīja kā vienmēr perfekti organizētās "Latvijas valsts mežu" sarūpētās izbraukuma pusdienas. Nebūt ne! Nākamajā izpilddirektoru saietā – pēc mēneša Lielvārdē – Baiba Dūda ziņoja, ka jaunaudze augot braši.

Kā vienmēr, arī Dundagas sanāksmē bija izzinoša daļa. Šoreiz tika skaidrota un diskutējās analizēta ne tikai mājiniekiem, bet arī visām Latvijas pašvaldībām svarīga nākotnes iespēja – **ES fondu līdzekļi – pašvaldību attīstībai**.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Reģionālās politikas departamenta direktora vietniece un Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vadītāja **Jevgēnija Butņicka** iepazīstināja ar pašvaldību attīstības projektiem un to iesniegšanas nosacījumiem, savukārt viņas kolēģe Investīciju politikas departamenta vecākā eksperte **Zanda Krūkle** analizēja pieejamos līdzekļus vides jomā – plūdu novēršanai, atkritumu dalītai vākšanai un pārstrādei, ūdenssaimniecībai (visvērēnīgākā summa – 126,57 miljoni eiro), kā arī īpaši atbalstāmajām teritorijām, vides informācijas centriem u.tml. LPS padomniece **Andra Feldmane** iepazīstināja ar finanšu instrumentiem, lai atbalstītu uzņēmējdarbību, par ko viņa nerimstoši gādā, gan organizējot videokonferences (tās var noskatīties ne tikai tiešraidē, bet arī pēc tam LPS interneta vietnē), gan viesojoties pašvaldībās. Padomniece vēlreiz atgādināja klātesošajiem: *"Nevajag kautrēties, jautājiet, jo jāsaprot, kādi ir konkrētā fondu piedāvājuma nosacījumi, lai saņemtu atbalstu (kauns nav nezināt, kauns būtu pazaudēt iespējas, iesniedzot nekvalitatīvu projektu)! Ne tikai VARAM, arī LPS ir tā vieta, kur sniegs atbalstu, ja nepieciešams!"*

Zemkopības ministrijas (ZM) Lauku attīstības atbalsta departamenta Lauku attīstības fondu atbalsta nodaļas vadītāja **Zane Līde** iepazīstināja ar 2015. gadam paredzētajiem LAP pasākumiem un iespējam teritoriju attīstībai. Viņa piekodināja: *"Mērķi jāplāno izpildāmi, jo Eiropa šajā periodā daudz striktāk vērsas pret rādītāju neizpildi!"*

Zemkopības ministrijas Zivsaimniecības atbalsta nodaļas vadītāja **Edīte Kubuliņa** atgādināja, ka abām ZM programmām horizontālie pasākumi paredzēti pēc vienotiem MK noteikumiem. Viņa atzina, ka tieši pašvaldībām interesantākie ir piekrastei domātie pasākumi.

Tā kā "Loga" 2015. gada modelis paredz žurnāla izdošanu reizi divos mēnešos un iznākšanas brīdī maijā apspriestajiem tematiem būtu nepieciešamas korekcijas, Dundagas prezentācijas mudinām izpētīt pašiem – http://www.lps.lv/Izpilddirektoru_asociacija/?task=sessions&committee_id=1539.

ATGRIEŠANĀS LIELVĀRDĒ

Daina Oliņa

2014. gada 7. martā LPIA biedrus pie sevis uzņēma Ķeguma novads, taču sanāksmes otrā daļa – saruna par meža problēmām – notika pie kaimiņiem Lielvārdes novada kultūras nama ietilpīgajā zālē. Toreiz Lielvārdes novada domes priekšsēdētājs **Aivars Troška** sveica ciemiņus, apsolut nākamajā gadā kļūt par pilnvērtīgu LPIA izbraukuma sēdes saimnieku, bet šoreiz uzkrāt pieredzi nākotnei. Lielvārdes novietojums esot sevišķi izdevīgs šādiem saietiem, jo tālbraucējiem attālums sanāk vienāds no visiem Latvijas stūriem. Tad arī būšot īstais brīdis par savu novadu pastāstīt sīkāk.

Pagāja tikai nedaudz vairāk par gadu, kad **2015. gada 12. jūnijā** Troškas kungs atkal stāvēja zālē izpilddirektoru priekšā. Šoreiz – kā pilntiesīgs LPIA izbraukuma sanāksmes saimnieks: *“Mēs gadu sakaņojām un saskaņojām vēlmi pēc atbilstošiem laikapstākļiem. Šodien redzams, ka viss ir tā, kā tam jābūt. Tiekamies laikā starp diviem latviešu lielākajiem svētkiem – Ziemassvētkiem un Jāņiem, pirmsjāņu noskaņās. Pirmais pusgads izpilddirektoriem ir briesmīgs – jātiek galā ar iedalīto budžetu, visiem pārskatiem, iepirkumiem utt. Tāpēc visi pelnījuši nelielu atelpu. Šodien ne tikai ciemiņi ir īpaši, tāda ir arī mūsu piedāvātā programma, ko nekur citur Latvijā jūs nevarētu īstenot. Galveno – brīnišķīgu laiku šai dienai esam jums sarūpējuši.”*

Šī atkalatgriešanās lieliski sabalsojās ar Pasaules koru olimpiādes dalībnieku – mūzikas skolas audzēkņu kora **“Lielvārde”** dziedāto atklāšanas dziesmu par pasauli, kas esot apaļa. Dziedošie bērni nevilus atgādināja arī par 2015. gada dižāko notikumu – skolēnu dziesmu un deju svētkiem.

Turklāt šī bija īpaša tikšanās reize, kad Latvijas izpilddirektoru kuplo saimi papildināja vēra ņemami spēki no visas pasaules: Starptautiskās pilsētu un reģionu izpilddirektoru asociācijas (ICMA) prezidenta vietnieks, Eiropas sekcijas vadītājs, Slovākijas Izpilddirektoru asociācijas prezidents un Dvoru pašvaldības izpilddirektors **Pēters Āgs**, Čehijas Izpilddirektoru asociācijas (STMOU ČR) izpilddirektors **Ivo Belonohijs**,

Lielbritānijas Izpilddirektoru asociācijas (SOLACE) kolēģis **Kims Railijs**, Norvēģijas Izpilddirektoru asociācijas izpilddirektors **Finns Kristians Brēvīgs** un Dānijas Izpilddirektoru asociācijas prezidents un Eiropas sekcijas vadītāja vietnieks **Larss Vilmss** kopā ar kolēģiem. LPIA viesi Latvijā vadīja nedēļu, kuras laikā tika lutināti ne vien ar bagātu programmu, iepazīstot Latviju, bet arī ar izcili labvēlīgu klimatu, kas ne brīdi netraucēja iepļānoto.

8. jūnijā pasaules izpilddirektoru organizāciju pārstāvji iepazīna Kurzemes pašvaldības, ciemojoties Saldū, Kuldīgā un Ventspilī, bet 9. jūnijā – savu apmešanās vietu Jūrmalas pilsētā. 10. jūniju viesi pavadīja Rīgā, izzinot Latvijas Pašvaldību savienības

un LPIA darbības specifiku, kā arī tika uzņemti LR Saeimā. Izpildvaras pārstāvjus Rīgas domē pieņēma pilsētas izpilddirektors **Juris Radzevičs**. Daudzi ciemiņi pirmoreiz mūžā izbaudīja Vecrīgas burvību. Ceturtdienas izzinošie ceļojumi viesus aizveda uz Mālpili un Siguldu, bet piektdien, 12. jūnijā, viņi ieradās Lielvārdē, kur satikās ne vairs tikai ar LPIA valdes locekļiem, kas ciemiņus pavadīja nedēļas gaitās, bet ar visu kuplo izpilddirektoru saimi. Īsu ieskatu par pulcēšanās vietu gan ārzemniekiem, gan pašmāju ļaudīm deva videofilma par Lielvārdes novadu. Pasākumam cauri vijās Lielvārdes slavenā josta, kuras sarkanais blāzmojums rotāja skatuvi, mirgoja koristu tērpos un pārsteidza ciemiņus, kuriem vakara izskaņā izdevās “sataustīt savu zīmi” dižajā jostā.

LPIA priekšsēdētājs **Guntis Kalniņš** īsi ziņoja par aizvadītā mēneša laikā paveikto. Par jauno valdes locekli no Latgales reģiona darbavietu nomainījušās Intas Kaļvas vietā sanāksmē ievēlēja Ludzas novada izpilddirektoru **Andriju Čerņeviču**.

direktoru **Sergeju Jakovlevu**. Zālē sēdošos uzrunāja slovāks **Pēters Āgs**, kurš iepazīstināja klātesošos ar vairāk nekā 100 gadus vecās Vašingtonā bāzētās ICMA darbību (Latvijas izpilddirektori grasās iesaistīties šajā organizācijā), un senais paziņa no Čehijas asociācijas **Ivo Belonohijs**, kurš, kā vienmēr, uzrunu sāka un beidza latviešu valodā.

Toties nebijis notikums bija Lielbritānijas kolēģa **Kima Railija** vizīte Latvijā, kurš nodeva sveicienus no britu pašvaldību 1200 biedru lielās izpildvaras. Bija prieks vērot viņa sajūsmu par Lielvārdes dienā pieredzēto.

Lielvārdes īpašajai senatnes un kultūrvēstures aurai bija atbilstoši izvēlēts diskusiju temats – saruna par **kultūrvēsturisko pieminekļu aizsardzības politiku**. Galvenais referents – Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (VKPAI) vadītājs **Juris Dambis** pēc lieliskā muzikālā akcenta ierosināja birokrātiskos skaitļus, faktus

un detaļas katram vēlāk izpētīt prezentācijā, bet savu uzstāšanos veltīt filozofiskām apcerēm. (*Šo un citas sanāksmes prezentācijas skatiet LPS mājaslapā*). Mantojuma sfēra ir viena no tām, kas visvairāk “noklāta” ar pasaules un Eiropas konvencijām. Kultūras pieminekļi ietverti 25 likumos un vairākos MK noteikumos. Skaistāko kultūras mantojuma mūsdienu definīciju, pēc runātāja domām, dod jaunākajā Eiropas Padomes konvencijā teiktais: **“Kultūras mantojums sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas neatkarīgi no piederības indivīda un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārliecību, zināšanu un tradīciju atspoguļotājiem un paudžiem, kas ietver arī vidi, kas izveidojusies cilvēku un lietu mijiedarbībā, laikam ejot.”** Šis formulējums vienlaikus arī izvirza jaunas, daudz sarežģītākas prasības kultūras mantojuma noteikšanā, tāpēc būtiska nozīme te ir pašvaldībām kā vietējo iedzīvotāju uztveres lietpratējām. Mantojums jāsauglabā cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanai. Jēdziena plašākā izpratnē J. Dambis ar to saprot **“apstākļu kopumu, kas, pretēji elementārai eksistencei, nodrošina indivīda kā cilvēciskas būtnes personības attīstību laikā un telpā, ietverot brīvību, identitāti, kultūru, radošumu, zināšanas, vides ekoloģiskos, funkcionālos un estētiskos aspektus, drošību, kā arī materiālo labklājību.”**

Juris Dambis pastāstīja par ieceri veidot jaunu **informācijas sistēmu “Mantojums”** – satikšanās, informācijas ieguves un nodošanas vietu par kultūrvēsturiskām vērtībām un īsi iepazīstināja ar inspekcijas uzbūves sistēmu un darbību. VKPAI mēģinājuši aplēst Latvijas kultūras mantojuma vēsturisko vērtību naudas izteiksmē – tā nav mazāka par 52 miljardiem eiro! Apzināto objektu skaits nedaudz pārsniedz 27 tūkstošus, valsts aizsargāto skaits ir trīsreiz mazāks. Lielākais kultūras pieminekļu skaits ir Rīgas reģionā (ap 9000 objektu). Pirmais pieminekļu saraksts tapis jau 1924. gadā, padomju laikos tradīcija pārtrūka, bet mūsu dienās no jauna tika atjaunota saskaņā ar starptautiskiem standartiem. Labā stāvoklī ir ap 30% objektu, 60% – apmierinošā, bet pārējie...

Lielākās problēmas rada “mantrači”, kam talkā nāk mūsdienīgās tehnoloģijas, arī dažu objektu neprasāmīga restaurācija, jauno ēku aplamā arhitektūra (“Stockmann” centru inspekcijas vadītājs nosauca par ziloni trauku veikalā, kas uzslēts pretēji Rīgas raksturīgajiem mērogiem un stila izjūtai). Saruna turpinājās par autentiskumu, par nepieļaujamo steigu atjaunošanas gaitā, kas ir pretrunā ar kultūras pieminekļu saglabāšanas mūsdienu filozofiju. J. Dambis pieskārs arī pašvaldībām vissvarīgākajam jautājumam – atbalsta iespējām mantojuma sakārtošanai. Protams, tas nekad nebūs pietiekams, tomēr pieaug. Runātāja citētie “laba un slikta kontroliera” raksturojumi liecināja, ka VKPAI spēj būt kritiska ne tikai pret citiem, bet arī pret saviem darbiniekiem.

Latvijas Piļu un muižu asociācijas direktore **Baiba Dūda**, kuru iepriekšējā LPIA sanāksmē sastapām

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ

Dundagas pilskundzes lomā, šķietami turpināja Jura Dambja stāstījumu, skaidrojot 15 gadus vecās asociācijas tālākās darbības plānus.

Kaut arī programmu paildzināja ciemiņu uzrunas, lielvārdiešiem izdevās strikti ievērot laika grafiku, ko dik-tēja "militārās prasības" – lidlauka apciemojums. Šā iemesla dēļ mājinieki pat atteicās no iecerētajām prezentācijām, piedāvājot arī tās izstudēt LPS inter-neta vietnē. To autore: Lielvārdes novada domes priekšsēdētāja vietniece **Vita Volonte** un Attīstības plānošanas un projektu vadīšanas nodaļas projektu vadītāja **Egija Sniedzīte**.

Pasākuma rīkotāji ciemiņiem piedāvāja iespēju iepa-zīt **izziņas un eksperimentu centra "Lielvārdi"** dar-

mā, izpētīt objektus "Lielvārdu" telpās, bet jo sevišķi ārtelpā, kur zaļā zāliena plašumos izkārtoti dažneda-žādi pārsteigumi. Kā lai nejūsmo par iespēju "pacelt žiguli", darboties ar katapultu, pašam kļūstot par brī-numa līdzautoru...

Pārsteigumu sērija turpinājās Nacionālo bruņoto spēku Gaisa spēku aviācijas bāzē – **Lielvārdes mili-tārajā lidlaukā**, kas modernizēts ar NATO līdzfinan-

sējumu. Šo rindu autore pacifistiskās pārliecības dēļ daudzko nespēja izbaudīt. Taču lielākais vairākums izpilddirektoru, ieskaitot ciemiņus, sajūsmināti pētīja un izbaudīja gan ASV helikopterus, gan armijnieku ekipējumu un ieročus, gan iztaujāja ne vien pašu militāristus, bet arī ASV armijas sūtņus.

Tomēr ne mazāki brīnumi (varbūt pat vislielākie!) ciemiņus gaidīja pie **Andreja Pumpura muzeja**, kur Lielvārdes folkloristi izrādīja atraktīvās kultūras darba organizatores **Daces Jansones** režisēto Jāņu ielīgoša-nu ar dziesmām, kopīgām dejām, jāņuzālēm, sieru un alu. Daces nopelns – arī visa piepildītās dienas iecere, ko īstenot viņai palīdzēja Lielvārdes novada izpildi-rektors **Gvido Vītolis** un citi iesaistītie lielvārdieši!

bību un brīnumus, kurus vērojot, mute pavērās pat daudz pieredzējušajiem izpilddirektoriem. Brauciet turp, vediet savus bērnus un mazbērnus, rosiniet rīkot ekskursijas skolēniem! Galvoju, ka būsit sajūs-

ŠOVASAR LATVIJA SKANĒS!

Daina Oliņa

2015. gada dziesmoti dejiskās vasaras pirmo skaņu akordu **15. jūnijā** ieskandināja mākslinieka Ivara Mailiša veidotais vides objekts – **skaņu stabules “Latvija skan”** pašā Rīgas sirdī, Brīvības un Elizabetes ielu krustojumā.

Tās vizēs un skanēs līdz 20. jūlijam, jo šovasar Latvijā izskanēs **trīs vērienīgi notikumi**, kas risināsies gandrīz vienlaikus. **No 25. līdz 28. jūnijam** Rīgas un Latvijas novadu iedzīvotājus priecēja **Ziemeļu un Baltijas valstu dziesmu svētku** 8000 dalībnieki. 30. jūnijā noslēdzās Latvijas prezidentūras pusgads Eiropas Savienības Padomē, tāpēc svētku noslēguma koncerts 28. jūnijā Mežaparka Lielajā estrādē tika iecerēts kā krāšņs punkts uz “i” prezidentūras kultūras programmas izskaņā.

Skaņu stabules turpinās vizēt un skanēt līdz 20. jūlijam, jo dziesmoti dejiskā vasara noslēgsies ar vēl vienu dižnotikumu – **no 15. līdz 19. jūlijam** visā Latvijā risināsies **folkloras festivāls “Baltica 2015”**, kura tēma iekodēta nosaukumā “Mantojums”. Festivālā piedalīsies etnogrāfiskie ansambļi, folkloras kopas, tautas mūzikas grupas, stāstnieki un citi individuālie izpildītāji. Galvenie pasākumi notiks Rīgā, Rēzeknē un Rēzeknes novadā. Norises papildinās sarīkojumi Aizkrauklē, Cēsīs, Dikļos, Dobelē, Jūrmalā, Lielvārdē, Līvānos, Ludzā, Talsos, Turaidā, Viļakā, Viļānos un citviet. Pirmoreiz “Baltica” vēsturē festivāla koncerti izskanēs jaunajās koncertzālēs – Vidzemes koncertzālē Cēsīs un Latgales vēstniecībā “Gors”, kā arī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Pēc tam stabules turpinās mūžīgi skanēt Latvijā pirmās Bērnu dziesmu svētku dienas norises vietā Madonas novada Praulienā.

Tomēr pats vērienīgākais un gaidītākais notikums, līdz kuram mērots ilgš un grūts mēģinājumu ceļš piecu gadu garumā, risināsies **no 6. līdz 12. jūlijam**, kad Rīgas iedzīvotāju pulks pieaugs par **37 400 bērniem un jauniešiem** – tāds solās būt **XI Latvijas skolu jau-**

natnes dziesmu un deju svētku dalībnieku skaits. Un kur tad vēl viņiem piesaistīto pieaugušo līdzdalībnieku pulks – diriģenti un kolektīvu vadītāji, pedagogi un šoferīši! Galvaspilsēta ne tikai skanēs un dimdēs, tā uzmirdzēs visu novadu tautastērpu unikālajā raibumā. Šo svētku dienās allaž steidzīgie rīdzinieki parasti kļūst iecietīgāki, saprotošāki un labvēlīgāki, kaut saprotams, ka bez papildu grūtībām neizdosies iztikt, sevišķi jau autobraucējiem un satiksmes dalībniekiem.

Piecgade kopš X Skolu jaunatnes svētkiem bija sarežģīta un satraukumu pilna ne tikai mazajiem pašdarbniekiem, bet arī nākamo svētku plānotājiem un organizētājiem. Šajā svētku priekšvakarā uzņemtajā fotogrāfijā **Rīcības komitejas** smaidīgie ļaudis šķiet to visu piemirsuši, tomēr viņu pūliņi pelnījuši, ka nosaucam viņus vārdā. Arī tāpēc, lai lasītājiem palīdzētu apjaust, cik daudzas un dažādas atbildību jomas jāsaņem vienotā kamolā, lai svētki izdotos ne tikai skaisti, bet arī droši.

Foto: **Uldis Muzikants**

Pirmajā rindā (no kreisās): LPS padomniece izglītības, bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos **Ināra Dundure**, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja **Eiženija Aldermane**, **Rīcības komitejas priekšsēdētāja** izglītības un zinātnes ministre **Mārīte Seile**, **Rīcības komitejas izpildītore** Valsts izglītības satura centra vadītāja vietniece un Interesu izglītības un tālākizglītības departamenta direktore **Agra Bērziņa**, Rīgas domes Sporta un jaunatnes pārvaldes priekšniece **Dina Vīksna** un Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta direktore **Jolanta Treile**.

Otrajā rindā (no kreisās): **Rīcības komitejas sekretāre** Valsts izglītības satura centra Interesu izglītības un audzināšanas darba nodaļas vadītāja vietniece **Antra Strikaite**, Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietniece **Ingūna Aire**, VARAM Pašvaldību departamenta direktora vietnieks un Pašvaldību sistēmas

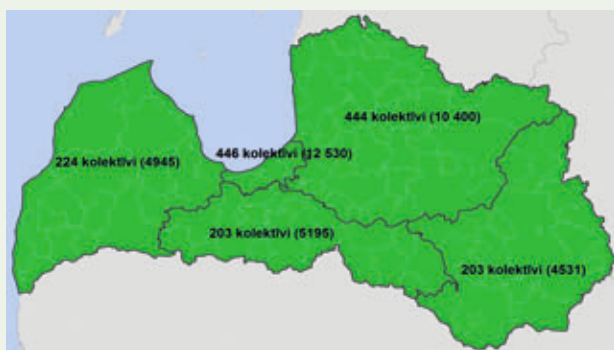

atītības nodaļas vadītājs **Arnis Šults**, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta direktora vietniece **Renāte Pupele**, Latvijas Nacionālā kultūras centra Administratīvās nodaļas vadītāja **Mārīte Grebzde** un IZM valsts sekretāra vietnieks un Nodrošinājuma un finanšu departamenta direktors **Elmārs Martinsons**.

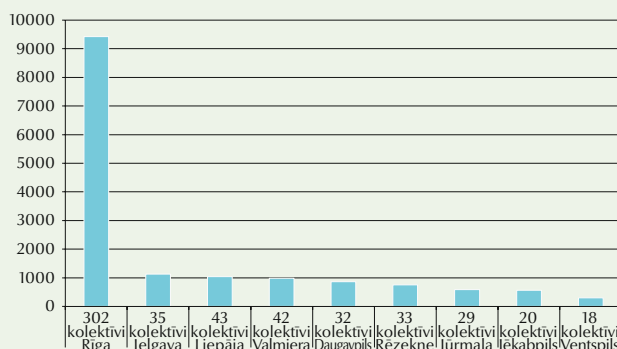
Svētku nedēļā plānoti **vairāk nekā 50 notikumu**. Liekas, ka šoreiz rīkotāji piesaistījuši izdomas bagātus ļaudis, kas daudziem pasākumiem izdomājuši **burvīgus nosaukumus**: pūtēju orķestru koncerts "Taurus sauc", kokļu mūzikas koncerts "Mana skārienjutīgā kokle", "Burtiski burvīgs burziņš Vērmanes dārzā", pat svētku gājienam ticis skolasbērniem atbilstošs nosaukums "Abēcēdē ... ūvēzēžē".

Laikam nekļūdīšos, teikdama, ka svētku gājienu nepacietīgi gaida ne tikai dalībnieki un kolektīvu vadītāji, bet arī **Latvijas mūzsenās dziesmu un deju tradīcijas galvenie "labvēļi un sponsori" - pašvaldību vadītāji**. Tā ir reize, kad viņi gūst vismaz morālu gandarījumu par neatlaidīgo spēju noturēt pilsētu un novadu pašdarbības kolektīvus, finansējot to vadītājus, gādājot par mēģinājumu telpām, atbalstot tērpu iegādi un "koncertturnejas". Ne tikai "trekno gadu" budžeta ziedu laikos, bet arī cauri krīzes trūcīgumam daudz kur tika savilkta jostas un izdarīti sāpīgi griezieni, bet pašdarbības kolektīvi noturēti (dažviet pat to skaits pieauga), lai vieglāk būtu "likt bēdu zem akmeņa un dziedot tai pāri aizdejt".

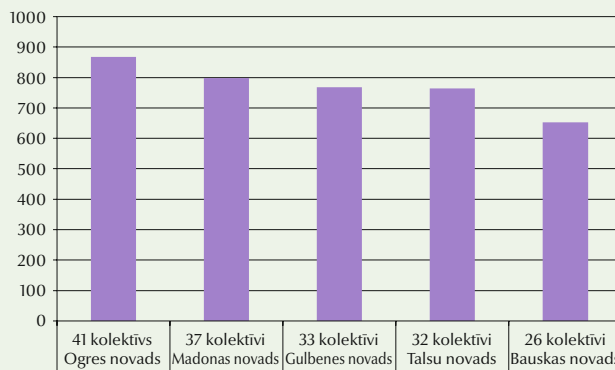
Atzišos, kopš jau 13 gadus strādāju žurnālā "Logs", ikreiz gan "lielo", gan skolēnu svētku gājienu, parādoties jaunam pašvaldības nosaukumam, acis nevilus uzmeklē labi zināmās priekšsēdētāju sejas. Visi sapošušies, kā jau īpašos godos klājas, daži lepojas ar

Svētku dalībnieki no republikas pilsētām

Pieci raženākie novadi

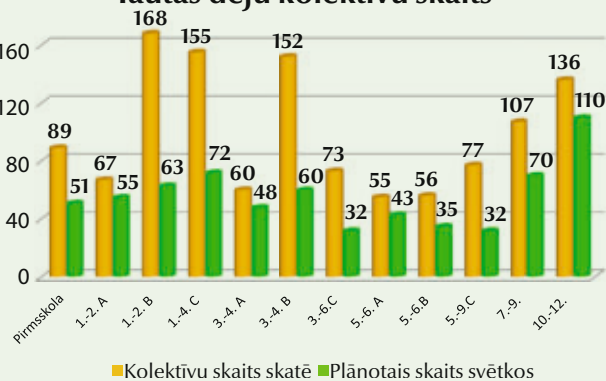

taustērpu. Un visi staro! Šī ir reize, kad pēc ikdienas ķibelēm, raizēm un pārmetumiem (gan pelnītiem, gan pavisam nepelnītiem) visi sajūtas dziži un vareni, jo spējuši neļaut nogrimt tautas mantojuma "gaismas pilij". Labākais apliecinājums tam apkopots XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku izpildītāres **Agras Bērziņas** pārskata diagrammās.

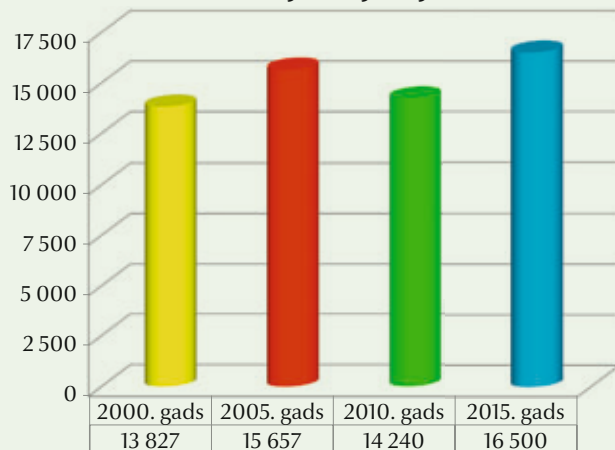
Vai pamanījāt, ka Latvijas dižākajiem un lielākajiem novadiem uz pēdām min nelielais Bauskas novads?

Interesantus secinājumus katram pašam ļaus izdarīt vēl dažas diagrammas. Ikviens kolektīva vadītājs zina, cik grūti noturēt dalībniekus spūrainajā tīņu vecumā, sevišķi jau puīšus. Taču diagramma liecina, ka, "vētras un dziņu" laiku pārvarot, vidusskolas klasēs dejotāju skaits no jauna sakuplo. Skumji, ka Rīgas, bet jo sevišķi "Daugavas" stadiona ietilpība neaizmirstamās

Tautas deju kolektīvu skaits

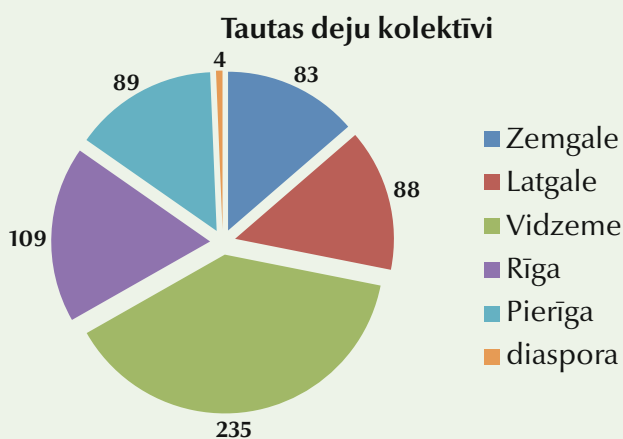

Tautas deju dejotāju skaits

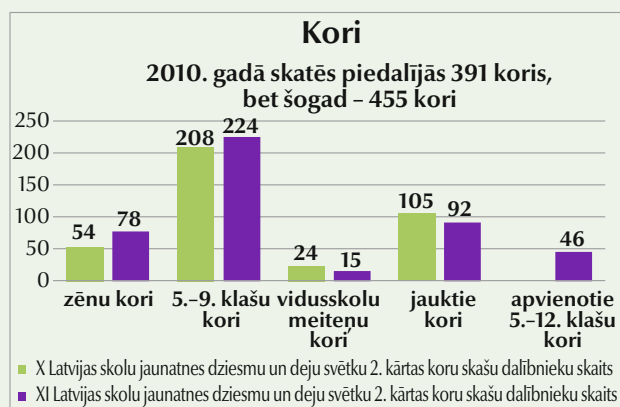

svētku izjūtas šogad ļaus izbaudīt tikai 56% deju kolektīvu. Piedalīties būtu pelnījuši visi, pat tiem, kam nepaveicās skatēs, pienāktos gandarījums par uzcītību un uzticību dejai. Tomēr pāri visam ir prieks par to, ka deju kolektīvu dalībnieku skaits pieaug!

Zinot, cik daudz tautiešu emigrācijas dēļ esam zaudējuši pēdējo gadu laikā, īpašs prieks par latviešu diasporas kolektīvu līdzdalību šīsvasaras svētkos. 310 latviešu (275 bērni un 35 pieaugušie) no Īrijas, Lielbritānijas, Vācijas, Nīderlandes, Austrālijas, Beļģijas, Luksemburgas un Norvēģijas uz dzimteni atvedīs trimdas pārstāvjus – divus korus, sešus deju kolektīvus, trīs folkloras kopas, vienu bērnu mūzikas ansambli un vienu latviešu skoliņas kolektīvu. Un kaut arī tautas deju kolektīvu diagrammas “aplī” 4% diasporas dancotāju tāds nieks vien ir, tomēr, iedzīvinoties proporcijās, simboliskā nozīmē tas ir pat ļoti daudz, jo apliecina, ka saikne ar dzimteni nav zudusi.

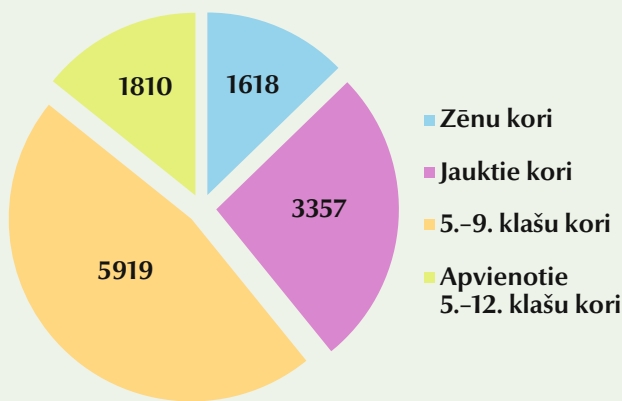
Pamatu skumīgumam nesniedz arī Latvijas koru statistika – kopš 2010. gada dziesmu svētku skates 391 kora šogad to skaits pieaudzis līdz 455 pārbaudījumam gataviem dziedošajiem kolektīviem.

Pēdējā diagramma ļauj izanalizēt koru dziedātājus “šķērsgrīzumā”.

Jau minēju, ka ceļazīmi uz svētkiem saņēma tikai labākie kolektīvi, kas izturēja skates “sieta” augstās prasības. Daļai gan būs izdevība savu māku atrādīt koncertos ārpus lielajiem pasākumiem – parkos, lau-

Koru dziedātāju skaits svētkos

kumos un citur. Šiem pasākumiem saskaņā ar organizētāju ieceri ir vairākas pievienotās vērtības:

- popularizēt svētku ideju un radīt svētku noskaņu ārpus pamatprogrammas aktivitātēm;
- sekmēt svētku norišu pieejamību cilvēkiem (visi zinām, kā dažu stundu laikā pazuda biļetes uz galvenajiem koncertiem, atstājot bešā ne vien mūžsenos svētku vērotājus, bet arī mazo dalībnieku vecākus; šie raibie un visiem pieejamie “minisvētki” būs kaut neliels plāksteris viņu grūtsirdībai);
- dot papildu uzstāšanās iespējas svētku dalībniekiem, diasporas kolektīviem un ārvalstu viesiem, kā arī kolektīviem, kuriem neizdevās iekļūt svētku dalībnieku sastāvā.

Mums visiem atliek vien kolektīva lūgšana, lai svētku nedēļā Laika māte rūpētos par labvēlīgiem klimatiskajiem apstākļiem, kas būtu ne par aukstu, ne karstu, ne par slapju, nedz sausu. Kaut gan īpašās “stihijas” reizēm atmiņu tīnēs pēc gadiem iegūst sevišķu mirdzumu. Tādi reiz bija svētki, kad publiski izskanēja aicinājums rīdziniekiem palīdzēt izžāvēt piemirkušos tautastērpus. Negaidīts bija arī X svētku versmīgais fons, kas lika bezgalīgi papildināt dalībniekiem paredzētā dzeramā ūdens krājumus un pat dzesēt pārkaršušos dancotājus no ūdens mucas šļūtenes. Un tomēr tieši šie ekstrēmi, raugoties no gadu distances, iegūst daudz burvīgāku atmiņu mirdzumu nekā rāmi un mierīgi aizritējušie svētki.

To jums nešaubīgi varu apliecināt arī pati kā XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku dalībnieka Teikas vidusskolas “Skabardzēnu” dejtāja Marka vecmāmiņa.

LATVIJAS UGUNSSARDZEI – 150

Aivars Janelsītis,
Latvijas Brīvprātīgo
ugunsdzēsēju
biedrību apvienības
padomes loceklis

*Ugunij ir tāda daba –
Brīžiem ļauna, brīžiem laba.
Uguns vienmēr aiziet greizi,
Kad to lieto nepareizi.*

Sākusies kā aktīvu pilsoņu grupas vēlme cīnīties ar postošajām ugunsnelaimēm, izveidojot organizētas un apmācītas ugunsdzēsēju komandas, vēlāk izvērtoties plašā brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību kustībā visā Latvijā, pārciešot vairāku varu uzliktās pārmaiņas, ugunsdzēsība Latvijā ir attīstījusies līdz valsts pārvaldītam dienestam. Mainoties laikiem un pārvaldes formām, nemainīgs ir palicis komandas gars un patiesa degsme palīdzēt citiem, riskējot ar to, kas pašam visdārgākais. Tās ir vērtības, kas raksturīgas ugunsdzēsējiem visos laikos!

Pirms 150 gadiem 17. maijā uz ugunsgrēku pirmajā izbraukumā devās jaundibinātā Rīgas Brīvprātīgo

ugunsdzēsēju biedrības komanda. Ugunsgrēku Aleksandra (Brīvības) ielā izdevās sekmīgi nodzēst, un šo dienu uzskata par brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustības aizsākumu Latvijā. Katru gadu 17. maiju atzīmē kā ugunsdzēsēju un glābēju dienu.

Cilvēces attīstības ceļā ugunij bija un ir milzīga nozīme. Uguns palīdz cilvēkiem, bet var kļūt arī par ienaidnieku. Ugunsdzēsēji, nereti riskējami ar savu dzīvību, ir glābuši citus – tāda ir viņu sūtība un pienākums.

Kā liecina vēsture, pirmās ugunsdzēsēju vienības jau senatnē dibinājis Marks Licīnijs Krass (115.–53. g. p.m.ē.). Tās sastāvēja no vergiem. Viņi iesaistījās dzēšanā tikai tad, kad degošā nama saimnieks bija vienojies ar vergu īpašnieku par samaksu. Imperators Augusts mūsu ēras 6. gadā apvienoja ugunsdzēsēju vienības un izveidoja apvienoto nomoda ugunsdzēsēju korpusu no 7–35 tūkstošiem vīru. Katram, kas korpusā bija darbojies sešus gadus (vēlāk trīs) un palicis dzīvs, tika piešķirta Romas pilsonība.

1221. gadā Vīnē tika apstiprināti un izdoti pirmie ugunsdrošības noteikumi.

1666. gadā pēc lielā Londonas ugunsgrēka ieviesa ar rokām darbināmos sūkņus.

Rīgas lielajā ugunsgrēkā 1677. gadā nodega 250 mājas, arī Jāņa un Pētera baznīcas. Pēc šā ugunsgrēka Vidzemes ģenerālgubernators izdeva pavēli Rīgā būvēt taisnas, platas ielas ar šķērsielām, savukārt māju pagalmu pusē ierīkot dārzus. Pētera baznīca otrreiz dega 1721. gadā.

1812. gadā, kad Rīgai tuvojās uzbrūkošā Napoleona armija, pilsētas aizstāvjiem tika dota pavēle nodezināt daļu Maskavas forštates un Pēterburgas priekšpilsētas koka apbūvi, lai atbrīvotu pārredzamību aizstāvju artilērijai ienaidnieka uzbrukuma atvairīšanā.

Latvijā 19. gs. otrajā pusē sakarā ar ekonomisko uzplaukumu, jaunu rūpnīcu, fabriku un ražotņu izveidi un dzīvojamo ēku būvniecību radās nepieciešamība pēc Vācijas un citu Eiropas valstu parauga veidot jauna tipa brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības. To dibināšanas nepieciešamību pasteidzināja vairāki traģiski ugunsgrēki. 1864. gadā vienā no Rīgas baznīcām drūzmā saspieda 12 cilvēkus – vainojamas bija durvis, kas vērās uz iekšpusi. Rīgas valde izdeva rīkojumu

visām baznīcām un sabiedriskajām ēkām, ka to durvīm jābūt veramām uz ārpusi.

1864. gada 19. novembrī Rīgā sanāca biedrības dibināšanas grupa. 1865. gada 15. februārī apstiprināja biedrības statūtus un nolēma iegādāties Vācijā ražoto lielo ugunsdzēsēju rokas sūkni. Bija nepieciešamība veidot organizētu, disciplinētu un labi apmācītu ugunsdzēsēju komandu. Tā Rīgā tika nodibināta cariskajā Krievijā pirmā Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība pēc Eiropas valstu pieredzes.

1865. gada 17. maijā jaundibinātās biedrības komanda pirmo reizi izbrauca uz ugunsgrēku Aleksandra ielā, kur dega dzīvojamā māja. Uguni izdevās ātri aplāpēt. Notikumu plaši aprakstīja laikrakstā "Rigasche Zeitung", apsveicot ar veiksmīgu iesākumu un novēlot panākumus turpmāk. Šo dienu uzskata par brīvprātīgās ugunsdzēsības kustības pirmsākumu. LR Saeima 2011. gadā noteica 17. maiju par Ugunsdzēsēju un glābēju dienu.

Pēc Rīgas parauga daudzās Latvijas pilsētās, miestos un pagastos tika dibinātas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības (BUB): Rīgas piemēram tajā pašā gadā sekoja Jelgava, 1866. gadā – Piltene, 1867. gadā – Cēsis, 1868. gadā – Tukums un Jēkabpils, 1870. gadā – Kuldīga un Liepāja, 1871. gadā – Ventspils, 1875. gadā – Rēzekne, 1876. gadā – Daugavpils un Jūrmala. Visvairāk biedrību mazpilsētās un pagastos nodibināja pēc II pasaules kara.

Biedrības līdztekus savam pamatuzdevumam – ugunsgrēku dzēšanai un ugunaisardzības profilaksei – aktīvi organizēja un iesaistījās kultūras un labdarības pasākumos. Pie biedrībām darbojās kori, pūtēju orķestri, dažādi pašdarbības pulciņi, notika saviesīgi vakari. Daudzviet pagastos un mazpilsētās biedrības bija vienīgās kultūras dzīves organizētājas.

Nozīmīga loma ugunssardzes jautājumu organizēšanā pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados bija vietējām pašvaldībām, kas izdeva saistošos noteikumus, un tie bija obligāti visā pašvaldības teritorijā. Ievēlot pašvaldības priekšsēdētāju, vienlaikus viņš kļuva par biedrības vadītāju, bet ikdienas tiešo darbu veica brandmajors.

Otrā pasaules kara laikā BUB vienības cieta lielus zaudējumus. Gan viena, gan otra karojošā puse atkāpjoties izlaupīja depo telpas, aizdzina automašīnas. Pēc kara viss bija jāatjauno. BUB darbā atgriezās agrākie biedri, un rindas papildināja daudz jauniešu.

Daudzus BUB biedrus 1989. gada 10. decembrī ievēlēja vietējo tautas deputātu padomēs. Biedrības biedri ar savām ugunsdzēsības automašīnām barikāžu laikā dežurēja svarīgākajos punktos. Vienu auto omonieši Vecmīlgrāvī sadedzināja.

Par brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību vēsturi pirms

diviem gadiem izdota Solveigas Smiltēnas grāmata "Drosmīgu vīru laiks".

1995. gadā Latvijā tika pabeigta vienota ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izveide, paplašinot pienākumu loku – uzdodot sniegt palīdzību glābšanas darbos uz ūdens, plūdus, nelaimē nokļuvušu cilvēku atbrīvošanā no avarējušiem satiksmes līdzekļiem, sabrukušām ēkām, likvidējot vētras sekas utt. Valsts dienests ir vienīgais, kam tiek atjaunots ugunsdzēsības automašīnu parks un speciālie līdzekļi, aprīkojums un inventārs.

Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībām pašreiz šādu finansiālo iespēju nav, tikai dažu biedrību rīcībā vēl ir pa mašīnai. Tādējādi pašreiz brīvprātīgie ugunsdzēsēji savu darbību koncentrē uz ugunsdrošības profilaktiskajiem pasākumiem. Sevišķa vērība tiek pievērsta ugunsdrošībai daudzdzīvokļu ēkās. Ir izdoti metodiskie ieteikumi, iepazīstinot dzīvokļu īpašniekus ar drošības pasākumiem daudzdzīvokļu ēkā, ar gāzes, elektroiekārtu un inženiertīklu normālu ekspluatāciju. Biedrību rūpju lokā vēl jāmin profilaktiskie pasākumi ik pavasari pret kūlas dedzināšanu, bērnu rotaļāšanos ar uguni un daudzi citi.

Svētku reizē vēlreiz atgādinām un novēlam: rūpējieties par sava mājokļa, sētas, apkārtnes sakārtotību atbilstoši ugunsdrošības prasībām! Profilaktiski var daudz ko paveikt ar kopīgiem spēkiem, kā aicina ugunsdzēsēju devīze "Viens par visiem, visi par vienu!".

LATVIJAS
BRĪVPRĀTĪGO UGUNSDZĒSĒJU BIEDRĪBU
APVIENĪBA

MUZEJS – SAIKNE STARP PAGĀTNI, TAGADNI UN NĀKOTNI

Guntas Klismetas

saruna ar

Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta
Muzeju nodaļas vadītāju

JĀNI GARJĀNU

– Cik Latvijā pavisam ir muzeju un cik no tiem – pašvaldību muzeji?

– Latvijā muzeji atrodas gan valsts pakļautībā, un tos pārvalda Kultūras un arī citas ministrijas, gan pašvaldību pārvaldībā, gan privātās rokās, gan ir arī autonomie muzeji. Pašvaldību muzeji kopējā muzeju sistēmā veido ļoti nozīmīgu daļu – no 110 muzeju kopskaita pašvaldībām pieder apmēram 70 procentu jeb 92 muzeji. Apskates vietu, dažādu kolekciju un krātuvju gan ir krietni vairāk, taču ne visām ir akreditētas iestādes statuss.

– Vai tas ir pienākums – akreditēties, lai varētu saukties par muzeju, vai arī šādam statusam ir kādas priekšrocības?

– Muzeju likumā noteiktais attiecas arī uz pašvaldībām: ja pašvaldība veido muzeju, tad piecu gadu laikā kopš dibināšanas brīža tam jāiegūst valsts akreditēta muzeja statuss kā apliecinājums, ka šā muzeja darbība atbilst minimālajiem standartiem un prasībām, kas Latvijā izvirzītas muzejam. Dzīvē ne vienmēr tā notiek, un par muzeju tiek dēvētas gan novadpētniecības krātuves, gan dažādas kolekcijas un ekspozīcijas.

zīcijas. Taču ir būtiska atšķirība un priekšrocības – likums paredz, ka arī pašvaldības muzejiem, kas ir akreditēti un glabā nacionālā krājuma sastāvdaļas, valsts var sniegt finansiālu atbalstu. Šiem muzejiem ir tiesības pretendēt uz finansējumu no Kultūras ministrijas un Valsts kultūrkapitāla fonda, kurā ir speciāla mērķprogramma akreditētiem muzejiem.

– Kādi tad jābūt iestādei, lai tā varētu kļūt par atzītu jeb akreditētu muzeju?

– Muzeja jēdziens definēts likumā: *“Muzejs ir sabiedrībai pieejama izglītojoša un pētniecības institūcija, kuras uzdevums ir atbilstoši muzeja darbības specifikai vākt, saglabāt un popularizēt sabiedrībā dabas, materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kā arī sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai.”* Šim formulējumam it kā atbilst arī krātuves un kolekcijas, taču Muzeju likums noteicis pamatfunkcijas, kas jāveic institūcijai, lai to varētu uzskatīt par profesionālu muzeju: kultūrvēsturisko vērtību uzkrāšana, dokumentēšana un saglabāšana; muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas pētniecība; sabiedrības izglītošana, kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšana, veidojot ekspozīcijas un izstādes, kā arī citos veidos.

– Vai jūs iebilstat pret vārda “muzejs” lietošanu tā, kā mūsu ikdienā pierasts?

– Nē, drīzāk tas jāuztver kā sava veida kompliments. Deviņdesmito gadu otrajā pusē, kad tapa Muzeju likums un tajā definēja šo akreditācijas pienākumu un jēdzienu, ko saprotam ar muzeju, garo sarakstu nācās pamatīgi revidēt. Nevienam jau nav aizliegts savu veidojumu saukt par muzeju, taču, no likumiskā un profesionālā aspekta raugoties, jāņem vērā, vai šajā iestādē tiek pildītas muzeja pamatfunkcijas. Lai sauktos par muzeju, nepietiek tikai iekārtot skaidu izstādīti vai izrādīt kolekciju, kaut cilvēki nāk to skatīties un priecājas. Muzejā jābūt krājumam, kura kārtību reglamentē Ministru kabineta noteikumi par to, kā šie priekšmeti jāinventarizē, kādos apstākļos tie jāglabā, kā jānodrošina pieejamība, un citas prasības, un jābūt arī cilvēkam, kas ar to nodarbojas. Kad profesionāli nākas vērtēt, vai kāds muzejs atbilst šim nosaukumam, tad ņemam vērā visas nianšes, bet sadzīviskā līmenī to uztveru kā atzinību – tas nozīmē, ka ar vārdu “muzejs” lepojamies.

– Kādi pašvaldību muzeji pēdējā laikā oficiāli ieguvisi šo nosaukumu?

– No jaunakreditētajiem pašvaldību muzejiem pagājušajā gadā tādi bija divi – Drustu muzejs Raunas

novadā un Roberta Mūka muzejs Riebiņu novadā. Šobrīd ceļā uz akreditāciju ir vēl trīs – Kazdangas muzejs, Alsungas muzejs un Vārkavas muzejs.

– Kurš no pašvaldību muzejiem Latvijā tika akreditēts pats pirmais un kuri ir valstī vecākie muzeji?

– Latvijā pirmais muzejs, kas dibināts 1773. gadā, ir tagadējais Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs, kam vēlāk sekoja Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, Dabas muzejs, Mākslas muzejs un citi. Vecuma jeb stāža ziņā valstī vecākais no pašvaldību muzejiem ir Ludzas muzejs, kam tuvojas simtgade. No pašvaldībām pirmo akreditējam Tukuma muzeju, kam izsniegta akreditācijas apliecība numur viens.

– Savukārt kuri ir Latvijas populārākie muzeji?

– Informācija par muzeju apmeklētību pērnajā gadā liecina, ka, salīdzinot ar 2013. gadu, kopējā muzeju apmeklētība ir pieaugusi par gandrīz 268 tūkstošiem apmeklējumu, 2014. gadā sasniedzot gandrīz trīs miljonus. Tas nav cilvēku skaits, bet reižu skaits, cik muzeji ir apmeklēti. Populārākie valsts muzeji ir bijuši Rundāles pils muzejs, Turaidas muzejrezervāts un Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs. Akreditēto autonomo un privāto muzeju grupā, kurā reģistrēti 16 muzeji, pērn populārākais bijis Latvijas Okupācijas muzejs.

– Kā Latvija izskatās salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm?

– Organizācija “Culturelab” veikusi pētījumu par kultūras apmeklētību “Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007.–2014.: pētījumu dati un statistika”. Neraugoties uz iedzīvotāju skaita samazināšanos, Latvijas muzeju apmeklējums gadu no gada audzis, un šāda tendence saglabājusies arī 2014. gadā. Analizējot muzeju apmeklētības līmeni, kur apmeklējumu skaits tiek salīdzināts ar valsts iedzīvotāju skaitu, Eiropas muzeju statistikas apkopojumā (EGMUS) par 2013. gadu aprēķināts, ka uz 100 000 iedzīvotāju Latvijā ir bijuši 130 muzeju apmeklējumi. Salīdzinājumam – Zviedrijā šis rādītājs ir 192 un Nīderlandē – 133, bet citur – zemāks, piemēram, Spānijā – 126, Slovēnijā – 112, Somijā un Čehijā – 100, Portugālē – 96, pat Francijā tikai 90. Neraugoties uz drūmo demogrāfisko situāciju un to, ka kultūras piedāvājums Latvijā ir plašs, muzejos ir atrasts pareizais veids, ko piedāvāt cilvēkiem, jo nevienu jau ar varu tajos neiedabūsi.

– No pašvaldību muzejiem pērn apmeklētākie bijuši Bauskas pils muzejs, Cēsu vēstures un mākslas muzejs, Ventspils Piejūras muzejs un Valmieras muzejs.

– Arī pašvaldību muzeju apmeklējums, salīdzinot ar 2013. gadu, ir audzis – 92 pašvaldību muzejos 2014.

gadā ir reģistrēti vairāk nekā miljons apmeklējumu. To ietekmējis jauns un atraktīvs muzeju piedāvājums – gan Bauskas pili, gan Cēsu un Valmieras muzejā pērn apmeklētāju vērtējumam tika nodoti jauni apskates objekti un ekspozīcijas. Īpaši gribu atzīmēt Bauskas pils muzeju, kur ievērojami pavisam jaunie rekonstrukcijas darbi un prasmīgi tiek izmantots ģeogrāfiskais novietojums. Tā kā Bauska ir pa ceļam uz Rundāli, muzeja ļaudis piedomājuši pie sava darba laika, un Bauskas pils muzejs vienmēr ir atvērts stundu pirms un stundu pēc Rundāles muzeja slēgšanas.

– Vai apmeklētību lielā mērā neveicina Muzeju nakts?

– Jā, noteikti. Muzeju nakts ir fenomens, jo vienā vakarā Latvijas muzejus apmeklē vairāk nekā 200 tūkstoši cilvēku! Turklāt ar katru gadu apmeklētība salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu aug.

– Vai Muzeju nakts ideja ir kaut kur noskatīta vai aizgūta?

– Tā nāk no Francijas – pirms vairāk nekā desmit gadiem Francijas Kultūras un komunikācijas ministrija vērsās pie visām Eiropas valstīm ar aicinājumu šādā akcijas veidā pievērst uzmanību muzejiem un piesaistīt cilvēkus, arī tos, kuri nav regulārie ikdienas apmeklētāji. Muzeju nakts notiek ik gadu kādā no maija sestdienām vienlaicīgi daudzās Eiropas valstīs, un ieeja muzejos ir bez maksas. Latvijā šo akciju organizē Kultūras ministrija sadarbībā ar Starptautiskās Muzeju padomes (ICOM) Latvijas Nacionālo komiteju. Šogad Latvijā norisēja jau vienpadsmitā Muzeju nakts. Sākumgados tajā piedalījās daži desmiti muzeju, bet šogad Muzeju nakti apmeklējuši 228 242 cilvēki. Salīdzinot ar 2013. gadu, apmeklētāju skaits ir palielinājies par deviņiem tūkstošiem. Apmeklētība pieaugusi Latvijas novados, īpaši Rīgas apkārtnes muzejos. Vispopulārākais bijis Turaidas muzejrezervāts, kurā iegriezušies vairāk nekā 15 tūkstoši viesu. Rīgas apmeklētākais bijis Latvijas Kara muzejs, Vidzemē – Valmieras muzejs, Zemgalē – Ģederta Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs, Kurzemē – Liepājas muzejs un Latgalē – Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzejs.

– Kuru muzeju jūs pats šogad apmeklējāt?

– Citus gadus es Muzeju naktī apmeklēju Rīgas muzejus, bet šogad aizbraucu uz Jelgavu un biju patīkami pārsteigts par milzīgo interesi – Jelgavas vēstures un mākslas muzejā skanēja gan latviešu, gan krievu, gan lietuviešu valoda. Apmeklējumu pārvirzīšanās no Rīgas uz Latvijas reģioniem uzlabojusi muzeju pieejamību, mazinot burzmu un rindas Rīgas centra muzejos. Ļoti jauki, ka galvaspilsētas muzejos nāk tik daudz ļaužu, taču kādam šis gājiens uz muzeju no pirmās reizes var kļūt par pēdējo, ja pozitīvu emociju vietā viņš saņems rindastāvēšanu un neapmierināto

murdoņu visapkārt. Otrreiz viņu piedabūt atnākt uz muzeju, lai visu aplūkotu mierīgos apstākļos, jau būs daudz grūtāk. Taču, no otras puses, lielai daļai cilvēku vissvarīgākā ir tieši šī kopābūšana jeb socializēšanās. Tas arī ir viens no muzeja uzdevumiem – līdzās kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un pētnieciskajai funkcijai muzejam jābūt kā sabiedrības socializēšanās vietai. Un Muzeju nakts to lieliski spēj piedāvāt.

– Un cik pašos muzejos ir darbinieku?

– Akreditētajos valsts, pašvaldību un privātajos muzejos strādā aptuveni 1800 darbinieku, no kuriem puse ir speciālisti, kas īsteno muzejiskās funkcijas, un otra puse ir tehniskie darbinieki, kas palīdz uzturēt visas šīs vietas un ēkas.

– Kā ministrija un jūsu vadītā nodaļa sastrādājas ar pašvaldībām?

– Gada sākumā Kultūras ministrijas Muzeju nodaļas speciālisti viesojās visos Latvijas reģionos, lai kopīgi ar pašvaldību muzeju darbiniekiem pārrunātu situāciju, izvērtētu aizgājušo gadu un noskaidrotu, kādi ir šāgada svarīgākie uzdevumi un prioritātes. Lielākā problēma mūsu sadarbībā ar pašvaldībām ir muzeju akreditācija. Mums negribētos kļūt par vainīgo meklētājiem un kādam pārmet vai sodīt, bet mudinām iziet akreditācijas procesu – tā ir laba sadarbības iespēja un stimulē savas kvalitātes celšanu. Lai darbotos šajā 21. gadsimta muzeju vidē, ir vajadzīga patiešām atzīstama kvalitāte, jo pasaule ir atvērta, arī mūsu cilvēki ceļo un salīdzina, un, atbraucot mājās, gaida šeit to pašu vai kaut ko vairāk. Muzejiem ir jāmeklē radošais potenciāls, ar to, ka tie vienkārši eksistē, nav pietiekami.

– Kā iezīmēta muzeju nākotne valsts mērogā?

– Nule pieņemts muzeju nozares stratēģijas dokuments, kas saucas "Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam "Radošā Latvija"". Tā pamatuzdevums ir noteikt, kā tiks realizēti "Radošajā Latvijā" izvirzītie uzdevumi Latvijas muzeju vidē. Latvijas muzeju darbinieki savu redzējumu nozares attīstībai laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam ir definējuši, izvirzot šādu virsmērķi: "Īstenojot muzeju nozares stratēģiju, Latvijā tiks nodrošināti priekšnoteikumi, lai muzeji darbotos kā dinamiskas, mūsdienīgas, sabiedrībai nepieciešamas un visdažādākās sabiedrības grupas iesaistošas institūcijas, kuru identitātes pamatā ir unikāls materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, kas ir radošuma avots, valsts bagātība, izglītības, zinātnes un ekonomiskais resurss, kvalitatīva personības bagātināšanās un brīvā laika pavadīšanas iespēja." Atsevišķajā muzeju nozares stratēģijā noteikti prioritārie darbības virzieni, un viens no tiem paredz veidot muzejus kā reģionu sociālekonomiskās aktivitātes stimulu.

– Cik liels finansējums sekos šā un citu prioritāro uzdevumu veikšanai?

– Daudz ko nāksies realizēt bāzes finansējuma ietvaros, tomēr ceram, ka būs pieejami arī Eiropas Savienības fondu līdzekļi. Šajā stratēģijā ir viena ļoti ambicioza sadaļa – par muzejiem kā reģionu sociālekonomiskās aktivitātes stimulu, kam paredzēts mērķtiecīgi izmantot ES struktūrfondu un cita starptautiskā finansējuma iespējas muzeju infrastruktūras pilnveidošanai. Te ierakstītas lielas iecerē un konkrēti projekti par Krustpils pili, Ventpils muzeja Piejūras brīvdabas muzeju, Limbažu novada Pāles novadpētniecības muzeju, Ogres Vēstures un mākslas muzeju, "Braku" muzeju, Preiļu muzeju, Gulbenes novada vēstures un mākslas muzeju, Cēsu Vēstures un mākslas muzeju, Valkas novadpētniecības muzeju, Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzeju, Valmieras muzeju, Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzeju, Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzeju, Aizputes novadpētniecības muzeju un Ludzas Novadpētniecības muzeju. Stratēģiskajā dokumentā paredzēts arī veidot jaunus pašvaldību finansētus muzejus vai ekspozīcijas. Turklāt šie projekti nav konkrēto muzeju iegribas, tas plānots arī novadu attīstības stratēģijās, jo ES finansējuma piesaiste tikai daļēji sedz izdevumus, ir jābūt arī līdzfinansējumam.

– Tie ir lieli un galvenokārt infrastruktūras projekti, bet kas paredzēts no Kultūrkapitāla fonda un citiem avotiem?

– Kultūrkapitāla fondā ir speciālas programmas – mērķprogramma akreditēto muzeju attīstībai un kultūras mantojuma saglabāšanas programma. Kas tur tiks realizēts – tas atkarīgs no pašiem muzejiem un no tā, kādus projektus tie iesniegs. KKF jau nevienam nediktē un negarantē, ka dos tik un tik naudas tādām un tādām projektam. Šeit iniciatīvai jānāk "no apakšas".

– Kādi ir jūsu ieteikumi sekmīgākam pašvaldību muzeju darbam?

– Viens no darbības virzieniem reģionu attīstības stratēģijā ir muzeju partnerība kā kvalitātes un pievienotās vērtības priekšnoteikums. Muzeju nakts ir spilgts piemērs, ko var panākt, iesaistot daudz muzeju un sadarbojoties. Tāpat muzeji varētu sadarboties gan cits ar citu, gan ar tūrisma organizācijām, gan izglītības iestādēm, gan radošajām industrijām. Otrs virziens ir muzeju ieguldījums izglītībā, īpaši mūžizglītībā. Agrāk, domājot par muzeju izglītojošo lomu, galvenokārt orientējāmies uz skolēniem, bet tagad ir skaidrs, ka savs piedāvājums nepieciešams katrai apmeklētāju grupai. Lai muzejs spētu konkurēt ar citām kultūras iestādēm teritorijā, tajā ir jābūt labam saturam un arī aktīviem marketinga "trikiem", popularizējot un reklamējot sevi. Ar to vien, ka muzeja ēka ir kārtībā un tur ir moderna ekspozīcija, šobrīd vairs nepietiek, ir vajadzīgs vēl kaut kas savdabīgs, īpašs, savs "rozīnīte". Tikai tad muzejs spēš nodrošināt tik nozīmīgo saikni starp pagātņi un tagadņi, un arī nākotni.

AKREDITĒTIE PAŠVALDĪBU MUZEJI

Aizkraukles novadā – Aizkraukles vēstures un mākslas muzejs “Kalna Ziedi”

Aizputes novadā – Aizputes novadpētniecības muzejs un Apriķu novada muzejs Lažas pagastā

Alojas novadā – Staiceles lībiešu muzejs “Pivāliņi”

Alūksnes novadā – Alūksnes muzejs, Jaunlaicenes muižas muzejs un Kalncempju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs Annas pagastā

Apes novadā – Jāzepa Vītola memoriālais muzejs “Anniņas” Gaujienas pagastā

Baltinavas novadā – Baltinavas novada muzejs

Balvu novadā – Balvu novada muzejs

Bauskas novadā – Bauskas novadpētniecības un mākslas muzejs, Bauskas pils muzejs un Viļa Plūdoņa memoriālais muzejs “Lejenieki” Ceraukstes pagastā

Cēsu novadā – Cēsu vēstures un mākslas muzejs

Dagdas novadā – Andrupenes lauku sēta Andrupenes pagastā

Daugavpili – Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs

Daugavpils novadā – Naujenes novadpētniecības muzejs un Skrindu dzimtas muzejs Vaboles pagastā

Dobeles novadā – Dobeles novadpētniecības muzejs

Dundagas novadā – Kubalu skola – muzejs Dundagas pagastā

Engures novadā – Lapmežciema muzejs

Ērgļu novadā – Brāļu Jurjāņu memoriālais muzejs “Meņģeļi” un Rūdolfā Blaumaņa memoriālais muzejs “Braki” Ērgļu pagastā

Grobiņas novadā – Bārtas muzejs

Gulbenes novadā – Druvienas vecā skola – muzejs Druvienas pagastā un Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejs

Jaunpiebalgas novadā – Emīla Dārziņa un Jāņa Sudrabkalna memoriālais muzejs “Jāņaskola” Jaunpiebalgas pagastā

Jaunpils novadā – Jaunpils muzejs

Jelgavā – Ģederta Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs un Ādolfa Alunāna memoriālais muzejs

Jēkabpili – Jēkabpils vēstures muzejs un Jēkabpils vēstures muzeja brīvdabas nodaļa “Sēju sēta”

Jūrmalā – Jūrmalas pilsētas muzejs, Aspazijas māja un Jūrmalas brīvdabas muzejs

Kandavas novadā – Kandavas novada muzejs

Kokneses novadā – Tēlnieka Voldemāra Jakobsona memoriālais muzejs Vecbebros Bebru pagastā

Krāslavas novadā – Krāslavas vēstures un mākslas muzejs

Kuldīgas novadā – Kuldīgas novada muzejs

Ķekavasnovadā – Ķekavas novadpētniecības muzejs

Lielvārdes novadā – Andreja Pumpura Lielvārdes muzejs

Liepājā – Liepājas muzejs un muzejs “Liepāja okupāciju režīmos”

Limbažu novadā – Bārdus dzimtas memoriālais

muzejs Katvaru pagastā, Limbažu muzejs un Pāles pagasta novadpētniecības muzejs

Ludzas novadā – Ludzas novadpētniecības muzejs

Madonas novadā – Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs

Mazsalacas novadā – Mazsalacas novada muzejs

Naukšēnu novadā – Naukšēnu Cilvēkmuzejs

Neretas novadā – Jāņa Jaunsudrabiņa muzejs “Riekstiņi”

Ogres novadā – Ogres vēstures un mākslas muzejs

Olaines novadā – Olaines vēstures un mākslas muzejs

Pāvilostas novadā – Pāvilostas novadpētniecības muzejs un Vērgales pagasta muzejs

Preiļu novadā – Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejs Preiļos un Polikarpa Čerņavska keramikas māja

Priekulu novadā – Eduarda Veidenbauma memoriālais muzejs “Kalāči” Liepas pagastā

Raunas novadā – Drustu novadpētniecības muzejs

Rēzeknē – Latgales kultūrvēstures muzejs

Rēzeknes novadā – Rupaiņa muzejs Bērzgales pagastā, Franča Trasuna muzejs “Kolnasāta” Sakstagala pagastā un Maltas vēstures muzejs Maltas pagastā

Riebiņu novadā – Roberta Mūka muzejs Galēnu pagastā

Rīgā – Aleksandra Čaka memoriālais dzīvoklis un Rīgas Porcelāna muzejs

Rojas novadā – Rojas Jūras zvejniecības muzejs

Salacgrīvas novadā – Ainažu Ugunsdzēsības muzejs un Salacgrīvas muzejs

Salaspils novadā – Daugavas muzejs Dolē

Saldus novadā – Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejs

Talsu novadā – Talsu novada muzejs

Tukuma novadā – Durbes pils Tukumā, Džūkstes Pasaku muzejs Lanceniekos Džūkstes pagastā, Pastariņa muzejs Bisniekos Zentenes pagastā, Tukuma Mākslas muzejs, Tukuma muzeja Audēju darbnīca un Tukuma pilsētas vēstures muzejs “Pils tornis”

Valkas novadā – Valkas novadpētniecības muzejs

Valmierā – Valmieras muzejs

Varakļānu novadā – Varakļānu novada muzejs

Vecpiebalgas novadā – Antona Austriņa memoriālais muzejs “Kaikaši”, Brāļu Kaudzišu memoriālais muzejs “Kalna Kaibēni” un Kārļa Skalbes memoriālais muzejs “Saulrieti”

Vecumnieku novadā – Aktieru Amtmaņu muzejs “Zvanītāju Bukās” Valles pagastā

Ventspilī – Ventspils muzejs, Piejūras brīvdabas muzejs, Rakstnieka Herberta Dorbes memoriālais muzejs “Senču puteklī” un Ziemeļkurzemes amatniecības centrs “Amatu māja”

Viesītes novadā – Viesītes muzejs “Sēlija”

Viļakas novadā – Viļakas novada muzejs

Viļānu novadā – Viļānu novadpētniecības muzejs

LATVIJAS MUZEJU DARBINIEKU DIENA BALVOS

Lauma Kajva,

Balvu novada pašvaldības Sabiedrisko attiecību un IT nodaļas vadītāja

22. maijā Balvos notika Latvijas muzeju darbinieku diena, kuras laikā tika pasniegta Latvijas Muzeju biedrības Gada balva “Zelta puteklis”, sumināti tie muzeju darbinieki, kuri darbam iestādē veltījuši 25 un vairāk gadus, kā arī organizētas radošās nodarbības un apskatīta muzeja ekspozīcija.

Rosība pie Balvu Novada muzeja sākās jau no agra rīta – ikvienam tā apmeklētājam tika piedāvāta iespēja aplūkot muzeja digitālo ekspozīciju, savā īpašumā iegūt īpašo Latvijas muzeju darbinieku dienas kalto monētu, klausīties Vectilžas folkloras kopas “Saime” dziesmās un iepazīt seno amatu pratējus.

Ziedošo ābeļu ieskaustajā Lāča dārzā turpinājās svinīgā pasākuma daļa, kuras laikā klātesošos uzrunāja un radošu, izziņošu dienu visiem novēlēja Balvu novada domes priekšsēdētājs **Andris Kazinovskis**.

“Balvi šodien ir Latvijas muzeju galvaspilsēta,” teica Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Muzeju nodaļas vadītājs **Jānis Garjāns**. “Balvu muzeja kā pašvaldības iestādes vēsture ir nesena, taču ir milzīgs gandarījums un prieks, ka gan Muzeju

biedrības konkursā “Zelta puteklis”, gan citādi Balvu muzejs pārliecinoši var startēt un piedalīties dažādos projektos. Tas ļauj cerīgi skatīties uz Latviju kopumā, jo viss notiek. Daudzi iedzīvotāji gan nav apmierināti, ka atsevišķi muzeji ir slēgti, bet uz to var skatīties no pozitīvās puses – slēgti tie ir tāpēc, ka notiek intensīvs darbs, rekonstrukcijas. Beidzot ir radusies iespēja spert soli attīstībā,” sacīja J. Garjāns, turpinājumā apbalvojot muzeju darbiniekus.

Pasākuma laikā Latvijas Muzeju biedrības valdes priekšsēdētāja **Taiga Kokneviča** pasniedza biedrības Gada balvas “Zelta puteklis” septiņās nominācijās. Balvenieši varēja priecāties par uzvaru vienā tām – pērn par labāko atzīta tieši Balvu Novada muzeja ekspozīcija.

Muzeju darbinieku diena Balvos turpinājās ar saviesīgām izklaidēm un aktivitātēm ziedošajā Lāča dārzā.

LATVIJAS MUZEJU DARBINIEKU GADA BALVA "ZELTA PUTEKLIS"

Taiga Kokneviča,
Latvijas Muzeju biedrības
priekšsēdētāja

LATVIJAS MUZEJU BIEDRĪBA

Lai sekmētu ilgtspējīgu un kvalitatīvu muzeju nozares attīstību Latvijā, Latvijas Muzeju biedrība pirms četriem gadiem iedibināja konkursu, kas nu jau pār-
audzis tradīcijā – ik pavasari notiek konkursa preten-

dentu apzināšana un **balvas "Zelta puteklis"** pasniegšana. Balva nodibināta, lai izceltu muzeju veikumu iepriekšējā gadā un apbalvotu veiksmīgākos muzeju projektus, bet pieteikumus iesniedz paši muzeju darbinieki. Balva "Zelta puteklis" tiek piešķirta septiņās nominācijās.

Šogad nominācijā "**Gada ieguldījums nacionālo vērtību (krājuma) saglabāšanā 2014**" galveno balvu ieguva **Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejs** par Latgales māju logu apmaļu dekoratīvo rotājumu restaurāciju. Jāuzteic arī otrs šīs nominācijas dalībnieks – Ludzas novadpētniecības muzejs par krātuvju modernizēšanu.

Par **bērniem draudzīgāko muzeju 2014. gadā** atzīts **Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejs**

ar programmu "Seko Rozentālam". Jau vairāku gadu garumā muzejs mērķtiecīgi savu pedagoģisko darbību saista ar pirmsskolas iestāžu un pamatskolas jaunāko klašu audzēkņiem. Pērn muzejs izveidoja programmu "Seko Rozentālam", lai uzrunātu mazos muzeja apmeklētājus un savlaicīgi sagatavotu viņus Jaņa Rozentāla 150. dzimšanas dienai – četrus mēnešu garumā aptuveni 250 bērnu iepazīna Saldus pilsētas ievērojamākās vietas, kas saistītas ar izcilo novadnieku, un savu audzinātāju vadībā aktīvi iepazīna atstāto mākslinieka kultūrvēsturisko mantojumu.

Vēl šajā kategorijā no pašvaldību muzejiem startēja Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs, kas piedāvā nodarbību "Mana pilsēta", lai nostiprinātu izpratni par valsti, pilsētu, tās simboliem un dabas objektiem un audzina piederības izjūtu savai pilsētai. Programmas laikā bērni iemācās pazīt Jelgavas ģerboni, karogu un himnu, zīmē ģerboni, liek puzzle, sameklē ekspozīcijā Valsts prezidentus un valsts ģerboni. Savukārt Bauskas muzejs piedāvā programmu bērnu dārzu audzēkņiem, jaunāko klašu skolēniem un ģimenēm ar bērniem. Šajā programmā bērni iepazīstas ar leļļu un rotaļlietu ekspozīciju, kas aptver laikposmu no 1900. gada līdz mūsdienām. Programmas laikā bērni dzied dziesmiņas, iet rotaļās un katrs sev izgatavo auduma lellīti. Kopumā līdz 2014. gada decembrim programma izrādīta 143 reizes, un to apmeklējuši 3073 interesenti. Bet Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejā turpinās Ģimenes dienu rīkošanas tradīcija. Bērniem piedāvātas 18 muzejpedagoģiskās programmas un novadītas 126 nodarbības, tajā skaitā uzsāktas sešas jaunas programmas. Pagājušajā vasarā pirmoreiz tika rīkoti muzeja Pagalma svētki, kuros no sirds izpriecāties varēja ikviens bērns.

Nominācijā "**Gada ekspozīcija 2014**" par uzvarētāju tika atzīts **Balvu Novada muzejs** par Ziemeļlatgales nemateriālā kultūras mantojuma digitālo ekspozīciju. Muzejā kopš pērnā gada rudens apmeklētājiem ir iespēja iepazīties ar Igaunijas–Latvijas–Krievijas Pārrobežu sadarbības programmas atbalstītā projekta ietvaros izveidoto Ziemeļlatgales nemateriālā kultūras mantojuma digitālo ekspozīciju, kur piecās muzeja ekspozīciju zālēs mūsdienīgos izteiksmes veidos un valodā tiek atspoguļota tradicionālā mūzika, folklorā, paražas, psalmi, Maija dziedājumi, cilvēku prasmes un citas Ziemeļlatgales vērtības, no kurām daudzas iekļautas Latvijas kultūras kanonā.

Savukārt ekspertu komisijas speciālbalvas šajā nominācijā piešķirtas diviem muzejiem. **Liepājas**

muzejs decembrī apmeklētājiem atvēra jaunu interaktīvu ekspozīciju "Dienvidkurzemes Jaudis, darbs un dzīve", kas iekārtota sadarbībā ar mākslinieku Kristiānu Brekti. Šī ekspozīcija ir pirmā Liepājas muzejā, kas veidota mūsdienīgā valodā, interaktīva, izmantojot modernās tehnoloģijas, un muzeja speciālistiem izdevies ne vien atklāt Dienvidkurzemes etnogrāfijas savdabību, bet arī tās iedzīvotāju dvēseli, gaumes izjūtu un mentalitāti. Tajā skatāmi vairāk nekā 400 etnogrāfisku priekšmetu, kas papildināti ar dažādiem vizuāliem un skaņu interaktīviem elementiem. Tā veidota, godinot iepriekšējo paaudžu muzeja darbinieku un īpaši ilggadējā muzeja direktora Jāņa Sudmaļa veikumu, vācot, pētot, krājot Dienvidkurzemes etnogrāfiskās bagātības.

Otrs ekspertu balvas ieguvējs ir **Tukuma pilsētas vēstures muzejs "Pils tornis"** par ekspozīciju "Savējo stāsti, ne svešo", kas veidota pēc hronoloģiskā principa, cenšoties raksturot 20. gadsimta politiskās vēstures notikumu izpausmes Tukuma saimnieciskajā un sabiedriskajā dzīvē. Pētniecībā un ekspozīcijas tapšanā ļoti aktīvi iesaistījās iedzīvotāji, piedaloties tematiskajās diskusijās tā sauktajos studiju apļos un arī dāvinot muzejam priekšmetus ar simbolisku nozīmi. 2013. un 2014. gadā šīs ekspozīcijas tapšanā piedalījās 281 novadnieks, dāvinot 1240 priekšmetus.

Jāpiebilst, ka vēl šajā kategorijā startēja arī Olaines vēstures un mākslas muzejs, kur izveidota ekspozīcija, kas atspoguļo Pirmā pasaules kara notikumus novadā. Vairāk nekā 200 eksponātu, fotogrāfiju un vācu laika blindāža ievērojamā interesantajā un vienlaikus noslēpumainajā vēstures notikumu pasaulē.

Visvairāk pretendenti bija nominācijā "**Gada izstāde 2014**". Te startēja Valmieras muzeja izstāde "Lauku muzikanti un kapelas Vidzemē 20. gs. pirmajā pusē", kas stāsta par muzicēšanas tradīcijām Vidzemē, Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejā 2014. gadā izveidotā pastāvīgā stacionārā izstāde "Nauda ar Latvijas dvēseli. Lats", kas sniedz informāciju par Latvijas Republikas naudas sistēmu, Madonas novadpētniecības un mākslas muzeja izstāde "... es, mamma, tētis... /ÇIMENE/", kurā uzsvars likts uz Madonas novada ģimeņu vēsturi, un izstāde "Likten's" Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejā, kas veidota, balstoties uz muzeja darbinieku padziļinātiem pētījumiem par Kalēju dzimtu.

Šajā kategorijā ekspertu komisijas speciālbaltu un arī žurnāla "Ilustrētā Pasaules Vēsture" speciālbaltu saņēma **Ludzas Novadpētniecības muzejs** par Afganistānas kara veterāniem veltītu izstādi "Karš beidzies, bet mūžam paliks mūsu atmiņās". Vēl vienu – piemiņas medaļu muzejs saņēmis no Baltkrievijas Republikas Afganistānas kara veterānu biedrības par ieguldījumu Afganistānas kara tēmas popularizēšanā.

Bet galvenā balva šajā kategorijā piešķirta **Preiļu Vēstures un lietišķās mākslas muzejam** par izstādi "Jāzeps Baško – gaisa fūrmanis", kas veltīta izcilā novadnieka, lidotāja, eskadriļas "Ilja Muromec" komandiera, Latvijas gaisa karaspēka organizatora, ģenerāļa Jāzepa Baško 125. dzimšanas dienai un I pasaules kara simtgadei. Muzeja krājuma izstāde veidota kā dizaina objekts – sešas reizes samazināts lidmašīnas "Ilja Muromec" modelis, uz kura informācija atrodama tekstu un attēlu veidā.

Savukārt nominācijā "**Gada publikācija 2014**" uzvarētājs ir **Latvijas Nacionālais mākslas muzejs** ar izdevumu "Gustavs Klucis. Latvijas Nacionālā mākslas muzeja kolekcijas zinātniskais katalogs", taču Latvijas Muzeju biedrības valdes speciālbaltu piešķirta pašvaldības muzejam – **Ventspils muzejam**, kas izdevis Herberta Dorbes grāmatu "Tas notika Kaķpēdiņu bulvārī". Tā papildināta ar raidlugu "Tas notika Kaķpēdiņu bulvārī", kur līdzās teicēja aktiera Rūdolfa Plēpja balsij CD ierakstā dzirdamas pazīstamu ventspilnieku – kultūras darbinieku, vēsturnieku un politiķu balsis. Viena no Ventspils muzeja struktūrvienībām ir rakstnieka Herberta Dorbes memoriālais muzejs "Senču puteklis", kas darbojas kā pilsētas un novada literārās atmiņas glabātājs un kura darbība neaprobežojas tikai ar statistiku uzkrājumu, bet ietver arī regulāru literātu pulcēšanos un neliela apjoma koncertus.

Par labāko **mūzizglītības projektu muzejā 2014.** gadā atzīts Latvijas Nacionālā mākslas muzeja struktūrvienības – **mākslas muzeja "Rīgas Birža"** projekts "Ekskursijas neredzīgajiem un vājredzīgajiem jauniešiem "Iepazīsti Austrumus ar citām maņām!", taču interesanti bija arī pašvaldību pieteikumi – gan Valmieras muzeja mūzizglītības programma "Bezgalīgais stāsts. Muzeja pasakas", gan Ludzas novadpētniecības muzeja organizētās Arheoloģijas informācijas dienas, gan Liepājas muzeja paspārnē esošā Kurzemes tautastērpu informācijas centra konsultācijas par tautastērpu valkāšanas tradīcijām un to izgatavošanu.

Nominācijā "**Modernās tehnoloģijas muzejā 2014**" piedalījās divi pašvaldību muzeji. Interesanta ir Ludzas novadpētniecības muzeja ekspozīcija "Viduslaiki", kas papildināta ar Ludzas Livonijas ordeņa pils digitālo panorāmu, bet uzvarētāja gods tika piešķirts **Latgales Kultūrvēstures muzejam** par interaktīvu kultūrizglītības un tūrisma produktu – "virtuālo muzeju". Latgales kultūrvēstures muzejs, ko pārstāvēja Rēzeknes pilsētas dome, kā viens no četriem partneriem darbojās Latvijas-Lietuvas-Baltkrievijas Pārrobežu programmas projekta "Virtuālā pagātne – muzeju nākotne" īstenošanā, lai izveidotu interaktīvu kultūrizglītības un tūrisma produktu ar apvienotu datubāzi – "virtuālo muzeju" – <http://www.futureofmuseums.eu/>. Virtuālajā galerijā pārstāvēti 500 muzeja Latgales keramikas kolekcijas priekšmeti un 82 Latgales keramikas kolekcijas meistarų dažādu trauku veidu klāsts.

CEĻOJUMS PĀRI LATVIJAI MUZEJU NAKTĪ

Muzeju nakts ir tradicionāls Eiropas mēroga pasākums maijā, kad vienu nakti durvis ver lielākā daļa muzeju, kā arī teātri, izstāžu zāles, bibliotēkas un citas ar kultūras mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu saistītas institūcijas. Šo akciju Latvijā organizē Kultūras ministrija sadarbībā ar Starptautiskās Muzeju padomes (ICOM) Latvijas Nacionālo komiteju.

Muzeju nakts akcija parasti notiek Starptautiskajai muzeju dienai (18. maijs) tuvākajā sestdienā. Šogad tā iekrita **16. maijā**.

Katru gadu Muzeju naktij tiek noteikta devīze. 2015. gadā Latvijas muzeji uzņēmušies aizraujošu misiju – sakarā ar Raiņa un Aspazijas 150 gadu jubileju lasīt, pārlasīt un atrast Raiņa un Aspazijas darbos vistuvākos, visiedvesmojošākos un aktuālākos motīvus, lai popularizētu muzejiem nodoto kultūras mantojumu un uzrunātu Muzeju nakts apmeklētājus. 16. maija vakarā muzeji aicināja gan klejot pa dzejnieku biogrāfiju dramatiskajiem līkločiem, gan meklēt viņu daiļrades atspulgus apkārtējās dzīves realitātēs. Ar dzejnieku daiļradi vai biogrāfiju saistītu programmu bija pieteikuši 136 muzeji, kā arī vairāk nekā 30 citas ar kultūrvēsturisko mantojumu saistītas institūcijas – to vidū Latvijas Republikas Saeima, Ministru kabinets, Valsts prezidenta kanceleja, Rīgas dome, bibliotēkas un skolas.

Pirms Muzeju nakts žurnāls "Logs" rīkoja savu "akciju", piedāvājot pašvaldībām kārtējo sadarbības projektu – atsūtīt ilustrētus "pastāstīņus", atbildot uz diviem jautājumiem:

- aprakstīt un fotoattēlos atrādīt kādu no oriģinālākajām Muzeju nakts norisēm;
- pastāstīt par jaunākajiem vai mazāk zināmajiem muzejiem, krātuvēm un ekspozīcijām savā pašvaldībā, ko derētu apciemot un iepazīt šovasar.

Katrs žurnāla "akcijas" dalībnieks uzaustīja abu dižgaru saknes un saikni ar savu novadu vai pilsētu. Un pat tiem, kam vēstures annālēs tādu faktu nav, neviens taču nevar liegt pasapņot. Tāpēc no Muzeju nakts pavedieni aizstiepjas pamudinājumos šovasar redzēt un apciemot.

Žurnāls "Logs" iesaka šādu maršrutu: *Rīga–Jūrmala–Tukuma novads–Kandava–Pedvāle–Talsi–Dundaga–Ventpils novads–Ventpils–Pāvilostas novads–Liepāja–Saldus novads–Jaunpils–Auce–Bēne–Dobeles–Ķekavas novads–Iecava–Nereta–Viesītes novads–Sala–Jēkabpils novads–Daugavpils novads–Vārkavas novads–Preiļu novads–Dagdas novads–Rēzekne–Baltinava–Balvi–Alūksnes novads–Apes novads–Gulbene–Lubāna–*

Madonas novads–Piebalga–Ērgļu novads–Kokneses novada Bebri–Lielvārde–Ogres novads–Ikšķiles novada Tīnūži–Stopiņi–Inčukalns–Sigulda–Amatas novads–Priekule novads–Rauna–Kocēnu novads–Naukšēni–Aloja–Staicele–Pārgaujas novads–Saulkrasti–Ādaži.

RĪGĀ mēra kabinets, kaķi un izstādes

Sestdienas, 16. maija vakarā, rīdiniēki un galvaspilsētas viesi tika aicināti uz Muzeju nakts norisēm gan Rātsnamā, gan arī Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības muzejos – muzejā "Rīgas Jūgendstila centrs", kur vēsturiskais interjers atdzīvojās teatralizētās 20. gadsimta sākuma ainās, Rīgas Porcelāna muzejā, kur tika eksponēta unikāla dekoratīvā vāze "Rainis un Ševčenko", kā arī Aleksandra Čaka memoriālajā dzīvoklī – muzejā, kur notika Čaka mīlestības dzejas lasīšanas maratons.

Rātsnams Muzeju naktī uzņēma četrarpus tūkstošus apmeklētāju. Vislielāko uzmanību kā allaž izpelnījās Rīgas domes kaķi – Kuzja un Muris, ar kuriem interese vēlējās kopā nofotografēties līdz pat Rātsnama slēgšanai. Tāpat akcijas dalībnieki varēja apmeklēt domes sēžu zāli un iejusties deputāta lomā vai izmēģināt Rīgas domes priekšsēdētāja vietu, aplūkot Portretu zāli, kurā izvietotas visu iepriekšējo Rīgas mēru ģimietnes, kā arī palūkoties uz vecpilsētu no Rātsnama balkona, kas kļuvusi par apmeklētāju iecienītu fotografēšanās vietu.

Muzejā "**Rīgas Jūgendstila centrs**" Muzeju naktī bija sastopams arhitekts Konstantīns Pēkšēns ar kundzi, no Raiņa un Aspazijas dzejas iedvesmotas elegantas jūgendstila laikmeta dāmas, kungi un kalpotāji. Apmeklētājus iepriecināja muzikāli priekšnesumi, bet par sabiedrisko kārtību rūpējās Gorodovojs – 20. gs. sākuma pilsētas kārtības sargs.

Rīgas Porcelāna muzejā uz īpaša rotējoša podesta tika eksponēta unikāla dekoratīvā vāze "Rainis un Ševčenko" un skanēja informatīvs un izglītojošs audiomateriāls, kas atklāja tās tapšanas tehnoloģiskos un vēsturiskos apstākļus.

Aleksandra Čaka memoriālajā dzīvoklī – muzejā notika pasākums "Senatnes valdzinājums", un ikviens apmeklētājs varēja aplūkot fotoizstādi "Cimos. Rainim un Aspazijai 150", kā arī nupat izdoto "Aleksandra Čaka ģimenes pastkaršu albumu", kurā apskatāmas 45 no vairāk nekā 100 ģimenes pastkartēm kopā ar komentāriem. Čaka dzejas cienītājiem bija iespēja piedalīties dzejnieka mīlestības dzejas lasīšanas maratonā, bet mazie muzeja draugi krāsāja mākslinieka Vilipsōna zīmētus Čaka portretus dažādos dzīves brīžos.

JŪRMALĀ – Raiņa un Aspazijas pilsētā

Jūrmala kā abu dižgaru pilsēta Starptautisko muzeju nakti 16. maijā atzīmēja ar vērienu – akcijā piedalījās gan Jūrmalas pilsētas muzejs un tā filiāles – Aspazijas māja un Jūrmalas brīvdabas muzejs, gan Jūrmalas teātris, Mākslinieku nams, Mākslas galerijas gleznu teātra ART rezidence "Inner Light" un AS "Latvenergo" Energoefektivitātes centrs.

Jūrmalas pilsētas muzejs līdz ar vēstures ekspozīciju "Rīgas Jūrmalas un Ķemeru kūrorta vēsture" un vairākām citām izstādēm piedāvāja arī radošās darbnīcas. Muzeja pagalmā tapa grafiti mākslinieku improvizācijas – veltījums Aspazijai un Rainim, bērni darbojās krāsošanas un veidošanas darbnīcā, ko vadīja tēlnieks Genadijs Stepanovs un māksliniece Jana Rāve, kā arī smilšu spēļu nodarbībās "Pasakas par Jūrmalu". Savukārt Mobilā grafikas darbnīca aicināja lielus un mazus uz radošo darbnīcu "Ziedi Aspazijai", kur varēja ne tikai iepazīties ar grafikas oriģināltechnikām, bet praktiski piedalīties drukāšanas procesā, ko vadīja māksliniece Nele Zirnīte.

Aspazijas mājā valdīja muzikāla un mākslinieciska atmosfēra, jo te Rīgas Vācu kultūras biedrības vokālais ansamblis "Morgenrot" izpildīja populāras dziesmas, ko no vācu valodas atdzejojusi Aspazija, piedalījās trio "Voice of Instruments", Ilmārs Šterns un Kauguru kultūras nama jauniešu teātris "Eksperiments".

Jūrmalas Brīvdabas muzejā apmeklētāji varēja baudīt brīvdabas kino. Tika demonstrētas Latvijā veidotas animācijas filmas pēc Raiņa un Aspazijas dzejas un lugu motīviem. Tāpat bija apskatāma ekspresizstāde – Jūrmalas Brīvdabas muzeja Muzeju nakts pasākumu (2005–2014) fotogalerija, un darbojās fotosesija "... Pastāvēs, kas pārvērtīsies". Kā katru gadu – netrūka ne zivju zupas, ne karsti kūpinātu gardumu.

AS "Latvenergo" Energoefektivitātes centrā uzstājās Jūrmalas bērnu pašdarbības kolektīvi, Jūrmalas leļļu teātra studija piedāvāja kopīgas rotaļas un spēli "Kaķēnītei bērni bija", notika radošās darbnīcas un arī izglītojošas konsultācijas par elektroenerģijas efektīvu izmantošanu un eXperimenti ar FIZMIX.

TUKUMA NOVADA septiņu muzeju pārsteigumi

Muzeju naktī Tukuma muzejs piedalās jau kopš pašiem pirmsākumiem un katru gadu saviem apmeklētājiem atklāj agrāk nezināmas lietas. 2015. gada Muzeju nakts bija veltīta Rainim un Aspazijai, tāpēc katrs no septiņiem muzejiem, kas darbojas Tukuma muzeja sastāvā, izvēlējās kādu dižo dzejnieku radītu domugraudu vai dzejas rindu, meklēja saistību ar tām un izrādīja dažus īpašus eksponātus, kas līdz šim nav plašākai publikai rādīti.

Vistiešākajā veidā ar abiem dzejniekiem ir saistīta **Durbes pils**, ko Rainis ieguva 1925. gadā un novēlēja Latvijas Skolotāju savienībai muzeja un skolotāju atpūtas nama ierīkošanai. 1929. gada 18. jūlijā Durbē, Rainim un Aspazijai klātesot, notika muzeja neoficiāla atklāšana. Diemžēl pats dzejnieks viņam īpaši iekārtotajā dzīvoklī uz dzīvi nepalika, tikai pārļaida dažas nakts, bet Aspazija prata novērtēt pils un atpūtas nama piedāvātās iespējas. Raiņa muzejs Durbē oficiāli tika atklāts tikai pēc viņa nāves – 28. septembrī – un pastāvēja līdz 1937. gada rudenim. Tas bija **pirmais Raiņa muzejs Latvijā**.

2015. gada 18. jūlijā Durbes pilī tiks atklāta īpaša Rainim veltīta ekspozīcija, bet jau Muzeju naktī apmeklētāji varēja apskatīt Raiņa pieminekļa metu, ko darinājis izcilais latviešu tēlnieks Kārlis Zemdega. Skulptūra krājumā nonākusi pašos pirmajos muzeja darba gados, taču eksponēta tikai vienu reizi – pirms 52 gadiem. Pateicoties Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstam un Tukuma novada pašvaldības līdzfinansējumam, skulptūru restaurējis vecmeistars Gunārs Grīnfelds.

Tukuma Mākslas muzejā Muzeju naktī valdīja īpaša gaisotne. Tukuma mākslinieku grupas un muzeja krājuma kopizstādē “Portrets un pašportrets” bija iespēja ne tikai skatīt gleznas, bet arī pamēģināt tās kopēt. Bērni un jaunieši mēģināja kopēt mākslinieku rokrakstu, bet pieaugušie ieklausījās Tukuma literātu dzejas un prozas lasījumos vai izmantoja iespēju piedalīties īpašā spēlē “Re:konstrukcija”, mēģinot atcerēties Raiņa un Aspazijas dzejas rindas vai arī atrast noskaņai atbilstošākās abu dzejnieku Kopoto rakstu sējumos. Tikai Muzeju naktī tika eksponēts novadnieka grafiķa Ernesta Ziverta (1879–1937) Pēterburgā darinātais oforts “Rainis” (1905), kas **latviešu mākslā uzskatāms par pirmo dzejnieka portretu**. Tas savulaik izstādīts Pēterburgā, Maskavā, Rīgā un arī Tukumā, bet tad iegūlis krātuvēs. Muzeju nakts apmeklētājiem bija vienreizēja iespēja klātienē novērtēt grafiķa profesionālo pieeju dzejnieka psiholoģiskā rakstura atklāsmē, pētīt filigrāni izstrādātos grafikas tehnikas paņēmienus un iespējas tēla izteiksmības veidošanā.

Pārsteigumu sagādāja **Džūkstes Pasaku muzejs**, kas atradis līdz šim nezināmu fotogrāfiju. Tā tapusi Džūkstes “Lielstraģu” saimnieka Viļa Strauberga un Raiņa ārsta – Andreja Priedkalna – meitas Emīlijas kāzu dienā 1929. gada 17. februārī. Kāzas notika fiziķa un vēsturnieka Jāņa Strauberga namā Rīgā. Viesu pulkā redzams arī dzejnieks Rainis. Fotogrāfiju muzejam uzticēja Viļa un Emīlijas meita Māra Ūdre, kura zināja stāstīt, ka Rainis bijis vedējtēvs vecāku kāzās. Šī fotogrāfija tagad apskatāma atjaunotajā “Novadnieku istabā” līdzās piecu citu agrāk maz pazīstamu Džūkstes fotogrāfu darbiem un izcilāko novada ļaužu piemiņas lietām.

Apmeklētāju interesi piesaistīja arī jaunā izstāde “Cimos pie Puškaiša”, kas iekārtota folklorista Anša Lerha-Puškaiša viesistabā. Izstādē ir konstruēta tāda

situācija, kad pie sava skolotāja viesojas četri viņa audzēkņi – Jānis un Kārlis Straubergi, Ludis un Roberts Bērziņi – izcilas personības, kuras ar panākumiem turpināja Lerha-Puškaiša iesākto darbu Latvijas folklorā, pedagoģijā un arī vēsturē.

Pastariņa muzejā Muzeju nakts sākās ar Ernesta Birznieka-Upīša Tukuma 1. pamatskolas un Tukuma 2. vidusskolas dejotāju un dramatisko pulciņu kopkoncertu “Spēlēju, dancoju...”. Daudzi izmantoja iespēju lasīt rakstnieka Ernesta Birznieka-Upīša vēstules Rainim un Aspazijas vēstuli dižajam novadniekam, kā arī iepazīt rakstnieka atmiņas par trim zīmīgām tikšanās reizēm ar Raini Šveicē un apskatīt vienā no šādām tikšanās reizēm tapušo fotogrāfiju. Citi pašķirstīja rakstnieka dibinātā un vadītā apgāda “Dzirciemnieki” izdotās grāmatas, tostarp arī Raiņa un Aspazijas darbu izdevumus, ar pārsteigumu atklājot, ka Birznieks-Upītis bijis ne tikai rakstnieks un tulkotājs, bet arī mecenāts, kurš atbalstījis abus dzejniekus trimdā.

Pastariņa muzejā rekonstruētajā stallītī atvērta **jauna ekspozīcija “Saldūdens zveja”**, kas tapusi ar Eiropas Zivsaimniecības fonda, Tukuma novada pašvaldības un Valsts Kultūrkapitāla fonda līdzfinansējumu. Ekspozīcija tapusi, iedvesmojoties no trioloģijā “Pastariņa dienasgrāmata” ietvertā stāsta par to, kā priekšstrādnieks Baumans vienā ziemas dienā aizved Pastariņu uz Dzirciemu ezeru, kur strādā zvejnieki, kas atbraukuši peļņā no netālajiem jūrmalciemiem.

Pastariņa muzejā notiek vērienīgi apbūves rekonstrukcijas darbi, jo tiek īstenots Tukuma novada pašvaldības projekts **“Tradicionālās lauksaimniecības kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana Pastariņa muzejā”**, ko līdzfinansē Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai. Eksploatācijā jau nodota restaurētā klēts, tiek rekonstruēta māla kleķa kūts. Drīzumā taps jaunas ekspozīcijas, kurās būs skatāmas ar tradicionālo lauksaimniecības nozari saistītas iekārtas, tehnika un darbarīki. Tad apmeklētājiem būs iespēja rast pilnīgu priekšstatu par sadzīvi lauku sētā, kurā uzaudzis rakstnieks Ernests Birznieks-Upītis, bērnībā saukts par Pastariņu.

Muzeju naktī daudzus piesaistīja **Tukuma pilsētas vēstures muzejs “Pils tornis”**, kur pagājušajā gadā tapa jauna ekspozīcija “Savējo stāsti, ne svešo”. Ekspozīciju veidoja muzeja darbinieki kopā ar daudziem tukumniekiem, organizējot intervijas un sarunas tā sauktajos studiju apļos, meklējot eksponātus. Pavisam projektā iesaistījās 216 iedzīvotāji, kas dalījās atmiņās un uzdāvināja muzejam 937 priekšmetus, no kuriem daudzi izstādīti jaunajā ekspozīcijā. Pavisam ir sešas tematiskas sadaļas, un katrs periods tiek akcentēts ar kādu priekšmetu, kam ir savs īpašais stāsts. Ekspozīcija skata 20. gadsimta vēstures notikumus Tukuma pilsētā plašākā kontekstā, salīdzinot tos ar norisēm Latvijas un Baltijas, kā arī Eiropas vēstures mērogā, taču akcentējot konkrētu tukumnieku likteņstāstus.

Pie "Pils torņa" Brīvības laukumā tapis arī simbolisks **vides objekts "Vārti no pagātnes uz nākotni"**, kur iegravēti diženāko tukumnieku vārdi, tostarp arī Zigfrīda Annas Meierovica un Leonīda Āriņa. Lielos LED ekrānos redzama virtuāla ekspozīcija, tādēļ garāmgājējs iegūst priekšstatu par muzeju, tajā pat neieejot. Muzeju naktī virtuālā ekspozīcija un krāšņi izgaismotā ēka piesaistīja vislielāko apmeklētāju skaitu. Turklāt daudzus vilināja iespēja piedalīties jaunās izstādes "Tukums lepojas" tapšanā, rakstot savus mīlestības apliecinājumus pilsētai.

Daudzi tukumnieki īpaši gaida iespēju pusnaktī piedalīties Muzeju nakts tradicionālajā lāpu gājienā Durbes pils parkā. Gida pavadībā šogad lāpu gājiena maršruts veda pa nesen atjaunotajiem parka celiņiem, līkumojot cauri dekoratīvo krūmu stādījumiem gar lielo lauci līdz pat dīķim un tad tālāk gar gravu un Latvijā garāko gājēju tiltu atpakaļ līdz pils terasēm. Kā jau nereti gadās, šogad tieši Muzeju naktī notika brīnumi, jo uz neilgu brīdi lāpu gājiena dalībnieku pārsteigtajiem skatieniem pavērsās neticams skats – uz parasti tukšā postamenta dīķa malā lāpu gaismā iezīmējās skaistās ūdens dievietes Niādes jeb Nojādes tēls un tekošā ūdens skaņas lika noticēt, ka sen pazudusi strūklaka ir atkal atjaunota. Tas, protams, bija tikai Muzeju nakts inscenējums, tomēr visiem lika noticēt, ka ar kopīgiem spēkiem reiz izdosies atjaunot karu vētrās zudušo strūklaku un arī Durbes parka kādreizējo krāšņumu visā pilnībā.

Ekspozīcijas gan labāk pētīt mierīgākā gaisotnē, tādēļ aicinām uz Tukumu braukt un muzejos ielūkoties arī dienas gaismā! Informācija mājaslapā: www.tukuma-muzejs.lv.

Zilā ilgu puķe un kaķi KANDAVĀ

Šajā gadā visi dzīvojam Aspazijas un Raiņa 150 gadu jubilejas zīmē, tādēļ Muzeju nakts vienotā tēma bija – Rainis un Aspazija. Atklājot Muzeju nakts pasākumu **Kandavas novada muzejā**, krājumu glabātāja **Ināra Znotiņa** atzina, ka Kandava nevar sacensties ar tiem lielajiem muzejiem un tiem laimīgajiem, kuriem patiešām ir bijusi tieša saskarsme ar Aspaziju un Raini, tomēr pieminēt abus dižos dzejniekus var pilnīgi

noteikti: *"Rainis pie mums šodien neieradīsies, jo noteikti ir aizbraucis uz Durbes pili, bet baudīt kaut nedaudz no Aspazijas daiļrades mēs varam. Savu pasākumu esam nosaukuši "Zilā ilgu puķe" – kā Aspazijas dzejoli. Es domāju, jūs piekritisit, ka katram no mums ir sava zilā ilgu puķe – no bērnības, jaunības un arī brieduma gadiem. Varbūt tā palikusi tikai ilgās un nav īsti piepildījies, bet tas mums neliedz sapņot par to visu mūžu."*

Muzeju naktī kuplināt ar koncertprogrammu bija ieradies Nacionālā teātra aktrise **Zane Jančevska** ar dēlu **Jēkabu**, mūziķi un komponistu. Aktrise pastāstīja, ka viņas radošie ceļi ar Aspaziju ir krustojušies vairākkārt. Viņa atveidojusi Gunu televīzijas uzvedumā "Sidraba šķidrums", tāpat aktrisei tuva Aspazijas daiļrade – dzeja un tēlojumi. *"Aspazijā bija viss. Viņā bija gudrība, viņā bija draiskulība, sievišķība un kaut kāds trakums un dzejas dēmons vai dzejas gars, kas lika rakstīt. Un viņā bija arī nebeidzama mīlestība pret Raini, pret savu zemi, savu dzimto vietu – Latviju,"* uzskata aktrise.

Muzeju nakts apmeklētāji apskatīja piedāvātās izstādes, viesojās kaķu istabā un fotografējās ar "vietējo Aspaziju" un viņas kaķi Ingu, kuru tēlos bija iejutusies amatniecības centra vadītāja **Kitija** un viņas kaķis **Absints**. Traktierī "Pie melnā kuīļa" varēja nobaudīt vietējo saimnieču gatavotos gardumus, Aspazijas liķieri un karstas kafijas tasi. Savas zināšanas par

MUZEJI

Aspaziju un Raini katrs varēja pārbaudīt, izspēlējot izzinošo spēli ar āķīgiem jautājumiem par abiem dzejniekiem.

Savukārt muzeja vēsturnieks **Agris Dzenis** citus Kandavas vēstures izzinātgribētājus izveda pa Kandavas kultūrvēsturiskajām vietām. Saule jau bija norietējusi, skaļi dziedāja putni, saldi smaržoja ievas un plaukstošo koku lapas, viss baznīcas kapu kalns slīga zilā miglā – ziedēja neaizmirstulītes. Kandava izbaudīja Muzeju nakts burvību.

Ja iegādās nokļūt Kandavas pusē, varat doties arī uz Zantes pagasta “Rotām” apskatīt Zantes Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības muzeju, tikai apmeklējums iepriekš jāpiesaka.

PEDVĀLĒ stāda akmeņus

Pedvāles Brīvdabas mākslas muzejs, kas atrodas Abavas ielejā, šo sezonu aizvada Raiņa un Aspazijas zīmē un īsteno vairākas ar akmeni saistītas akcijas.

19. gadsimtā Abavas senlejas un apkārtnes ainaviski krāšņajam posmam no Kandavas līdz Sabilei un Rendai tika dots poētisks apzīmējums “Kurzemes Šveice”. Laikā no 1905. līdz 1920. gadam Rainis un Aspazija dzīvoja emigrācijā Šveicē – Kastaņolā pie Lugano ezera. Pedvāles muzejs šīs vietas radoši sasaita, iedvesmojoties no abu dzejnieku dabas izjūtas, attieksmes pret ainavu, gaismām un krāsām. Sezonas atklāšanas pasākumā 30. maijā vienā no Pedvāles pakalniem kopīgi tika iestādīta īpaša akmens sēkla. Šo akmeni mākslinieks Ojārs Feldbergs atveda no Brē kalna Kastaņolā, kur Rainis mēdza rakstīt, vērojot krāšņo Šveices ainavu. Tas būs kā simbolisks pamatakmens Ojāra Feldberga vides mākslas objektam “Saules ceļš”, kas taps visas sezonas garumā un ko atklās radošās sezonas noslēgumā – 3. oktobrī.

Bet pirms tam notika akcijas “Latvijas akmens sēklas Kastaņolai” un “Kastaņolas akmens sēkla Latvijai”. Viss

sākās ar Ojāra Feldberga un Talsu novada mākslinieku grupas kopīgu ceļojumu uz Aspazijas Daukšu mājām un Raiņa Tadenavu. No šā ceļojuma tēlnieks uz Pedvāli pārveda divas akmens sēklas – akmentiņus, ko atrada dzejnieku bērnības māju pamatos. 11. aprīlī Pedvāles Brīvdabas mākslas muzejā ar māksliniecisku rituālu notika vēstījumu nodošana akmens sēklām – visi interesenti varēja akmentiņiem sūtīt savas labās domas, idejas un vēlējumus.

Raiņa un Aspazijas bērnības vietu akmens sēklas no Pedvāles tālāk aizceļoja uz Šveici, kur 19. aprīļa rītā tika iestādītas Brē kalnā Kastaņolā. Stādīšanās rituālā kopā ar Ojāru Feldbergu piedalījās un savus vēstījumus nodeva Talsu mākslinieku grupa un domubiedri.

Pie Raiņa un Aspazijas pieminēkļa Kastaņolā (no kreisās): Ojārs Feldbergs, Andris Kārkluvāls, Guna Millersone, Ina Strazdiņa, Zigurds Poljivkovs un Andris Biezbārdis.

Vieta, kurā iestādītas akmens sēklas, atrodas kalna nogāzē, ar skatu uz Lugano ezeru un Sansalvatores kalnu – saskaņā ar Raiņa trimdas laika atmiņām šo vietu viņš labprāt izvēlēties, lai brīvā dabā iedvesmošajā ainavā rakstītu.

Īpaša akmens sēkla no Brē kalna atceļoja uz Pedvāli, kur notika jauna akcija – “Kastaņolas akmens sēkla Latvijai”. Arī šī sēkla ar labiem vēlējumiem un vēstījumiem nu iestādīta vietā, kur jau šoruden stāvēs Rainim un Aspazijai veltīts vides mākslas objekts “Saules ceļš”.

Rainis un Aspazija atgriežas TALSOS

1927. gada 12. jūnijā Talsu aprīņķa otrajā Dziesmu dienā pilsētā bija ieradies tālaika izglītības ministrs Jānis Pliekšāns (Rainis) ar dzīvesbiedri Elzu Rozenbergu (Aspaziju). Godinot diženos dzejniekus un atceroties viņu vizīti, Talsu novada muzejs 16. maijā inscenēja tāsdienu notikumus. Un dižgari Talsus apmeklēja vēlreiz – nu jau 2015. gada 16. maijā. Rainis un Aspazija Talsos ieradās 1923. gada izlaiduma “Oldsmobile” automašīnā, ko pavadīja tematiskā iederīgi jātnieki. Laukumā pie restorāna “Martinelli”

augstos viesus sagaidīja Talsu novada domes priekšsēdētājs Aivars Lācarus un Talsu pamatskolas skolēnu muzikāls sveiciens.

Savukārt pie Talsu novada muzeja sanākušajiem apmeklētājiem īpašu runu, kas bija balstīta 1927. gada 12. jūnija vizītes atspoguļojumā tālaika laikrakstā, teica *Jānis Pliekšāns*.

Muzikāli poētiskajā priekšnesumā "Raini un Aspaziju godinot" piedalījās Rīgas Doma kora skolas solisti, Talsu tautas nama jauktais koris "Uz augšu", Talsu Valsts ģimnāzijas, Talsu 2. vidusskolas un Talsu vakarskolas jaunieši un K. Valdemāra Talsu teātra aktieri. Savukārt literatūrzinātniece Gundega Grīnuma vadīja diskusiju par Raiņa un Aspazijas nozīmi viņu laikā un mūsdienās.

Pēc pusnakts īpašu baudījumu Talsu novada muzeja apmeklētājiem sagādāja muzikālās strūklakas performance. Muzeja pakājē esošajā dīķī "Saule, Pērkons, Daugava" ar Mārtiņa Brauna mūziku un Raiņa vārdiem izskanēja citādi un līdz šim neierasti – laistoties izgaismotu ūdens strūklaku atspulgā.

DUNDAGĀ *Rains paties i*

Kubalu skola-muzejs (www.kubalmuz.lv), kas atrodas Dundagas novada pašvaldības pārziņā, valdzina ar savu vēsturi, pamatīgumu, tuvumu dabai, viesmīlību un nesteidzīgumu. Skolā vairāk nekā pusi no sava mūža nostrādājis Ernests Dinsbergs, toreizējās pamatskolas izglītību tajā ieguvis arī Krišjānis Barons.

"1842. gada beigās jaunais skolas nams bija gatavs, liela, stalta ēka tais pašos apmēros kā tagad (20 asis gara, 7 asis plata). 1843. g. sākumā pēc Zvaigznes dienas sākas mācības jaunajā skolā," rakstīja skolotājs E. Dinsbergs. Toreiz tā bija pirmā un 28 gadus arī vienīgā zemnieku bērnu skola Dundagas muižā.

Kubalu skola ir senākais līdz mūsdienām saglabājies guļbūves konstrukcijā veidotais skolas nams Latvijā. Klasē sagaida senie skolas soli, tāfelītes tinte, rakstāmpalvas, 19. gs. tapušie skolēnu proves raksti. Ja ciemošanās skolas namā būs pieteikta, skolas skursteņnama pavarda vietā kursies uguns. Atjaunotajā saimniecības ēkā var gūt ieskatu skolas sētas vēsturē un muzeja etnogrāfisko priekšmetu krājuma kolekcijā. Pastaigu takas, iezīmējot skolas zemes lietojumu muižas laikā, piedāvā iepazīt skolas sētas ainavu un atpūtas brīdi katram ceļotājam.

Muzeju nakts vadmotīvs skanēja "Satikšanās. Ernests Dinsbergs, Rainis un mēs". Namatēvs un Kubalu skolas-muzeja vadītājs **Ivars Abajs** ciemiņus sagaidīja, ieturies skolmeistara lomā. Visiem nācās rakstīt proves rakstus, klausīties skolotāja sagatavotajā priekšlasījumā par Dinsbergu un Raini laikā no 1865. līdz 1902. gadam, lasīt dzeju, ar *gripeli* zīmēt uz *tāpeles* un dziedāt. Starpbrīžos varēja aplūkot izliktās izstādes "Laikabiedri" un "Mans grāmatu plaukts", pastaigāties pa takām vai pasildīties manteliskursteņa telpā.

Šo rindu autore **Diāna Siliņa** arī mēģināja pati izturēt visus pārbaudījumus, tāpēc tālākais pārstāsts – pirmajā personā.

Pirmais pārbaudījums – rakstiski atbildēt uz jautājumu "Rains? Kas viņš tāds i?". Skolmeistars *paperieks sarikte domšen*, izlasot dažus dundznieku izteikuma "viš i" lietojuma piemērus no Viļņa Mitlera vārdnīcas. "Žāns nav nekāds muļķs. Viš i tāds tišis" – vai neskan tā, kā runāja mani vecāki, vecvecāki un vēl tālāki senči? Manām ausīm un manai sirdij patīk!

Jautājumi par Raini nav nemaz grūti, bet kaut kas ir aizmirsis, lai gan par viņu esmu dzirdējusi lieliskā pasniedzēja Viļņa Eihvalda lekcijās un skolā citiem mācījusi. Kā sauca viņa māti? Bija Dārta vai

ne? Skolotājs piekodina velti zīmuli nelietot – ja īsti nezini, neraksti! Par tēva vārdu esmu pārliecināta – Krišjānis. Kad uzrakstīti, ar tramīgu sirdi katrs nodod skolmeistaram savu proves rakstu. Kā stundā jāuzvedas, skaidrs – pie tāfeles piestiprināta fotogrāfija, kur 1950. gada skolēni rātni sēž savos solos.

Starpbrīdī manteļskursteņa telpā pie dzīvas uguns Kubalu skolas audzēkne Elma bijušajām dundadzniecēm, kas atbraukušas no galvaspilsētas, un viņu draudzenei, kurai saknes citā Latvijas novadā, skaita dzejoli par *smuke Annij*.

Kad skolmeistars aicina viesistabā, ir jāizvēlas kāds Raiņa vai Aspazijas dzejolis, kas būs jānolasa. Dzejolis jāizvēlas pēc datuma, kad tas Dinsberga skolā mācīts, bet, kas tas būs par darbu, nevienam nav zināms. Skolotājs teic, lai pirmais nāk tas, kurš *i dūšigs*. Tam būs arī balva! Kad nu dūšīgā Māra izlozē savu dzejoli, pārējie arī tiek pie savējiem. Man iekrīt Aspazijas "Dzimtene". Tas Kubalu skolā ir mācīts tad, kad manai mammai bija seši gadi, bet tētīm – tikai daži mēneši. Turklāt labi atceros, kā pati pamatskolas 7. vai 8. klasē dzejoli mācījos no galvas. Kad to nolasu, atskan nopūta: "Kā par mūsdienām!" Elma priecājas, ka viņai ticis dzejolis, ko sen meklējusi un nav varējusi atrast, bet Sigitas izlozētais Raiņa "Jaunais bērziņš" ir gluži kā par viņas dēliņu.

Kas tā par brēku aiz durvīm!? Skan izmisusi balsis, ka "vec suns i tics amkamre un viss gāļ noeids". Skolmeistars iet glābt lielo skolnieci, kurā var pazīt Māriti Jurču, un atgādina, ka reiz direktora Oša suns arī esot tā rīkojies. Ko nu darīs ar lielo, melno suni Moricu? Tas, kurš bijis dūšigs, nopelnījis starpbriža pastaigu ar suni.

Nākamajā stundā klasē skolmeistars ielūkojas laikā, kas bijis kopīgs E. Dinsbergam un Rainim, ko katrs no viņiem tajā darījis. Skolēniem ar *gripeli* uz *tāpeles* jāzīmē satikšanās. Manai blakussēdētājai, jaunai sievietei, *tāpele* atgādina planšetdatoru. Tā domā jaunā paaudze! Es ātri uzrakstu savu vārdu un shematiski uzzīmēju grāmatu, man liekas, ka tā arī varētu būt satikšanās vieta. Tad uzmanīgi ieklausos priekšlasījumā. Taču visspilgtāk prātā paliek izstādē redzētais – sirmā Ernesta Dinsberga 1900. gadā, Rainis un Aspazija, spēka pilni, 1903. gadā. Kā skolotājs teic, kad Dinsbergam pilnbrieds un vecums, Rainim – izaugsmes laiks. Iespējams, abi kādu reizi satikušies Rīgas Latviešu biedrībā. Rainis noteikti ir lasījis Dinsberga darbus. To zīmējumu autoriem, kuru darbi vislabāk patīk skolmeistaram, arī tiek neparasta balva – *tāpelē* pie muzeja ziņojuma dēļa jāuzraksta novēlējums. Ne velti skolotājs šo *tāpeli* pieminēja, kad aicināja skolēnus pastaigā pa takām.

Nobeigumā mājinieces Gunta un Mārīte visus cienā ar karstu tēju, tikko skolas maizes krāsni ceptiem apaļvaidžiem speķraušiem un ciemkukuli – Dženetas un Elmas ceptiem dižraušiem un ciemiņu sataupītajiem pērņajiem āboliem. Tad, Dacei spēlējot seno harmo-

niju, klasē nodziedam iemīļoto dziesmu "Ak, eglīte, ak, eglīte!", kam vārdus tulkojis Ernests Dinsbergs, un skaisto Raimonda Paula dziesmu ar Raiņa vārdiem "Neprātīgs vēlējums". Skan labi!

Vēl kādu brīdi mums piedāvā ielūkoties Ernesta Dinsberga, Raiņa un Aspazijas domugraudos. Kā nagi uz galvas skan Raiņa rakstītais: "Ir cilvēki, kam nekā sava nav, pat paša vainas nav – vienmēr citi vainīgi".

Un tad gaida pārsteigums – no mūsu proves rakstiem izveidota izstāde! To čakli ar jaunāko tehnoloģiju palīdzību sagatavojis Aivars. Skolmeistars secina, ka proves rakstītāju apziņā "Rains paties i", un sola, ka šo proves rakstu un izstādē apliecināto atziņu muzejs glābās nākotnei.

Man vislielāko iepriecinājumu tikko tapušajā izstādē sniedz kāda sirsnīga atbilde uz jautājumu: "Vai tu kād Raiņ grāmat i lases? Cik pavisam?" – "Skole jau bi jalas, pēc tam nav bijs laik – bēn jaoudzan un lop jakop".

Paldies Ivaram un viņa palīdzēm Guntai un Mārītei par Muzeju nakti ar tās īpašo gaisotni!

VENTSPILS NOVADĀ iebrauciet Piltenē un Zūrās!

Ventspils novadā ir divas novadpētniecības ekspozīcijas, ko vērts aplūkot. Pirmā no tām atrodas **Piltēnē**, kur iesakām iebraukt arī tādēļ, ka tur saglabājušies 13.

un 14. gadsimta konventa pils pamati un divu torņu fragmenti. Piltenes novadpētniecības ekspozīcijas pirmsākumi meklējami 1964. gadā, kad enerģiskais vēstures skolotājs Gunārs Daudze vēlējās ieinteresēt skolēnus apgūt sava novada vēsturi, tādēļ mazpamāzām apkopoja dažādas vēstures liecības. Viņa iesākto darbu turpina vēstures entuziasts **Jānis Freimanis**, kurš Piltenes viesiem pastāstīs to, kā radās pilsētas nosaukums, kā šeit saimniekoja Livonijas karalis Magnuss, pieminēs, kādas aktivitātes Piltenē notika kolhozu laikos un kādus darbarīkus izmantoja dažādos gadsimtos. Novadpētniecības ekspozīcijai Piltenē, Lielajā ielā 2a, atvēlētas trīs telpas, viena no tām paredzēta izstāžu rīkošanai.

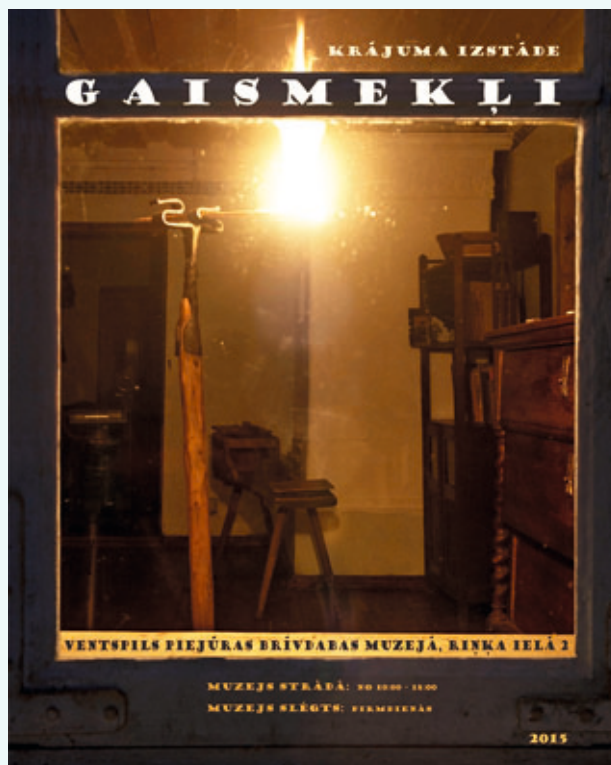
Otra novadpētniecības ekspozīcija atrodas **Vārves pagasta Zūrās**. Tā atklāta 1998. gadā, lai liecinātu par agrāko dienu vēsturi un saglabātu kultūrvēsturisko mantojumu – senos darbarīkus, fotogrāfijas, lauksaimniecības tehniku, tiek apkopoti arī iedzīvotāju dzīvesstāsti. Ekspozīcijas vadītāja **Ilze Samoviča** regulāri rīko tematiskus pasākumus, ļaujot interesentiem iegūt informāciju par kādu konkrētu tēmu. Zūru novadpētniecības ekspozīcijā glabājas unikāls eksponāts – Latvijas pirmās cukurfabrikas cukurgalvas atliešanas māla forma. Atpūtai izveidots diķis un Mīlestības saliņa ar koka soliņiem, tiltiņiem un laipām.

VENTSPILĪ godā gaismu

Reizē ar sezonas atklāšanu **Piejūras brīvdabas muzejā** atvērta krājuma izstāde, kas lej gaismu pār vēsturisko gaismekļu ceļu telpās, jo tajā eksponēti gaismas nesēji no muzeja krājuma. Izstādes ievadvārdos teikts: *“Nebūtu tumsas, mēs nezinātu, kas ir gaisma.”* To, cik daudzveidīgi un izdomas pilni ir cilvēka dzīvei nozīmīgie gaismekļi – lampas, sveces, spuldzītes un citi – varēs vērot izstādē līdz pat oktobra beigām, kad telpu apgaismojuma nozīme augs ik mirkli.

Iespējams, daudzi nemaz nezina, ka jau 1800. gadā angļu manufaktūras plašo telpu apgaismošanai sāka izmantot gāzes lampas, tādējādi būtiski pagarinot strādnieču darba dienu. 1826. gadā izgudroja sērkočiņu, bet 1839. gadā sākās parafīna sveču rūpnieciska ražošana. Viens pēc otra sekoja Andrē Marī Ampēra,

Georga Simona Oma un Maikla Faradeja revolucionārie izgudrojumi, līdz 1876. gadā uzmirdzēja Edisona spuldzīte. Saule kā dienas ritma noteicēja savu nozīmi zaudēja, darba dienas un nakts izpriece varēja turpināties bezgalīgi, zuda robežas starp gaismu un tumsu, darbu un atpūtu, un filozofi nu varēja pievērsties diskusijām, vai nekad neapsīkstošas gaismas apspīdētais cilvēks tiešām kļuvis veselīgāks, gudrāks un darbā produktīvāks.

Apgaismes objektu vēsturē un attīstībā palīdzēs ielūkoties arī muzejpedagoģiskā programma.

Savukārt **Livonijas ordeņa pils** jau pirmajā vasaras brīvlaika nedēļā piedāvāja jaunu orientēšanās spēli muzeja ekspozīcijā “Atrodi muzeja mūzikas instrumentus!”. Eksperimenta veidā spēle tika izspēlēta Muzeju naktī, un šobrīd muzejs piedāvā iesaistīties Ventspils muzeja mūzikas instrumentu meklēšanā jebkurā muzeja darbalaika stundā. Pavisam ekspozīcijā jāsameklē seši mūzikas instrumenti, starp kuriem senākais ir no 13.–14.gs., bet pats jaunākais no 20. gs. 20. gadiem. Spēles kartes un nelielu balvu par veiksmīgiem atradumiem var saņemt muzeja kasē.

Sudraba mēnešņš un zvaigznes PĀVILOSTAS NOVADA Vērgalē

Gadskārtējais Muzeju nakts pasākums Pāvilostas novadā šoreiz notika agrāk – 5. maijā, un tas norisinājās Vērgales pagasta muzejā. Šogad Vērgales muzejā notikuši dažādi pasākumi un izstādes, taču šis bija pirmais lielākais pasākums pēc muzeja akreditācijas pērnā gada nogalē un ar nosaukumu “Aspazijas un Raiņa gaismā” tika veltīts abiem dižagariem.

MUZEJI

Vakara gaitā no dažādiem skatpunktiem tika aplūkota Aspazijas un Raiņa daiļrade un izstaigāti abu rakstnieku dzīves likloči, ar ko iepazīstināja Vērgales pamatskolas skolnieces Anna Rita Kurme un Alise Šēna. Savukārt Vērgales pamatskolas skolēni Ieva Jēce, Dace Dunaiska un Reinis Trofimovs lasīja Raiņa un Aspazijas dzeju no krājumiem "Ilgu zeme", "Nebēdne meitene" un "Laukakmens", bet Lauma Lapiņa un Aleta Betija Aniņa izpildīja dziesmas ģitāras pavadījumā.

Arī muzeja telpu noformējums bija veidots atbilstoši Raiņa un Aspazijas daiļrades motīviem – sidraba mēnessiņš, zvaigznītes, debesis u.c. Turpinot pagājušajā gadā aizsāktu tradīciju, arī šogad uz Muzeju nakts pasākumu muzeja darbinieces aicināja Vērgales pamatskolas 9. klases skolēnus un audzinātāju Inesi Renķi. Daina Vagule katram bija sagatavojusi dzejas rindas, kuras nolasīja kā veltījumu. Fonā skanot melodijai no kinofilmas "Ezera sonāte", katrs devītklasnieks un audzinātāja parakstījās uz Goda dēļa un izvēlējās savu sargeņģeli ar vēlējumu – veiksmīgu mācību gada noslēgumu. Muzeja telpās interesenti varēja aplūkot Rainim un Aspazijai veltītu izstādi, bet pēc tam visi tika aicināti izkļūt savas izjūtas par Aspazijas un Raiņa daiļradi uz īpašā Sapņu ruļļa. Pēc pasākuma, rūpīgāk apskatot uzzīmēto, atklājās ne vien skolēnu, bet arī vecāku un vecvecāku talanti.

Daudzveidība un mūzika LIEPĀJĀ

Liepājas muzejs, kas jau deviņo gadu aktīvi piedalījās Muzeju nakts akcijā, aicināja arī citus muzejus, biedrības, mācību iestādes, veikalus un radošās personības iesaistīties šajā romantiskajā un aizraujošajā notikumā. Jāatzīst gan, ka Muzeju nakts akcijā piedalīties neviens nav īpaši jādūdz vai jānudina – tas ir notikums, kas piesaista gan rīkotājus, gan apmeklētājus.

Liepājā Muzeju nakti atzīmēja Karostas cietums, Liepājas dizaina un mākslas vidusskola, Liepājas Valsts tehnikums, Liepājas E. Melngaiļa mūzikas vidusskola, Jauniešu māja, SIA "Hotel Amrita" restorāns "Oskars", Metalurgu tautas teātris, Liepājas Ebreju kopienas vēstures muzejs, J. Čakstes Liepājas 10. vidusskolas muzejs,

A. Puškina 2. vidusskola, kafējnīcas "Kursas putni" un "Skapis", apgāda "Zvaigzne ABC" grāmatnīca, Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka, Liepājas Universitāte, Jauniešu māja, bērnu bibliotēka "Vecliepājas rūķis", labdarības veikals "Otrā elpa", radošā telpa "Ideju bodē", "Dzintara Lapsas fonds" un, protams, aktieri, mūziķi, mākslinieki, dejotāji. Līdz ar to Muzeju nakts programma Liepājā izvērtās ļoti plaša, un cilvēkiem bija iespējams izvēlēties un apmeklēt dažādas aktivitātes vairāk nekā 20 vietās. Visi, kas iesaistījās akcijā, apmeklētājiem piedāvāja daudzveidīgu un saistošu pasākumu klāstu – bija gan izstādes un koncerti, gan dzejas lasījumi un radošās darbnīcas.

Plašu interesi izraisīja vēsturnieka **Gunāra Silakaktiņa** ekskursija "Meklējot Raini un Aspaziju", kas veda klausītājus pa Jaunliepājas ielām. Turpat Jaunliepājā, Annas tirgū, tika demonstrēta pārsteidzoša projekcija "Jaunliepājas nakts". Tāpat apmeklētāji bija gaidīti "Ideju bodē" un "Dzintara Lapsas fonda" radošajās telpās.

Dažādas muzikālas programmas izskanēja neierastās vietās – mūziķes Dace Milzere un Marta Rozentāle uzstājās tirdzniecības nama "Kurzeme" foajē, bet muzikālā apvienība "Jazz for Five" koncertēja biroju centrā "Romās dārzs". Jauniešu mājā muzicēja grupa "Miers", un dažādu izpildītāju koncerts izskanēja arī uz Liepājas Universitātes kāpnēm. Savukārt Muzeja dārzā skanēja gan klasiskās mūzikas pārles, gan jestrās Nepieradinātā folka orķestra izpildītas kompozīcijas.

Augstvērtīgi pasākumi dažādām mērķauditorijām bija baudāmi arī Liepājas muzejā Kūrmājas prospektā 16/18 un ekspozīcijā "Liepāja okupāciju režīmos" K. Ukstiņa ielā 7/9. Mazākos muzeja apmeklētājus pie-

saistīja ēnu teātra izrāde, bet pusaudžus – kāpšana pa alpīnisma sienu. Plašu interesi raisīja modernās dejas apvienības “Ārā” un horeogrāfes Olgas Žitluhinās deju izrāde “Viens un Divi”, kas tapusi, iedvesmojoties no Raiņa un Aspazijas sarakstes. Savukārt Liepājas Tautas mākslas un kultūras centra “Metalurģis” teātris rādīja divus iestudējumus – Aspazijas lugu “Boass un Rute” un Raiņa lugu “Pūt, vējiņi!”.

Muzeju naktī Raiņa un Aspazijas dzeja aktieru lasījums izskanēja gan Liepājas Universitātē, gan grāmatnīcā “Zvaigzne ABC”, gan bibliotēkās, gan muzejā. Akcijas noslēgumā savus autordarbus paši lasīja arī Liepājas dzejnieki.

Muzeju nakts akcijas norisēs Liepājas muzejā kopumā piedalījās ap 8000 apmeklētāju. Ar interesi viņi aplūkoja muzeja **jauno ekspozīciju “Dienvidkurzemes ļaudis, dzīve un darbs”**, ko muzeja speciālisti veidojuši sadarbībā ar mākslinieku un scenogrāfu, Latvijas Mākslas akadēmijas Vides mākslas katedras vadītāju Kristianu Brekti.

Jaunā ekspozīcija iepazīstina ar 19. gadsimta Dienvidkurzemes etnogrāfijas liecībām, sētas tradicionālo iekārtojumu, darba dzīvi, tautastērpiem un rotām. Tā veidota, godinot iepriekšējo paaudžu muzeja darbinieku un īpaši ilggadējā muzeja direktora Jāņa Sudmaļa veikumu, vācot, pētot un krājot Dienvidkurzemes etnogrāfiskās bagātības. Ekspozīcijā skatāmi vairāk nekā 300 etnogrāfisku priekšmetu, kas papildināti ar dažādiem vizuāliem un skaņu interaktīviem elementiem.

Ekspozīcija “Dienvidkurzemes ļaudis, dzīve un darbs” jau piesaistījusi daudz interesentu. Skolēnu grupas apmeklējušas gan gida vadītas ekskursijas, gan muzejpedagoģijas nodarbību “Izrotā savu pūra lādi!”, kuras laikā pašiem iespējams izmēģināt roku daiļkrāsošanas prasmēs. Arī profesionāļu vidē jaunā ekspozīcija novērtēta atzinīgi, un Liepājas muzejs ieguvis “Latvenergo” atzinības balvu.

Izbaudi pagātnes elpu kādā no SILDUS NOVADA muzejiem un krātuvēm!

Saldus novadā ir vairāki muzeji un krātuves.

Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejs 1949. gada maijā dibinātā Saldus muzeja sākuma kapitāls ir Jaņa Rozentāla drauga un laikabiedra Marta Vēja apkopotā mākslinieka darbu kolekcija. Kopš 1996. gada Saldus Vēstures un mākslas muzejs nes glezniecības vecmeistara, Saldus pievārtē dzimušā mākslinieka Jaņa Rozentāla vārdu. Šobrīd muzejs apsaimnieko četru ēku kompleksu ar iekšpagalmu Saldū, Striķu ielā 22, kas atrodas Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļi – Saldus pilsētas vēsturiskajā centrā.

Vasarā muzejā pieklust apkārtējo skolu un bērnu dārzu audzēkņu skaļās čalas, un iestājas miers – īstā vieta un laiks, lai vienatnē, ar ģimeni vai domubiedru grupu baudītu izcilu glezniecību latviešu vecmeistaru un mūsdienu mākslinieku izpildījumā, kas izvietota Rozentāla projektētajā ēkā – darbnīcā. Vienīgi Saldū var gūt ieskatu mākslinieka agrīnajā glezniecībā, kad portretēti Saldus apkaimes iedzīvotāji un mākslinieka diploms vēl bija tikai Jaņa mērķis. Vēstures ekspozīcija “Saldus 1253–1940” stāsta par Saldus pilsētas tapšanu vietā “starp Skrundu un Zemgali”.

Vasarā izstāžu zāles vienmēr gaidīs ar kādu interesantu un aizraujošu mākslas vai vēsturiskas tematikas izstādi. Visu par aktualitātēm muzejā atradīsiet: <http://muzejs.saldus.lv/>.

Artura Hartmaņa privātkolekcija

Privātkolekcija atrodas Saldus novada Pampāļu centrā, “Dzirnavās”. Lielākā daļa eksponātu iegūti tuvākajā apkaimē un saglabājušies no 19. un 20. gadsimta. Tie atklāj Pampāļu pagasta vēsturi gan no sabiedrības, gan indivīda skatpunkta. Kolekcijā iekļauti ar lauksaimniecību, kokapstrādi, mājsaimniecību un izglītību saistīti priekšmeti, dažādi mūzikas instrumenti un atskaņotāji, foto, kino, aptiekas preces un Otrā pasaules kara liecības. Īpaša vērtība ir Latvijas pastmarku kolekcijai no Austrālijas filatēlista, no lādiņa čaulas veidotai greznai vāzei un cara armijas parādes zobenam. Priekšmetus var apskatīt gan ar acīm, gan rokām, kā arī darbināt ierīces un iemūžināt tās.

Oskara Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes”

Muzejs atrodas Saldus novada Zīrņu pagastā. Tas atspoguļo pulkveža Oskara Kalpaka personību un aplūko viņa darbību Pirmā pasaules kara laikā un Latvijas Atbrīvošanas cīņās. Muzejs piedāvā arī vēsturisku aktivitāti ekskursantu grupām. Šā pasākuma dalībniekiem iespējams iejusties 1919. gada latviešu karavīru tēlos Kalpaka bataljonā.

Ezeres kultūrvēstures un novadpētniecības materiālu krātuve “Muitas nams”

Materiālu krātuve atrodas Ezeres pagasta “Ezeres muižas punktā” un izveidota vēsturiski nozīmīgā ēkā, kur, Otrajam pasaules kara noslēgumam tuvojoties, 1945. gada 8. maijā tika parakstīts Kurzemes katlā ielenkto vācu karaspēka daļu kapitulācijas akts. Ar to tiek uzskatīts, ka Otrais pasaules karš faktiski beidzies.

Ezerē. Krātuves materiālu ekspozīcija ir no Ezeres pagasta senvēstures līdz šodienai.

Vēl tūristus un vēstures entuziastus Saldus novadā gaida kino un foto vēstures ekspozīcija lauku sētā "Ziķi" Zirņu pagastā, medību trofeju kolekcija "Bieriņos" Nīgrandes pagastā, seno spēkratu kolekcija Zvārdes pagastā, novada vēstures ekspozīcija Nīgrandes muižas klētī, Lutriņu skolas muzejs, Pampāļu skolas muzejs, Vadakstes senlietu krātuve, Saldus pagasta novadpētniecības ekspozīcija un Jaņa Rozentāla dzimtās mājas "Bebri" Saldus pagastā.

Katram citāds arī JAUNPILS NOVADS

Katru gadu Muzeju naktij ir savs vienojošs moto, un 11 gadu garumā jaunpilnieki allaž centušies meklēt un atklāt sava novada un cilvēku bagātības. Šogad Latvijas muzeji uzņēmušies misiju – lasīt, pārlasīt un atrast Raiņa un Aspazijas biogrāfijās un darbos vistuvākos, visiedvesmojošākos un aktuālākos motīvus, popularizēt muzejiem nodoto kultūras mantojumu un uzrunāt Muzeju nakts apmeklētājus.

Jaunpils muzeja pasākuma atslēgas vārdi bija "Katram citāds Rainis un Aspazija". Pētniecības darba rezultātā atrasts, ka arī Jaunpils novada ļaudīm bijusi cieša saikne ar Raini un Aspaziju. Jaunpili dzimušais skolotāja dēls Oskars Šepskis sarakstījis ar Aspaziju, un viņa ir vairāku izcilā ērgelnieka un pirmo Dziesmu svētku organizētāja dziesmu tekstu autore. Savukārt skolotājs un rakstnieks Kārlis Leviņš sarakstījis ar Raini.

Kā katru gadu, Muzeju naktī atvērta bija Jaunpils bibliotēka, kur lieli un mazi pasākuma apmeklētāji varēja piedalīties radošajās darbnīcās, uzgleznot sienas gleznojumu vai paskatīties jaukās multfilmiņas pēc Raiņa dzejas motīviem. Jaunpils baznīcas šāgada lepnums ir krāšņais un restaurētais 17. gadsimta altāris. Arī jaunatvērtajā Amata mājā katrs apmeklētājs tika mīļi sagaidīts un aicināts piedalīties nakts darbos un nedarbos. Jaunpils mazpulka dalībnieki aicināja Amata mājas viesus Jaunpils vēsturi iepazīt interaktīvi.

Pasākuma atklāšana sākās ar trīs lielgabala šāvieniem, pēc kura pils ciemiņus aicināja viduslaiku pils pagalmā. Sekoja muzeju darbinieku uzrunas un pateicības rakstu izsniegšana, un tad Kandavas internatvidussko-

las audzēkņi ļoti emocionāli un lieliski parādīja uzvedumu pēc Raiņa darba "Daugava" motīviem. Savukārt Jaunpils dāmu kluba "Vīgriezēs" dalībnieces ar deju

un atbilstošiem tērpiem ievada 20.–30. gadu atmosfērā. Jaunpils muzeja izstāžu zālē tika atklāta mākslinieces Ģertrūdes Zeiles izstāde ar mākslas zinātnieces Magdalēnas Eglītes ievadvārdiem. Visu vakaru pils Zajāzālē bija skatāma filma par mākslinieci. Un tad sekoja neaizmirstamā tikšanās ar 100 cepuru īpašnieci un kādreizējo Jaunpils slimnīcas vecmāti Lidiju Rozenu. Lidijas kundze ir dāma cienījamos gados ar apbrīnojamu prasmi valkāt cepures, vadīt automašīnu un dzīvot ļoti krāšņi un piedzīvojumiem bagātu dzīvi. Īpaši emocionāla izvērtās Lidijas kundzes tikšanās ar divu dēlu mammu Ritu Birģeli un divām "saķertajām" meitenēm Zintu Sergejenko un Gintu Medni. Pils galerijā bija apskatāma ļoti krāšņa – vairāk nekā simts šķirņu narcīšu un tulpu izstāde. Šo krāšņumu bija sarūpējuši Zenta un Uldis Plezeri, Ruta Liepa un Elga Valaine. Improvizētajā Aspazijas istabiņā varēja nobaudīt Alīdas kafeju ar tradicionālajiem trīs graudiņiem cukura un īpašajām pils krodziņa saimnieču sagatavotajām Muzeju nakts "končīnām". Medību zālē Jaunpils ziņošākā tēju un zāļu sieva Alda piedāvāja veselīgas tējas ģimenei ar Raiņa un Aspazijas dzejoļu nosaukumiem. Turpat vakara apmeklētājus priecēja Jaunpils sākumskolas skolēnu zīmējumu izstāde. Bagātīgais smaržu un garšu aromāts pievilināja lielus un mazus apmeklētājus pils krodziņā.

Un tad pils pagalmā tika iedegtas lāpas, lai sāktos neaizmirstamais Nila Īles grupas koncerts. Lai gan vakars bija vēss, pateicoties Nila īpašajai atraktivitātei un radītajam mūzikas ritmam, tā dzestrums pazuda kā nebijis. Koncertam sekoja pirmā zaļumballe

Jaunpils pils pagalmā. Šī ir nakts, kas no mājām izvilina lielus un mazus, vecus un jaunus. Šogad pirmo reizi tika veikta apmeklētāju uzskaitē, kurā palīdzēja brīvprātīgā darba veicējas Lauma un Madara. Jaunpils pasākumu apmeklēja 1500 apmeklētāju, tā sasniedzot optimālo skaitu telpu ietilpības un pasākuma veidotāju cilvēkresursu ziņā.

Aspazijas laukumā AUCĒ un dzelzceļa stacijā BĒNĒ

Aucē galvenā iela ir **Raiņa iela**, un blakus tai atrodas **Aspazijas laukums**, kur notika viens no Muzeju nakts pasākumiem Auces novadā. Aspazijas laukumā tika uzcelts improvizēts koka tiltiņš, uz kura satikās Auces novada Aspazija (**Līga Januša**) un Rainis (**Agris Kalniņš**). Pasākumā uzrunu teica arī Vecauces evaņģēliski luteriskās draudzes mācītājs **Jānis Ginters** un Aucē dzimusī **Vera Gribača**, kurai savos 87 gados ir pārsteidzoši laba atmiņa un dzīvesspārs. Aspazijas laukumā bija izliktas bildes ar seniem Auces skatiem, kā arī bērnu zīmējumi par godu šim pasākumam. Muzeju nakts noslēgumā Auces novada Tūrisma informācijas centrā, kas arī atrodas uz Raiņa ielas, tika rādīta prezentācija "Auce laikmetu griežos. Toreiz un tagad", atklājot Auces ievērojamākās un vēsturiski interesantākās ēkas un vietas.

Savukārt **Bēnē** cilvēki Muzeju naktī satikās **Bēnes dzelzceļa stacijā**. Tā kā piecus gadus vilcienus šeit neviens vairs nesagaida un nepavada, pamazām pagājībā aiziet laiki, kad stacija bija ļoti svarīga pulcēšanās vieta. Par pierādījumu tam, ka dzelzceļa stacijas aura bijusi īpaša, liecināja kuplais apmeklētāju pulks, ko pie stacijas ieejas svinīgi sagaidīja Bēnes pūtēju ansamblis. Muzeju nakts dalībnieku vidū bija gan dzelzceļa stacijas seni pazinēji, gan jaunieši un bērni, kuri ēkā ienāca pirmoreiz.

Ikviens labprāt izmantoja iespēju iegādāties "improvizēto" biļeti un pašrocīgi nokompostēt to ar seno kompostieri, ar speciālām knaiblēm iegravēt plombā BĒNES vārdu vai uzspiest to ar senajiem zīmogiem, nogaršot kādreiz tik slavenos un iecienītos Bēnes dzelzceļa stacijas bufetes "pončikus", atbildēt uz jautājumiem par Bēnes staciju un saņemt par to

nelielu balvu, pētīt senas fotogrāfijas, dokumentus un priekšmetus, raisīt sarunas klātienē ar bijušajiem stacijas darbiniekiem vai noskatīties nostalgisko prezentāciju "Sirds nākamo vilcienu gaida arī Bēnē...". Interesenti iesaistījās aktivitātē "No veca – jauns", izvēloties fragmentus no vecajiem laikrakstiem "Latvijas Dzelzceļnieks" (tostarp arī ASPAZIJAS foto) un ielīmējot kopējā kolāžā uz senā stacijas dežuranta krēsla, bērni savukārt zīmēja savus sapņu vilcieniņus un saņēma par to saldumus.

Daudz cilvēku to vakar pasēdēja vecajos stacijas solos un sarunājās par laikiem, kad dzelzceļa līnija darbojās un "viss notika", un viņu balsī bija sajūsma un prieks par piedzīvoto... Izejot no Stacijas ēkas, liela daļa apmeklētāju izmantoja iespēju vizināties zirga pajūgā pa latviešu profesionālās tekstilmākslas aizsācēja novadnieka Rūdolfa Heimrāta darbības vietām Bēnē. Bija sajūta, ka RAIŅA vārdiem "Vecais ar laiku taps jauns!" ir jāīstenojas dzīvē, ka mums jāizmanto cilvēkiem pievilcīgā Bēnes dzelzceļa stacijas aura jaunām izpausmēm!

Noskaņas zilā vakarā DOBELĒ

Muzeju nakts ar katru gadu kļūst arvien populārāka arī Dobeles novadā. Šogad Dobeles Novadpētniecības muzejs aicināja izbaudīt noskaņas zilā vakarā gan muzeja telpās, gan ārpus muzeja. Muzeju nakts dalībniekiem bija iespēja piedalīties radošajās darbnīcās – izgatavot sev dižena karaļa vai karalienes kroni, izveidot papīra lellīti un modelēt tai tērpus. Liela interese bija par glītrakstīšanas mācību – katrs varēja pamēģināt rakstīt ar seniem rīkiem un izveidot monogrammu ar saviem iniciāļiem.

Tā kā Muzeju nakts ir īpaša un tajā notiek brīnumi, tad arī Dobeles muzejā īsi pirms pusnakts atdzīvojās vēsture. Muzeja ekspozīcijas "Reiz Dobelē" stāsts ir par ģimeni dažādos laikos. Ikdienā muzeja stāstu palīdz izstāstīt manekeni – katrs no viņiem raksturo savu laikmetu un modi. Taču Muzeju naktī šie manekeni atdzīvojās, un vienuviet dzīvi satikās dažādu gadsimtu pārstāvji. Apmeklētāji iepazinās ar 10.-11. gadsimta seno zemgaļu ģimeni, 17. gadsimta Dobeles pils dāmām

un 19./20. gadsimtu mijas zemgaliēti. Pasākuma viesi uzzināja par apģērba valkāšanas tradīcijām dažādos gadsimtos, kā arī varēja nofotografēties kopā ar muzeja tēliem.

Dobeles Novadpētniecības muzejs līdz ar ekspozīciju "Reiz Dobelē..." piedāvā arī izzinošu ceļojumu pa Dobeles pilsdrupām atraktīvas pilsdāmas pavadībā. **Vēsturiskajā ekspozīcijā "Reiz Dobelē..."** var iepazīt Dobeles pils vēsturi un uzzināt, kāda pils izskatījās kādreiz un kas tajā dzīvojis, apskatīt rekonstruētos zemgaļu apģērbus, autentiskus sadzīves priekšmetus, rotaslietas, ieročus, tāpat iespējams aplūkot, kāda pils izskatījās neilgi pirms sabrukšanas. Kā skaistas mīlestības un cieņas apliecinājums muzejā redzama koktēlnieka Augusta Siliņa darinātā guļamistabas iekārta, kas veidota kā dāvana sievai kāzu dienā. Muzeja darbinieki piedāvā arī daudzveidīgas radošas programmas dažādu vecumu apmeklētājiem.

Viena no visnenākajām Dobeles novada celtnēm ir **Dobeles pilsdrupas**, kas paceļas Bēzres upes krastā. Tās visos laikos bijušas noslēpumainas un romantiskas. Pili apvij daudz vēsturisku stāstu, tajā skaitā arī noslēpumi par pils pagrabiem, ejām un spokiem. Šos noslēpumus, kā arī mazpilsētas šarmanto burvību iepazīt palīdz īpaši tēli – Dobeles Novadpētniecības muzeja pilsdāmas un pilskungis. Viņu pavadībā cieši iepazīst Dobeles pērli – pilsdrupas, kā arī pēc ekskursantu vēlmēm izstaigā pilsētas centru. Skolēnu grupām ekskursijas laikā iespējams spēlēt vairākas mūsdienu bērniem labi pazīstamas spēles, kas radušās senos laikos.

Atrodot Aspaziju un Raini ĶEKAVAS NOVADĀ

Kā Muzeju naktī meklējam Raini un Aspaziju Ķekavā? Vispirms papildinājam pamatekspozīciju ar piecām pieturām, lai pastāstītu, kur viņus varēja sastapt Ķekavas novadā.

- Pirmā pietura "Rēži" – Rainis izmantoja upes tvaikoni "Dalen", braucot uz Ķekavu apciemot radus, jo šeit ieprecējās viņa vectēva brāļameita Lība Pliekšāne, bet 20. gs. 20. gados tur dzīvoja viņas dēls Jānis Cālītis, vedekla un mazmeita Olga Millere.
- Otrā pietura – Doles draudzes baznīcā 1854. gada aprīlī kristīta Raiņa vecākā māsa Līze, jo vecāki no dzimtās Stelpes bija pārcēlušies uz Pulkarnes muižas Martaskalna (*Martenberg*) pusmuižu, kur Krišjānis Pliekšāns bija vagars.
- Trešā pietura – pavadot Raini radnieku apciemojumā, Aspazija iecienītai vietējai šuvējai Dorei Kalniņai "Šjūkās" devusi pārtaisīt savus tērpus.
- Ceturtā pietura – Rainis esot redzēts peldamies un sauļojamies, un vietējās sievietes par to bijušas visai pārsteigtas. Savukārt vīri, redzot Raini zemnieku un zvejnieku karstajā darba laikā dīki staigājam un, apsēžoties Daugavas krastā vai Kļāņģu kalna piekājē, kaut ko rakstām, uzskatījuši tādu laika pavadīšanu par nopietna cilvēka necienīgu.
- Piekrtā pietura – pēc 1905. gada revolūcijas sakāves novadnieks, skolotājs un vēlāk diplomāts Pēteris Sēja emigrēja un Šveicē pavadītajos 15 gados bija uzticams vēstulju draugs Rainim.

Ķekavas Mākslas skolas audzēkņi ar skolotājiem bija izveidojuši interaktīvu spēli "Meklējam literāros objektus!", kur vajadzēja atrast Raiņa un Aspazijas darbu tēlus. Radošajā darbnīcā "Dzeja Tavās krāsās" apmeklētāji ilustrēja kādu no dzejoļiem un tādējādi piedalījās izstādes veidošanā. Populārākais izrādījās Raiņa dzejoļis "Lolīte", kā arī Aspazijas "Tā zilā ilgu puķe" un "Pasaciņa" un Raiņa "Sasista krūze".

Savukārt **Jaunā Miltu teātra** improvizācijā "5 Raini un Aspazija" varēja padomāt par to, ka, iespējams, arī dižgariem nekas cilvēcis nav svešs. Par to liecināja ieskats vēstulēs, ko Rainis un Aspazija rakstīja viens otram. Muzeju nakts apmeklētājiem bija dota arī iespēja pacīnīties ar Aspaziju šaha spēle.

Ķekavas novadpētniecības muzejs dibināts pirms 18 gadiem ar mērķi veidot izpratni par Ķekavas novada vēsturi un rosināt novada iedzīvotāju un tūristu interesi par karikatūrista Edgara Ozoliņa radošo darbību un karikatūru kā mākslas žanru. Muzeja krājumā ir ap 12 tūkstošiem priekšmetu, kas stāsta par Ķekavu, Daugmali un Baložiem – dokumenti, fotogrāfijas, atmiņu pieraksti, sadzīves priekšmeti u.c.

Jau sešus gadus muzejs organizē skolēnu karikatūru zīmējumu konkursu "Pa-smejies!", kur Galvenā godalga ir ievērojamā novadnieka, mākslinieka un karikatūrista Edgara Ozoliņa piemiņas balva. To saņem arī kāds no Latvijas karikatūristiem. Katru gadu Ķekavas muzejā apskatāma kāda karikatūrista personālizstāde, un muzejs veido arī ceļojošās izstādes par E. Ozoliņu un Latvijas karikatūristiem, piemēram, "Latvijas dižkoki" un "4B", kā arī karikatūru kolekciju muzeja krājumā. Vairāk informācijas: www.parkulturu.lv.

IECAVĀ ir vērts atgriezties!

Lai gan Iecavas novadā nav oficiāli reģistrēta muzeja, jau piekto gadu biedrība "Arhīvs" rīkoja Muzeju nakts pasākumu un aicināja Grāfa laukumā 3 apskatīt vietējo entuziastu savāktās vēstures liecības. Svētku organizatoru radošais kodols – "Arhīva" valdes locekļi **Dzintars Zaumanis**, **Kārlis Sinka** un biedrības dalībnieki **Aigars Voitišķis** un **Gīta Kravala** – iecavniekiem bija sarūpējuši daudzveidīgas aktivitātes.

Biedrības telpās bija skatāma **ekspozīcija "Iecava no putna lidojuma"** – fotogrāfijas, kas tapušas pērnajā vasarā ar radiovadāmu helikopteru, kurš aprīkots ar

digitālo fotokameru. Fotografēšanu veica *skyphoto.lv* komanda – Aleksandrs Sergejevs un Ieva Ābele, bet izstādei tās sagatavoja Kārlis Sinka. Ikviens "Arhīva" apmeklētājs rūpīgi pētīja lielformāta attēlus pie sienām, lai sameklētu savu māju un no augšas ieskatītos arī kaimiņa sētā. "Neparasti! Pat neliekas, ka tā ir Iecava – ne katru dienu izdodas to skatīt no augšas," teic Andris Riekstiņš. Turpat blakus slaidšovā rotēja ap 200 bilžu, kas bija speciāli atlasītas no gandrīz trīsreiz lielāka kopējā safotografētā materiāla.

"Prieks, ka šajā vakarā cilvēki kaut uz brīdi atrāvās no saviem telefoniem un ar pirkstu bakstīja Iecavas attēlos, meklējot pazīstamas vietas," novēroto ar smaidu komentēja Kārlis Sinka. Cilvēku lielā interese viņā nostiprinājusi pārliecību, ka nedrīkst apstāties pie paveiktā, fotomateriāls jāpapildina un jāizdod kvalitatīva grāmata – balstīta uz bildēm un īsiem vēsturisku faktu aprakstiem. "Tai vajadzētu būt dāvināmai grāmatai, lai to būtu interesanti skatīties arī tiem, kas neko nezina par Iecavu," savu vīziju ieskicē Kārlis.

Šogad, atzīmējot Raiņa un Aspazijas 150. gadskārtu, Latvijas muzeji 16. maija vakarā aicināja gan klejot pa dzejnieku biogrāfijas dramatiskajiem likločiem, gan meklēt viņu daiļrades atspulgus apkārtējās dzīves realitātēs. "Arhīva" apmeklētāji varēja piedalīties konkursā – izstaigājot muzeja telpas, atrast abu dižgaru rakstītas rindas un aizpildīt tukšās vietas speciāli sagatavotā anketā. Par veiksmīgi izpildītu uzdevumu dalībnieki saņēma balviņas.

Dzejas valodā publiku uzrunāja **Iecavas kultūras nama jauniešu improvizācijas teātris "Artis"**, kas režisores Valdas Karnītes vadībā bija iestudējis Aspazijas "Sidraba šķidrauta" fragmentus. Teatrālās etīdes skatītāji vēroja gan vecās grāfa klēts pagrabā, gan sporta ekspozīcijas zālē. Par pagājušo laiku kultūras mantojumu atgādināja arī biedrības jaunieguvums – harmonija no Rundāles pils Baltās mājas. Apskatei bija izlikti vēl divi jaunumi – uzmeistaroti pagājušā gadsimta vidum raksturīgi motocikli.

Vēsturisku un mūsdienīgu **braucamrīku parāde** jau kļuvusi par tradīciju "Arhīva" rīkotajās Muzeju naktīs. Šoreiz **Juris Zaķis**, **Uldis Nille** un citi motociklisti jāva apskatīt savus spožos spēkratus, bet, pateicoties **Zigmunda Bogdanoviča** atsaucībai, bija iespēja papētīt arī tādas automašīnas, kuras ikdienā uz ielām

nav bieži sastopamas. Iecavnieka vadītais "Moskvich club" veiksmīgi sadarbojas ar ZAZ klubu, tādēļ Grāfa laukumā kā krāsainas konfektiņas rindojās restaurēti *moskviči* un *zaporožeci*. Vienu no tiem šajā Muzeju naktī varēja apgleznot. **Aldis Reicis** uz Iecavu atveda trīs mašīnas un, būdams mākslas skolotājs Salaspilī, jau iepriekš uzzīmēja skices, kur bērniem pasākuma laikā izpausties ar gausas krāsām.

Nu jau tradicionāla Muzeju nakšu sastāvdaļa Iecavā ir "Arhīva" dalībnieka **Jāņa Krūzes** lielie katli, kuros virs ugunsaura omulīgi burbuļo kāpostu zupa. Ne viens vien pasākuma dalībnieks nobaudīja piedāvāto karsto maltīti, lai sasildītos un īsinātu laiku līdz vakara centrālajam notikumam – "**Dzelzs Vilka Jauno Jāņu orķestra**" koncertam. Tuvojoties vēsajām nakts stundām, orķestra ritmiskā ujināšana un buršanās kopā ar publiku bija tieši laikā. Enerģija, kas plūda no skatuves, ieliksmoja auditoriju, savukārt mūziķus bija iedvesmojusi mazā ekskursija pa Iecavu, kurā pirms uzstāšanās grupa devās kopā ar novadpētnieku **Andri Kopeiku**. Ne velti pēc Muzeju nakts *vilku orķestris* sociālajos tīklos atzina, ka Iecava ir "*vieta, kur vērts ie-(at-)griezties*".

Liela dāvana tiem, kuri novērtē alternatīvo mūziku, bija pasākuma noslēgums "Arhīva" telpās, kad uzstājās taustiņinstrumentālists **Kaspars Tobis**. Zināmā mērā Iecavnieki bija izredzētie, jo varēja *tuvplānā* izbaudīt to, par ko mūziķis saņēmis Latvijas mūzikas ierakstu Gada balvu ("Koncerts 7 sintezatoriem" atzīts par labāko elektroniskās mūzikas albumu). Izrādījās, ka ēkā, kas celta 18. gadsimta beigās, akustika ir apbrīnojami laba; ar piemērotu gaismojumu un skaņojumu performance izdevās lieliski.

Muzeju nakts notika vēsturiski nozīmīgā vietā. Grāfu Pāleni dzimtas izveidotais Iecavas parks ar apbūvi ir pašvaldības pieteiktais objekts *Eiropas kultūras mantojuma dienām 2015*. Eksperti atzīst, ka gadu gaitā parks kopumā ir maz pārveidots, nesabojāts un atzīstams par vienu no izcilākajiem angļu stila parkiem Latvijā. Jāpiebilst, ka pašlaik Grāfa laukumā notiek jaunās Iecavas Mūzikas un mākslas skolas būvniecība, tās daļa būs arī renovētais Iecavas muižas pils bibliotēkas korpuss – arhitekta L. Reinīra projektētā pils daļa, kas saglabājusies līdz mūsdienām. Interesenti, kuri vēlas apskatīt "Arhīva" ekspozīciju un uzzināt ko vairāk par Iecavu, laipni aicināti iepriekš pieteikt ekskursiju, sazinoties ar vietējo vēsturnieku Andri Kopeiku (tālrunis: 26639727).

Noskaņas NERETAS NOVADA "Riekstiņos"

Neretas novada Jāņa Jaunsudrabiņa muzeja "Riekstiņi" sētsvidū 16. maija pievakarē pulcējās gan novada iedzīvotāji, gan viesi no kaimiņu novadiem. Lai gan rīta cēliens bija lietains un drēgns un likās, ka pasākumu pavadīt brīvā dabā neizdosies, tomēr pēcpus-

dienā uzspīdēja saule, mākoņi izklīda, iestājās mierīgs un kluss vakars, un svētki varēja sākties. Pasākuma "Tālas noskaņas zilā vakarā" programma – veltījums Rainim un Aspazijai – bija saplānota daudzveidīga un piesātināta.

Muzeju nakti ieskandināja atskaņotā Mārtiņa Brauna dziesma ar Raiņa vārdiem "Saule. Pērkonis. Daugava". Viesus sagaidīja Aspazija greznā garā kleitā ar daiļu frizūru, aicinot apmeklēt ceļojošo fotoizstādi "Sēlijas pilskalnu sasaukšanās" un Mākslas dienām veltīto izstādi "Podi – podiņi no 19. gadsimta līdz mūsdienām", kā arī aplūkot skolēnu praktisko veikumu Mākslas dienu nodarbībā "Zīmēju Raiņa/Aspazijas dzejoli". Vakara gaitā interesenti varēja veidot vāka noformējumu kādai Raiņa vai Aspazijas grāmatai. Skatītāju izvēles balsojumā par labākajām tika atzītas zīmētājas no Bārbeles folkloras kopas un no Jaunjelgavas, turklāt vairākiem darbiem grāmatas vāka kompozīcija ir oriģināla, mūsdienīga, un idejas varētu praktiski izmantot, izdodot attiecīgā nosaukuma grāmatu.

Klātesošos priecēja gan pašmāju, gan kaimiņnovadu pašdarbnieki – Ilūkstes novada dziedošais senioru ansamblis triju akordeonu pavadījumā, Inga Krauze no Jaunjelgavas, Vecumnieku novada Bārbeles folkloras kopa un vietējie – vidējās paaudzes deju

kollektīvs "Sēji". Neretas Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskolas audzēkņi un skolotāja **Aija Kalnāre**, iejutusies Aspazijas tēlā, lasīja Raiņa un Aspazijas dzeju. Ar mūsdienīgu teātra izrādi "Katram savs biznesiņš" klātesošos izsmidzināja Neretas kultūras nama amatiereteātra atraktīvie spēlmaņi. Kamēr citi vēroja priekšnesumus, aktīvākie piedzīvojumu meklētāji devās pa muzeja kultūrvides objektu takām lūkot "Stikla kalnu", "Pērkonu", "Trešo tēva dēlu" un "Sauli", lai atrastu pavedienus un iegūtu dažādas pārsteiguma balvas.

Ap deviņiem muzeja vadītāja visus aicināja uz tradicionālo "Pupiņu balli" – dzert tēju vai kefiru, mieloties ar pupiņām, cienāties ar cepumiem un kliņģeri.

Sanākušie ciemiņi teica lielu paldies Jāņa Jaunsudrabiņa muzeja "Riekstiņi" vadītājam **Ilzei Līdumai** un Jaunsudrabiņa biedrībai par ieguldīto darbu Muzeju nakts organizēšanā. Laipni aicināts ikviens interesents iekļaut savos tūrisma maršrutos Jāņa Jaunsudrabiņa muzeja "Riekstiņi" apmeklējumu!

"Sēlijas" vilinājums VIESĪTES NOVADĀ

Zem nosaukuma "Viesītes muzejs "Sēlija"" īstenībā slēpjas vairākas ekspozīcijas, kas izvietotas dažādās vietās Viesītes novadā. Viena muzeja nodaļa ir **Mazā bānīša komplekss**, kur var dzirdēt īstus dzelzceļnieku stāstus, aplūkot eksponātus saistībā ar šaursliežu dzelzceļu, uzzināt, kā Kaupēns aplaupīja Bānīti. Apmeklētājiem ir iespēja pasēdēt īstā dienesta vagonā, apskatīties kravas vagonu, un tas vēl nav viss! Šajā kompleksā atrodas arī **Viesītes Amatniecības centrs** ar skaistiem rokdarbiem un **Sēlijas māja**, kurā iekārtota ekspozīcija par Sēlijas etnogrāfiju, dabu, tradīcijām un simboliem, savukārt vasaras istabā var aplūkot senos sēļu sadzīves priekšmetus un darbarīkus. Viesīti varētu dēvēt par Sēlijas sirdi, tādēļ šeit it īpaši cenšas saglabāt Sēlijas tradīcijas, kultūrvēsturi un sēlisko pašapziņu.

Otra muzeja nodaļa atrodas turpat Viesītes pilsētā – tā ir **Paula Stradiņa skola**, kas nu kļuvusi par muzeju. Patlaban tiek veikti remontdarbi, lai pavisam drīz varētu apskatei piedāvāt katru klasi un kabinetu. Šobrīd jau apskatāms profesora Paula Stradiņa medicīnas kabinets, Stradiņu viesistaba, Annas Brodeles kabinets, kamīnzāle, kurā laiku pa laikam notiek saviesīgi pasākumi, kā arī citi kabineti. Uzsākts Vecā Stendera kabineta un Kāpēča klases remonts. Tā noteikti nav nejaušība, ka tik izcils mediķis, kāds bija Pauls Stradiņš, nāk no Viesītes. Kāda tad bija viņa pirmā skola, kurā viņš mācījās? Kāda izskatījās Stradiņu ģimenes viesistaba? Būs jābrauc izlūkos, lai to uzzinātu.

Trešā muzeja nodaļa – **Mārtiņa Buclera fotogrāfijas kabinets** atrodas Viesītes novada Lonē. Latviešu pro-

fesionālās fotogrāfijas pamatlicēja Mārtiņa Buclera kabinets saglabā klasiskās fotogrāfijas tradīcijas līdzās digitālajai fotogrāfijai un popularizē viņa atziņas par sava laika dokumentēšanu un iemūžināšanu. Muzejā ir gan vēsturiskas, gan mūsdienu fotogrāfijas. Katru gadu Viesītes novads kļūst par Latvijas fotogrāfu pulcēšanās vietu, lai pārrunātu aktualitātes fotomākslā, dalītos pieredzē, iepriecinātu fotodraugus ar izstādēm un godinātu Latvijas fotogrāfijas pamatlicēju Mārtiņu Bucleru.

Šāgada Muzeju nakts Latvijā bija veltīta Raiņa un Aspazijas 150 gadu jubilejai. Sēlija un līdz ar to arī Viesīte var lepoties, ka Rainis dzimis Jēkabpils novada Tadenavā. Vēlāk, gadiem ejot, savu dzīvesvietu viņš mainījis vairākreiz, taču neviens nespēj mainīt to, ka viņš ir dzimis sēlis. Tāpēc Viesītes muzeja "Sēlija" Muzeju nakts tēma bija "Sēļi un Rainis".

Mazā Bānīša kompleksā Muzeju naktī varēja satikt īstus dzelzceļniekus, dzirdēt viņu stāstus un noskaidrot, vai bānītis tiešām gāja tik lēnu, ka varēja izlēkt ārā un ielēkt atpakaļ, vai Bānītis bieži tika aplaupīts, cik īpašs un milēts šis darbs bija dzelzceļniekiem un kāda tad dzīve bija tajā laikā. Visā kompleksa teritorijā darbojās senās sēļu darbnīcas, kur apmeklētāji varēja iesaistīties dažādās aktivitātēs. Savukārt Paula Stradiņa skolā bija iespējams satikt īstu pirtnieci, kura deva veselīgus padomus, varēja vārit un liet ziepes, kā arī iejusties Raiņa ādā un, sēžot vecajos skolas solos, uzrakstīt kādu mīlestības vēstuli, bet vakarpusē arī uzgriezt kādu danci bijušajā sporta zālē, kas nu ir omulīga kamīnzāle.

Kas tad bija/ir Sēlija, kāda dzīve bija Mazā bānīša laikos, kāda ir Paula Stradiņa dzimtā pilsēta – Viesīte? To visu varat uzzināt, viesojoties Viesītē. Šeit ir daudz vēl neatklātu dārgumu, tāpēc gaidīsim ciemos! Vairāk informācijas: www.muzejsseija.lv.

SALAS NOVADĀ mācās rakstīt vēstuli

Salas novada Salas vidusskolas Vēstures izpētes kabinetā jau trešo gadu pēc kārtas norisinājās tradicionālā Muzejnakts, kas ar katru gadu piesaista aizvien vairāk interesentu. Šai interesei par pamatu ir Vēstures

izpētes kabineta vadītājas – skolotājas **Pārslas Stirnas** veikums, kura turpina nu jau aizsaulē aizgājušo skolotāju Mildas Balodes un Ritas Puidas aizsākto.

Salas vidusskolas Vēstures izpētes kabinets izkārtojies sešās istabās, kas glabā unikālu kultūras mantojumu – Salas novada cilvēku materiālās un garīgās darbības vērtības. Tās saņemtas mantojumā no pagātnes un novada cilvēku uztverē tiek uzskatītas par pārliecības, zināšanu un tradīciju atspoguļotājām un paudējām.

Kā ik gadu Muzejnaktī, Salas vidusskolas Vēstures izpētes kabinetā tika gaidīti visu vecumu interesenti. Pie ieejas bija uzplaucis brīnumains “Sidraba domu koks”. Tā zaros Muzejnaktī uzplauka daudzas jo daudzas domu – vēlmju lapiņas, kas tika nostiprinātas ar pasaku laumiņas zvaniņa skaņām. Ieejot pirmajā istabā, pie senlaicīga rakstāmgalda tika doti dažādi uzdevumi, kas lika meklēt atbildes turpat esošajos stendos, skapjos un priekšmetos. Otrajā istabā – senajā mācību kabinetā ar daudziem interesantiem mācību uzskates priekšmetiem – uz senajiem skolu soliņiem bija nogūlušas Raiņa un Aspazijas grāmatiņas, un bērni iepazīs ar abu dižgaru pasakām un dzejolišiem bērniem. Trešajā istabā, līdzinoties Raiņa un Aspazijas sarakstes burvībai, bija sagatavota mūsdienās tik reti izmantotā iespēja ar tinti un spalvaskātu uz īpaši gaumīgi noformēta vēstulju papīra uzrakstīt vēstuli “savam cilvēkam”. Pēc tam vēstule iegūla tikpat skaisti noformētā aploksnē, lai varētu sākt ceļu pie

adresāta. Vairākiem jauniešiem īstas vēstules tapšanas process šķītis kā ievērojams jaunatklājums.

Ceturtajā istabā, kur sienas plaukti un skapis pilni ar unikāliem ne tik seniem, seniem un ļoti seniem virtuves traukiem un piederumiem, apmeklētāju nāsīs kutināja nupat maltas gardi smaržojošas kafejas aromāts. Katrā no Vēstures izpētes kabineta istabām gaidīja kāds sagatavots uzdevums – noslēpums un tā atminējums, piemēram, gandrīz 100 gadus sena lelle, sens skaists lampas abažūrs, skolas penālis vai jauniešiem tik nepazīstamā telegrammas veidlapa u.tml.

Līdz ar krēslas iestāšanos bērni un pusaudži devās pagalmā meklēt orientēšanās pieturpunktus. Katrs no tiem bija arī savu zināšanu pārbaude, kam atbildes meklējamas Vēstures izpētes kabinetā. Pieaugušie savukārt sacentās senāk iegūtajās zināšanās par Raiņa un Aspazijas dzīves un daiļrades gājumu.

JĒKABPILS NOVADĀ uzvelk mugurā dzejoli

Jēkabpils novada novadpētniecības muzejs Zasā Muzeju naktī piedāvāja būt kopā ar novada dižgaru Raiņa dzejoļos, multfilmās, dziesmās un arī tīri burtiski – nofotografēties ar dzejnieku un piedalīties foto-konkursā. Labākās bildes īpašnieks tika pie gardām veicināšanās balvām.

Dažādās radošo aktivitāšu darbnīcās bērniem bija iespēja iepazīt Raiņa dzejoļus, ilustrēt tos, iejusties dzejnieka ādā, kā arī uzzināt dažādus interesantus faktus no Raiņa biogrāfijas. Parāli tam ikviens varēja iepazīt arī pašu muzeju un tā dažādās ekspozīcijas – novada dižgari, pagasti, senlietas, Ulmaņlaiku periodika, Sēlijas zemnieks un amatnieks, zāļu tējas, rokdarbnieču un mākslas skolas skolēnu darbi. Tikmēr turpat esošajā **amatniecības centrā “Rūme”** ikvienam tika piedāvāta iespēja ar mākslinieku palīdzību izveidot savu personīgo kreklu, apgleznot to un uzvilkt sev

mugurā kādu Raiņa dzejoļa fragmentu. Vēlāk sekoja ekskursija pa sēju amatniecības centru un gardas gaiļa zupas baudīšana.

Ja arī jums ir vēlme iepazīt Jēkabpils novada un Zasas pagasta vēsturi, apmeklēt ievērojamākās vietas un uzzināt par diženiem cilvēkiem, tad Zasas novadpētniecības muzejs ir lielisks ceļojuma uzsākšanas punkts.

Līdztekus Rainim šogad ievērojama dzīves jubileja – 120 gadu – ir arī novadniekam Aleksandram Grīnam. Sakarā ar lielo notikumu Jēkabpils novada Kalna pagastā A. Grīna piemiņas vietā 15. augustā notiks plaša mēroga pasākums ar dažādu Latvijā zināmu mākslinieku piedalīšanos. Netālu no piemiņas vietas – doktorāta ēkā atrodas **Aleksandra Grīna piemiņas istaba**, kas nesēn modernizēta un piedāvā iepazīt rakstnieka biogrāfiju, kā arī lielāko daļu viņa literāro darbu.

Ir pagājuši tikai 25 gadi, bet vai atceries lelli Baibu un talonus sadzīves preču iegādei? Krimplēna kleitas un "Somdara" somas, pionieru kaklautus un komjauniešu nozīmītes? Ja vēlies to visu vēlreiz atsaukt atmiņā, tad Jēkabpils novada Leimaņu pagasta "Kalnārēs" nupat atvērts **padomju laika sadzīves lietu muzejs**.

Ja ceļi ved caur Dignājas pagastu, tad bibliotēkā Vandānos nesēn durvis vērusi **novadpētniecības muzejistaba "Laipa"**, kas piedāvā iepazīt kādreiz vienu no lielākajiem Latvijas pagastiem, tā vēsturi, ievērojamākos cilvēkus, senu monētu un nozīmīšu kolekciju.

Pļavas muzejs Kaldabruņā

Pļavas muzejs izveidots un iekārtots 1903. gadā būvētā ēkā, kas reiz kalpojusi kā Kaldabruņas sākumskola. Šobrīd telpai un apkārtnēi jaunu dzīvi piešķirusi biedrība "Ūdenszīmes". Muzeja ekspozīcija veidota līdzībā ar cilvēka dzīves ciklu. Tajā apskatāma un piedzīvojama *Smilgu ekspozīcija, Bērņības gaismas objekts, Kaldabruņas Māras josta ozola dobumā, Vārdnieku vainags, Pūra vainags, Aizsargājamo un retāk sastopamo augu ekspozīcijas*. Katrs objekts pārsteidz ar neparastu vizuālo un emocionālo iespaidu.

Kaldabruņas Pļavas muzejs gluži kā pļava neaprobežojas tikai ar telpām – muzeja teritorijā ir iekārtots ārstniecības augu dārzs un aizsargājamo augu

paraugkolekcija, baskāju taka, dažādām dabas dāvanām bagāta vides klase.

29. maijā ar dažādām uzrunām un radošām darbībām tika atklāta Latvijā vēl nebijusi – **Šķūņa mākslas galerija**. Tajā apskatāmas: pašdarinātas lietas – ar gaumi un izdomu; vecas lietas – ar vēsturi (labā stāvoklī); uzlabotas lietas – ar mainītu vēsturi; dīvainas lietas ar stāstu.

No 30. jūnija līdz 4. jūlijam Kaldabruņā norisināsies jau par tradīciju kļuvušais **siena skulptūru plenērs "Siena dienas"**, kad četras dienas lieli un mazi dabas, mākslas un dzīves mīļotāji gatavo lielformāta siena skulptūras, kuru izstāde skatāma līdz rudens saulgriežiem.

17. un 18. jūlijā šeit notiks **radošās domas plenērs "Raiņa pirmais ceļojums"**, lai izstrādātu īpašu tūrisma maršrutu no Raiņa dzimtajās mājās Tadenavā līdz Červonkas/Kaldabruņas baznīcai, kur Latvijas lielākais dzejnieks kristīts.

Bet 7. augusta vakarā ikviens tiek gaidīts uz **"Zvaigžņotajiem dārza svētkiem"**, kuros būs Ziemeļtālijas skaistāko dārzu iespaidi, pūtēju orķestra koncerts un zvaigžņu pilnas augusta nakts debesis... Ierašanās – garās kleitās un cepurēs, ņemot līdzi mājas kūkas (kungiem kleitas nav obligātas).

Kā turp nokļūt? Var izvēlēties maršrutu Jēkabpils–Birži–Rubene–Kaldabruņa vai arī Vecumnieki–Valle–Aknīste–Rubene–Kaldabruņa. Taču ir nepieciešams savs braucamais, jo ar sabiedrisko transportu turp nokļūt nav iespējams.

Lāči, saule, pankūkas un zirnekļi DAUGAVPILS NOVADĀ

Jau vienpadsmito reizi Muzeju naktī piedalījās **Skrindu dzimtas muzejs**. Dzejnieku Raiņa un Aspazijas rakstīto vārdu muzeja darbinieki un pasākuma dalībnieki centās atdzīvināt priekšmetiskos tēlos, skaņās, krāsās un sajūtās. Pasākuma norises šogad **Vabolē** tapa, pateicoties sadarbībai ar Vaboles vidusskolu.

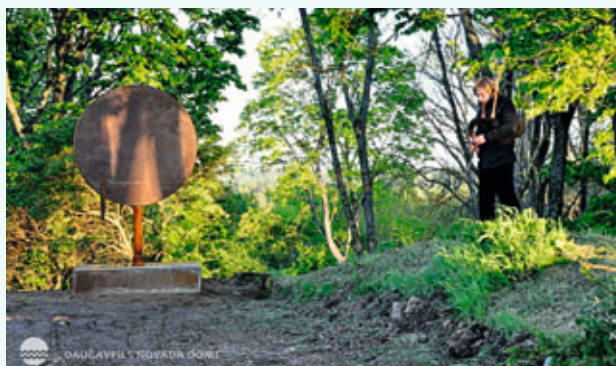

Pasākums sākās ar Vaboles amatiereteātra "Nagaidama pīca" nopietni nenopietnu muzikālu sveicienu Rainim, aktieru izpildījumā tika lasīta 1905. gadā Antona Skrindas rakstītā vēstule Rainim, dzejnieku dzejoļus bērni ilustrēja zīmējumos. Muzeju nakts pasākumā atklāja Vaboles vidusskolas 3. klases skolnieces **Līgas Laimdotas Kļaviņas lāču privātkolekcijas izstādi**, kam iedvesmas bijis Raiņa dzejolis "Lācis".

Muzeju nakts pasākuma dalībnieki varēja zīmēt, iepazīties ar izstādēm muzejā, skatīties videofilmas, sasildīties pie karstas tējas krūzes un baudīt uz uguns-kura gatavotus našķus. Jāņa Pliekšāna un mazās Elzas lomā iejutās Sandis Veliks un Līga Laimdota Kļaviņa. Vakarā gaitā apmeklētāji ar prieku izmantoja ekskluzīvo iespēju nofotografēties kopā ar jaunajiem "dzejniekiem".

Savukārt **Raiņa mājā Berķenelē** Muzeju nakts aizsāka pasākumu cikla "Vai atmini mani? Rainis" īstenošanu ar pirmo ainu "Saulītē redzēju, mēnesī atminu". Tā sākās ar Raiņa dzejas uzvedumu bērniem "Prieki visās gadskārtās", kurā piedalījās Vaboles vidusskolas skolēni, teātra studijas "Berķeneles kamolītis" dalībnieki, kā arī teātra trupas "Trešais variants" aktieru atvasītes.

Pēc izrādes visi kopā kāpa kalnā, kur notika Raiņa daiļradei veltītā **vides objekta "Saulē uz rokām"** atklāšana. Mākslas darba autori ir Edgars un Oksana Vronski. Mākslinieks uzsvēra, ka tagad Berķenelē ir divas saules: viena debesīs un otra – kalnā. Pasākumu cikla otrā aina "...manas bērniības atmiņas saulē" norises plānotas rudenī, kad visā Latvijā tiks atzīmētas Dzejas dienas.

Muzeju nakts akcijas laikā **Naujenes Novadpētniecības muzejs** saviem apmeklētājiem durvis vēra

desmito gadu pēc kārtas. Līdzās ekspozīciju un izstāžu apskatei šeit varēja piedalīties dažādās radošajās darbnīcās un aktivitātēs. Tās tradicionāli iesākās ar lāču izgatavošanas darbnīcu, ko vadīja muzeja direktore Evita Kusiņa-Koļešņika. Vislielāko interesi radīja orientēšanās spēle ar Latgales vēstures un pētniecības klubu "1914" – spēles dalībnieki aktīvi iesaistījās vēsturisko priekšmetu meklēšanā un priekšmetu stāstu veidošanā. Savukārt spēlē "Atrodi Raini Naujenē!" labprāt piedalījās bērni un jaunieši no Naujenes ciema, kas ar lielu aizrautību un azartu meklēja septiņas ar Raini saistītas liecības Naujenē. Veltas Loces zīmēšanas meistarklasē "Zila debess zelta mākoņos" iesaistījās gan pieaugušie, gan jaunieši, un visi meistarklases dalībnieki mājup devās ar gatavu mākslas darbu. Pie Valda Grebeža pulcējās bērnu pulciņš, kuri labprāt veidoja māla gliemežus, bet Olga Kuzmina filcēšanā vairāk iesaistīja meitenes.

Pankūku darbnīca muzeja apmeklētājus piesaistīja ar mājīgu siltumu un kārdinošu smaržu. Etnogrāfijas nodaļā tika kurināta lauku krāsns, kur varēja sasildīties ar siltu tēju un nogaršot pankūkas ar aveņu ievārījumu. Tie, kuri nesteidzās, kopā ar Tautas lietišķās mākslas studiju "Pūpoli" varēja apgūt pirmās iemaņas groziņu pīšanā. Muzeja teritorijā mākslas akcijas "Saulē akmeņdārzā" laikā tapa lieli zirnekļu tīkli, kuros vēlāk parādījās arī to iemītnieki – lielie Augšdaugavas zirnekļi. Visiem interesentiem bija iespēja iemācīties tamborēt un no pīnītēm turpināt veidot zirnekļu tīklus. Tas bija jautri!

Atmiņu darbnīcā apmeklētāji labprāt dalījās ar savām atmiņām un rakstīja labus vēlējumus muzejam. Jāatzīmē kādas ģimenes kopīgu atmiņu tapšana, kur mamma rakstīja, meitas papildināja ar ziņām par sevi un klāt pievienoja uzzīmētu ģimenes portretu.

Balle VĀRKAVAS NOVADĀ

Vārkavas novadā augstu godā tur novadpētniecību. Novada teritorijā – Vārkavas pagasta Vārkavā – darbojas **Vārkavas novadpētniecības muzejs – kultūrvēstures un tūrisma centrs**. Rožkalnu pagasta Rimicānos ar Rimicānu pirmsskolas iestādes darbinieku un biedrības "Dzintars 2007" iniciatīvu bijušās pamatskolas telpās atvērta **Rimicānu apkaimes novadpētniecības ekspozīcija un Seno lietu istaba**. Upmalas pagasta Vanagos tuvākās apkārtnes vēsturi var iepazīt privātajā **Vaivodu dzimtas muzejā** (muzeja īpašnieks novadpētnieks Jānis Vaivods 2008. gadā pabeidza un publicēja grāmatu "Vanagu vēstures lappuses"). Kaut gan Vanagu pamatskola pirms pāris gadiem reorganizēta, Vanagos joprojām ir apskatāms **skolas muzejs**. Upmalas pagasta Vecvārkavā šobrīd top **Vārkavas vidusskolas muzejs**. Informācija par katru no šiem muzejiem un ekspozīcijām ir atrodama novada pašvaldības mājaslapā: www.varkava.lv, tūrisma un atpūtas sadaļā.

Muzeju nakti Vārkavas novadā sāka rīkot salīdzinoši nesen. Tās aktivitātes noritējušas Vanagos, Arendolē un Vārkavā, taču pēdējos divos gados Muzeju nakts centrālie notikumi norisinās novada administratīvajā centrā – Vecvārkavā – domes ēkā, kas savu mājvietu radusi **Vārkavas muižas pilī**.

Vārkavas muižas pils apkārtnē ir fantastiski skaista un gleznaina. Pašas pils iekšpusē gan skārusi mūsdienai būvniecības elpa, bet ir kāds stūrītis, kas tomēr palicis teju nemainīgs kopš 19. gs. otrās puses, kad pils tika uzcelta. Tas ir pils pagrabs, kas ar savām izteismīgajām velvēm, raupjajām sarkano ķieģeļu sienām, spirdzinošo vēsumu un skopo gaismu rada noslēpumainu un ļoti romantisku gaisotni. Tāpēc jau otro gadu Muzeju naktī pils pagrabā tiek eksponētas gleznas, baudīts vīns un mūzika, grimts pieklusinātās sarunās... Pērn gleznas šurp atceļoja no Preiļu Vēstures un lietišķās mākslas muzeja krājumiem, bet šogad apmeklētāji varēja aplūkot divu Rēzeknes mākslinieču – Grietas Butjankovas un Anastasijas Bikovas – darbus.

Programmas nagla šogad bija Aspazijas un Raiņa dzejas lasījumu miksējums kopā ar elektronisko mūziku un “dzīvā” skulptūra, pie kuras labprāt iemūžinājās arī viena no Muzeju nakts organizētājām Vārkavas novadā **Jolanta Smilga**.

Muzeju nakts neatņemama sastāvdaļa ir **Lielā Pils balle**, kad varenā, staltā, baltā muižas pils ikvienam novada iedzīvotājam ir pieejama ne vairs kā adminis-

tratīva, cienīga un bijību iedvesoša būve, bet gan kā lieliska un neaizmirstama atpūtas vieta.

Stāsts par Raini un Teklīti PREIĻU NOVADĀ

Šogad Muzeju nakts pasākumos Preiļos tāpat kā visā Latvijā sabiedrības uzmanība tika pievērsta kultūras mantojumam, kas glabājas muzejā. 2015. gadā Latvijas muzeju uzdevums bija pārlasīt un atrast Raiņa un Aspazijas darbos visiedvesmojošākos un aktuālākos motīvus.

Viens no aizraujošākajiem stāstiem, ko Preiļu Vēstures un lietišķās mākslas muzejs piedāvāja saviem apmeklētājiem Muzeju naktī, bija **stāsts par Raini un Jasmuižas Teklīti**. Preiļu muižas vārtsarga namiņš jeb muzeja atklātā krātuve glabā noslēpumus ne tikai par Ādamu bez grēka, bet arī leģendu par Teklas Casno pūru. Lai noticētu šim stāstam, iesakām pārlapot Raiņa Kopoto rakstu 24. sējumu, kur starp dienasgrāmatu piezīmēm atrodami vairāk nekā 130 gadu seni topošā dzejnieka un Jasmuižas T[eklītes] romantisko tikšanās brīžu apraksti.

1988. gada ekspedīcijas laikā Preiļu novada Aizkalnes pagasta “Pirmajos Pastaros” pensionāru Annas un Antona Kivlenieku mājās tika iegūti daudzi interesanti muzeja priekšmeti, starp tiem Teklas Casno un viņas vecāku darinātie un lietotie saimniecības un iedzīves priekšmeti. Antona Kivlenieka māte, savulaik Jasmuižas muižnieka Kuzņecova kalpone, bija saglabājusi dēla krustmātes Teklas Casno pūra tīni un daļu pūra – balto villaini, 19. gs. otrās puses zemnieku modes brunčus, linu galdautu un skaistu vadmalas mēteli.

Visu vasaras sezonu atklātajā mācību krātuvē Preiļu Vēstures un lietišķās mākslas muzeja speciālisti piedāvā izglītojošas programmas un aicina satikties ar Raini, Aspaziju un Teklīti. Apmeklētājiem būs iespēja vīt īpašos ziedu vainagus Rainim un Aspazijai, un katrs zieds sevī slēps kādu no viena vai otra dzejnieka darbu nosaukumiem. Savas zināšanas var pārbaudīt gan individuāli, gan komandā. Mazāko apmeklētāju darbiņš ir pārskatīt Jasmuižas Teklītes pūru un sapost lellīti Teklīti savai un Raiņa 150. dzimšanas dienai. Darbojas arī Aspazijas salons un apskatāma Aspazijas kāzu fotogrāfija, tiek piedāvāta iespēja rotāties un nofotografēties. Bet Muzeju naktī gudrākie vainaga

vijēji Rainim un Aspazijai bija Preiļu Goda pilsonis **Jānis Streičs** un Preiļu novada domes priekšsēdētāja **Maruta Plivda**.

Viesojoties Preiļos, iesakām apmeklēt **izstādi "Jāzeps Baško – gaisa fūrmanis"**, kas Latvijas Muzeju biedrības Gada balvas "Zelta puteklis" nominācijā "Gada izstāde" kļuvusi par laureāti. Izstāde veltīta izcilā novadnieka, lidotāja, eskadrijas "Ilja Muromec" komandiera, Latvijas gaisa karaspēka organizatora, ģenerāļa Jāzepa Baško 125. dzimšanas dienai un Pirmā pasaules kara simtgadei un veidota kā bagātīgu informāciju saturošs dizaina objekts, nodrošinot atsevišķu muzeja krājuma kolekciju pieejamību apmeklētājiem inovatīvā veidā. Izstādes pamatā ir sešas reizes samazināts transformējams lidmašīnas "Ilja Muromec" modelis, kas aprīkots ar gaismas un skaņas efektiem, uz kura informācija atrodama tekstu un attēlu veidā. Izstādē aplūkojams ģenerāļa mundieris, avarējušās lidmašīnas atlūza, lidotāja cepure, apbalvojumi, aviācijas atšķirības zīmes, Jāzepa Baško un viņa dzīvesbiedres portreti. Savukārt, lai nostiprinātu iegūtās zināšanas, izstādē tiek piedāvāts digitālais tests "Ko Tu zini par Jāzepu Baško un Latvijas aviāciju?".

Savukārt ainavu glezniecības tradīciju piekritēji Preiļos tiek aicināti izbaudīt **Jāzepa Pīgožņa balvas "Par labāko Latvijas ainavu glezniecībā" konkursa izstādi**, kas apskatāma līdz 19. septembrim Preiļu Kultūras nama izstāžu zālē Raiņa bulvārī 28. Jāzepa Pīgožņa balva Latvijas ainavu glezniecībā tika iedibināta šogad, veicinot ainavas žanra attīstību un vienojot Latvijas galvaspilsētas un novadu kultūras procesus. Balvu

iedibināja Preiļu novada dome un Rīgas dome sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju, Latvijas Mākslas akadēmiju un LBJMF Jāņa Anmaņa Jauno talantu atbalsta fondu.

Pirmajā Latvijas ainavu glezniecības balvas konkursā mākslinieku ieinteresētība un atsaucība bija liela – konkursā tika iesniegti 229 darbi, ekspozīcijā Sv. Pētera baznīcā Rīgā izstādīja 77 autoru 107 gleznas, savukārt Preiļos skatāma 53 dažādu paaudžu gleznotāju rokkrastu daudzveidība. 19. septembrī Preiļos norisināsies noslēguma pasākums, kura laikā pasniegs galveno balvu – Zelta medaļu un naudas balvu 3000 eiro vērtībā. Paralēli notiek arī balsojums par skatītāju simpātiju balvu, tāpēc aicinām ikvienu ciemos – izbaudīt, redzēt un vērtēt audeklos atklāto Latvijas dabas neizsmejamo skaistumu. Uz satikšanos Preiļos – vietā, kur gribas atgriezties!

DAGDAS NOVADĀ – uz Jaundomi, Andrupeni un Ķepovu!

Arī Dagdas novads šovasar aicina ciemos un jo īpaši uz trim vietām – Jaundomi, Andrupeni un Ķepovas pagasta Neikšāniem, kā arī virtuāli: www.visitdagda.com.

Jaundomes vides izglītības centrs un ekspozīciju zāle

Ezernieku pagasta Jaundomē atjaunota 19. gadsimtā celtā muižas kādreizējā saimniecības ēka, no kuras vēl pirms pāris gadiem bija palikuši tikai laukakmeņu mūri. Šobrīd tur izveidota ekspozīcija, kas veltīta ūdens faunai un florai, aplūkojamas dažādu zivju sugu un palielinātas kukaiņu mulāžas, īpašas konstrukcijas vitrīnās kā caur palielināmo stiklu redzami gliemeži un gliemenes, tāpat ūdensputnu izbāzeņi vidē, kas līdzīga viņu dabiskajai. Jaundomes muižā var vērot putnus ar binokļiem, piedalīties izglītojošās spēlēs, kas patīk gan bērniem, gan pieaugušajiem, nobaudīt vietējo ezeru veltes, nereti te piestāj uz fotosesiju arī kāzinieki.

Muzejs "Andrupenes lauku sēta"

Andrupenes lauku sēta iekārtota kā 20. gadsimta sākumā Latgales laukos – ar pamatīgu māju, klēti, melno pirti, smēdi un dažādiem darbarīkiem un sadzīves priekšmetiem. Te var izbaudīt ļoti plašu

programmu – sākot ar Latgales nacionālo ēdienu degustāciju (muzejā ceptu maizi, zaļo sviestu, mājas sieru, speķi, spēka putru, asuškas un šmakovku ieskaitot) un folkloras kopas “Sovvaļņiki” priekšnesumu ar dziesmām un rotaļām un beidzot ar purva taku, reibinošu vaivariņu smaržu, sārtu dzērveņu klājumu un skanīgām putnu balsīm.

Vides izglītības un kultūras centrs “Ķepa”

Ķepovas pagasta Neikšānos izveidota meža tēmai veltīta ekspozīcija, kas apmeklētājiem sniedz ieskatu pārsteigumiem bagātajā meža pasaulē. “Ķepā” var apskatīt gan interesanto ekspozīciju un īsfilmas par dabu, gan piedalīties radošās darbnīcās un atraktīvās spēlēs, gan doties pastaigā pa meža taku un apciemot bebru, gan arī nodedustēt meža veltes. Vienīgi jāatceras, ka “Ķepa” atrodas pierobežas zonā, tālab līdzī jāpaņem pase.

Mēnessnakts RĒZEKNĒ

Latgales Kultūrvēstures muzejs starptautiskajā akcijā piedalījās jau desmito gadu. Šogad muzeja darbinieki bija sagatavojuši **programmu “Mēnessnakts”**, kas ļāva ieskatīties vienu no Latvijas dižāko personību – Raiņa un Aspazijas – daiļradē un sabiedriskajā darbībā, ieraudzīt un atklāt ko jaunu pastāvīgajās ekspozīcijās, apskatīties unikālā albuma “Terra Mariana” atkārtoto izdevumu, baudīt mākslas izstādes, prezentācijas, mākslas performanci “Starp Raini un Rēzekni”, ko bija sagatavojusi mākslinieku apvienība “From silence” sadarbībā ar Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiāli, kā arī piedalīties radošajās

darbnīcās un konkursā, kas, pateicoties sadarbības draugiem SIA “Skrīveru saldumi”, bija salds.

Pirmo reizi Muzeju naktī tika izspēlēta ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Raiņa un Aspazijas gads” atbalstu sagatavotā **izglītojošā spēle “Aspazijas un Raiņa saules rīts”**. Tāpat kā debesu spīdekļi, spēle ir apaļa, griežama, ripināma, un ceļā sastopami dzejnieku radīto dzejoļu tēli. Apmeklētājiem vajadzēja stāvēt garā rindā, lai izspēlētu spēli un uzzinātu ko jaunu, iegūstot arī Raiņa un Aspazijas autogrāfu...

Radošajā darbnīcā, iedvesmojoties no igauņu mākslinieka Riho Tomras tonakt atklātās izstādes “No diega līdz mākslai”, notika kopīga mēnessdeķa meistarošana, bet mēnessnakts gaismā skanēja gan mēnessnakts dziesma, gan arī mūzika ar līdzdziedāšanu un līdzidejošanu.

Latvijas mazākajā novadā – BALTINAVĀ

Plānojot brīvdienas Latgales pusē, laipni aicinām iegriezties Latvijas mazākajā novadā (pēc iedzīvotāju skaita) – Baltinavā!

Ar novada vēsturi vislabāk iepazīties **Baltinavas novada muzejā**. Muzeju naktī te tika atklātas jaunas izstādes – Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskolas audzēkņu gleznu izstāde un Venerandas Andžānes un Aldas Meščanovas māla trauku izstāde. Baltinavas vidusskolas skolotāja Tatjana Začeste pasākuma dalībniekus iepazīstināja ar Raiņa un Aspazijas dzīves

stāstiem un dramatiskajiem likločiem. Īpašu noskaņu pasākumam piešķīra "pats" Rainis (**Dailis Langovskis**) un Aspazija (**Aiga Boldāne**), kuri lasīja viens otram adresētās vēstules – sākumā tā bija dzejnieces un avīzes redaktora sarakste, bet vēlāk jau mīlestības pilnas vēstules, un tas pasākumam piešķīra romantisku noskaņu.

Pasākuma otrajā daļā katrs muzeja apmeklētājs iemēģināja roku sveču dekorēšanā, ko mācīja Sandra Mozule. Interesenti Ivetas Gabrānes vadībā apguva dekupāžas pamatus – ar salvešu un speciālas līmes palīdzību atjaunoja galdautu, piešķirot tam jaunu, oriģinālu izskatu. Mazākie apmeklētāji priecājās par filmu studijas "Rija" veidoto animācijas filmu "Zelta zirgs", un atbilstoši tematikai pasākumā bija iespējams aplūkot kultūras nama vadītājas Guntas Pudnikas veidoto eko Zelta zirgu.

Ciemojoties Baltinavas novadā, var iemācīties vai pilnveidot savas prasmes **aušanas** un **kokapstrādes darbnīcās**. Kam tas nav pa spēkam – prasmīgu amatnieku gatavotus darinājumus piedāvā Amatnieku centrs.

Bet 8. augustā Baltinavā jau 20. reizi notiks **mūzikas festivāls "Osvalds 2015"**. Tas ir vecākais mūzikas festivāls Latgalē, un to raksturo pozitīva gaisotne un plaša muzikālā daudzveidība.

Nupat Baltinavā atklāts arī jauns tūrisma objekts – **Ontana un Annes parks**, kas īpaši varētu interesēt teātra "Palādas" izrāžu cienītājus.

BALVOS – viens no modernākajiem muzejiem Latvijā

Balvu Novada muzeja piecās ekspozīciju zālēs mūsdienīgos izteiksmes veidos atspoguļota tradicionālā mūzika, folklorā, paražas, psalmi, Maija dziedājumi, cilvēku prasmes un citas Ziemeļlatgales vērtības. Muzeja interjera elementi, ko veido autentiski priekšmeti, ekspozīcijā kombinēti ar moderniem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem un tehnoloģijām – videoprojekcijām, novatorisku grafisko dizainu un skārienjutīgo ekrānu programmām. Jaunizveidotā muzeja ekspozīcija atraktīvā veidā iepazīstina ar vēsturisko un kultūras mantojumu un piesaista lielus un mazus apmeklētājus. Tādā veidā tiek nodrošināta mantojuma saglabāšana un tā nodošana nākamajām paaudzēm.

Muzeja ekspozīcijas projekts realizēts sadarbībā ar uzņēmumu "Dd studio", kas jau 13 gadus darbojas dizaina projektu izstrādes un realizācijas jomā un guvis starptautisku atzinību, veidojot mūsdienīgas muzeju ekspozīcijas gan Latvijā, gan ārpus tās. Balvu Novada muzeja jaunā ekspozīcija par Ziemeļlatgales nemateriālo kultūras mantojumu nupat saņēmusi Latvijas Muzeju biedrības Gada balvu "Zelta puteklis" par gada labāko ekspozīciju.

Aicinām šovasar ciemos uz Ziemeļlatgali, lai iepazītos ar vienu no mūsdienīgākajiem novadu muzejiem Latvijā, kā arī paviesoties pie amatu pratējiem, tradīciju nesējiem un interesantiem kolekcionāriem Balvu novadā!

ALŪKSNES NOVADĀ pastāv, kas pārvēršas

Alūksnes novadā Muzeju nakts norisēs ar saukli "Pastāvēs, kas pārvērtīsies" piedalījās gan pašvaldības akreditētie muzeji, gan pagastu muzeji.

Bejas novadpētniecības centram šī bija īpaša diena, jo dievtures Marutas Voitkus-Lūkinas vadībā, skatot Jaunlaicenes folkloras kopas "Putnis" skanīgajām balsīm, iesvētīja Bejas novadpētniecības centra jauno klēti. Nu jau tradicionāli notika arī mākslas zāģēšanas sacensības "Ierūcini zāģi un Jaujies fantāzijai", un jau esošajām koka figūrām piepulcējās vēl desmit jaunas, kas priecēs bejeniešu un ciemiņu acis. Muzeju nakts pasākuma dalībnieki Bejā baudīja arī spēka putru, vēroja linu kreklu un skolēnu amatu mācības un rokdarbu izstādes, Bejas amatiereteātra pirmizrādi, bet vakarā izlocīja kājas zaļumballē.

Savukārt **Veclaicenes muzejs** Igaunijas pierobežā Raiņa un Aspazijas darbus atspoguļoja Kornetu ezeru ūdens zilgmē, abu dižgaru dzeju izdzīvojot gan nopietni, gan jautrās spēlēs. Saulrietā pie ugunsкура atmiņu pavedieni vijās ne tikai ap dzejas rindām, bet arī skolas gadiem.

Pededzes muzejs atrodas pašā Krievijas pierobežā, un liela daļa iedzīvotāju ir krievvalodīgie. Muzeju nakts apmeklētājiem muzejs piedāvāja iepazīt latvisko – apgleznot koka medaljonus, zīmēt sev latviskas rakstu zīmes un vēlāk arī spēlēt tradicionālas latviešu rotaļas.

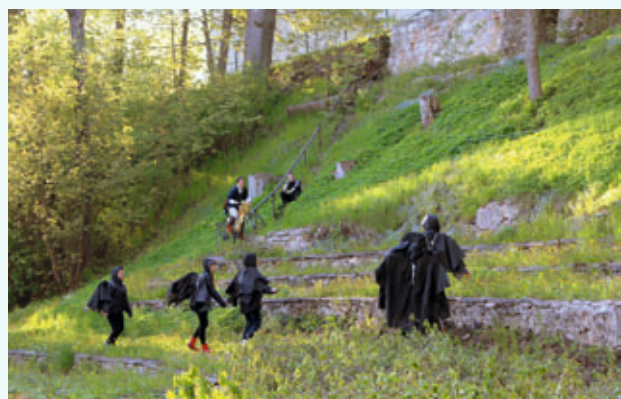
Viktora Ķirpa Ates muzejs Latvijas mazākajā pagastā – Kalncempjos Muzeju nakts moto "Pastāvēs, kas pārvērtīsies" īstenoja, rādot koka pārvērtības. Mazpulcēni no Bejas un Liepnas skandēja Aspazijas un Raiņa dzeju, tika atklāta izstāde "Koka pārvērtības", klātesot kokapstrādes darbarīku kolekcijas īpašniekam Aivaram Puzulim. Šajā vakarā muzejs prezentēja arī jauno taku "Koks stāsta", bet pārvērtības piedzīvoja arī skārda bundžas, kļūstot par gaismu nesošiem lukturiem.

APES NOVADĀ – ar zelta velosipēdu Stikla kalnā

Jau otro gadu Muzeju nakts pasākumus Apes novadā kuplina Vidzemes Augstskolas studenti. Tūrisma organizācijas un vadības un tūristu gidu – ceļojumu un pasākumu organizatoru studiju programmas 2. un 3. kursa studenti kopā ar pasniedzējiem Ivetu Druvu-Druvaskalni un Juri Smalinski maijā viesojās Apes novadā, lai integrētās apvidus prakses ietvaros praktiski pilnveidotu apkārtējo vidi – šoreiz Gaujienas pagastu. Studenti desmit dienu laikā veidoja gan kājāmgājēju takas un veica parka labiekārtošanas darbus, gan apsekoja un izveidoja velomaršrutus Latvijas un Igaunijas pierobežā, Gaujienas un Vīrešu apkārtnē, kā arī iepazinās ar Karulas nacionālā parka tūrisma piedāvājumu.

Bet prakses radošākā daļa jau tradicionāli ir Muzeju nakts pasākuma organizēšana un vadīšana. Šogad 16. maija vakarā Gaujienas Jāzepa Vītola memoriālā muzeja "Anniņas" teiksmainajā apkārtnē Vidzemes Augstskolas studenti Muzeju nakts apmeklētājus aicināja ieskatīties un līdzdarboties Raiņa lugas "Zelta zirgs" uzvedumā.

Izrādes centrālais tēls Antiņš – trešais tēvadēls, ko gudrie brāļi viņa nesavtības dēļ uzskatīja par muļķīti, uzveica melnos tēlus un – šoreiz ar zelta velosipēdu – uztraucās stikla kalnā, lai pamodinātu Saulcerīti un kopā dzīvotu laimīgi mūžīgi mūžos. Studentu veiksmīgi interpretētā visiem labi zināmā luga "Zelta zirgs" un vienkāršais, bet tajā pašā laikā gaumīgais un nepiespiestais tēlojums, neierastā – pārvietojamā skatuve un aktieru pašu darinātie tērpi Muzeju nakts

baudītājiem dāvāja dzirkstošu enerģijas un mundruma devu tālākajiem ikdienas soļiem.

Apes novada vērtības un vēstures liecības

Aicinām iepazīt Apes novada kultūrvēsturiskā mantojuma atmiņu krātuves Apē, Trapenē, Virešos un Gaujienā, kurās tiek vāktas, saglabātas, pētītas un popularizētas Apes novada kultūrvēstures materiālās un nemateriālās vērtības un vēstures liecības! Aicinām izziņāt un apciemot Apes novadu, lai vasaras vidū klausītos Jāzepa Vītola mūzikas stīgu skanējumu, Ojāra Vācieša dzejas lasījumus, vasaras noslēgumā izsmaržotu Elinas Zālītes zilo viršu burvību un vēl un vēl..., sajūtot īpašo un tieši Apes novadam raksturīgo. Vairāk informācijas – www.apesnovads.lv.

Jāzepa Vītola memoriālais muzejs "Anniņas" Gaujienā – "*Gaujiēna – mana paradīze...*" teicis Latvijas Konservatorijas dibinātājs izcilais komponists Jāzeps Vītols, kurš Gaujienā vadīja sava mūža laimīgākās un saulainākās dienas kopā ar sievu Anniju. Gaujieniēši par savu uzdevumu uzskata saglabāt šo paradīzes izjūtu un turpināt Jāzepa Vītola dzīves galveno pārliecību, ka tautas spēku veido nevis atsevišķi spēdekļi, bet plaša un kvalitatīva muzikālā izglītība līdz pat vismazākajam lauku nostūrim. Muzejs, īstenojot savu misiju, katru vasaru atzīmē komponista dzimšanas dienu 26. jūlijā ar MŪZIKAS DIENU koncertiem. Ikgadējā bērnu un jauniešu muzikālā nometne "Vitolēni" savos darbības gados kopš 2003. gada dod iespēju simtiem bērnu profesionāli pilnveidoties, dziedāt kori un spēlēt simfoniskajā orķestrī. Gaujienas "Anniņās" jaunieši kopā ar pieaugušajiem Mūzikas dienu koncertos izbauda muzicēšanas prieku un gūst emocionālu gandarījumu.

Gaujienas skolu un novada vēstures muzejs ir rūpīgi vākta skolas un Gaujienas apkārtnes vēsture, ko visu savu darba mūžu apkopojis skolotājs Harijs Grāvis.

Elinas Zālītes memoriālā māja Apē – Elinas Zālītes (1898–1955) – dzejnieces (dzeju krājumi "Sila ziedi", "Virši zili..."), prozaikē (stāstu krājumi "Sūrais malks", "Sauls zeme Ēģipte", romāns "Agrā rūsa" u.c.), dramaturģes ("Bīstamais vecums", "Maldu Mildas sapņojums", "Rudens rozēs", muzikālā komēdija "Zilo ezeru zemē" u.c.) un tulkotājas piemiņu Apē glabā viņas vārdā nosaukta iela un memoriālā māja Dzirnava ielā 24, kur izvietota piemiņas ekspozīcija "Elinas Zālītes dzīves un daiļrades ceļš" un memoriālā istaba, kur savu mūža mājvietu radušas daudzas rakstnieces personīgās lietas, kas rada viņas klātbūtnes efektu.

Dāvja Ozoliņa Apes vidusskolas muzejā iespējams iepazīties gan ar skolas vēsturi, gan ar izcilo etnogrāfisko materiālu krājēju un skolotāju Dāvi Ozoliņu.

Virešu pagasta vēstures un novadpētniecības istaba atvērta 2008. gadā un atrodas pusotru gadsimtu vecajā Virešu pagasta namā. Vēstures istabā apskatāmi seni mājamatniecības un sadzīves priekšmeti, rokdarbi, kā arī senas izcelsmes vēsturiski dokumenti, kas ir pagastnama bēniņos atrastais pagasta valdes arhīvs. Krājumā ir dažādi dokumenti: personu apliecības, pases, ziņas par nodokļu maksātājiem, 1922. gada zemes pieprasījumi, likumu grāmatas, augstākās varas rīkojumi, fotogrāfijas, senas grāmatas, 1923. gada iedzīvotāju reģistra grāmatas, kas var būt noderīgas tiem iedzīvotājiem, kas pēta savas dzimtas saknes.

Trapenes pagasta novadpētniecības ekspozīcija tika atklāta 1960. gadā. Dokumentos un fotomateriālā atspoguļoti Krievijas 20. gs. revolūciju notikumi, Latvijas atbrīvošanas cīņu notikumi 1919. gadā, norises Trapenē Latvijas brīvvalsts, Otrā pasaules kara un pēckara laikā. Divās telpās izvietoti materiāli par novadnieku dzejnieku Ojāru Vācieti. Interesanta ir ekspozīcija par brāļiem Ādolfu un Jāni Grestēm un materiāli par novadnieku grafiķi Edvīnu Andersonu. Bet muzeja otrajā stāvā – viss par Linardu Laicenu, kurš 20. gs. sākumā strādājis Trapenē par dārziņa mācekli.

Savukārt **Trapenē Zigurda Safranoviča senlietu kolekcijā "Fazāni"** jūs sagaidīs saistošs stāstījums un ļoti daudz interesantu priekšmetu no senlaikiem līdz mūsdienām.

Akcija "Apceļo Atzeles zemi!"

Senā Atzeles zeme pirmo reizi rakstos minēta jau 1111. gadā Novgorodas hronikā un atradās blakus Tālavai, triju mūsdienu valstu – Igaunijas, Latvijas un Krievijas pierobežā. Akcija "Apceļo Atzeles zemi!" aptver piecus – Apes, Alūksnes, Balvu, Viļakas un Baltinavas novadus, kur ar interesantiem stāstiem jūs gaidīs ciemos no maija līdz oktobrim. Šogad akcijā iekļauta krustvārdu mīkla, kuras risinājumi slēpjas akcijas punktos. Pierobežā izjutīsiet nesteidzīgo dabas skaistumu, iepazīsiet senās amatu prasmes, atklāsiet muzeju neparastās gadsimtu mīklas un varēsiet iejusties pasaku noslēpumainajā pasaulē. Katrai grupai iespēja prezentēt savu ceļojumu noslēguma ballē 21. novembrī Gaujienā! Akcijas noteikumi un cita informācija atrodamā mājaslapās: www.atzele.wordpress.com un www.apesnovads.lv.

GULBENES NOVADU var iepazīt arī muzejā

Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejs apmeklētājiem piedāvā lielisku iespēju pavadīt savu brīvo laiku un gūt pozitīvas emocijas visa gada garumā. Apmeklētāji var aplūkot trīs ekspozīcijas:

- **"Gulbenes vēsture"** – lai gūtu ieskatu Gulbenes pilsētas attīstībā no pirmsākumiem līdz 20. gadsimta beigām;
- **"Jūlijs Madernieks – latviešu nacionālā stila meklējumi lietišķajā mākslā"** – lai uzzinātu par izcilu personību novadnieku Jūliju Madernieku, aplūkotu viņa darbus un saliktu digitālas puzzles skārienjutīgajā ekrānā vai ornamentus uz magnētiskās tāfeles. Ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu ekspozīcijā aplūkojami divi unikāli Jūlija Madernieka projektētie mēbeļu komplekti. Viens – baltā tonējuma mēbeļu komplekts, kas bijusi viesistabas iekārta no mākslinieka dzīvokļa Rīgā, otrs – tumšā tonējuma *Art Deco* mēbeļu komplekts, kas darināts pēc izcilā latviešu komponista Emiļa Melngaiļa individuāla pasūtījuma (Emiļis Melngaiļis bijis tuvs Jūlija Madernieka draugs un viens no viņa talanta cienītājiem);

- **"Tautsaimniecība"** – lai iepazītu saimniecisko dzīvi Gulbenes novadā 19. un 20. gs. Šī ekspozīcija izveidota muzeja atklātajā krājuma glabātavā

"Klētis", kur ir vairāk nekā 1000 eksponātu. Šogad noslēdzies projekts "Vecgulbenes muižas klētis – lauku mantojuma glabātāja", ar kura palīdzību veikta "Klētis" renovācija. Muzeja atklātā krājuma glabātava mērķtiecīgi veidota par sajūtu muzeju, un apmeklētāji var praktiski "iemēģināt roku" dažādos darbos – malt miltus, aust stellēs, vīt virves u.tml. Skaņu sistēma apmeklētājus ved skaņu ceļojumā no gaiļa dziesmas un āmuru un kalnu klauzieniem līdz ratiņa dūkoņai.

Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejs piedāvā arī dažādas tematiskās izstādes. Līdz 5. jūlijam muzeja apmeklētāji var aplūkot divu autoru – Maijas Jakovičas un Valerija Baidas gleznu izstādi "Lācis un Ziemeļblāzma", kurā redzami portreti, ainavas, zirgi, daba un ziedi.

Interesantas ir muzejpedagoģiskās nodarbības:

- **"Gulbene kinokameras objektīva"** – lai aplūkotu 20. gs. beigās tapušos videomateriālus par Gulbeni;
- **"Seno latgaļu aproce"** – lai darinātu pašiem savu aproci pēc seno latgaļu aproču paraugiem;
- **"Plastilīna pavēlnieki"** – lai izstrādātu individuālu plastilīna darbu;
- **"Priekšmetu atpazīšana"** – lai iepazītu lietas, kas bija mūsu senču ikdiens, bet mūsdienu steigā ir nepelnīti aizmirstas;
- **"Vēstures avoti"** – lai noskaidrotu, kas ir vēstures avoti un kā tos var izmantot savā ikdienā;
- **"Atrodi saderību"** – lai iepazītu agrāk lietotos darbarīkus un atrastu tiem pielietojumu;
- **"Priekšmeta stāsts – kā es nokļuvu muzejā?"** – lai uzzinātu, ko dara muzejnieki;
- **"Svari un mēri"** – lai iemēģinātu roku seno mēru sistēmā;
- **"Lins latvju sētā"** – lai iegūtu savu pirmo lina pavedienu pēc sentēvu metodēm;
- **"No grauda līdz maizei"** – lai praktiski darbotos ar rokas dzirnavām – maltuvi.

Muzeju nakts LUBĀNAS NOVADĀ – pirmo reizi

16. maijā Lubānā pirmo reizi ienāca Muzeju nakts ar devīzi "Visskaistāk lakstīgalas dzied – kad nakts". Visa vakara un nakts garumā tika apspēlēta tēma

MUZEJI

par Raiņa un Aspazijas 150. jubileju. Šis Lubānā bija unikāls pasākums, kas aptvēra visas paaudzes un mērķauditorijas.

Ikviens interesents varēja apmeklēt plašu Muzeju nakts pasākumu programmu. Lubānas novada tūrisma un kultūrvēsturiskā mantojuma centrā notika Latvijas Tekstilmākslas asociācijas mākslinieku Ineses Jakobi, Vitas Plūmes un Ineses Birstiņas izstādes atklāšana ar etnoperkusionista Nila Īles un viņa grupas piedalīšanos. Tam sekoja Jāņa Norviļa Madonas mūzikas skolas Lubānas filiāles audzēkņu koncerts. Nakts maģisko noskaņu papildināja Lubānas vidusskolas gidu pulciņa ekskursija Lubānas vecajos kapos, dzejas un deju uzvedums "Rainis. Aspazija. Zaļumballe" un nakts koncerts "Nakts mūzika".

Noslēgumā krāšņajā un mīlestības pilnajā "Nakts mūzikas" koncertā ikviens lubānietis bija īpašs viesis un varēja iejusties mākslinieku ādā un uzstāties pārējiem. Daudzi nebūt nezināja, ka līdzās viņiem dzīvo patiesi talanti. Sākumā šķietami ierastais koncerts tika apgāzts ar "kājām gaisā" – skatītāju vieta nu bija uz skatuves, un mākslinieki uzstājās ierastajās skatītāju rindās. Maģiskajā un mīlestības burvības apņemtajā naktī skatītāji iesaistījās zaļumballes ritmos, un līdzās mūziķu priekšnesumiem dziedāja arī zālē sēdošo kopkoris. Viss notika nepiespiesti, un ikviens, kurš tonakt atradās Lubānā, izbaudīja Muzeju nakts pār dzīvojamu visā tā krāšņumā.

Lubānas novada tūrisma un kultūrvēsturiskā mantojuma centrs piedāvā pastāvīgo ekspozīciju par Lubānas novada ievērojamām personībām, kā arī mainīgās ekspozīcijas, kurās atspoguļots novada kul-

tūrvēsturiskais mantojums. No 16. jūnija līdz 30. septembrim te apskatāma tekstilmākslinieču Ineses Birstiņas, Vitas Plūmes un Ineses Jakobi izstāde "Klusie stāsti", bet no 2. oktobra līdz 21. novembrim būs atvērta franču fotogrāfa Stefana Sudriņē darbu izstāde. Centrā iespējams saņemt tūrisma informāciju, kā arī pieteikt un saskaņot vēlāmās ekskursijas gan pa Lubānas pilsētu, gan novadu.

150 mirkļi MADONAS NOVADĀ

Šāgada Muzeju naktī, spītējot aukstajam laikam, Madonas muzejā pabija 1115 apmeklētāji. Jau ap pulksten 17 muzejā sāka pulcēties dalībnieki, kas vēlējās piedalīties Madonas TIC organizētajā aktivitātē "150 auto – foto mirkļi līdz Rainim un Aspazijai". Neilgi pēc septiņiem vakarā apmeklētāji varēja ieklausīties grupas "Rāva" kara dziesmu skanējumā "Vārna krāca ozolā", kas svinīgi atklāja ne tikai Muzeju nakti, bet

arī izstādi "...tik ciņa vien dos visu mums/Rainis" par Pirmo pasaules karu un latviešu strēlniekiem. Visa vakara gaitā bērni un vecāki piedalījās radošajās darbnīcās – zīmēja, krāsoja, locīja lotosa ziedus, gatavoja pūcītes, rakstīja vēstules utt. Skatītājiem tika piedāvāti divi teātra uzvedumi – Madonas BJC teātris "IemilēTS" demonstrēja savu izpratni par Raiņa un Aspazijas daiļradi, savukārt trīs vietējās dāmas saistoši un komiski pastāstīja par faktiem, kas Raini un Aspaziju saistīja ar Madonu.

Madonas novada muzeji

- Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs – galvenā novada materiālu krātuve ar izstāžu zālēm;
- Arnolda Burova "Leļļu māja" Vestienas pagasta "Kalna Kadiķos" – Latvijas animācijas pamatlicēja vasaras māja;
- lauku māja "Pelādes" Bērzaunes pagastā – dzejnieka Aleksandra Čaka piemiņas istaba;
- medicīnas profesora A. Bieziņa muzejs "Jaundilmaņi" Sarkaņu pagastā – Latvijas bērnu ķirurģijas pamatlicēja dzimtās mājas;
- rakstnieka Doku Ata muzejs "Mucenieki" Dzelzavas pagastā – latviešu bērnu literatūras pamatlicēja dzimtās mājas;

- pulkveža Oskara Kalpaka dzimtās mājas "Liepsalas" Ošupes pagastā – piemiņas memoriāls Latvijas nacionālā karaspēka pirmajam komandierim pulkvedim Oskaram Kalpakam.

Ielplāno vasaru PIEBALGĀ!

Gadskārtējā Muzeju nakts aizvadīta. Lai arī nakts bija auksta un ārpus siltām mājām doties nevedināja, tomēr tie, kuri izvēlējās spītēt laikapstākļiem, jādodomā, reizē ar Aspaziju varētu skandēt: *Ziedonis mostas! (..)/ Koki un krūmi deg zaļā ugunsgrēkā,/ Zaļi lapotas liesmu mēles lokās,/ Dzirksteles birst visapkārt un top par puķēm.*

Tieši tā arī ir Piebalgas Muzeju nakts pievienotā vērtība – dabas atmoda, koši zaļa pasaule, ieviedu akcenti un putnu treļļi. Nekādu rindu vai drūzmas, bet iespēja doties pāri pakalniem un baudīt, paraudzīties pa kāda muzeja logu un iemūžināt mirkli, pie kura darbdienās atgriezties. Protams, aktivitāšu netrūka arī četros **Piebalgas muzeju apvienības "Orisāre"** muzejos. Lūk, daži spilgtākie mirkļi!

Kārļa Skalbes "Saulrieti". Brīvais mikrofons – vienreizēja iespēja ikvienam apmeklētājam lasīt Aspazijas vai Raiņa dzeju no Kārļa Skalbes istabas balkona. Gribētāju netrūka, arī tādu, kuri dzejoļus bija iemācījušies no galvas. Saviļņoti jutās tie, kas dzejas skandēšanu varēja apvienot ar burvīga saulrieta vērošanu. Kā zināms, nekur nav tik īpašs saules riets kā Kārļa Skalbes mājās! Visas nakts garumā ik pa laikam pie mājas parādes durvīm notika Vecpiebalgas vidussko-

las skolēnu ēnu teātra izrāde "Sēd uz sliekšņa pasaciņa" – sirsnīgi, aizkustinoši un latviešu pasakķēniņa mājām ļoti atbilstoši.

Savukārt Aspaziju un Raini varēja sastapt **Brāļu Kaudzišu "Kalna Kaibēnos"**. Tur Vecpiebalgas amatierteātra "Sumaisītis" aktieri izspēlēja versiju par to, kas notika, kad 1905. gadā abi dižie dzejnieki viesojās Vecpiebalgā. Kas tāds iespējams tikai Muzeju nakstī! "Kalna Kaibēnos" satikās Rainis, Aspazija, Matīss Kaudzīte, Kārlis Skalbe, Jānis Ozols un Līze Kaudzīte (Ratmindere). Jau pēc Muzeju nakts piebaldzēni saņēma jauku ziņu, ka Kultūras ministrijas Muzeju nodaļa un ICOM Latvija viņiem piešķirusi balvas par Raiņa un Aspazijas atveidu Muzeju nakstī, turklāt uzvara pat divās nominācijās – *Poētiskā Aspazija* un *Īstais Rainis!* Par to vislielākais paldies jāsauc gan aktieriem Ilonai un Aivaram Radziņiem, gan grima un kostīmu māksliniecei Ilzei Bindemanei-Kļavai.

Šosezon Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas novadu sadarbības ietvaros tūrisma speciālisti izstrādājuši īpašu maršrutu abu novadu viesiem **"Tava diena Piebalgā"**. Izdota arī kopīga abu novadu tūrisma karte. Ierosmei – piebaldzēnu aicinājums ciemos.

Vai esi viesojies Piebalgā?

Piebalgas novads pazīstams ar kultūrvēsturisko mantojumu un gleznainām dabas ainavām – pakalniem, ezeriem un Gaujas augšteci.

Iepazīsti Piebalgas balto zeltu – porcelānu Inešos, rakstnieku Antona Austriņa un brāļu Kaudzišu muzejus, pakavējies pasaku ķēniņa Kārļa Skalbes pasaulē "Saulrietos" un vēro skatu uz gleznaino Alaukstu! Komponista Emīla Dārziņa un dzejnieka Jāņa Sudrabkalna muzejā "Jāņaskola" ļaujies "Melanholiskā valša" skaņām! Dvēseles atveldzēšanai iegriezies atjaunotajā Vecpiebalgas evaņģēliski luteriskajā baznīcā un restaurētajā Jaunpiebalgas Svētā Toma evaņģēliski luteriskajā baznīcā un izstāžu galerijā "Velves"!

Apmeklē kultūras un mākslas nedēļu "Vecpiebalga atver durvis", gadatirgu "Izvēlies Piebalgu!", Vislatvijas dziesminieku saietu "Lielkrūzēs" un citus sarīkojumus! Piedalies Latvijā lielākajā slēpojumā "Apkārt Alaukstam" vai dodies ar slēpēm uz Vanagkalnu! Baltie, likumotie lielceļi tevi gaida velotūrē "Pāri Piebalgas pakalniem". Ieturī maltīti kafejnīcā "Ūdensroze"! Nogaršo īpašos kūpinājumus un jēra zupu! Satiec brāļu Kaudzišu romāna "Mērnieku laiki" atraktīvo personāžu Ķenci!

Kārļa Skalbes "Saulrietos" apskatāmas vairākas jaunas izstādes. "Aspazija. Rainis. Skalbe" ir neliels dzejnieku tikšanās un šķiršanās stāsts, ko papildina līdz šim neeksponēta Raiņa dāvata Kārlim Skalbem. Izstādē "Nācijas mīļākā grāmata" apskatāmi dažādi pasakas "Kaķīša dzirnavas" izdevumi un pasakas ilustrācijas un dažādu gadsimtu bērnu fotogrāfiju galerija. Muzeja piedāvājumu vidū arī īpašs rituāls jaunlaulātajiem un bērnu dzimšanas dienas ballīte ar Skalbes pasaku varoņu piedalīšanos. Pilnīga informācija par muzeju un tūrisma piedāvājumu pieejama apvienības mājaslapā: www.piebalgasmuzeji.lv.

Vecpiebalgas vasaras īpašais notikums – saiešana slātaviešu garā "Vecpiebalga atver durvis" no 22. līdz 26. jūlijam. Pasākumu programma pieejama Vecpiebalgas novada mājaslapā: <http://vecpiebalga.lv/aktualitates/kulturas-svetku-programma>.

Nakts orientēšanās, lelles un "astroloģiskais akcents" ĒRĢĻU NOVADĀ

16. maijā jau desmito gadu Ērģļu novada muzejos notika Muzeju nakts pasākumi. Šogad muzeji iedvesmojās no Raiņa un Aspazijas daiļrades un sasaistīja to ar muzeja misiju.

Rūdolfa Blaumaņa memoriālajā muzejā "Brakī" ikvienam bija iespēja darboties radoši un atraktīvi – veikt prāta uzdevumus, veidot mākslas darbus, zīmēt un izdziedāties no sirds. Visiemīlotākā jau daudzus gadus ir nakts orientēšanās, kurā jāveic jautri un interesanti pārbaudījumi. Šogad tas bija Antiņa ceļojums uz Stikla kalnu. Lai tur nokļūtu, vajadzēja satikties ar Balto tēvu, pārvarēt Vēja mātes, Melnās mātes un kraukļu grūtos uzdevumus, nokļūt zirgu valstībā un godam sasniegt kalna virsotni.

Brāļu Jurjānu memoriālajā muzejā "Meņģeļi" tika izveidota Ērģļu novada iedzīvotāju seno leļļu izstāde "Manu lellīti sauc Lolīte". Kopumā bija izstādītas 48 senās lelles, kurām ir 30, 40, 50 un vairāk gadu. Muzejā neiztikt bez dziedāšanas, tāpēc saimes istabā notika vakarēšana "Spēlēju, dancoju" ar atraktīvajām, muzikālajām un talantīgajām saimniecēm, kuras ikvienu apmeklētāju aicināja līdzdarboties gan pīrāgu

un pankūku cepšanā, gan sviesta gatavošanā un dziedāšanā. Visiem bija iespēja arī iemēģināt roku grīdas lupatceliņa aušanā, kā arī paviesoties astroloģiskajā darbnīcā "Zem vakara zvaigznes" un izveidot sev astroloģisko karti – mandalu. "Meņģeļos" pacieņojās arī Rainis un Aspazija.

Muzeju nakti starp visiem Latvijas muzejiem norisinājās fotogrāfiju konkurss par labāko Aspazijas un Raiņa portretu. Starptautiskās Muzeju padomes Latvijas Nacionālā komiteja nominācijā "Romantiskais dzejnieku pāris" izvirzīja Brāļu Jurjānu memoriālā muzeja "Meņģeļi" Raini un Aspaziju. Savukārt Muzeju dienā Balvos arī muzeju ļaudis balsoja par labāko un daiļāko vizuālo pierādījumu Aspazijas vai/un Raiņa klātbūtnei muzejos Muzeju nakti. Šajā konkursā "Meņģeļu" Rainis un Aspazija ieguva trešo vietu.

Atklāriet tēlnieka Jākobsona personību KOKNESĒS NOVADA Bebras!

Kokneses novada Bebru pagasta "Galdiņos" kopš 1976. gada atvērta tēlnieka Voldemāra Jākobsona (1899–1974) memoriālā māja – muzejs. Pagājuši vairāk nekā 40 gadu, kopš savādnieks no Vecbebru muižas šķūņa pelēkos laukakmeņus kaļ debesis. "Mans šķūnis – mana paradīze," – tā par savas dzīves un darba vietu ne reizi vien izteicās savdabīgais vientuļnieks un askēts, ceļotājs, boksa čempions, zīmēšanas un sporta skolotājs, mākslinieks, kurš dzīvē un latviešu tēlniecībā gāja pats savu ceļu. Pelēkā vēja blūzē ar lielām kabatām uz krūtīm, slēpotāja vai kalnos kāpēja zābakiem kājās un tukšu mugursomu plecos – tāds

Voldemārs Jākobsons bija redzams it visur, arī Latvijas Mākslas akadēmijas gaitējos.

Šogad 27. janvārī ar gadskārtējo sporta pasākumu, kam nosaukumā izvēlēts Jākobsona moto "Visi uz slēpēm!", Kokneses novads sagaidīja dižā novadnieka 116. dzimšanas dienu. Arī 14. maijs "Galdiņos" bija svētku diena – Voldemāra Jākobsona bijušie skolnieki, viņa piemiņas glabātāji, mākslas cienītāji un novada ļaudis satikās rakstnieces Lindas Šmites māksliniekam veltītā apgāda "Jumava" izdotā biogrāfiskā romāna "Āmurbrālis, akmens cietais" atvēršanas svētkos.

Ja urda vēlēšanās uzzināt, kā savā paradīzē dzīvojis Vecbebru tēlnieks, savām acīm ieraudzīt akmenī atmodināto "Kukažiņu", "Saimnieci", "Lāci kārumnieku" un daudzus citus viņa kaltam piederīgos – brauciet uz "Galdiņiem"! Un jūs atradīsiet atbildes uz jautājumiem, kāpēc viņš dzīvoja nekad nepiekurināmajā šķūnī; kāpēc viņam nebija mīksto mēbeļu, paklāju, aizkaru; kāpēc viņš dīvaini ģērbās – slēpotāja zābakos, militārta formai līdzīgā blūzē; kāpēc viņam plecos vienmēr bija mugursoma. "Viss vienkāršais un neviltotais ir liels un skaists," tāda bija mākslinieka pārliecība.

Kalti un āmuri, slēpes, vīzes un varenie slēpotāju zābaki, grāmatas un vairāk nekā 50 akmens tēlu dzīvo savu dzīvi "Galdiņu" muzejā. Pārkāpjot sliekšni, liekas, ka meistars ir tikai uz brītiņu izgājis tēva ābeļdārzā, lai no Vidzemes pakalna paraudzītos tālumā.

Kopš 2008. gada maija "Galdiņos" apmeklētāji tiek gaidīti arī Muzeju nakts pasākumos. Tradicionāli tie iesākas ar muzeja sezonas pirmās izstādes atklāšanu un amatierteātra izrādi. Šajos gados uz simtgadīgās dēļu grīdas vai pagalmā izrādes spēlējuši ciemiņi no Taurupes, Suntažiem, Bērzaunes un Iršiem.

Šopavasār tēlnieka Voldemāra Jākobsona memoriālajā mājā – muzejā Muzeju nakts pasākums "Tālas noskaņas zilā vakarā" iesākās ar Suntažu kultūras nama amatierteātra iestudēto izrādi pēc Jura Zvirgzdiņa lugas motīviem "Kā Brālītis Trusītis uzvarēja lauvu".

Radošajā darbnīcā "Māla pika un kas no tā tika" bērni paši iejutās tēlnieka lomā un radīja savus mazos mākslas darbus. Vakarēšana turpinājās pie ugunsкура, baudot apmeklētāju iecienīto "Voldiņa" tēju, bet romantiskā noskaņa vedināja uz dančiem un sadziedāšanos kopā ar muzikantu Pēteri Leibomu. Savukārt atklātā mākslinieces Dagnijas Timules keramikas izstā-

de apliecināja – mums Latvijā ir brīnišķīgi mākslinieki, kuru darbos smelties iedvesmu un prieku!

"Miers ir dvēseles nelietība," – šo Ļeva Tolstoja atziņu Voldemārs Jākobsons reiz ierakstīja piezīmju grāmatiņā un savā apziņā, lai pats atrastos mūžīgā kustībā – vai tas būtu boksa rings vai slēpošanas trase, vai augstāko kalnu virsotnes.

Lai jūsu ceļš šovasar atved arī uz Kokneses novadu un "Galdiņu" muzeju!

Lielā Vārda zemē – LIELVĀRDES NOVADĀ

Lielvārde – Lielā Vārda zeme, un Andreja Pumpura Lielvārdes muzejs ir šā Vārda nesējs tautās.

Muzejs atrodas senajā Lielvārdes muižas klētī, romantiskā laukakmeņu ēkā Daugavas krastā jau kopš tā atklāšanas 1970. gadā. Šeit ikviens var smelties spēku Lielvārdes jostā un atrast tajā savu raksta zīmi, iegūt informāciju par latviešu tautas varoņeposa autoru Andreju Pumpuru un Lielvārdi, kā arī uz brīdi kļūt par Lāčplēsi, Laimdotu vai Spīdalu un izcīnīt spraigo cīņu ar Tumšo bruņinieku.

Muzeja pagalmā apskatāmi dižakmeņi – **Lāčplēša gulta** un **Lāčplēša sega** (svars – 80 un 22 tonnas). Nostāsti vēsta, ka latviešu tautas varonis Lāčplēsis naktīs nākot atpūsties "savā gultā". Tādēļ lielais akmens sevī glabā jūt varoņa spēku, drosmi, milestību, esot apveltīts ar brīnumainām spējām un palīdzot cilvēkiem īstenot viņu sapņus. Tepat atrodas arī Spīdaldas blūķis – īsts ozolkoka blūķis no Aizkraukles, kas savulaik kalpojies skaistajai raganai kā ērts un ātrs braucamrīks.

Blakus muzejam atrodas Lielvārdes muižas parks, kur kādreiz bijusi Lielvārdes muižas pils. Patlaban te apskatāms Skulptūru dārzs ar 16 kokā darinātiem tēliem no Andreja Pumpura eposa "Lāčplēsis". Aiz Skulptūru dārza joprojām redzamas 800 gadu vecās, savulaik Livonijas ordenim piederējušās Lielvārdes bruņinieku pils drupas.

Andreja Pumpura Lielvārdes muzeja dažādo programmu piedāvājums

- *Andrejs Pumpurs un eposs "Lāčplēsis"* – kādam būs iespēja pārtapt par karavīru, cits iejutīsies latviešu tautas varoņa Lāčplēša tēlā un pierādīs savu

spēku cīņā ar Tumšo bruņinieku, savukārt daiļais dzimums varēs apliecināt savas viscēlākās jūtas un tikumus, līdzīgi kā to savulaik darījusi Laimdota.

- *Kāzu godi* – jaunlaulātajiem viņu kāzu dienā piedāvā uz klausīt nopietnus un mazāk nopietnus ieteikumus turpmākās ģimenes dzīves veidošanai, jaunā pāra mīlestība tiek stiprināta ar Lielvārdes jostas spēku, savukārt kāzu viesiem dāvāta iespēja ļauties brīnumam, izmantojot Lāčplēša gultas labumus.
- *Kristību godi* – izšūpojot bērniņu ar Lielvārdes jostām rotātā šūpulītī, viņam tiek vēlēta veiksmē un veselība turpmākajās dzīves gaitās; Lielvārdes novada tautasdziesmas un ticējumi bērniņa vecākiem un krustvecākiem būs kā mīļš emocionāls

atbalsts mazuļa sekmīgā audzināšanā.

- *Kāzu gadadienas* – īpašais pāris kopā ar viesiem var pavadīt jaukus brīžus senajā klētiņā; tiek dāvāta iespēja saņemt Lielvārdes jostas spēku, Lāčplēša un Laimdotas mīlestības vēlējumus, uz klausīt latviešu tautas ticējumu sniegtos padomus turpmākās dzīves stiprināšanai, kā arī atraktīvi piedalīties rātņo un nerātņo dainu saspēlē.
- *Metēni (ziemas mēnešos)* – bērni var satikties ar pašu Meteni un Saimnieci, visi kopīgi laisties no kalniņa, skaļi kliegt un visādi trokšņot, lai lini padotos vajadzīgajā garumā; vēlāk seko pusdienas pie garā saimes galda; visam pa vidu būs jāsaķer izmukušās cūkas... Ja Joti paveiksies, tad Metenis neželos savas zelta pogas!
- *Lielvārdes jostas darināšana bez stellēm* – praktisko nodarbību cikls, kurā ikviens interesents var ne tikai uzzināt ko jaunu par noslēpumaino Lielvārdes jostu, bet arī pats darba procesa rezultātā tikt pie savas rakstainās audenes.

Lielvārdieši un muzeja Jaudis aicina ciemos, lai kopīgi atklātu Lielvārdes jostas un Lāčplēša lielo noslēpumu!

OGRĒ stiprina nabassaiti

Muzeju nakts Ogrē šogad notika divās vietās – gan jaunajā, nule kā pašvaldības iegādātajā ēkā Brīvības ielā 36, gan arī Ogres muzeja pašreizējās telpās Ogres Kultūras centra ēkā Brīvības ielā 15, kur apmeklētāji varēja aplūkot Ogres Vēstures un mākslas muzeja

pastāvīgās ekspozīcijas un tēlnieka Aigara Zemīša izstādi “Viens”, kā arī izbaudīt Muzeju nakts atrakcijas mazākajiem.

Pie neremontētās, bet tikko nopirktās muzeja jaunās ēkas visus sagaidīja Aspazijas un Raiņa prototipi, kuri Latvijas muzeju darbinieku balsojumā ieguva godpilno pirmo vietu nominācijā “Labākais un daiļākais vizuālais pierādījums Aspazijas un Raiņa klātbūtnei muzejos Muzeju naktī”!

Ēkas pirmajā stāvā apmeklētāji ar interesi pētīja Arno Smiltņieka personīgo kolekciju. Tā ir izstāde par pilsetas vārda divdomīgo tulkojumu svešvalodās, par milžiem – cilvēkēdājiem komiksos, pasaku grāmatās, smagajā mūzikā un ne tikai. Savukārt otrajā stāvā sagaidīja fotogrāfs Mārtiņš Vīlpiņš un viņa fotogrāfijas – autors joprojām ir uzticīgs sev tuvajai dabas tēmai. Pulksten 22 pie ēkas tika aizdegta tēlnieka Oskara Mikāna veidotā uguns skulptūra – divi maģiski burti OM (Ogres muzejs). Tas viss notika Viljama Šēra skaņdarba “Ogre” pavadījumā, ko izpildīja Guntis Veilands. Šo skaņdarbu autors uzrakstījis klavierēm 1960. gadā ASV. Arno kolekcijā ir autora fotoattēls un šā skaņdarba notis.

Pašā vakarā sākās pavisam aizraujoša atrakcija – “Nabassaišu stiprināšana” tēlnieka Aigara Zemīša nabu darbnīcā. Te ikvienam interesentam bija iespēja izgatavot savas personiskās nabas nospiedumu kā tēlniecisku dizaina objektu. Gribētāju netrūka!

lesakām apmeklēt Ogres novadā

- **Piedzīvojumu parks “Aļaska”** Suntažu pagasta “Copēs” aicina iemēģināt spēkus dažāda augstuma un sarežģītības trasēs un vertikālu un horizontālu šķēršļu pārvarēšanu unikālas konstrukcijas tornī, kā arī citas izklaides iespējas.
- **Veco spēkratu kolekcija “Tehnika no pagātnes”** Ogrē, Druvas ielā 8, sniedz ieskatu par padomju laikā ražotajiem automobiļiem, mopēdiem, velo-

sipēdiem un pat rotālijietām. Lielajā angārā apskatāms arī vēsturisks benzīntanks, auto numurzīmju kolekcija un gāzēto dzērienu aparāti.

Pirmā Muzeju nakts IKŠĶILES NOVADA Tīnūžos

15. maijā Ikšķiles novada kultūras mantojuma centrs un Tīnūžu tautasnamas aicināja uz pirmo Muzeju nakti Tīnūžos. Turpinot aizvadītā lekciju cikla “Gribu savu tautastērpu” tēmu par latviskajām vērtībām, Muzeju nakts bija veltīta kultūras mantojumam un tā saglabāšanai, taču jau ar praktisku ievirzi.

Pasākuma apmeklētāji varēja paviesoties restaurācijas darbnīcā un redzēt, kā tiek atjaunotas senas durvis un logs, bet pašiem bija iespēja piedalīties maizes abras, koka grābekļa, kā arī citu senu lietu interesantajā atjaunošanas procesā. Celaiņu aušanas darbnīcā interesentiem piedāvāja iejusties audējas lomā un noaut savu īpašo celainīti. Savukārt ādas apstrādes darbnīcā katram apmeklētājam bija izdevība iepazīties ar amata meistaru noslēpumiem un izmēģināt roku mākslinieciska suvenīra radīšanā. Tautasnama foajē gan mazi, gan lieli bija laipni gaidīti uz **Tīnūžu muižas maketa** izveidi no kartona, bet vakara noslēgumā latvju dejas ritmos aicināja iejusties danču klubā.

Līdz 10. jūlijam Ikšķiles novada Veselības veicināšanas centrā Ikšķilē, Daugavas prospektā 34, apskatāma izstāde “**Ieskats Dziesmu svētku vēsturē**”. Tajā izstādīti eksponāti no Roberta Kulpes privātkolekcijas: Dziesmu svētku nozīmītes, goda zīmes, saktas, programmiņas, biļetes no Vispārējiem latviešu dziesmu

un deju svētkiem, Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem, Latvijas novadu dziesmu svētkiem, Latviešu dziesmu svētkiem Eiropā, Amerikā un Kanādā, festivāliem un citiem dziedāšanas svētkiem.

“Apdegušais” Rainis STOPIŅU NOVADĀ

Šāgada Muzeju nakts pagāja Raiņa un Aspazijas zīmē. Ikviens muzejs centās savu apmeklētāju izklaidēt īsti *rainiski*. Lielā daļā Latvijas muzeju krājumos, nenoliedzami, ir bagātīgi materiāli par abiem latviešu tautas izcilajiem dzejniekiem. Jāteic, ka Rainis un Aspazija mūsos ir tik daudz, ka gandrīz katrs var atrast kādu piesaistes punktu lielajam kopsaucējam. Arī Stopiņos.

Pārskatot Stopiņu novada vēstures muzeja krājumu, arī stopiņiešiem izdevās atrast Raiņa pēdas. Tās viņi atrada Stopiņu 1. astoņgadīgajā skolā. Pašas skolas gan vairs nav – 1979. gadā tā nodega, bet no postošā ugunsgrēka tika izglābts Rainis – viņa Kopoto rakstu sējums, kas saglabājis tās nakts kvēpus.

Tomēr Stopiņos Muzeju nakts eksperimenta uzdevums nebija meklēt Raini muzejā, bet atrast muzeju sevī. Speciāli sagatavotajos materiālos pasākuma dalībnieki centās atrast katrs pats savu pamatojumu,

kāpēc tieši šajā vienā sestdienas pievakarē jāpulcējas muzejā un kas īstenībā mudina iet uz muzeju – izklaidē vai izziņā. Pēdējos gados, pieaugot sabiedrības aktivitātei Starptautiskās muzeju nakts pasākumos, aizvien aktuālāks kļūst arī jautājums, ko risina muzeju darbā iesaistītie – vai šā, nu jau tradicionālā pasākuma sākotnēji izvirzītie uzdevumi ir sasnieguši cerēto mērķi – radīt sabiedrībā noturīgu interesi par muzejiem, to krājumiem, informāciju un pētniecību vai arī, labo nodomu vadīta, Muzeju nakts kļuvusi par izklaidējošu masveida pasākumu, kurā labprāt kā dalībnieki iesaistās dažādi ar muzejiem nesaistīti uzņēmumi. Atbilde jāatrod katram individuāli, un visiem kopīgi jāmainās uz augšu.

INČUKALNA NOVADĀ mācās lasīt un rakstīt

Parasti vakaros muzejos iestājas miers un klusums, taču 16. maija vakarā visā valstī muzejos valdīja neierasta duna. Arī **Vangažu vidusskolas muzejā**.

Starptautiskajā Muzeju naktī Vangažu vidusskolas muzejs apmeklētājiem piedāvāja dažādus izziņojošus uzdevumus tuvākās apkārtnes un skolas vēstures iepazīšanai, kurus visi pildīja ar patiesu interesi. Grūtākais uzdevums bija izlasīt un glīti uzrakstīt Vecā Stendera "Bildu ābices" tekstu. Mazākie apmeklētāji lasīja un glīti rakstīja Raiņa un Aspazijas dzeju. Prieks, ka Muzeju nakts Vangažu vidusskolas muzejā izvērtās par ģimenisku pasākumu, kur visu vecumu apmeklētāji varēja atrast ko interesantu.

"Paldies par interesanto izdomu Muzeju nakts veidošanā! Paldies par labi pavadīto laiku un iegūtajām jaunajām zināšanām! Paldies par gudriem uzdevumiem un interesanto vakaru! Bagātīgā un izziņošā ekspozīcija veidota ar sirdi un dvēseli." – Tie ir tikai daži no jaukajiem ierakstiem Vangažu vidusskolas muzeja viesu grāmatā pēc Muzeju nakts. Par to īpašs prieks muzeja vadītājam skolotājam **Olgai Sutai**, kura jau ilgu laiku gadus pašizliedzīgi paplašina muzeja fondu.

Muzejnakts organizēšanā aktīvi piedalījās Latvijas Universitātes studente **Endija Meiere**, kura par šo notikumu augstskolā arī veidoja prakses darbu, kā arī Vangažu vidusskolas 6.a klases skolniece **Viktorija Teterovska**.

SIGULDAS NOVADĀ gaismas raksti un datoru vēsture

Siguldas novadā Muzeju nakts tika atzīmēta divos muzejos – Turaidas muzejrezervātā, kas apmeklētājiem piedāvāja pasākumu programmu "Vai tu redzi, cik tu bagāts esi!", un Mores kauju muzejā ar programmu "Pastāvēs, kas pārvērtīsies".

Turaidas muzejrezervātā līdz pat vienam naktī apmeklētājiem bija atvērtas ekspozīcijas mūra pilī, baznīcā, dārznieka mājā un muižas saimnieciskās apbūves centra ēkā. Daudzveidīgā pasākumu programma, sākot ar izstādēm, izglītojošām ekskursijām muzejrezervāta jaunākajās ekspozīcijās, koncertiem, deju uzvedumiem, mākslas filmas demonstrāciju un beidzot ar svētbrīdi baznīcā, ļāva katram viesim atrast sev interesantāko un saistošāko aktivitāti. Turaidas pils pagalmā ikviens varēja iesaistīties viduslaiku galda

spēju darbnīcā, Dainu kalnā vērot gaismas rakstus, bet programmas izskaņā ieklausīties dziesminieka Goran Gora koncertā "Tu sirdij atslēdzis man visas durvis".

Mores kauju muzejs piedāvāja ekskursijas muzeja ekspozīcijās un jaunas ekspozīcijas – "Mores mašīnu koplietošanas sabiedrībai 105 gadi" – atklāšanu. Visa vakara garumā te gaidīja atrakcijas, sacensības un Mores uzņēmēju un kulināru produkcijas piedāvājums bufetē "Mores garša".

Muzejs, kurā Muzeju nakts gan īpaši netika atzīmēta, taču tā ekspozīcija piedāvā ceļojumu ne tik senā pagātnē, ir **Datoru muzejs**. Tā ir Mihaila Babjoniševa veco datoru un vecās elektronikas eksponātu izstāde, kas uzskatāma par Baltijā lielāko un, iespējams, vienīgo. Pirms gadiem divdesmit dators Latvijas iedzīvotāju mājās bija brīnums, bet šobrīd tā jau ir ikdiens, turklāt tehnoloģijas attīstās tik strauji, ka gluži vai neiespējami visam jaunajam izsekot līdzī, bet vecā tehnika lēnām tiek aizmirsta. Siguldas kolekcionārs aizvēsturisko aparatūru cenšas ne tikai saglabāt kā eksponātus, bet arī uzturēt darba kārtībā. Muzejs tapis 2007. gadā, sākotnēji tā bija neliela telpa ar apmēram duci eksponātu. Nu muzejs paplašināts, un arī jaunās telpas jau ir pilnas ar eksponātiem.

AMATAS NOVADĀ cienu vēsturi

Amatas novads piedāvā iepazīt divas interesantas ekspozīcijas – Melānijas Vanagas muzeju Amatas pagasta Ķīkšos un mežabrāļu bunkuru Drabešu pagasta Billē, "Amadās".

Melānijas Vanagas muzejs

Pašvaldības atbalstītais rakstnieces un kultūrvēsturnieces Melānijas Vanagas (1905–1997) muzejs darbojas kopš 2000. gada un atrodas Amatas pamatskolā, kas ir ekoskola un arī Zaļā karoga skola. Iespējams, patiesu pārsteigumu vairāk nekā 135 gadus vecā skola un muzejs sagādās tiem cilvēkiem, kuru priekam un sajūsmam nav nepieciešams skaļums un spožums, visiem, kas vēlas sadzirdēt, saudzēt, saprast.

Ekspozīcijā aplūkojama skolas vēsture un informācija par Melānijas Vanagas dzīvi un darbu. Muzejā ir

daudz rakstnieces personīgo lietu, un katrai no tām ir savs stāsts. Kaut kas īpašs un unikāls ir rokrakstā sarakstītās, bet nepublicētās grāmatas, kuru ir vairāk nekā simts. Muzejā ir dažas. Tajās daudz interesantas informācijas par vēstures notikumiem, novada ģeogrāfiju, cilvēkiem. "Lielai vēsturei nebūs ne tā tiešuma, ne patiesīguma, ne tā svaigā skatījuma, ko sniedz atsevišķa cilvēka pārdzīvojumi kopā ar dokumentiem, kādus pat ne vienmēr skaita par dokumentiem," – M. Vanaga. Visa paveiktā pamatā ir dziļa mīlestība pret savu dzimto novadu. Kopš šāgada janvāra "Amatas Avīzē" turpinājumos tiek publicēti rokraksta grāmatas "Mana Amata" fragmenti.

Muzejā iespējams noskatīties režisores M. Jurjānes videofilmu par rakstnieci. Turpat netālu pirms pieciem gadiem Svētakmens tuvumā tika atklāta **Sibīrijas zemnīca**. Idejas autori bija 1941. gada 14. jūnijā izsūtītie Sibīrijas "bērni", un darbus vadīja Andris Eglītis, kurš Joti labi pazina rakstnieci. Zemnīca ir līdzīga mītnēm, kādas izveidoja un kur iesākumā dzīvoja uz Sibīriju izsūtītie latvieši. Arī iekārtojumā ir daži autentiskie priekšmeti, kas atvesti no Sibīrijas, tieši no Tjuhtjetas, kur izsūtījumā bija noņemta Melānija Vanaga. Tāda būve Latvijā šobrīd ir vienīgā.

Muzejā var skatīt arī Vanagu dzimtas ģeneoloģijas rulli – sešus metrus garu papīra loksni, uz kura grafiski attēlota un sagrupēta izpētītā dzimtas vēsture 14 paaudzēs. "Manas dzimtas vēsture ir tā pati latviešu tautas mazā vēsture, vismaz viena Vidzemes vēstures lapaspuse, kas nekur citur nav uzrakstīta. Tas ir sapulcēts dvēseļu mežs," rakstīja M. Vanaga. Dvēseļu pulcēšanu rakstniece sāka mūža nogalē, pēc atgriešanās no, kā pati teikusi, "16 gadu ilgās augstskolas" – Sibīrijas nāves noņemnes. Katrai no kultūrvēsturiskās epopejas "Dvēseļu pulcēšana" septiņām grāmatām muzejā veltīta un izstādīta ekspozīcija. "Šajā vēstījumā aizgājēji atmodināti un kā dzīvi iziet cauri katrs savam laikam," – tā Melānija Vanaga.

Muzejam šobrīd nav noteikta darbalaika. Ja vēlaties atbraukt, piezvaniet! Uz muzejstundām muzeja vadītāja **Ingrīda Lāce** īpaši gaida skolēnus. Vairāk

informācijas: <http://www.esipats.lv/>; www.amatnovads.lv

Mežabrāļu pazemes bunkurs

Bunkurs celts, vadoties pēc mežabrāļu stāstītā par dzīvi Latvijas mežos, slēpjoties un cīnoties par neatkarīgu Latvijas valsti. Latvijas nacionālie partizāni jeb mežabrāļi bija bruņotas vietējo iedzīvotāju grupas, kas patstāvīgi cīnījās pret PSRS okupācijas režīmu Latvijas teritorijā no 1944. līdz 1956. gadam. Kopumā Latvijā esot darbojušies vairāk nekā 20 000 mežabrāļu.

Bunkurā var apskatīt plānojumu ar zigzaga ieeju, slepeno drošības izeju, gaisa lūku un apslēptajiem skursteņiem, iepazīties ar dažādiem partizānu lietotajiem priekšmetiem, izpētīt informācijas stendu un skatīties partizānu intervijas **āra kinozālē**.

Bērnus visvairāk interesē partizānu meža un slēpņa aizsardzības izpēte. Bunkura ārpusē iekārtota arī piknika vieta ar ugunsgrāvi.

Lai apmeklētu šo objektu, noteikti jāpiesakās muzeja vadītājam un īpašniekam **Agrim Šultam**. Informāciju meklējiet: <https://mezabrali.wordpress.com>.

PRIEKUĻU NOVADĀ zaļo jaunība un plaukst cerības

Muzeju nakts "Kalāčos"

"Reiz zaļoja jaunība, cerības plauka..." Rainis un Aspazija jaunības dienās bija "Kalāču" muzeja nakts vadmotīvs šajā dzejnieku 150. dzimšanas dienas gada pasākumā. Ar dzejas rindām no jaunības dienās sarakstītā vietējā Aspazija un Rainis laipni sagaidīja apmeklētājus. Dienas garumā Joti gaidītie ciemiņi vakarā pulksten 19 ieradās kuplā skaitā, šo tendenci saglabājot visa vakara garumā un ar savu klātbūtni, smieklēm, sačukstēšanos un skaistām sarunām padarot muzeju dzīvu.

Muzeju nakts laikā apmeklētāji varēja izstaigāt visu "Kalāču" teritoriju, iepazīstoties ar apkārtni un Veidenbauma memoriālajām mājām, aplūkot ekspo-

zīciju, kas šogad veltīta Eduardam un Kārlim (brāļiem) Veidenbaumiem. Staļļu ēkā bija iespējams apskatīt Vidzemes lažu izstādi, pielikt savu roku, lai uz muzeja darbinieku pašdarinātajām stellēm taptu uzausta grīdsega muzeja ekspozīcijai, kā arī nofotografēties ar Raini un Aspaziju iekārtotajā fotostūrītī. Tāpat katrs droši varēja ņemt sev līdzi uz mājām lasīšanai grāmatas, kas bija izvietotas īpašā plauktā. Astoņos vakarā staļļu ēkā notika Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) studentu gleznu un keramikas darbu izstādes "+/-" atklāšana. Vakārā, kad sāka krēslot, tika iedegts ugunsgrāvis, lai tajā ceptu koka maizi. Klausoties fragmentus no Raiņa un Aspazijas savstarpējās sarakstes, pirmā maizes porcija pazuda ātri.

Radošajā darbnīcā, lai noaustu grīdas celiņu muzejam, katrs gribētājs savu roku varēs pielikt vēl visas vasaras garumā, tāpat arī apskatīt LMA studentu darbu izstādi un uz mājām līdzi paņemt grāmatu, kas ieinteresēs jūs.

Eduarda Veidenbauma memoriālajā muzejā "Kalāči" Liepas pagastā var iepazīt Veidenbaumu, viņa dzīvi un darbu, kā arī dzīvi 19. gadsimtā Vidzemes lauku sētā. Dīķmalā iekārtota piknika vieta, kur pēc ekskursijas jauki pasēdēt pie ugunsgrāvis, atpūtinot kājas un apēdot līdzpaņemtās sviestmaizes. Muzejs apmeklētājiem atvērts līdz 15. oktobrim. Laipni gaidīti "Kalāčos" visas sezonas garumā!

Veselavas muiža un muzejs

Ja vasarā jūsu ceļš ved no Cēsīm uz Vecpiebalgas pusi, tad 2 km attālumā no Vidzemes šosejas, ko savā laikā cēlis barons fon Kampenhauzens, atrodas viņa dzimtas muiža, tagad Veselavas muiža, kas ir lielākā mūra muiža Latvijā un pamazām atgūst tālaika greznību. Muižas ēka tiek restaurēta, dārzs atjaunots, bet muižas pagrabos, kam ir skaistas augstas krusta velves, iekārtots muzejs senlietām, ko lietojuši mūsu senči 18.-19. gadsimtā.

Muižas vēstures zinātāja un muzeja pārvaldniece labprāt jums atklās, cik romantisks bijis viens no muižas īpašniekiem un cik aizkustinošas mīlestības vēstules rakstījis savai izredzētajai, kā arī pastāstīs par baronu Kampenhauzenu dzimtas vēsturi. Aicinām iegriezties Veselavas pagasta "Viesturos"!

Bijis RAUNAS NOVADĀ

16. maija rīts sākās pelēks un lietains, taču ar aktīvu **andelešanos** – Raunā bija sākusies viduslaiku diena. Eksperimentālās arheoloģijas grupa “Arheostudija” parūpējās, lai pasākumā varētu izmēģināt dažu labu

viduslaiku aktivitāti un prasmi, savukārt Raunas novada un kaimiņu novadu tirgotāji gādāja, lai pietiktu gan ko nogaršot, gan iegādāties ko līdzīgu nesamu. Bija gan tradicionālās vērtības, piemēram, smeķīgas lietas, gan daudz netradicionālākas lietas, piemēram, ķiploku konfektes vai burkānu čipsi.

Dienas pirmajai pusei noslēdzoties, vietējie iedzīvotāji un Raunas viesi tika aicināti pēcpusdienā uz Muzeju nakts pasākumiem. Tā kā laiks bija nepastāvīgs, plānoto miniizstādi izvietoja Raunas pilsdrupu tornī. **Izstādes** nosaukums “**Bijis Raunā**” radās, domājot par to, ka Jānis Pliekšāns, kuram šogad bija pakļauta Muzeju nakts tematika, ir bijis Raunā. Taču domājot vēl tālāk, atklājās, ka Raunā ir bijusi vesela virkne spožu un zināmu personību. Tā, piemēram, Raunā viesojušies gandrīz visi Latvijas Republikas prezidenti (izņemot Gunti Ulmani), tāpat virkne augstu pakāpju militārās personas (piemēram, ģenerālis Krišjānis Berķis) un tajā laikā augstus panākumus ieguvušās kultūras “zvaigznes” (piemēram, Mariss Vētra, kurš bija uzstājies ne tikai uz Latvijas, bet arī Itālijas, Vācijas un Čehoslovākijas operu skatuvēm).

Pēc miniizstādes atklāšanas Raunu papildīja skrējēji un gājēji. Arī šogad notika tradicionālais **orientēšanās pasākums**, sniedzot iespēju raunēniešiem un novada viesiem ieraudzīt Raunu no citiem skatpunktiem, arī tādiem, ko ikdienā nepamanām. Tāpēc tā tika veidota kā fotoorientēšanās ar mūsdienu un senākām fotogrāfijām, līdz ar to šogad dalībniekiem bija jāatpazīst Rauna “šodien un agrāk”. Šajā sacensībā kopumā piedalījās 16 komandas ar 73 dalībniekiem, kuriem bija jāatpazīst 13 Raunas kultūrvēsturiskie objekti.

Paralēli orientēšanās aktivitātēm uz Raunas pils diķa bija izvietota skatuve. Jā, uz ūdens! Ar laivu turp tika nogādāta māksliniece Inga Karpiča, kuras balss un akustisko instrumentu skaņas turpināja Muzeju nakts pasākumu. **Koncerts uz ūdens** bija vairāku gadu

lolots sapnis, kas šajā gadā tika īstenots. Dziedātājas balss, apgaismojums, instrumentu skaņas un ūdens horizonts radīja maģisku un neaizmirstamu kopainu. Koncerts noslēdzās ar mākslinieciski baudāmu uguņošanu.

Punkts uz “i” tika uzlikts orientēšanās dalībnieku apbalvošanas mirklī, kam sekoja vakars mūzikas skaņās. Muzeju nakts noslēdzās noteikti pēc vieniem vai diviem naktī.

Muzeju nakts pasākums atkal bija laba iespēja izcelt uz āru lietas un procesus, ar kuriem vieta var lepoties. Lai gan muzejs joprojām ir tapšanas stadijā, arī tā mērķis ir darboties uz to, lai Raunā dzīvojošajiem un tās viesiem būtu vienkārši uztverams un tālāk nododams galvenais jautājums – **kas ir Rauna?** Skaidrs, ka Raunu var simbolizēt ar Latvijas vienīgo Staburagu, Raunai noteikti jāsaistās ar vienām no vislabāk saglabātajām viduslaiku pilsdrupām, kurās ceturtdaļu gada uzturējās otrs politiski spēcīgākais Livonijas zemes pārvaldnieks – Rīgas arhibīskaps, kā arī Raunu var droši asociēt ar vienu no augstākajiem Latvijas pilskalniem – Raunas Tanīskalnu. Raunu bagātina gan nesen izveidotā dabas taka gar mierīgās un gleznainās Raunas upītes krastiem, gan ģeogrāfiskais novietojums upes senlejā. To noteikti bagātina arī apkārtējā vide, kas straujiem soļiem tiek sakopta līdz izcilības limenim. Topošā muzeja pamatdoma ir Raunas vēstures kontekstā atklāt visas Latvijas teritorijas vēsturi, rādot to ar vizuāliem un izprotamiem priekšstatiem.

Raunā dome ir lieliska komanda, kas nodrošina, lai viss ritētu un notiktu. Ir dinamiskas un attīstības izjūta, kas lauku reģionos Joti nepieciešama. Latvija noteikti var lepoties ar tādiem cilvēkiem, kādi ir Raunā – ar cilvēkiem, kas plāno, domā un rada!

Godātie draugi un viesi, nāciet un brauciet uz Raunu! Ja ir vēlšanās laiski pavadīt labu brīvdienu, izbaudīt kultūru, pastaigāties “pa kalniem un lejām”, redzēt dažus no Latvijas izcilākajiem dabas un kultūras mantojuma paraugiem, kā arī vienkārši ieraudzīt ko neredzētu – **Rauna domāta jums**. Kā smeļies, pirms vairāk nekā 90 gadiem kāds Raunā teica un sacīja pareizi: “*Uz Raunu lai kājas aunu!*”

KOCĒNU NOVADĀ sapņi piepildās!

Ņemot vērā šāgada Muzeju nakts tematiku, Kocēnu pagasta 1. bibliotēkas Velvu zālē notika romantisks sarīkojums "Tik tevis nedrīkst man trūkt". Vēlāk visi bija aicināti uz brīvdabas kinoizrādi – ikvienam bija iespēja noskatīties Latvijā tapušo studijas "Rija" animācijas filmu "Zelta zirgs". Kinoseansa laikā bērni bez maksas varēja baudīt dabīgo graudu iesala dzērienu ar filmai veltītu nosaukumu "Zelta zirgs", ko cienastā bija sarūpējis "Valmiermuižas alus". Vakara izskaņā **Kokmuižas pils** parterā ar akustisko koncertu uzstājās dziesminieks Mikus Frišfelds. Vakara gaitā pasākuma apmeklētājus Kocēnos iepriecināja gaismu spēles, kas paspilgtināja Kokmuižu un apkārtējās ēkas, radot īpašu noskaņu un atmosfēru.

Arī Kocēnu novada Dikļos norisinājās Muzeju nakts vīzijas – ar koncertu un brīvdabas kinoseansu, apmeklētājiem piedāvājot noskatīties filmu "Dziesmu svētki – tautas kustība". Bet 20. jūnijā Dziesmu svētku šūpulī pie Neikenkalna dabas koncertzāles esošajā Sidraba birzī tika atklāta īpaša **Skaņu birzs**, kas ikvienam būs pieejama gan darbībai, gan izziņai. Šajā birzī izvietoti mākslinieka Ivara Mailiša veidoti skaņu instrumenti. Nacionālie skaņu un ritma instrumenti veido muzikālu ekspozīciju, kurā iespējams izglītojošā veidā iepazīt skaņu ābeci saistošā, radošā noskaņā un balstoties uz dabaszinātņu atklājumiem. Saskaņotai muzicēšanai izveidota īpaša klaviatūra, kur notis ir atpazīstamas pēc krāsām.

Dziesmu svētku muzeja telpās Dikļos iespējams aplūkot **jaunu ekspozīciju**, kas veltīta Dziedāšanas svētku sākotnei Latvijā, un noskatīties dokumentālo

īsfilmu "Dziesmu svētki no šūpuļa līdz mūsdienām". Bagātīgais teksta materiāls, ko papildina vēsturiskās fotogrāfijas, ļauj ne tikai iztēloties, bet arī izprast laikmeta kopainu. Tajās izvietota informācija par Juri Neikenu, Dziedāšanas svētku tradīciju Dikļos, Vispārējiem latviešu dziesmu svētkiem un dziesmu svētku tradīcijām novados.

Dikļu pili apskatāma Latvijā vienīgā Atmosferas laika izcilāko latviešu gleznotāju darbu ekspozīcija, antīku mēbeļu kolekcija, kā arī Latvijā unikālākā un vispusīgākā 19. gs. otrās puses un 20. gs. sākuma kamīnu un krāšņu kolekcija.

Kocēnu novada Vaidavas pagasta "Madarās" viesus aicina **Mucu muzejs** "Nu, liela muiža", kurā apmeklētāji var ne tikai iepazīties ar amatnieku darinājumiem, bet arī paši izmēģināt mucenieka arodu. Šis arods ir ļoti sens, taču patlaban Latvijā ar to nodarbojas tikai daži cilvēki. Viens no tiem ir Mucu muzeja saimnieks – mucenieks Jānis Grantiņš. Mucu muzejā var aplūkot gan dažādas mucas un senos mucenieku instrumentus, gan vērot mucu tapšanas procesu, gan arī pašiem piedalīties mucu izgatavošanā.

Kocēnos, **Florbola slavas zālē**, šim sporta veidam veltītajā ekspozīcijā izvietoti kausi, medaļas, diplomu, spēļu formas, vimpeli, fotogrāfijas, publikācijas, interesanta fanu atribūtika. Ekspozīcija atspoguļo laikposmu no 1995. gada, kad tika izveidota komanda "Vaidava", līdz mūsdienām, kad to papildina Kocēnu sporta kluba komandu spilgtākie sasniegumi.

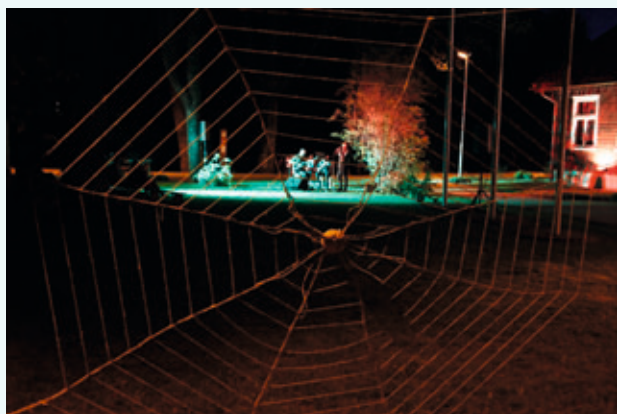
Krēslinieku sētā Vaidavas pagasta "Lejas Bregžos" saimnieki Īrisa un Imants Vainovski sniedz izpratni par krēslu gatavošanu, stāsta par krēslu meistariem un viņu seno arodu. Ekspozīcijā izvietotas arī citas vēsturiskas lietas, kā arī sena pudeļu kolekcija. Šeit var aplūkot saimnieces keramikas darbu izstādes un darboties radošajās darbnīcās.

NAUKŠĒNU NOVADĀ saņem sapņus un palaiž ilgas

Šāgada Muzeju nakts tēmai centās sekot arī naukšēnieši – pasākuma apmeklētāji tika sagaidīti ar luminiscējošām aprocēm, uz kurām bija rakstīts: "Lielo sapni tu saņem drīkst. Muzeju nakts – Naukšēni, 2015."

Divu nedēļu garumā trijās vietās novadā un arī Muzejnakts pasākumā pusstundu bija iespējams uzrakstīt savas ilgas, kas visas tika palaistas debesīs kopā ar ziliem baloniem – tas naukšēniešiem asociējās ar dzejoli “Tā zilā ilgu puķe”. Ar interesantu priekšnesumu no Raiņa un Aspazijas darbiem uzstājās Ķoņu skolas audzēkņi – bija gan Rainis un Aspazija, gan zīmēklītis ar noaustu tīklu.

Radošajās darbnīcās varēja pagatavot papīra rozi rozā, sarkanām, pat zilām ziedlapiņām; no stikla burciņām tika iegūti skaisti lukturīši, ar kuriem tumsā apgaismoja ceļu uz lapeni un nakts trasīti; ar vecāku palīdzību tapa savī zelta zirgi, ar ko “uzjāt stikla kalnā”; muzeja kaligrāfijas būduārā ar spalvaskātu un tinti varēja pamācīties ko uzrakstīt kaligrāfiskā stilā. Bērni saprata, ka tas īstenībā nav nemaz tik vienkārši, ir jātrenējas!

Kamēr mazie skatījās pasaciņu, tikmēr pieaugušie citā telpā klausījās Daigas Brīlas lekciju par kristāliem un dzintaru. Un tad jau bija pienācis laiks iziet nakts trasīti “Sidraba šķidrums”, atrodot atbildes uz desmit jautājumiem un saliekot pareizi Raiņa teicienu. Tur nu gāja visādi! Kādam takas finišā bija arī slapjas, dubļainas kājas, jo vienīgais grāvītis darīja savu.

Vakara noslēdzošajā koncertā uzstājās Santa Šillere ar pavadoņiem. Santa piedalījies arī Koru karos kopā ar Rīgas kori. Koncerta starplaikā lapenītē čaklās saimnieces cienāja ar pončikiem.

Vienā no skaistākajām novada vietām meklējams **Naukšēnu Cilvēkmuzejs** – savulaik izlolots Naukšēnu muižā, tagad atrodams Naukšēnu doktorāta otrajā stāvā. Šeit atklājami un izdzīvojami stāsti par naukšē-

niešiem un ne tikai par viņiem. Muzeja ekspozīcija ir unikāla ar to, ka tā nav paslēpta vitrīnās aiz stikla. Te varēsi “pacīkstēties” ar stellēm un ieaut lupatu deķī arī savu krāsu, uzvilkt igauņu vai latviešu tautas tērpu un nofotografēties tajā. Projām netiksi, kamēr nebūsi noķellējis rokas, rakstot ar tintes spalvu. Un kur nu bez Naukšēnu disko, kas izdejojams turpat muzejā!

Muzejs piedāvā gan ekskursijas muzejā un muzejpedagoģiskās programmas skolēniem, Naukšēnu muižas apskati gida pavadībā, kāzu programmu, gan vietējo eļļu un dzērienu degustāciju. Šobrīd muzejā līdz nākamā gada pavasarim apskatāma izstādīte “1979./80. gada Valmieras muzeja ekspedīcija Naukšēnu ciemā”. Nupat tai piepulcējušies jauna izstāde – “Kolhozs “Naukšēni””. Savukārt Naukšēnu novada svētkos, kas norisināsies no 17. līdz 19. jūlijam, būs apskatāma fotoizstāde “Naukšēnu novads fotogrāfijās toreiz un tagad”.

“Ilustrācijas” ALOJĀ un STAICEĻĒ

Alojas muzejā Muzejnakts pasākumu atslēgas vārds bija “ilustrācija”. Vakars sākās muzeja pagalmā ar Aspazijas un Raiņa dzejas kompozīciju “Es ilgojos mīlestības” Alojas Ausekļa vidusskolas 8.–11. klašu skolēnu teātra izpildījumā. Pēc tam visi devās muzejā, lai iepazītos ar mākslinieka Arvīda Galeviusa grāmatu ilustrāciju un citu poligrāfisko darbu izstādi, kas veltīta viņa 95. dzimšanas dienai. Muzeja apmeklētāji īpaši aizrautīgi izmantoja iespēju nostāties pie molberta un ilustrēt kādu Raiņa vai Aspazijas dzejoli. Daudzi vēlējās pārtapt par pašiem dižgariem ar dažādu dzejniekus raksturojošu aksesuāru palīdzību.

Alojas muzejā tiek glabāta dzejnieka Ausekļa, virsdiriģenta Indriķa Zīles, novadpētnieka un skolotāja Antona Galeviusa un mākslinieka Arvīda Galeviusa piemiņa, kā arī vāktas, saglabātas un pētītas ar Alojas pilsētu un pagastu saistītas garīgās, materiālās un kultūras dzīves liecības, apzināti apkārtnes ievērojamākie cilvēki. Aloja lepojas ar savējiem, tādēļ goda vietā ir **piemiņas zīme alojiešiem**, kas nesuši pilsētas vārdu pasaulē. Piemiņas zīmes autori ir Zigrīda un Juris Rapas.

Alojiešiem ir skaista skola. Tai dots lepns un liels vārds – Ausekļa skola. Vietējiem svarīgs 1928. gads, kad skola ieguva šo vārdu, tāpat 1973. gads, kad tēlnieces Martas Langes veidotais **Ausekļa krūšutēls** atrada savu vietu skolas pagalmā, bet kopš 2006. gada skolas sienu iepretim bīstei grezno metālā kaltas notis un teksts no Ausekļa dzejoļa “Uz skolu”. Tā ir vesela bagātība, nenotērējama.

Runāt par Ausekli jeb Krogzemju Miku var gan ļoti ilgi, gan visu sakāmo satilpināt vienā nelielā uzrunā. Izvēloties jebkuru no variantiem, nonāksim līdz vārdiem *Zvaigzne, Gaisma, Pils, Brīvība, Latvija, Aloja, Skola*. Šogad 19. septembrī alojieši svinēs Ausekļa 165. dzimšanas dienu ar svētku programmu “Gaismu sauca”. Šajā dienā Alojas muzejā uz sarunu pulcēsies dzejnieka dzimta, visi kopā varēs priecāties par Latvijas Kultūras akadēmijas kora “Sola” dziesmu plūdumu Alojas evaņģēliski luteriskajā baznīcā un kora koncertu “Lai top!” svētku vakara daļā. Krēsli iestājoties, svētku dalībnieki izies *gaismas ceļu* līdz dzejnieka atdusas vietai Alojas kapos.

Alojas muzejā laiku skaita restaurēts alojieša Voldemāra Graumaņa dāvāts Švarcvaldes pulkstenis, bet *vecomantu krātuve* glabā dažādas iedzīvotāju priekšmetu kolekcijas – darbarīkus, sadzīves priekšmetus, traukus, tekstilijas un apgaismes ķermeņus. Īpaši interesanta ir fotoaparātu un fotopiederumu kolekcija.

Staiceles lībiešu muzejā “Pivāлинд” Muzeju nakti atklāja, rādot Ainas Bergas un Aigara Meistera filmu “Tēva mājas”, kas stāsta par Staiceles apkārtnes lauku saimniecībām. Viesi tika aicināti uz pasākumu “Rit

saules zelta ritumiņš”, kurā skanēja Raiņa un Aspazijas dzeja un tika izstaigāti dižo dzejnieku biogrāfijas līkloči, kā arī bija iespēja ieklausīties abu vēstulju sarakstē. Muzejnakts dalībnieki varēja priecāties par jauno Tautas lietišķās mākslas studijas “Staicele” darbu izstādi “Dvielis dzīves gājumam”, ko sarūpējušas biedrības “Liepale” audējas. Līdz pat vēlai nakts stundai muzeja durvis vēra apmeklētāji, kuri ar interesi aplūkoja arī digitālo izstādi “Lielā iela Staicelē”, uzzināja Staiceles brīvprātīgo ugunsdzēsēju vēsturi, papīrfabrikas stāstu un aplūkoja ekspozīciju “Šis brīnišķīgais ceļš uz tēva mājām”.

Staiceles lībiešu muzejs “Pivāлинд” darbojas 15 gadus un ļoti pamatīgi pēta apkārtnes lauku saimniecību vēsturi. Šobrīd muzeja rīcībā ir informācija par 600 lielākām un mazākām vecsaimniecībām un jaunsaimecībām. Ekspozīcijā atrodas karte, kurā attēlota Staicele un tās lauku teritorija, tajā atzīmētas apkārtnes bijušās un esošās lauku saimniecības, izzudušās, joprojām esošās, vasaras periodā apdzīvotās, kā arī atjaunotās mājas. Katrai māju grupai piešķirts savs atpazīstamības simbols. Aktuālā izpētes informācija tiek papildināta nepārtraukti. Par Staiceles lauku saimniecību un šo māju saimnieku likteņiem uzņemta arī dokumentālā filma.

PĀRGAUJAS NOVADĀ – lelles un bērnu acis

Leļļu izstāde “Kofermājiņu ceļojums” Ungurmuižā

2012. gada sākumā Leļļu Mākslas muzejs, zaudējot telpas Vecrīgā, bija nonācis izvēles priekšā – pārtraukt muzeja darbību vai domāt par jaunu tā pastāvēšanas veidu. Pakojot muzeja ekspozīciju kastēs un koferos, māksliniecei, privātā muzeja vadītājai **Inārai Liepai** dzima ideja par ceļojošā muzeja izveidi, un nu koferi uz laiku ir kļuvuši par leļļu un rotaļlietu “kofermājiņām”.

Mājīgi izgaismoti un ar Liepu ģimenes mīlestību iekārtoti, tie veido 21 ekspozīcijas vienību, kas attēlo nelielu daļu Latvijas bērniecības mantojuma. Tās ir sadzīves ainiņas ar senām lellēm, rotaļlietām, sadzīves priekšmetiem, spēlēm un citām lietām. Zīmīgi

tas, ka kolekcijā ir ne tikai unikāli pasauleslaveni leļļu fabriku ražojumi, bet arī Latvijā izgatavotas koka rotaļlietas un lelles. Izstāde Ungurmuižā papildināta ar seno sērkokociņkastišu kolekciju un Latvijā veidotiem rokdarbiem. Izstādē apskatāmas arī pašas mākslinieces autordarbi – skulptūrlelles.

Ināra Liepa saka, ka leļļu māksla ir vēl jauns un neizzināts mākslas veids. Tieši tāpēc arī šogad māksliniece kopā ar savu vīru Uldi Liepu rīkos otro profesionālo leļļu mākslas festivālu. Uz Latviju atkal brauks vairāki desmiti mākslinieku no visas pasaules. Un daļa radīs darbus speciāli Rīgas festivālam, kas no 10. līdz 13. septembrim notiks Rīgā, Dzelzceļa muzejā. Šāgada festivāla tēma būs "Teatrum Botanicum" jeb botānikas teātris.

Izstādi "Kofermājiņu ceļojums" daudzviet pasaulē redzējuši jau aptuveni 20 000 bērnu un pieaugušo. Ceļojums turpinās – esi sveicināta, Ungurmuižā! Izstāde te aplūkojama līdz 3. augustam.

BĒRNI. Ar acīm kā laukakmeņiem

Ar sirdi aizkustinošiem citātiem papildināta jaunā fotoizstāde Straupes ev.lut. baznīcā. Fotogrāfiju autore ir straupiete **Niluta Bahmane**, kura savu izstādi nosaukusi "Bērni. Ar acīm kā laukakmeņiem". Fotogrāfiju galvenie varoņi ir pusaudži, kurus dzīve atvedusi līdz rehabilitācijas centram "Saulrīti".

Fotogrāfijās redzams jauniešu smaids, cerību pilnie skatieni un arī smeldze par jau piedzīvoto, un neziņa par priekšā stāvošo. Pusaudžu stāsti ir dažādi, dažiem

ceļš līdz "Saulrītiem" bijis līdzīgs, tomēr ne visi nākuši no bērnunamjiem vai šķirtām ģimenēm, ir arī tādi jaunieši, kuru dzīve šķiet pilnīga – bagāti vecāki, liela māja, daudz mantu...

Izstāde parāda un liek mācīties pašu galveno – mīlestību. Nezaudēt cilvēcību un nelikt savas vajadzības augstāk par savu līdzcilvēku un bērnu vajadzībām. Jo emocionālāku šo fotostāstu padara tas, ka autore ir arī bērnu audzinātāja. Viņa pazīst jauniešus un klausās viņu stāstos un pieredzē, līdz ar to spēj saskatīt un notvert to mirkli un emocijas, kas padara bildes *dzīvas*. Tieši acis ir dvēseles spogulis, un to skatiens spēj pateikt ļoti daudz – ne velti izstāde nosaukta "Bērni. Ar acīm kā laukakmeņiem".

SAULKRASTOS – ar velosipēdu pa Raiņa ielu

Šogad Muzeju nakts pasākums Saulkrastos notika Raiņa ielā ar devīzi "Es kā Jānis, tu kā Elza". Pētot vēsturiskos faktus, nācies secināt, ka diemžēl ne Rainis, ne Aspazija šo jūrmalu nav apmeklējuši, taču dižā dzejnieka vārdu jau vairāk nekā 65 gadus nes viena no Saulkrastu centrālajām ielām – Raiņa iela.

Muzejnakts pasākuma laikā apmeklētāji pastaigā pa Raiņa ielu meklēja dižo dzejdaru daiļrades atspulgu pie šīs ielas uzņēmējiem un uzņēmumu darbiniekiem. Saulkrastu vidusskolas pedagogu kolektīvs atsauca atmiņā Raiņa dzejas personāžu lellīti Lolīti – katrs varēja izgatavot savu lellīti un to iegūt kā suvenīru. Saulkrastu novada domes darbinieki meklēja brašāko, ātrāko un elegantāko Antiņu, kurš uzjās Stikla kalnā un kā Saulvedis uzmodinās aizmigušo Saulcerīti. Aptiekas kolektīvs dalīja Raiņa vitamīnus ilgdzīvošanai. Pārtikas veikala "Samtene 74" un grāmatveikala "Līderis" darbinieces mācīja apmeklētājiem gatavot Aspazijas ziedu kartītes, kas tapa no papīra un tika dekorētas ar seno laiku dzirnaviņās tikko maltu smaržīgo dabīgo kafiju. Bibliotēkā katru apmeklētāju pārsteidza krāšņa gleznu izstāde, kurā gleznas bija izkārtotas gan pie sienām, gan uz molbertiem visās iestādes telpās. Datorzāles centrā atradās uzvilks audekls, uz kura pasākuma laikā apmeklētāji gleznoja

MUZEJI

kopīgu dzejoļa "Lauztās priedes" gleznu. Katram jaunajam māksliniekam pirms otas paņemšanas rokā tika nolasīts šis Raiņa dzejolis. Skaistumkopšanas salona "Klēra" darbinieces interesentiem atbildēja uz jautājumiem par kosmētikas lietošanu, kā arī uzkrāsoja apmeklētājiem "Aspazijas lūpiņas". Bērnu un jaunat-

nes dienas centra "Saulspuķe" radošajā darbnīcā bija iespējams atcerēties pazīstamākos Raiņa un Aspazijas dzejoļus un tos restaurēt, sakārtojot noteiktā secībā sajauktās rindiņas. Bet kafejnīcas "Kraštņbārs" īpašnieki par godu dižo dzejnieku jubilejas pasākumam katru apmeklētāju pacienāja ar svētku dzērienu.

Muzeju nakts noslēdzās Raiņa ielas galā pie jūras. Šeit Aspazija aicināja apmeklētājus nobaudīt dzejiskās pankūkas ar rabarberu ievārijumu, izgatavot kameju, piedalīties Raiņa un Aspazijas dzejoļu lasīšanas duelī un nofotografēties stājbildē 20. gs. sākuma apģērbā. Katrs apmeklētājs no Muzejnakts pasākuma sev atmiņai par šo vakaru saņēma no Aspazijas aploksnīti ar mīļvārdiņiem, kādus savās vēstulēs rakstīja Rainis un Aspazija.

Saulkrastos noteikti jāapmeklē velomuzejs

Saulkrastos atrodas vienīgais velosipēdu muzejs Latvijā, kas pievilina apmeklētājus ar senatnes gaisotni un visnotaļ interesantu kolekciju, ko izveidojuši tēvs un dēls **Jānis un Guntis Sereģini**. Kopumā muzejā atrodas vairāk nekā 70 velosipēdu – tajā skaitā augstrats jeb *zirneklis*, kam priekšējais rats ir liels, bet aizmugurējais salīdzinoši maziņš, ko sauca par *vella pēdu*, kā arī koka divritenis, kas tautā dēvēts par *ciskudrilli*. 90 procentus no muzeja ekspozīcijas veido Latvijā ražoti velosipēdi un to detaļas.

Bez velosipēdiem kolekcijā plaši pārstāvētas dažādas lietas, kas saistās ar velosipēdu lietošanu, riteņbraukšanas sportu, biedrībām un velosipēdu ražošanu. Ekspozīcijā var aplūkot arī lielāko Austrumeiropas velosipēdu firmas zīmju (emblemu) kolekciju – to šeit vairāk nekā 800 eksemplāru no visas pasaules.

Turpat iespējams iznomāt mūsdienu velosipēdus pieaugušajiem un bērniem, kā arī pieejami elektrovelosipēdi un citi drošai braukšanai nepieciešami palīgīdzekļi.

ĀDAŽU NOVADĀ – pārgalvīgi un brīvi!

Šogad Muzeju nakts vienojošais motīvs visā Latvijā bija Rainis un Aspazija. Muzeju misija bija atrast dzejnieku savulaik radītos vistuvākos, visiedvesmojošākos un aktuālākos motīvus šodienas dzīvei. Ādažnieki iedvesmojošāko motīvu atrada šādos Raiņa vārdos: **"Pārgalvīgam būt – tas nozīmē būt brīvam. Brīvam būt – tas nozīmē būt pašam!"**

Ādažu Kultūras centra Vēstures un mākslas galerijas telpās Muzeju naktij un Gaujas svētkiem par godu bija izstādīta **senā lidaparāta kopija** – lidaparāts,

ar kuru 1909. gadā franču aviators Luijs Šarls Žozefs Blerio, arī noticot savam sapnim un būdams pārgalvīgs, kļuva par pirmo cilvēku pasaulē, kurš pārlidoja Lamanšu. 2015. gada 16. maijā jau no paša rīta bija iespējams satikt, aprunāties un nofotografēties kopā ar vēsturiskā Blerio kunga un viņa kundzes personāžiem, kuri no 20. gadsimta sākuma bija ieradusies Ādažos.

Pievienojot Raiņa domu: **"Ticēt sapnim!"**, visvairāk lepojamies ar to, ka izstādīto vēsturiskās lidmašīnas kopiju izgatavojuši ādažnieki, kuri ikdienā būvē ātrākās lidmašīnas ultravieglu lidmašīnu klasē pasaulē.

Ādažnieks **Valentīns Vasjaks** uzskatīja par absolūti iespējamu noticēt savam sapnim, uzbūvēt vēsturiska lidaparāta kopiju un turpina ticēt tam, ka būs iespējams veikt reālu lidojumu ar vēsturiski atjaunoto Blerio lidaparātu vistuvākajā nākotnē!

Lidotājam un aviokonstruktoram Valentīnam Vasjakam un viņa komandai jau izpētes darbs vien dažādos pasaules muzejos un arhīvos prasīja sešus gadus, vēl pāris gadu pagājuši, vēsturisko modeļi būvējot. Vēsturiskā monoplāna izpēti apgrūtinājis fakts, ka lidaparāta rasējumi nemaz nav saglabājušies. Baidoties no konkurences, Luijs Blerio senajā franču valodā rasējumus uzrakstīja, nevis uzzīmēja. Lai no jauna uzbūvētu lidaparātu, kas ir autentisks pirms 106 gadiem veidotajam, būvnieku komanda to rekonstruēja pēc senām fotogrāfijām un skicēm, kā arī grāmatām, kurās atrasti apraksti par šo monoplānu.

Vēsturiskā lidaparāta simtgadei par godu arī pats Valentīns vēlējies šķērsot Lamanšu ar prototipam autentisku aparātu. *"Diemžēl 2007. gadā Latvijā sākās krīze, līdz ar to - ar finansēm bija švaki. Nebija ne laika, ne naudas. Zviedrs Maikls Karlsons uzbūvēja šo modeli ātrāk un Blerio lidojuma simtgadē pārlidoja pāri Lamanšam,"* stāsta ādažnieks Eiropas vēsturisko lidaparātu kluba biedrs Valentīns Vasjaks.

Pateicoties Valentīnam Vasjakam un viņa komandai, Ādažos ir lidmašīnu konstruēšanas bāze un ražotne, un šeit būvētās lidmašīnas nepacietīgi gaida dažādās pasaules valstīs. 16. maijā Ādažos Gaujas svētku

teritorijā bija nolaidušās arī mūsdienu lidmašīnas no Ādažu aerokluba, un ikviens interesents varēja klātienē apskatīt **mūsdienu cilvēka roku radīto un vadīto brīnumu.**

Īsi par lidošanas vēsturi

Gadu simtiem cilvēki stāstījuši **teiku par Ikaru** - puisi, kura tēvs no putna spalvām un vaska salīpināja spārnus. Tēvs dēlam teicis, lai lidojot seko cieši viņam, bet Ikarš sācis lidot pretī Saulei. Tās karstie stari izkausēja viņu, spārni izjukuši, un Ikarš gājis bojā...

Ilgu laiku Jaudis mēģināja atdarināt putnus un sikspārņus - **būvēja lielus koka spārnus**, bet cilvēka rokas tos nespēja pakustināt.

Un tad nāca **gaisa balonu ēra** - 18. gadsimtā Francijā radās doma, ka ar karstu gaisu pildīts balons varētu pacelties uz augšu un lidot, kurp vējš to pūtīs. Pirmais šāds balons pacēlās un nolidoja deviņus kilometrus. Tajā laikā tā bija sensācija - cilvēks balona grozā pacēlies gaisā!

Gaisa baloni viegli cēlās augšup, taču lidoja turp, kur tos nesa vējš. Kā piespiest balonu lidot pret vēju? Un atkal francūži bija pirmie, kas savās debesīs pirmo reizi ieraudzīja vēl nezināmu lidoni - **garenu gaisa balonu**, kam aizmugurē griezās spārni. Bija radīts **dirīžablis**, ar kuru varēja lidot vēlamajā virzienā.

Oficiālā aviācijas vēsture sākas **1903. gadā** ar brāļu Raitu lidojumu. Viņu lidaparāts bija būvēts no koka, audekla un stieples ar pievienotu ļoti vieglu motoru. Tas pacēlās gaisā 12 sekundes un nolidoja 260 metrus. Ar to brīdi sākās **lidmašīnu ēra.**

Žurnāla "Logs" Muzejnaks "akcijā" piedalījās gan pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālisti, gan fotogrāfi, gan muzeju Jaudis:

Uģis Vidauskis, Kristīne Lipenite, Elita Cepurīte, Santa Silava, Dagnija Gudriķe, Laura Miglone, Inita Fedko, Sandis Priede, Diāna Siliņa, Marlena Zvaigzne, Ieva Rupenheite, Vita Braže, Astra Dzērve, Ģirts Gertsons, Zane Sproģe, Ligija Rutka, Zinta Arika, Evija Želve-Šlaudere, Ingrīda Rozenfelde, Dana Ļaskova, Baiba Ļipņicka, Ināra Rumbina, Velga Kūkuma, Beata Logina, Agnese Rutka, Agnija Mutule, Jolanta Grandāne, Kaspars Sēlis, Ieva Jātniece, Anna Lazdāne, Olga Smane, Ina Vaikule, Maija Praņevska, Jolanta Rubine, Guna Malinovska, Ineta Atpile-Jugane, Aleksandrs Bondarenko, Madara Balode, Lauma Kaļva, Evita Aploka, Ilze Ērmāne, Iveta Petrovska, Zane Butlere, Ilze Riekstiņa, Zane Grīnvalde, Līva Grudule, Aivars Ošiņš, Andris Koks, Ilze Daugiallo, Zinta Saulīte, Ieva Vilnīte, Sarmīte Rode, Irēna Arāja, Gunta Šmidre, Inga Šulca, Laura Širante, Renāte Priede, Jana Bunkus, Dana Spulle, Līga Eglīte, Inta Puriņa, Īrisa Uldriķe, Edgars Plētiens, Eva Eglīte, Nora Kārklīņa, Līga Moderniece, Indra Jaunzeme, Zane Šlendaka, Evija Leitlande, Elīna Gulbe-Urbāne, Dagnija Gurtiņa, Marika Grasmāne, Elita Pētersone un Monika Griezne.

“MANA NOVADA LEPNUMS”

Apgāds “Jumava” sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību rīko jau trešo manuskriptu konkursu – šoreiz ar nosaukumu “Mana novada lepnums”. Konkursa mērķis ir celt Latvijas novadu iedzīvotāju pašapziņu un pārliecību, ka tieši viņu novads ir īpašs ar izciliem cilvēkiem, stiprām ģimenēm, dzimtām, spēcīgām un senām tradīcijām.

Konkurss tiek izsludināts Latvijas Pašvaldību savienības elektroniskajā mājaslapā: www.lps.lv un apgāda “Jumava” mājaslapā: www.jumava.lv.

Darbu var iesniegt jebkurš pretendents, kurš to ir sagatavojis atbilstoši manuskripta iesniegšanas parametriem. Papildus pretendents nav noteikti nekādi reģionālie vai citi ierobežojumi. Darbus var sūtīt līdz **2016. gada februārim**.

Sīkāk ar konkursa nolikumu jūs varat iepazīties apgāda “Jumava” mājaslapā www.jumava.lv, kā arī zvanot pa tālruniem **67281277** vai **67280472**.

Autoru dalība šajā konkursā ne tikai papildina jau esošo kultūrvēsturisko mantojumu, bet arī, stāstot par mūsu zemes pamatu – stiprajām latviešu saimēm, ģimenes tradīcijām, cilvēkiem, kuri bijuši nozīmīgi konkrētajā novadā un arī Latvijā, rada ļoti būtiskas un neatņemamas zināšanas par mūsu valsts svarīgāko vērtību – cilvēkiem.

Par apgāda “Jumava” un Latvijas Pašvaldību savienības pirmā rīkotā konkursa laureāti kļuva vecpiebaldzēniete rakstniece **Ingūna Bauere**. Viņas grāmatu “Marta, mana Andromeda” apgāds “Jumava” izdeva 2013. gada jūnijā.

Klajā nākuši arī citi konkursā augstu novērtējumu ieguvuši darbi: sadarbībā ar Vecumnieku novada domi – Gaļinas Viegliņas grāmata “Pa votu un sēju pēdām Zemgalē 15.–20. gs.”, ar Balvu novada pašvaldības atbalstu – Irēnas Šaicānes “Balvēnieši 20. gadsimtā “Staņislava” stāstos”, ar Olaines novada pašvaldības

atbalstu – Vēsma Kalniņa “Vecajiem līdumniekiem”, ar Lielvārdes novada pašvaldības atbalstu – Agra Liepiņa “Zīmju sargs”, ar Ķekavas novada pašvaldības atbalstu – Veltas Strazdiņa “Ķekavas novads: Pirmais pasules karš un Brīvības cīņas” un ar Jaunpils novada pašvaldības atbalstu – Maijas Kovaļenko “Struteles pelēkie baroni”, kas iznāca šāgada aprīlī.

Pašvaldību mobilā lietotne tūrismam

Vidzeme Coast

Gleznainas ainavas, kultūras un vēstures mantojums, aktīvā atpūta, izklaide

“Karšu izdevniecība Jāņa sēta” sadarbībā ar Vidzemes piekrastes tūrisma klastera “Saviļņojošā Vidzeme” dalībniekiem Alojās, Carnikavas, Limbažu, Salacgrīvas un Saulkrastu novadu pašvaldībām ir izstrādājusi tūrisma ceļvedi “Vidzeme Coast”, kas palīdz atrast tūrisma objektus un to aprakstus plašā un brīnišķīgā Vidzemes daļā.

Mobilā lietotne ļauj:

- ātri atrast interesējošo vietu – naktsmītņi, kultūrvēsturisku pieminekli, dabas vai citu objektu,
- iegūt plašu informāciju par atrasto vietu – fotoattēli, darba laiks, tālrunis un citi dati,
- izveidot īsāko maršrutu kartē no savas atrašanās vietas līdz izvēlētajam objektam,
- skatīt detalizētā “Jāņa sētas” kartē katru objektu grupu vai apakšgrupu un plānot to apskati,
- pieteikties jaunumu saņemšanai,
- skatīt tūrisma maršrutus ar pieturas punktiem.

Mobilā lietotne sākotnēji satur tūrisma objektus no “Jāņa sētas” datubāzes un turpmāk ir ērti papildināma ar jauniem tūrisma objektiem.

“Karšu izdevniecība Jāņa sēta” piedāvā pašvaldībām un pašvaldību grupām sadarbību tūrisma informācijas risinājumu izstrādē.

“Karšu izdevniecības Jāņa sēta” mobilā lietotne tūrismam Android un IOS ierīcēm – vēl viena iespēja piesaistīt tūristus un atbalstīt vietējo uzņēmējdarbību!

ATPŪTĀI, ATELPĀI, SMAIDĀM

Seržants kareivjiem:

– Pagaidām rociēt šeit, bet es aiziešu noskaidrot, kur īsti jārok!

Uzraksts uz zāļu iesaiņojuma: “Pirms lietošanas saslīmt!”

Uz vārtiņiem: “Zvans nestrādā, kaitiniet suni!”

Uzvarētājam draugu ir daudz, toties zaudētājam tie ir īsti.

Uzdodot jautājumu, sieviete parasti uzdod arī atbildi.

Vecpūsim viss mājās jādara pašam, bet precēto uz to piespiež sieva.

Veterinārārstu diezgan viegli var atšķirt no parastajiem ārstiem – viņam rokas pulkstenis ir uzlikts virs elkoņa.

Vēl briesmīgāka par fotogrāfiju pasē var būt tikai tās kserokopija.

Vienīgais darbs, kuru var sākt no augšas, ir bedres rakšana.

Vienīgie neuzpērkamie cilvēki ir tie, kuri stāv rindā uz tualeti.

Vislabākā diēta ir hipotekārais kredīts uz 20 gadiem.

Vispār jau Vinnijs Pūks nevēlējas precēties, bet runas par gaidāmo medusmēnesi bija viņu stipri ieinteresējušas.

Viss nāk no Ķīnas, pat teiciens “Visi vīrieši vienādi!”.

Vīriešiem darbavieta – tās ir otrās mājas, bet sievietei mājas – otrā darbavieta.

Vīrietim, kurš vēlas saprast sievieti, nepieciešamas divas prasmes – māksla laist gar ausīm to, ko viņa saka, un prasme sadzirdēt to, ko viņa noklusē.

Intelektuāli jociņi

Trīs loģiķi ienāk bārā. Bārmenis jautā:

– Vai visi dzersiet alu?

Pirmais atbild:

– Es nezinu.

Otrais:

– Es nezinu.

Trešais:

– Jā, visi.

Einšteins, Ņūtons un Paskāls spēlēja paslēpes. Einšteins skaita, Paskāls noslēpjas, bet Ņūtons sev apkārt novelk kvadrātu. Einšteins, beidzot skaitīt, atver acis un saka:

– Atradu Ņūtonu!

Ņūtons iebilst:

– Nē, tu esi atradis Ņūtonu uz kvadrātmetra – tāpat tu esi atradis Paskālu!

Romietis ieiet bārā, paceļ divus pirkstus un saka:

– Piecus alus, lūdzu!

Hēlijs ienāk bārā un pasūta alu. Bārmenis saka:

– Cēlgāzes neapkalpojam!

Hēlijs nereaģē.

Universitātes kafejnicā klients pasūta:

– Man, lūdzu, kafiju bez piena!

– Diemžēl piens ir beidzies, bet varam piedāvāt kafiju bez cukura...

Programmētājam sieva saka:

– Aizej nopērc maizi. Ja veikalā ir olas, paņem desmit. Programmētājs atgriežas ar desmit klaipiem maizes.

Matemātiķis un inženieris tiek aicināti uz eksperimentu – jānostājas telpas vienā galā, bet otrā galā ir kaila sieviete. Ik pēc 30 sekundēm drīkst noiet pusi atlikušā attāluma. Matemātiķis atsakās, saukdams eksperimentu par bezjēdzīgu, bet inženieris piekrit piedalīties. Matemātiķis viņam skaidro:

– Vai tad tu nesaproti – tādā veidā tu līdz viņai nenāksi, attālums nekad nebūs nulle!

Inženieris atbild:

– Nekas, praktiskiem nolūkiem pietiks.

Loģikas pasniedzējai piedzimst bērns. Radi zvana:

– Nu, puika vai meitene?

Viņa atbild:

– Jā.

Ar ko atšķiras velosipēdists no programmētāja? Velosipēdists domā, ka kilobaitā ir 1000 baitu, bet programmētājs – ka kilometrā ir 1024 metri.

MIRDZOŠA POGA PIECU PAGASTU GODASVĀRKIEM

Daina Oliņa

Dienu pirms LPS 26. kongresa pašvaldību dzīvē bija vēl kāds vēsturisks notikums – **2015. gada 14. maijā Melngalvju namā Valsts prezidents Andris Bērziņš rīkoja kārtējos Ģerboņu svētkus**. Šoreiz visus oficiālai apstiprināšanai nepieciešamos “mājasdarbus” sekmīgi bija izpildījuši **pieci Latvijas pagasti**. Visi uz ceremoniju līdzīgi bija atveduši videoprezentāciju, “koncertnumuru” un pagasta izcilākos jaudis. Uzrunā Valsts prezidents neslēpa, ka šo svinīgo ceremoniju pats vērtē kā vienu no skaistākajiem pasākumiem, ko iedibinājis savā prezidentūras laikā. Dzīve mainās, iespējams, ka nākotnē mainīsies novadu robežas, bet pagasti paliks kā kopāsaturētāji un ļaužu vienotāji. Arī ap ģerboni kā simbolu.

Ozolnieku novada Salgales pagasta (pārvaldes vadītāja **Eva Segliņa**) slavu jau kopš senlaikiem kaldinājuši īsti dižvīri – Jānis Čakste, Edvards Virza, Līgotņu Jēkabs, bet mūsdienās šo plejādi turpina arī ģerboņa idejas autors – Latvijas Universitātes Latvijas Vēstures institūta direktors akadēmiķis salgalnieks Guntis Zemītis. Viņa iecerē ģerbonī iekodēti trīs simboli – Lielupes zilums, auglīgās Zemgales zelta lauks un seno zemgaļu sudraba stopsakta.

Savdabīga bijusi **Gulbenes novada Lejasciema pagasta** (pārvaldes vadītājs **Māris Milns**) ģerboņa vēsture. To pirmoreiz ieviesa 1938. gadā, bet atcēla jau pēc gada, kad Lejasciems zaudēja pilsētas tiesības. Tagad ģerbonis “augšāmcēlies” un no jauna simbolizēs “zelta laukus zilās Gaujas krastos”. Kā paša senākā ģerboņa īpašnieki lejasciemieši arī vokālā ansambļa “Akcents” priekšnesumam izvēlējās klasisku tonalitāti.

Jelgavas novada Vilces pagastu (pārvaldes vadītāja **Anda Duge**) ceremonijā pārstāvēja ne tikai pagasta administrācija un kultūras ļaudis, bet arī lielie zemnieki, bez kuru atbalsta grūti iedomāties vilcēniešu dzīvi, un diženie novadnieki. Ģerboņa pamatā izmantotas divas krāsas – zilā un purpura, kas atrodamas arī Jelgavas novada ģerbonī un atdalītas ar apvērsto ševronu sudraba krāsā, kas atgādina Vilces pagasta sākuma burtu. Heraldiskā lilija zelta krāsā simbolizē pagasta muižas un to vēsturi, zelta krāsa – plašos labības laukus.

Ģerboņa svētki iezīmējās ar vēl kādu īpašu notikumu – **Bauskas novada domes priekšsēdētājam Raitim Ābelniekam** klātesot, oficiāli apstiprinātus ģerboņus saņēma Vecsaules un Dāviņu pagasta pārstāvji. Tagad Bauskas novads ir “pilnībā apģērbts”, jo savas atšķirības zīmes ir visiem pagastiem.

Dāviņu pagasts (pārvaldes vadītāja **Līvija Šarķe**) Ģerboņu svētku dalībniekiem nelielā videoprezentācijā atrādīja savas pagasta pamatvērtības – sakoptos laukus, meža un purvu bagātības, kā arī īpašo krāšņumu un lepnumu – Bruknas muižu. Tās elements – sudraba joniskais kapitēlis zilā laukā – iekodēts Dāviņu pagasta jaunajā simbolā.

Vecsaules pagasts (pārvaldes vadītāja **Līga Vasiļauska**) apliecināja savu ciešo saikni ar sauli. Pašsaprotami, ka saule grezno jauno ģerboni. Melngalvju namā kopā ar pagasta pārstāvjiem ieradās arī folkloras kopa “Vecsaule”, kas izspēlēja stāstu par Vecsaules pagastu un sauli.

Foto: **Toms Kalniņš**, Latvijas Valsts prezidenta kanceleja

Dundagas pils logi.
Dainas Oliņas foto

“LOGS”

Mazajā Pils ielā 1, Rīgā, LV 1050, tālr. 6732 6634